

แนวโน้มนៃการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี

โดย

นางสาวสารัตน์ ล้วนดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวโน้มนៃของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

TRENDS OF USING FORENSIC EVIDENCE FOR JUDGE'S CONSIDERATION

By

MISS Sarat LUANDEE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE)

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2017

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	แนวโน้มนៃของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี
โดย	สาริตน์ ล้วนดี
สาขาวิชา	นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. สฤษฐ์ สืบพงษ์ศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต

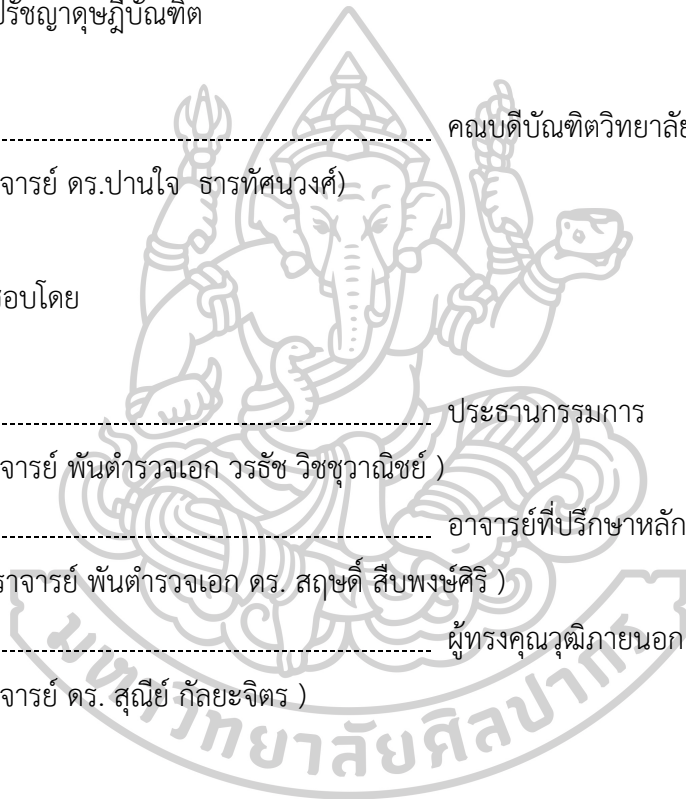
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรชัย วิชชวาณิชย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. สฤษฐ์ สืบพงษ์ศิริ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนิย์ กัลยะจิตร)

57312916 : นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาคุณภิวัตน์

คำสำคัญ : กระบวนการยุติธรรม

นางสาว สารัตน์ ล้วนดี: แนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. สฤณี สืบพงษ์ศิริ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา ร่วมกับการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

การวิจัยใช้ข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2546-2559 จำนวน 690 คดี (ฎีกา) จาก 3 กลุ่มความผิด คือ 1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 2. ความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต และ 3. ความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรข้อมูลทั่วไป และตัวแปรพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปพบว่า ร้อยละ 62.89 ของโจทก์และร้อยละ 99.13 ของจำเลยในคดีเป็นเพศชาย โดยโจทก์และจำเลยมีความสัมพันธ์เป็นคนที่รู้จักกัน 66.08% ซึ่งคดีทำการศึกษาก่อเกิดขึ้นในเวลากลางวันและกลางคืนใกล้เคียงกัน ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีพบว่า คำเบิกความของโจทก์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี ($P < 0.01$) โดยมีค่า odd ratio เท่ากับ 29.67 5.46 และ 3.70 ตามลำดับ โดยคดีที่มีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณา คดี ศาลสามารถตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดได้ 87.3% อย่างไรก็ตามเมื่อนำตัวแปรที่สามารถหาค่า odd ratio ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) พบว่า ตัวแปรค่าให้การ บันทึกราคาให้การ ค่าให้การที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินลงโทษในคดี ($P < 0.01$) โดยตัวแปรค่าให้การที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์มีค่า Exp (B) สูงสุดโดยมีค่าเท่ากับ 23.16 นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีแยกในแต่ละกลุ่มความผิด พบว่า พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ส่วนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศพบว่าพยานบุคคลยังไม่บทบาทสำคัญมากกว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ผลการศึกษาแนวโน้มการพัฒนา 10 ด้าน ในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคตด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากถึงมากที่สุด (Md. 3.5 ถึง ≥ 4.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QR \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ ด้านแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก (Md. ≥ 3.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QR \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ ด้านการพัฒนาตัวแปรปัจจัยภายนอก ด้านการพัฒนาปัจจัยภายใน ด้านการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ด้านการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านการกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมาย ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และแนวโน้มด้านการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลางถึงมาก (Md. ตั้งแต่ 2.5 ถึง 3.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QR \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาทั้ง 10 ด้านจะส่งผลโดยตรงต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ความเชื่อมโยงร่วมมือกันในทุกภาคส่วนและทุกด้านที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง และต่อเนื่องนำไปสู่องค์ประกอบที่ครบถ้วนในการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบในอนาคต

57312916 : Major (FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE)

Keyword : JUSTICE PROCESS

MISS SARAT LUANDEE : TRENDS OF USING FORENSIC EVIDENCE FOR JUDGE'S
CONSIDERATION THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR POLICE COLONEL SARIT
SUEBPONGSIRI, Ph.D.

This research had the purpose for studying the trend of using forensic evidence affecting to the case proceedings by analyzing the judgement together with the study as EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

The research used data from 690 cases judged in the supreme court of Thailand between 2003 and 2016 classified into three offences: 1. offences against property, 2. offences against physical and life, and 3. offences against sexuality. The studied factors were classified into two groups: general factors and factors based on the evidence for the case proceedings. The results of general factors showed that 62.89% of prosecutors and 99.13% of defendants were male. Prosecutors related to defendants as known persons in 66.94% of cases. Crimes in the cases occurred in similar proportion during the day and night. The results of factors based on the evidence for case proceedings indicated that prosecutors' testimonies, the autopsy, and forensic evidence were related to the judgement ($P < 0.01$), with the value of odds ratio being 29.67, 5.46, and 3.70 respectively. In cases involving forensic evidence in the case proceedings, the court could punish offenders 87.3%. However, when factors which could determine the value of the odds ratio were analyzed using logistic regression, the judgement was affected by: testimonies, the report to the police, testimonies related to the prosecutors' evidence, the autopsy, and forensic evidence being the factors ($P < 0.01$). Factors based on testimonies corresponding to the prosecutors' evidence had the highest value of $\text{Exp}(B)$ of 23.16. Besides, when analyzing the relationships of the forensic evidence for the case proceedings classified into each offence indicated that the forensic evidence affected to the case proceedings based on the offences against property and the offences against physical and life. The cases based on the offences against sexuality showed that witnesses did not have as much role as the forensic evidence.

The results of studying ten sides of development in terms of the forensic evidence in the future by the research as EDFR which the specialists agreed that this trend had the high and the highest possibility (Md. 3.5 to 4.5). The specialists had the similar opinion in each trend ($QR \leq 1.5$) and being the acquired trend (Higher than 85%) which was the trend involving the standard development of forensic examination.

The specialists agreed that the trend was the highest possibility (Md. ≥ 3.5) and they had the similar opinion in each trend ($QR \leq 1.5$) which was the acquired trend (higher than 85%) was the exterior factor development, the interior factor development, the solution, the usage of forensic evidence for justice, the determination of legislation, the development of science and technology involving the forensic evidence and the trend in terms of the education and academic development involving forensic evidence in order of the last long development. Specialists agreed that the trend of authority of operating personnel involving the forensic evidence was the moderate to high possibility (Md. From 2.5 to 3.5) and they had the similar opinion in each trend ($QR \leq 1.5$) which was the acquired trend (higher than 85%). Ten sides of the development trends directly affected to the forensic evidence for justice. The serious and continuous cooperation from every section and every side and brought to the complete components in development for motivating the whole systems of justice in the future.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้โอกาสวิจัยได้เรียนรู้และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นในการวิจัยจนบรรลุผลที่มุ่งหวัง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกวรรัช วิชชวาณิชย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลป์ยะจิตร คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาที่มีค่าให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์จนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความเมตตาอย่างสูงยิ่ง จากผู้เชี่ยวชาญตั้งรายนามในภาคผนวก ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีได้ปรากฏในตำรา เป็นความประทับใจและความภาคภูมิใจที่จะอยู่ในความทรงจำตลอดไป ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วัฒนา เกาศัลย์ ที่ให้คำปรึกษาทางด้านสถิติในการวิจัยครั้งนี้จนวาระสุดท้ายของท่าน

สุดท้ายผลอันจะเป็นประโยชน์ความดีความงามทั้งปวง ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบแต่บิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านหากมีข้อบกพร่องด้วยประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

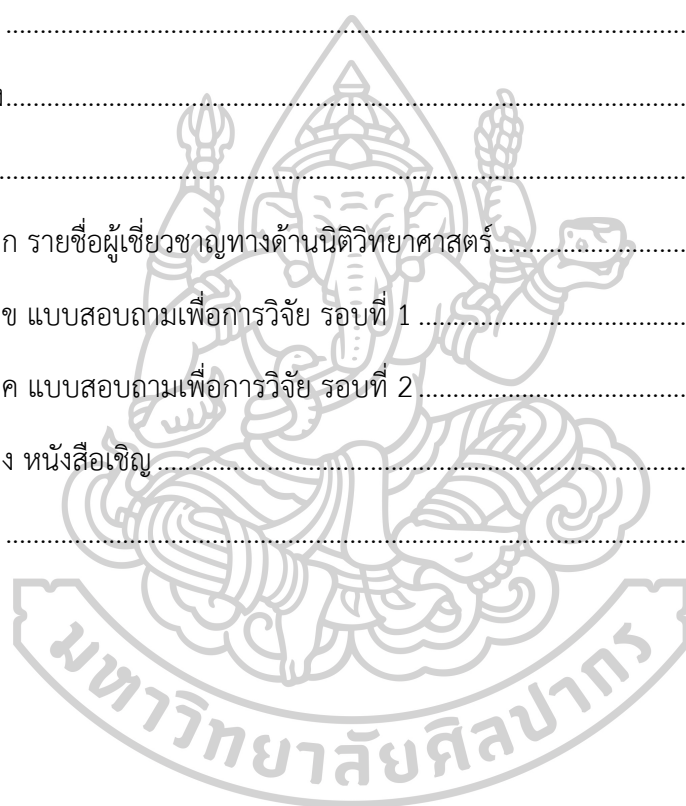
สารัตน์ ล้วนดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	8
3. สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	8
5. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
7. นิยามคำศัพท์.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เป็น พยานหลักฐานในคดี.....	12
1.1 ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์.....	13
1.2 ระบบกฎหมายไทยที่ใช้ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์.....	25
1.3 บทบัญญัติทางกฎหมาย.....	46
1.4 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา.....	63

1.5 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	67
1.6 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	80
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	98
1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Steps in Research).....	98
2. ระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology)	99
2.1 ระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา.....	99
2.2 ระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 2 เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)...	103
บทที่ 4 ผลการวิจัย	112
ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	112
1.1 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	118
1.2 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต	124
1.3 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ.....	128
ผลการวิจัยส่วนที่ 2 การศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR).....	133
ผลการวิจัยตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ EDFR จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 1).....	133
ผลการวิจัยตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 2).....	147
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการทดลอง	178
สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 1	178
อภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 1	180

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 2.....	190
อภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 2	205
ข้อเสนอแนะ	212
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	212
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยโอกาสต่อไป.....	213
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาในโอกาสต่อไป	214
รายการอ้างอิง.....	216
ภาคผนวก	223
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์.....	224
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 1	226
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 2	232
ภาคผนวก ง หนังสือเชิญ.....	246
ประวัติผู้เขียน	248

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 มาตราความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา.....	100
ตารางที่ 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและการลดลงของความคลาดเคลื่อน	104
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของคดี.....	113
ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน.....	114
ตารางที่ 5 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสิน พิจารณาคดี.....	117
ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์.....	118
ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานต่อผล การพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์.....	120
ตารางที่ 8 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสิน พิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	123
ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต	125
ตารางที่ 10 ข้อมูลประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับ ร่างกายและชีวิต	126
ตารางที่ 11 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสิน พิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต.....	128
ตารางที่ 12 ข้อมูลทั่วไปของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	129
ตารางที่ 13 ข้อมูลประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิด เกี่ยวกับเพศ	130
ตารางที่ 14 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสิน พิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ.....	132
ตารางที่ 15 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม.....	149

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม.....	152
ตารางที่ 17 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม.....	157
ตารางที่ 18 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า	161
ตารางที่ 19 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า	164
ตารางที่ 20 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า.....	166
ตารางที่ 21 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรม	169
ตารางที่ 22 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า	171
ตารางที่ 23 แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม.....	175
ตารางที่ 24 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ หลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า	177
ตารางที่ 25 ผลการศึกษาแนวโน้มที่พึงประสงค์ 5 ลำดับ	205

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามคำพิพากษาฎีกา.....	103
แผนภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการวิจัยอนาคตโดยวิธี EDFR	111
แผนภาพที่ 4 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	188
แผนภาพที่ 5 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต	189
แผนภาพที่ 6 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ.....	190
แผนภาพที่ 7 แสดงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	211

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นการที่รัฐจำเป็นต้องคลี่คลายคดีให้สำเร็จนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนในสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความยุติธรรมให้กับคนในสังคมและนำมาสู่ความสงบสุขด้วยการค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงอันใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อปกป้องคนดีและนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีและหลักการตลอดจนแนวทางปฏิบัติของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาตามบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบังคับใช้กฎหมายในประเด็นของการนำคดีเข้าสู่กระบวนการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น การดำเนินคดีทางอาญาจะเริ่มต้นควบคู่กันไปในทันที ลำดับขั้นตอนจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนคดี การสอบสวน การจับกุม นำไปสู่การฟ้องร้อง และดำเนินคดีในชั้นศาลในที่สุด ขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปฏิบัติงานแยกส่วนจึงจำเป็นต้องกระทำด้วยความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน หัวใจสำคัญอยู่ที่ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติงานด้วยความสุจริต ซื่อสัตย์ การดำเนินการนั้นกระทำตามหลักการของกฎหมาย และต้องมีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ได้ดี จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการค้นหาความจริงในคดีอาญา หากกล่าวถึงในเชิงทฤษฎีแบ่งออกได้เป็นสองระบบ คือการดำเนินคดีอาญาของระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ใช้ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศที่ใช้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เป็นระบบกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายจารีตประเพณี มีคำพิพากษาศาลเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคดี ผู้พิพากษาเป็นผู้กำหนดกฎหมายขึ้นมา กล่าวได้ว่า เป็นลักษณะของ Judge made Law การพิจารณาคดีอาญานั้น จะมีคู่ความทั้งสองฝ่าย ผู้พิพากษา และคณะลูกขุน ทั้งนี้ศาลเป็นผู้ชี้ขาดต้องวางเฉย (Passive) คอยควบคุมมิให้มีการผิดกติกา ซึ่งเครื่องมืออันสำคัญในการค้นหาความจริง คือกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานที่กำหนดว่า ข้อเท็จจริงใดที่ศาลจะรับฟังและข้อเท็จจริงใดที่ศาลจะไม่รับฟัง และกำหนดวิธีการที่จะนำสืบพยานหลักฐานด้วย เนื่องจากประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา หรือที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์นี้ มีการนำลูกขุนซึ่งเป็นคนธรรมดาเป็น ผู้พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ดังนั้น เพื่อป้องกันอคติและลำเอียงในจิตใจของคณะลูกขุนจึงมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ

พยานหลักฐานที่เคร่งครัดมากในการนำเสนอพยานหลักฐานและการรับฟังพยานหลักฐาน เช่น การนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาสืบ (The Best Evidence Rule) มีบทตัดพยานที่ได้มาโดยมิชอบ (Exclusionary Rule) และบทตัดพยานบอกเล่า (hearsay) เป็นต้น (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542) ระบบที่สองคือการดำเนินคดีอาญาของระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ใช้ในประเทศภาคพื้นยุโรป ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ในระบบนี้ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี โดยศาลจะมีบทบาทในการดำเนินคดีการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง (Active Rule) กำหนดประเด็นในการควบคุมคดีในทุกขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ในคดีอาญาบางกรณีศาลเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ในชั้นสอบสวน การดำเนินคดีในศาลไม่ว่าจะเป็นการสืบพยาน ซักถามพยาน ศาลจะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตลอด (โสภณ รัตนกร, 2542)

การค้นหาความจริงในระบบนี้เป็นระบบชีวิลลอว์ เป็นการพิจารณาคดีที่ไม่ใช่ลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความในคดี แต่เป็นระบบที่ใช้วิธีซักพยานหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้น องค์กรทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะมีการร่วมมือกันในการค้นหาข้อเท็จจริงอย่างจริงจัง ศาลหรือผู้พิพากษาจะเป็นผู้รับผิดชอบในการค้นหาข้อเท็จจริงจากการสืบพยานหลักฐาน และ ข้อเท็จจริงของการกระทำผิดโดยไม่ปล่อยให้ไปเป็นบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการและทนายจำเลยเท่านั้น ศาลเป็นผู้ควบคุมการดำเนินคดีทุกขั้นตอนและอยู่ในฐานะที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยตรง ไม่มีบทกฎหมายวางระเบียบการสืบพยาน หรือไม่มีบทตัดพยาน (Exclusionary Rule) โดยเคร่งครัดว่าพยานประเภทนี้รับฟังได้หรือไม่ได้ ดังนั้นศาลมักจะรับพยานหลักฐานทุกชั้นเข้าสู่สำนวนความ และจะไปพิจารณาละเอียดตอนซึ่งนำหนักหลักฐาน ว่าพยานชั้นใดควรมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดศาลจึงมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้กว้างขวาง และ ยึดหยุ่นได้มาก

สำหรับการพิจารณาคดีของประเทศไทยในทางปฏิบัติ เนื่องจากในอดีตผู้พิพากษาได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ จึงรับเอากระบวนการพิจารณาของประเทศอังกฤษ คือ การดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหามาใช้ด้วย กล่าวคือ เป็นหน้าที่ของคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างต้องแสวงหาพยานหลักฐานนำมาต่อสู้หักล้างซึ่งกันและกันศาลจะวางตนเป็นกลางโดยพิจารณาและพิพากษาคดี (จรัญ ภัคดีธนากุล, 2551) อย่างไรก็ตามมีความเห็นจากนักกฎหมายบางส่วนที่เห็นว่ากฎหมายลักษณะพยานของไทย น่าจะร่างขึ้นตามแบบของระบบไต่สวนด้วย กล่าวคือ นอกจากศาลจะรับทราบหลักฐานและพยานที่โจทก์และจำเลยเสนอต่อศาลแล้ว ศาลยังทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงของคดี จากหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบพยานเพิ่มเติม หรือตัดพยานก็ได้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวินิจฉัย ซึ่งกระบวนการพิจารณาในลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่ในหลายมาตราของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ตรงข้ามกับหลักคิดพื้นฐานของระบบกล่าวหาผู้พิพากษาต้องวางตัวเป็นกลาง ทำให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ

กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นการผสมผสานกันระหว่างระบบกล่าวและระบบไต่สวน (เพิ่มชัย ชุตินวงศ์, 2547) อย่างไรก็ตามกระบวนการพิจารณาคดีโดยภาพรวมของประเทศไทย จะเป็นรูปแบบที่ โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์หาพยานหลักฐานมาประกอบสำนวนฟ้องเสมอ โดยพยานหลักฐานที่จะ นำมาใช้ในการพิจารณาคดีจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้โดยปราศจากเหตุสงสัย ผู้พิพากษา ศาลจึงจะรับพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นไว้พิจารณา

การดำเนินคดีอาญาในส่วนของการฟ้องคดีสามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ กรณีที่ผู้เสียหาย ดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาลด้วยตนเอง หรือกรณีที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการแทนผู้เสียหายโดยมีตัวแทน ของรัฐ โดยพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทั้งในส่วนของผู้เสียหาย และฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา วิธีการทั่วไปของการนำเข้าสู่พยานหลักฐาน คือ นำเข้าสู่กระบวนการสอบสวน โดยพนักงานสอบสวน หรือผู้ถูกกล่าวหา นำพยานหลักฐานมามอบให้กับพนักงานสอบสวน และการ นำเข้าสู่กระบวนการสอบสวน เมื่อการสอบสวนที่สุดแล้วพยานหลักฐานสำคัญจะถูกรวบรวมใน สำนวนคดี นำไปสู่การทำความเข้าใจว่าควรส่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญาดังกล่าว จากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอน การพิจารณาตรวจสอบโดยพนักงานอัยการให้ความเห็นอีกครั้ง โดยส่วนนี้พนักงานอัยการสามารถมี คำสั่งสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ก่อนสรุปสำนวนคดีส่งขึ้นสู่ชั้นศาลต่อไป จะเห็นได้ว่าพนักงาน สอบสวนคือจุดเริ่มต้นของการนำพยานหลักฐานเข้าสู่การดำเนินคดีอาญา

การพิจารณาคดีในชั้นศาลของประเทศไทยในปัจจุบันระบบศาลยุติธรรมมี 3 ขั้นตอน เริ่มต้นที่ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลซึ่งรับคำฟ้องหรือคำร้องในชั้นเริ่มต้นคดี หลังจากพิจารณาคดีแล้วจึงชี้ ขาดตัดสินคดีเป็นศาลแรก ลำดับต่อมาคือศาลอุทธรณ์เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การพิจารณาของศาล อุทธรณ์มีลักษณะเป็นการตรวจสอบหรือทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มิใช่เป็นการพิจารณาคดี ใหม่ และสุดท้ายคือศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุด ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำ พิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณี (จาก www.Coj.go.th) โดยคำ พิพากษาจากศาลฎีกาถือเป็นที่สุดแห่งการพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีอาญาของศาลโดยทั่วไปวินิจฉัยชี้ขาดด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการคือ วินิจฉัยตามข้อกฎหมายและวินิจฉัยตามข้อเท็จจริง การวินิจฉัยนั้นจะต้องพิจารณาค้นหาข้อเท็จจริง หรือความจริงในคดีว่าเป็นอย่างไรแล้วจึงยกข้อกฎหมายขึ้นปรับวินิจฉัยว่าจำเลยควรได้รับโทษหรือ ควรได้รับการปล่อยตัว ผู้กล่าวหาจะต้องพิสูจน์ให้ประจักษ์ต่อศาลว่าผู้ต้องหากระทำการที่อ้างว่าเป็น ความผิดนั้นจริง (อารยา กิจบุญ, 2558) โดยการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ กระจ่างแจ้งโดยใช้พยานหลักฐานเข้ามาประกอบคำให้การ ความสำคัญของการไขคดีจึงอยู่ที่ พยานหลักฐาน ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานจะทำโดยผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แพทย์ ผู้ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน จึงควรรวบรวมและ

ตรวจสอบพยานหลักฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดเพื่อพิสูจน์ความเชื่อมโยงเหตุการณ์กับสถานที่เกิดเหตุได้ และสามารถพิสูจน์ความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างชัดเจน ให้นำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม

พยานหลักฐานทุกประเภทสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ทั้งหมด โดยจะต้องไม่มีกฎหมายบทใดบทหนึ่งบัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนั้น หากระบุไว้จำเป็นต้องห้ามมิให้รับฟัง สอดคล้องกับที่ สฤชดี สืบพงษ์ศิริ (2551) ได้กล่าวว่า ตามหลักกฎหมายแล้วพยานหลักฐานหมายถึง สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สามารถนำเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ สอดคล้องกับคำจำกัดความตามประมวลกฎหมายวิธี ป.วิอาญา มาตรา 226 “พยานหลักฐาน” หมายถึง พยานวัตถุ (Physical Evidence) พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ที่จะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิดได้ เช่นเดียวกับคำกล่าวของ สมชาย เฉลิมสุขสันต์ (2558) ที่ระบุว่า พยานหลักฐานนั้นอาจจะเป็น พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วย

สำหรับการแบ่งประเภทของพยานหลักฐานนั้นแบ่งได้หลายลักษณะ ตามวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งและกฎเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง แต่ที่นิยมกัน คือ ใช้เกณฑ์ในการนำสืบพยานหลักฐานมาจำแนก ซึ่งไม่เกี่ยวกับการรับฟังหรือนำหนักของพยานหลักฐาน มี 6 ประเภท คือ พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ (ถือเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่งแต่แยกออกมาเนื่องจากวิธีการนำสืบต่างกัน) พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ และพยานหลักฐานทางทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนคำว่าพยานแวดล้อม พยานบอกเล่า หรือพยานที่มีชื่ออื่น ๆ นั้นเป็นการจำแนกพยานแบบอื่น (บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์, 2558)

พยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพิสูจน์ความจริงต่อศาลช่วยเติมเต็มข้อมูลคดี พยานหลักฐานมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2559) พบว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ถือเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล เพราะคำให้การของพยานบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้นอยู่กับบุคคล ที่สามารถกลับคำให้การได้ในแต่ละชั้นการพิจารณา ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับกระบวนการยุติธรรม แตกต่างจากพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ผลการตรวจพิสูจน์ได้ผ่านการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยนำเอาหลักการ วิธีการ และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาใช้ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานนั้น ผลการตรวจพิสูจน์จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง โดยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีมากมาย เช่น การตรวจรอยลายนิ้วมือแฝง การตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงเอกสาร การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม การตรวจพิสูจน์ทางดิจิทัล เป็นต้น ทำให้การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคตเป็นไป

ตามแนวโน้มของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีแนวโน้มเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตมากขึ้น

การพัฒนาองค์ความรู้และหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าของนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น จากจุดเริ่มต้นที่เกิดการยอมรับมาจากวิทยาการการตรวจพิสูจน์ DNA ตามมาด้วยวิทยาการอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งผลของการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์นี้ได้นำไปสู่การทำให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าและศักยภาพของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในเรื่องของการคลี่คลายคดีอาญาและการแก้ปัญหาอาชญากรรมที่อัตราการเกิดสูงขึ้นอีกทั้งยังมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยช่องทางในการรับรู้คุณค่าดังกล่าวที่ผ่านการนำเสนอทางสื่อต่าง ๆ (รายการข่าวทางโทรทัศน์, สื่อออนไลน์) ที่นำเสนอการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการไขคดีอาชญากรรมต่าง ๆ จนเกิดการยอมรับทางสังคมขึ้น (Baskin and Sommers, 2010) ยกตัวอย่างคดีที่น่าสนใจ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา คดีที่มีการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการคลี่คลายได้แก่ คดีลอบสังหารประธานาธิบดีเคนเนดี ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1973 และ คดีที่กระทำความผิดโดยโอ เจ ซิมป์สัน ทำการฆาตกรรมภรรยาและเพื่อน ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1994 เป็นต้น สำหรับประเทศอังกฤษคดีสำคัญที่มีการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการคลี่คลายคดี คือ คดีฆาตกรรมอำพรางที่ฟาร์มริคเคนฮิลล์ หมู่บ้าน ฮอตตัน ในปี ค.ศ.1984 เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยเองก็มีหลาย ๆ คดีที่ได้นำเอาพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาคดีแล้วช่วยให้สามารถพิจารณาคดีได้อย่างถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือแม้แต่ช่วยคลี่คลายประเด็นคำถามหรือปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในประเทศไทยคดีที่สำคัญและมีความสลับซับซ้อนซึ่งคลี่คลายลงได้โดยอาศัยหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คดีฆาตกรรมนางสาวดอริส พอน ฮาเฟน นางแบบสาวชาวเดนมาร์ก เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2511, คดีฆาตกรรมนางสยามล ในปีพ.ศ.2536, คดีฆาตกรรมนายแสงชัย สุนทรวิวัฒน์ ในปีพ.ศ.2539, คดีฆาตกรรมนางสาว เจนจิรา พลอยอรุณศรี นักศึกษาแพทย์ปี 5 ในปีพ.ศ.2541 และคดีฆาตกรรมแพทย์หญิงปัสพร โดยศาลพิพากษาประหารชีวิตนายแพทย์วิสุทธิ คดีนี้ถึงแม้ว่าจะไม่พบศพของผู้เสียชีวิต แต่ผลการพิสูจน์ DNA ประกอบกับพยานแวดล้อมต่าง ๆ จึงเชื่อได้ว่าแพทย์หญิงปัสพรเสียชีวิตแล้วและนำมาสู่การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดได้ในที่สุด (อารยา กิจบุญ, 2558) จากตัวอย่างที่กล่าวมาถือได้ว่านิติวิทยาศาสตร์เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการด้านต่าง ๆ ผสมผสานเข้ากับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์ในการสืบสวน และดำเนินคดีตามกฎหมายเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษเพราะหากปราศจากหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์แล้วคดีสำคัญ ๆ ที่สลับซับซ้อนหลายคดีคงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้จนส่งผลร้ายต่อสังคม เพราะมีโอกาสที่ผู้นั้นจะกระทำความผิดแบบเดิมซ้ำอีก นอกจากนี้การนำเอาหลัก

นิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังเป็นเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมด้วยอีกทางหนึ่ง (สรารุช เบญจกุล, 2550)

ด้วยคุณค่าของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่โดดเด่นขึ้นมา ทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาวิจัย จนเกิดผลงานตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จจากการสำรวจผลกระทบที่มีต่อขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ย้อนกลับไปในปี 1963 เริ่มมีรายงานการศึกษาการใช้หลักฐานนิติวิทยาศาสตร์รายงานผลดังกล่าวแสดงว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในช่วงเวลานั้นยังที่ส่งผลค่อนข้างน้อยจากการสำรวจของ Parker and Peterson (1972) แสดงผลมีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพียง 1% เท่านั้นของคดีที่สนใจทั้งหมด 90% นอกจากนี้ยังพบรายงานการวิจัยในทำนองเดียวกันของ Wellford and Cronin: (2000) ที่พิจารณาถึงการเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุทั้งที่เป็นนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานที่ไม่ผ่านการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการจับกุม แต่พบว่าตัวแปรที่มีแนวโน้มมีผลต่อการจับกุมที่สำคัญไม่ใช่พยานหลักฐาน แต่เป็นระบบฐานข้อมูลและการปฏิบัติงานของตำรวจ ช่วงเวลาดังกล่าวนี้นักวิจัยส่วนน้อยที่ Focus ไปที่พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ต่อมาเริ่มมีการศึกษาที่แสดงผลที่แตกต่างกันของ Birdy (2004) ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนต่อผลการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอที่มีต่อการพิจารณาคดีอาญา แต่ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการใช้ร่วมกับพยานหลักฐานอื่น รายงานนี้ถือว่าเป็นงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาก และเริ่มมีงานวิจัยลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นตามมา โดยมุ่งความสนใจไปที่พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของ Baskin and Sommers (2010) ที่ยืนยันผลว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการคลี่คลายคดี เช่นเดียวกับการศึกษาของ Joseph L. Peterson et al. (2013) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการคลี่คลายคดีอาชญากรรมโดยใช้ข้อมูลคดีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา พบว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่สร้างผลสำเร็จในการคลี่คลายคดี โดยมีผลกับการทำงานทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ขั้นจับกุม ขั้นของตำรวจ ขั้นของอัยการและชั้นการ นอกจากนี้ยังมีความพยายามศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์กับคดีในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างและมีความซับซ้อนของแผนประทุษกรรมในคดี โดยการศึกษาผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาต่อเนื่องตามการวิจัยของ White John H. et al. (2011) ที่ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการนำมาประกอบแผนประทุษกรรมคนร้ายคลี่คลายคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นฆาตกรต่อเนื่อง ส่งผลให้สืบสวนสำเร็จจนนำไปสู่การจับกุม นอกจากนี้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ยังมีผลกับคดีลักพาตัวเด็กตามการศึกษารายงานของ Katherine M. Brown (2014) ที่ทำการศึกษาศึกษาการคลี่คลายคดีลักพาตัวเด็กในการสืบสวนสอบสวน พบว่า

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ และช่วยเพิ่มความสามารถต่อการคลี่คลายคดี ในการสืบสวนเหตุฆาตกรรมในคดีลักพาตัวเด็กอีกด้วย นอกจากนี้ในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นอีกกลุ่มคดีที่มีการศึกษาถึงการใช้อยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เช่นกัน โดย J Burrows and R Tarling (2004) ได้ศึกษาผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ ในคดีลักทรัพย์ เช่น รอยลายนิ้วมือแฝง, รอยเท้า และดีเอ็นเอ ที่ถูกนำมาใช้ในชั้นการจับกุม พบว่า ส่งผลที่แตกต่างกันในทางนำสืบจนสามารถจับกุมผู้กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์

สำหรับประเทศไทยมีผู้ศึกษาผลของพยานหลักฐานเช่นกัน ตามการศึกษาของ บุญศักดิ์ หาญเทิดสิทธิ์ (2557) ในการศึกษาถึงพยานหลักฐานทางการแพทย์ที่ศาลใช้ในการวินิจฉัยตัดสินคดี ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา พบว่าพยานหลักฐานทางการแพทย์และการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เมื่อรวมกับพยานหลักฐานหลายประเภทจะมีผลต่อการพิจารณาตัดสินคดี การประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาส่งเสริมคุณค่าของพยานหลักฐานในคดี มีความสำคัญมาก

การให้ความสนใจและการศึกษาที่ยาวนานเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นที่น่าสนใจและถูกนำมาใช้ในกระบวนการ ยุติธรรม ตั้งแต่ขั้นสืบสวน, การจับกุมไปจนถึงการพิจารณาคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่สมมุติฐานเหล่านี้ยังไม่ได้รับการยืนยันอย่างเพียงพอจึงทำให้เกิดข้อจำกัดความเข้าใจในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเปรียบเทียบหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานอื่น Joseph L. Peterson et al. (2013) รวมถึงงานวิจัยบางส่วนได้ชี้ให้เห็นว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีบทบาทน้อยกว่าเมื่อเทียบกับคำให้การ Baskin D. and Sommers I. (2011) จึงเริ่มมีความสนใจ ในการศึกษาวิจัยผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น งานวิจัยในครั้งนี้ เช่นกันผู้วิจัยที่พยายามแสดงให้เห็นถึงคุณค่าดังกล่าวและแสดงถึงผลกระทบเมื่อเปรียบเทียบกับ พยานหลักฐานอื่น ๆ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้พยานหลักฐานในคดี ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ที่มีต่อผลการ พิจารณาคดีในชั้นศาลฎีกาของประเทศไทย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับพยานหลักฐานและ กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ เกิดเป็นหลักการเพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับ พยานหลักฐาน และสร้างแนวทางในการพัฒนาบทบัญญัติทางกฎหมายอันจะทำให้พยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์มีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงแห่งคดีนั้นเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่าง แท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ กับผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา
4. แนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล

3. สมมุติฐานของการวิจัย

พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญต่อการตัดสินพิจารณาคดีอาญา และมีแนวโน้มการนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมที่สูงขึ้นในอนาคต

4. ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ

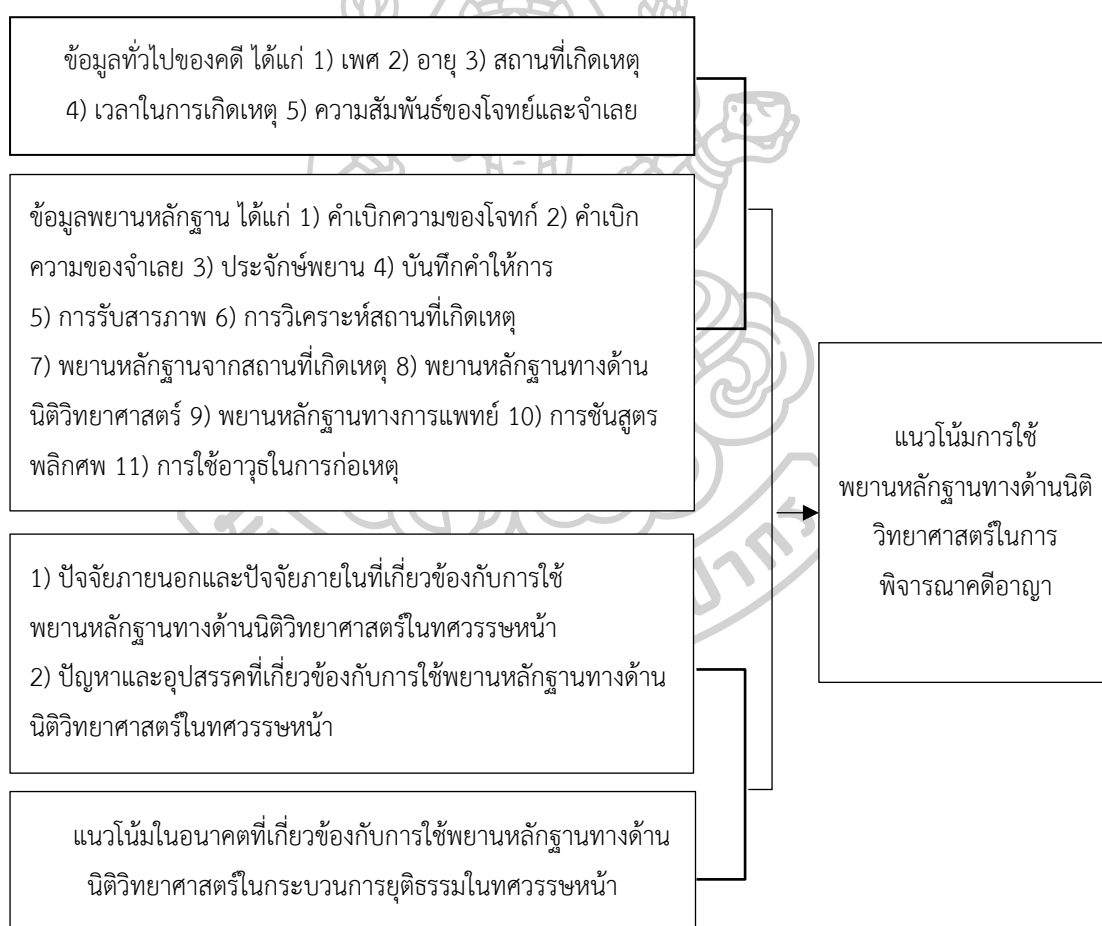
1. การศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา ในอดีตจนถึงปัจจุบันในรายละเอียดมีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ตามบทบัญญัติในมาตราที่กำหนดอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีการเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารศาลฎีกา ผ่านระบบสืบค้นคำพิพากษาคำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา (Deka, 2007: version1.9_64bit) ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2546 ถึงปัจจุบัน โดยกำหนดข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาจากข้อมูลที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคดีจำนวน 5 ตัวแปร และกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่มีผลต่อการพิจารณาคดีจำนวน 12 ตัวแปร

2. การศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต โดยทำการศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานในคดีอาญา แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะและยุทธศาสตร์การใช้

พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR) จากการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 18 คน ซึ่งปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิสูจน์แพทย์นิติเวช

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างองค์ความรู้ในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม
2. ทราบความสัมพันธ์ของพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ ต่อผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล
3. ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล
4. สร้างรูปแบบอนาคตภาพของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการกระบวนการยุติธรรม

7. นิยามคำศัพท์

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใดที่สามารถพิสูจน์และสนับสนุนข้อเท็จจริงที่คู่ความนำมากล่าวอ้างในคดี โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับคดี อันนำมาซึ่งการพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ในชั้นศาลได้

นิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกสาขามาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์ของวัตถุและบุคคลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่นำมาพิสูจน์ความจริงแห่งคดีโดยผ่านการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ และเทคโนโลยีเป็นที่ยอมรับในระดับสากลมาสร้างคุณค่าด้านความน่าเชื่อถือเมื่อนำมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา

คำพิพากษาฎีกา หมายถึง ตัวอย่างรายละเอียดการตัดสินคดีอาญาในชั้นศาลฎีกาที่มีการพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ มาประกอบประเด็นที่เกี่ยวข้องโต้แย้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และตัวอย่างการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาคดี

อนาคตภาพ หมายถึง แนวโน้มในด้านบุคลากรและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่ปฏิบัติงาน และการขยายหน่วยงานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการพิจารณาคดีอาญาของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยอีก 10 ปีข้างหน้า

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

สถานที่เกิดเหตุ หมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แล้วผู้กระทำความผิดมักทิ้งร่องรอยหรือพยานหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุ จนขั้นตอนการตรวจพิสูจน์และการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถระบุได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด พฤติการณ์ในการกระทำความผิดเป็นอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาใด และประสงค์ต่ออะไร

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ได้มีการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและได้มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์กับผู้กระทำความผิดจนถึงการฟ้องร้องต่อศาลทั้งในกรณีของคดีแพ่งและคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ได้มีการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและได้มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์กับผู้กระทำความผิดจนถึงการฟ้องร้องต่อศาลทั้งในกรณีที่คดีดังกล่าวนั้นได้กำหนดให้มีความผิดตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

คดีอาญา หมายถึง คดีที่มีการกำหนดตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ตามบทบัญญัติในมาตราที่กำหนดอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน

การพิจารณาคดี หมายถึง วิธีการดำเนินคดีในศาลตามหลักเกณฑ์การฟ้องคดีต่าง ๆ รวมถึงการพิสูจน์การแสวงหาพยานหลักฐานนำเสนอต่อศาลเพื่อสนับสนุนข้อเท็จจริงของคู่ความในชั้นศาลของประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากตำรา วารสาร เอกสารวิชาการ รายงานผลการวิจัยและการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ และประมวลประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในคดีอาญา
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - 1.2 ระบบกฎหมายไทยที่ใช้ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - 1.3 บทบัญญัติทางกฎหมาย
 - 1.4 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา
 - 1.5 หน่วยงานที่กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
 - 1.6 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี

ในปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นกว่าในอดีตมาก ทำให้ข้อเท็จจริงซึ่งได้มาโดยผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือในขั้นตอนพิจารณาคดีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเอาผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการพิจารณาคดีต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมมาก

1.1 ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

1.1.1 นิยามของนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์ หรือ Forensic Science มี รากศัพท์มาจากภาษาละติน forensis หรือ forum ซึ่งหมายถึงการประชุมแสดงความคิดเห็นของพลเมือง ร่วมกัน ณ ที่ประชุมใจกลางเมือง ในยุคจักรวรรดิโรมัน ได้นำมาใช้ในการไต่สวนผู้กระทำความผิดจากคดีต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ ข้อมูลต่อที่ประชุม ฝ่ายใดให้เหตุผลหรือโต้แย้งได้ดีกว่าจะเป็นฝ่ายชนะคดี และต่อมาได้มีการเพิ่มการใช้ หลักฐานทางวัตถุพยานในที่เกิดเหตุเข้ามาร่วมการตัดสินคดีด้วย จึงทำให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการพิสูจน์หลักฐาน ประกอบการพิจารณาคดีมากขึ้น เพื่อติดตามหา ผู้กระทำความผิดในคดีต่าง ๆ เป็นไปด้วยความถูกต้องและเกิดความยุติธรรม ดังนั้นนิติวิทยาศาสตร์ คือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อ พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ (พัชรา สีนลอยมา, 2553, 2560)

อรรถพล แซ่มสุวรรณ ให้ความเห็นว่ นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) หมายถึง การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมายที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ 1) ประโยชน์ทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย 2) ประโยชน์ของการคลี่คลายปัญหาและการ พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

พัชรา สีนลอยมา ให้ความเห็นว่ นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

รายงานของคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ให้ความเห็นว่ นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) คือการนำเอาหลักการ วิธีการ และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาใช้ในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานและพยานเอกสารที่พบในที่เกิดเหตุเพื่อ พิสูจน์ให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีต่าง ๆ ให้ปรากฏเพื่อช่วยในการผดุงความยุติธรรมหรือเพื่อ แก้ปัญหาทางกฎหมายอย่างอื่น

1.1.2 ความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์

การอำนวยความยุติธรรม (Enhancement of Justice) ถือเป็นภารกิจ สำคัญพื้นฐานของรัฐ (A basic function of state) ซึ่งรัฐจะต้องดำเนินการอำนวยความยุติธรรมโดย การจัดการบริหารองค์การในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชนและเป็นสากลตาม หลักนิติธรรม (The Rule Of Law)

ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลักในการอำนวยความยุติธรรม คือการให้ประชาชนที่เข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมได้รับความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายดังกล่าวประกอบด้วย กฎหมาย ระบบการพิจารณาคดี ระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนการปฏิบัติงานของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องเช่น ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ พยาน เจ้าหน้าที่ของศาล และผู้พิพากษา ระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทย ศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางในคดีอาญา ซึ่งเริ่มคดีโดยโจทก์เป็นผู้กล่าวหา และโจทก์ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ซึ่งจำเลยในคดีอาญา ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเห็นเป็นที่สิ้นสุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

เมื่อโจทก์นำสืบได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ และเป็นหน้าที่ของคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอพยานหลักฐานของตน ซึ่งศาลจะพิจารณาโดยพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น โดยปกติศาลจะไม่เข้าไปสอดแทรกถามพยานโดยไม่จำเป็น จะไม่เรียกพยานมาสืบเอง ในคดีอาญาศาลจะช่วยถามพยานให้จำเลย แต่ศาลจะไม่ช่วยซักถามพยานโจทก์ โดยถือหลักว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลย ศาลจะไม่ช่วยถามพยานโจทก์ให้จำเลยได้รับโทษ ถ้าโจทก์ถามพยานหลักฐานไม่สิ้นสุดตามสมควร ศาลก็จะยกฟ้อง และศาลถือเคร่งครัดว่าถ้าฟ้องโจทก์เคลือบคลุมหรือข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบแตกต่างไปจากคำฟ้องแล้ว ศาลจะยกฟ้องเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่

ในปัจจุบันนี้ ได้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรมขึ้นมากมาย ซึ่งการที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะจะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานมายืนยันให้สามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิเช่น ประเทศญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกา จึงมีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ ให้ได้ผลที่ถูกต้องแท้จริงตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้ผลอย่างดียิ่งในการสืบสวนติดตามหาคนร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น เมื่อเกิดคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น สามารถจับกุมคนร้ายได้ถึง 90% โดยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ค้นคว้าวิจัยและผลิตขึ้นอย่างทันสมัย ผสานกับหลักนิติวิทยาศาสตร์นี้ให้บรรลุผลได้เป็นอย่างมาก

จากประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น จึงมีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในขอบเขตโดยทั่วไป ดังนี้

1. การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation and Forensic)
2. การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprint, Palm print, Footprint)
3. การตรวจเอกสาร (Document) เช่น ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน
4. การตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืนของกลาง (Forensic Ballistics)

5. การตรวจทางเคมี (Forensic Chemistry) เช่น ตรวจวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารต่าง ๆ

6. การตรวจทางฟิสิกส์ (Forensic Physics) เช่น ตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนของรถ

7. การตรวจทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence) เช่น ตรวจเส้นผม เลือด อสุจิ

8. การตรวจทางนิติเวช (Forensic Medicine) ได้แก่ งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมี งานพิสูจน์บุคคล งานภาพการแพทย์

ทั้งนี้โดยทั่วไปการพิจารณาประเภทของพยานวัตถุและจุดประสงค์ในการตรวจพิสูจน์ สามารถแยกวิธีการออกได้ดังนี้

1. การตรวจโดยวิธีทางเคมี และชีววิทยา (Chemical and Biological Analysis)

2. การตรวจโดยการใช้วิธีทางกายภาพ (Physical Experiments)

3. การตรวจโดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ (Instrumental Analysis)

1.1.3 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับการพิจารณาคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนจากการเน้นความสำคัญของประจักษ์พยานมาสู่ระบบพิสูจน์การกระทำความผิดโดยการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ มีการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมทางหนึ่ง (พัชรา สิ้นลอยมา, 2558) ซึ่งใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์ 2 ประเภท (1) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเช่น วิชาพิสูจน์หลักฐาน รวมถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และ (2) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม โดยขณะเดียวกันนิติวิทยาศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในงานสืบสวนสอบสวนเช่น การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือฝ่าเท้า การตรวจเอกสาร การตรวจทางฟิสิกส์เช่น ตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนรถ การตรวจทางนิติเวชเช่น งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมีและการตรวจทางชีววิทยา เช่น ตรวจเส้นผม เลือด อสุจิ และตรวจรหัสพันธุกรรม (DNA)

การพิจารณาคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีข้อที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดอยู่สองประการได้แก่ ข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง หลักในการวินิจฉัยจะต้องพิจารณาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือความสัจจริงในคดีว่าเป็นอย่างไรแล้วจึงยกข้อกฎหมายขึ้นปรับวินิจฉัยว่าจำเลยควรจะได้รับโทษหรือควรจะได้รับ การปล่อยตัวไป ตามกฎหมายลักษณะพยานข้อเท็จจริงที่ศาล

จะรับรู้ได้เองจำกัดอยู่เพียงข้อเท็จจริงที่เป็นไปตามธรรมดาธรรมชาติซึ่งบุคคลธรรมดาจะพึงรู้ได้เอง ส่วนข้อเท็จจริงอย่างอื่นที่อยู่นอกเหนือไปจากความรู้ของบุคคลธรรมดาศาสตร์รู้เองไม่ได้ ฉะนั้นฝ่ายผู้กล่าวหาจะต้องพิสูจน์ให้ประจักษ์แก่ศาลว่าผู้ต้องหาได้กระทำการที่อ้างว่าเป็นความผิดนั้นจริง (สรวุฑ เบญจกุล, 2550) โดยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (relevant evidence) หมายความว่า พยานที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ความมีอยู่ของข้อเท็จจริงใดโดยผลจากการวินิจฉัยมีความเป็นไปได้มากกว่าหรือน้อยกว่าการไม่มีพยานหลักฐานกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีจำเป็นต้องมีคุณค่าในตัวเอง (Nemeth, 2011)

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัย ซึ่งในทางกฎหมาย ถือว่า พยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่ความรู้ของศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ โดยกำหนดวิธีการนำสืบไว้ คือ หากคู่ความประสงค์จะอ้างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่สำนวนเพื่อนำสืบข้อเท็จจริงให้นำสืบโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ทำการตรวจ ได้วิเคราะห์หรือได้วิจัยสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในคดีนั้นมาแล้ว ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นี้ก็คือพยานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายนั่นเอง

1.1.4 การพิสูจน์พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) : คือ “คือการนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขา มาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย” ประโยชน์แห่งกฎหมายที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ ประโยชน์ทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย และประโยชน์ของการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษ (enforcement) (พัชรา สินลอยมา, 2560)

วิทยาศาสตร์จำแนกกว้างๆออกได้เป็น 2 ประเภท

1. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) เป็นเรื่องของสิ่งที่มีความจริงตลอดเวลา วิชาที่จัดอยู่ในวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินี้จะเป็นพวกวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เช่นเคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ เป็นต้น

2. วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Apply Sciences) เป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์นำมาประยุกต์พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์แก่มวลมนุษย์

ดังนั้นนิติวิทยาศาสตร์จึงอาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ตามการจำแนกประเภทของวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ

1. นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ได้แก่ วิชาพิสูจน์หลักฐาน (Criminalities) เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งซึ่งอาศัยกฎเกณฑ์ ทฤษฎีต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์หลายสาขา

เช่น เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา มารวมกันภายใต้กำหนดกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย เพื่อบรรลุจุดประสงค์สำคัญ คือ การพิสูจน์การกระทำผิด หรือความบริสุทธิ์ ของผู้ถูกกล่าวหา

2. นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยการนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ ในสาขาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น นิติวิทยาศาสตร์ในประเภทนี้มีด้วยกันหลายสาขา ยกตัวอย่างเช่น

2.1 นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine) หมายถึง วิชาแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายและยังรวมถึงวิชากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และประกอบวิชาชีพของแพทย์ ด้วย ขอบเขตของวิชานิติเวชศาสตร์ในปัจจุบันกว้างขวางมาก อาจแบ่งได้เป็นส่วน ๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ธรรมศาสตร์คลินิก (Clinical Jurisprudence) หมายถึง การตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรวจรักษาผู้ป่วยที่มีคดีความในศาล เช่น การตรวจบาดแผล การตรวจร่างกายผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ การตรวจผู้ป่วยหรือผู้ที่มีประกันชีวิต เป็นต้น

2.1.2 นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) หมายถึง การตรวจชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายการให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

2.1.3 นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology) การตรวจวิเคราะห์หา ยาพิษหรือสารพิษจากศพหรือส่วนของศพหรือจากพยานวัตถุอื่น

2.1.4 นิติเซโรโลยี (Forensic Serology) การตรวจหาหมู่เลือด หมู่น้ำเหลือง หมู่ของโปรตีนในน้ำเหลือง ตลอดจนตรวจหาหมู่ของเอ็นไซม์ เพื่อการพิสูจน์ความเป็น พ่อลูก พิสูจน์คราบเลือด เป็นต้น

2.1.5 นิติจิตเวชศาสตร์ (Forensic Psychiatry) คือการตรวจวินิจฉัย ผู้ป่วยโรคจิตที่เกี่ยวข้องกับคดีต่างๆ

2.1.6 เวชศาสตร์การจราจร (Traffic Medicine) ได้แก่ การตรวจ ร่างกายผู้ขับขี่ยานพาหนะ การตรวจหาความเมาโดยการตรวจปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดในคดี จราจร เป็นต้น

2.1.7 การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence) ได้แก่ การตรวจเส้นผม คราบอสุจิ คราบเลือด ซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดีต่างๆ

2.2 นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) เป็นสาขาวิชาที่ ประยุกต์ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการตรวจสอบ เพื่อค้นหาข้อมูลทางกายภาพของความเสียหาย ความล้มเหลวในงานด้านวิศวกรรม เป็นกระบวนการตรวจสอบ วัสดุ ผลิตภัณฑ์ โครงสร้าง ชิ้นส่วนที่ เกิดความเสียหาย ไม่สามารถใช้งานได้ ที่ก่อให้เกิดการเรียกร้องค่าเสียหายรวมถึงการฟ้องร้อง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายโดยสามารถช่วยในการพิจารณาตัดสินคดีให้ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

2.3 นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) เป็นการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยใช้ฟันทั้งจากบุคคลที่มีชีวิต และศพ

2.4 นิติมนุษย์วิทยา (Forensic Anthropology) เมื่อมีการค้นพบกระดูกที่ต้องสงสัยว่าเป็นมนุษย์หรือไม่ ณ ที่ใด โอกาสที่จะเรียกใช้นักวิทยาศาสตร์ที่อยู่ในสาขามนุษยวิทยานั้นมีมากทีเดียว ที่จะเห็นได้เด่นชัด ได้แก่ กรณีการเกิดอุบัติเหตุซึ่งมีผู้ประสบเคราะห์กรรมเป็นจำนวนมาก และไม่อาจทราบจากสภาพร่างกายที่หลงเหลืออยู่ว่าเป็นของผู้ใดบ้างนั้น นักมนุษย์วิทยาจะมีบทบาทเป็นอย่างมาก เพราะไม่เพียงแต่ต้องเป็นผู้ยืนยันการตายเท่านั้น ยังต้องระบุให้แน่ชัดว่าเป็นผู้ใด เพื่อการตัดสินเกี่ยวกับสินไหมทดแทนประกอบการฟ้องร้องทางแพ่งหรือการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน การจดทะเบียนสมรสใหม่ เป็นต้น

บุคคลที่ทำหน้าที่นี้มักจะเป็นนักมนุษย์วิทยาในสาขาวิชาการตรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับกระดูกโครงร่างมนุษย์ โดยเริ่มต้นศึกษาตั้งแต่มนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์เป็นต้นมา เทคนิคต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สามารถบอกอายุ เพศ เชื้อชาติ และโครงร่างของผู้ตายนั้นนับเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างมากในการสืบสวนสอบสวน นักมนุษย์วิทยามักจะประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทำหน้าที่ด้านการสอนและวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกันก็รับปรึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นรายเรื่องโดยคิดค่าธรรมเนียม ส่วนหนึ่งของผู้ประกอบการอาชีพสาขานี้อาจทำงานประจำอยู่กับห้องปฏิบัติการสถาบันนิติเวชวิทยาที่มีขนาดใหญ่ อีกส่วนหนึ่งอาจประจำอยู่ในหน่วยงานกระทรวงกลาโหมเพื่อทำหน้าที่ตรวจวิเคราะห์กระดูกของทหารสูญหายในระหว่างสงคราม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นิติวิทยาศาสตร์นี้เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการทางด้านต่าง ๆ และเทคโนโลยีผนวกเข้ากับการบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาอำนวยความสะดวกให้กับคู่ความได้เป็นอย่างดี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เช่น งานทางด้าน การตรวจวิเคราะห์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น การนำความทันสมัยของเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น กล้องวงจรปิด, GPS รวมถึงการนำเอานิติวิทยาศาสตร์นี้มาส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างดียิ่งต่อประชาชนคนไทยในท้ายที่สุด

1.1.5 นิยามของพยานหลักฐาน

คำว่า “พยานหลักฐาน” กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของไทยไม่ได้ให้คำนิยามศัพท์ไว้ เพียงแต่บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้ว่า พยานหลักฐานมี 4 ประเภทคือ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐาน

ได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น”

จรัญ ภักดีธนากุล ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐานหมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีคุณสมบัติสามารถที่จะบ่งชี้หรือสื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงในปัญหาที่พิพาทกันในทางอรรถคดีได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพของพยานบุคคล หรือพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็ตาม (จรัญ ภักดีธนากุล, 2551: 57)

เริงธรรม ลัดพลี ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐาน หมายถึงบุคคลหรือสิ่งใด ๆ ที่คู่ความนำมาสู่หรือทำให้ปรากฏต่อศาลหรือนำเข้าสู่สำนวนความ (เริงธรรม ลัดพลี, 2545: 9)

โสภณ รัตนากร ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐาน หมายถึง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตลอดจนบันทึกคำเบิกความ คำให้การในชั้นสอบสวน รายงานการตรวจวัตถุ สถานที่ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือสิ่งใด ๆ ที่นำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง (โสภณ รัตนากร, 2547: 19)

ประมุข สุวรรณศร ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พยานหลักฐานที่เกิดจากการวิเคราะห์ วิจัย ทางฟิสิกส์ เคมี หรือทางชีววิทยา ในทางกฎหมายถือว่า พยานหลักฐานเหล่านี้สามารถนำเข้าสู่ระบบกระบวนการพิจารณาหรือนำสืบเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่า จำเลยผิดหรือบริสุทธิ์ (ประมุข สุวรรณศร, 2511: 31)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พยานหลักฐานสิ่งใดก็ได้ที่มีคุณสมบัติในการเชื่อมโยงถึงการเกิดเหตุ การระบุเอกลักษณ์บุคคล และสิ่งของที่เชื่อมโยงถึงบุคคลและเหตุการณ์ โดยที่นิยมนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานจะประกอบด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่สามารถแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดจริงตามข้อกล่าวหา และแนวโน้มในอนาคตจะมีการตรวจพิสูจน์ที่ทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น การตรวจเก็บพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดจะทำให้แนวโน้มการคลี่คลายคดีเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์

1.1.6 การจำแนกประเภทพยานหลักฐาน

ตามหลักกฎหมาย สามารถจำแนกพยานหลักฐานเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ (อรรถพล แซ่มสุวรรณ, 2546)

1.1.6.1 พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ

1) พยานบุคคล หมายถึงบุคคลที่มาเบิกความต่อหน้าศาลด้วยวาจา แต่พยานบุคคลอาจจะไม่ได้เป็นผู้รู้เห็นจริงแต่ถูกนำเข้ามาให้การกล่าวอ้างเป็นพยานด้วยเหตุผลต่าง ๆ อาทิเช่น มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้กระทำผิดหรือให้สารเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจเป็นผู้รู้เห็นจริงแต่อาจกลับคำให้การเป็นอย่างอื่นในชั้นศาลด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ถูกข่มขู่จากผู้สูญเสียประโยชน์หรือได้รับสินจ้างให้กลับคำให้การ

2) พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ในเอกสารที่มีการอ้างเป็นพยาน

3) พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน รวมถึงสถานที่ที่ศาลตรวจ พยานวัตถุจัดเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล เพราะพยานวัตถุเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และสามารถนำไปพิสูจน์ให้ทราบได้ด้วยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับพยานวัตถุดังนี้

มาตรา 241 “สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล...”

มาตรา 242 “ในระหว่างการสอบสวน ไตสวนมูลฟ้องหรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู”

4) พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง และมาเบิกความให้ความเห็น

1.1.6.2 พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

เป็นการแบ่งพยานหลักฐานตามหลักกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่า กฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างพยานหลักฐานหลาย ๆ ชั้น ที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงเดียวกัน

1) พยานชั้นหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานชั้นที่ดีที่สุดในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อหนึ่ง

2) พยานชั้นสอง หมายถึง พยานหลักฐานลำดับรองลงมา

1.1.6.3 พยานหลักฐานโดยตรงและพยานหลักฐานแวดล้อม

1) พยานหลักฐานโดยตรง (Direct evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประเด็นพิจารณาในคดีโดยตรง ซึ่งหากศาลเชื่อพยานหลักฐานโดยตรงนี้ ศาลสามารถสรุปข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องค้นคว้าเหตุผลอื่นอีก

2) พยานหลักฐานแวดล้อม (Circumstantial evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีได้เป็นประเด็นพิพาทในคดีโดยตรง หากแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นที่บ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นพิพาทน่าจะเกิดขึ้นหรือไม่

1.1.6.4 ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า

1) ประจักษ์พยาน (Eyewitness) หมายถึง พยานบุคคลที่ได้ประสบข้อเท็จจริงที่เบิกความมาด้วยตนเอง

2) พยานบอกเล่า (Hearsay) หมายถึง พยานบุคคลที่มีได้ประสบข้อเท็จจริงที่เบิกความด้วยตนเอง แต่รับทราบมาจากการบอกเล่าของบุคคลอื่นหรือจากบันทึกที่บุคคลอื่นทำไว้

1.1.6.5 พยานหลักฐานในคดีแพ่งและพยานหลักฐานในคดีอาญา

การอ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์ในคดีแพ่งสามารถทำได้ แต่ในคดีอาญากระทำไม่ได้ เพราะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เนื่องจากบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองโดยไม่สมัครใจ (Right against self in criminations)

การอ้างอิงเอกสารเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง คู่ความจะต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อหน้าศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 ในคดีอาญา คู่ความจะต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อหน้าศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ตรวจสอบและขอคัดสำเนาเอกสารได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 240

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พยานหลักฐาน คือ สิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความ เป็นเอกลักษณ์บุคคลและเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้ ซึ่งเป็นได้ทั้งสิ่งของและบุคคล ซึ่งพยานหลักฐานแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติด้านบวกที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามการใช้พยานหลักฐานหลาย ๆ อย่างประกอบกันจนเกิดเป็นความสอดคล้องจะเป็นประโยชน์กับการอำนวยความยุติธรรม

1.1.7 ความสำคัญของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานมีความสำคัญต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาล โดยมีหลักเกณฑ์ว่าพยานหลักฐานใดน่าสืบได้หรือไม่ได้ การสืบพยานจะทำได้โดยวิธีใด พยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือไม่ ฟังไม่ได้ พยานหลักฐานใดมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นหลักประกันว่ามีการเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการเอาเปรียบกัน การนำสืบพยานเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้ศาลสามารถฟังข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องและบริสุทธิ์ยุติธรรมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (โสภณรัตน์กร, 2547: 36-37)

ในอดีตกฎหมายไทยได้ให้ความสำคัญกับพยานวัตถุอยู่บ้างแต่ให้ความสำคัญกับพยานผู้เชี่ยวชาญน้อยมาก เช่น ลักษณะตระลาการ มาตรา 5 ว่า “ถ้าการวิวาทในที่ระโหฐานก็ดี ในทุ่งในป่าก็ดี อสิกชีกา หาพยานบมิได้ ฉินะภินะ ซึ่งจะเป็นอุบายทำตนเองมิได้ หากจะเป็นแต่พยานบุคคลผู้นั้นแล” กฎหมายลักษณะพยาน มาตรา 66 ระบุถึงเรื่องพยานวัตถุว่า “วิวาทในสถานที่มืดมิดก็ดี วิวาทในทางสามแพร่งก็ดี หาสักขีพยานมิได้ ให้พิเคราะห์ตุ้มมูลคดีจึงถึถ้วน ถ้าจริงแล้วท่านให้เอาบาดเจ็บสาหัสนั้นเป็นพยาน”

1.1.8 แหล่งที่พบพยานวัตถุ

การที่จะได้มาซึ่งพยานวัตถุ นั้น โดยทั่วไปแล้วมักคิดว่าจะต้องพบแต่ในสถานที่เกิดเหตุเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วพยานวัตถุมีได้มีอยู่แต่ในสถานที่เกิดเหตุ แต่ยังมีแหล่งอื่น ๆ ที่จะพบพยานวัตถุได้อีกด้วย เพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว จะต้องตรวจพยานวัตถุจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, 2546, เล่ม 1: 34-35)

1.1.8.1 สถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นและเป็นแหล่งรวมของบรรดาพยานวัตถุส่วนใหญ่ สถานที่เกิดเหตุ นับเป็นหัวใจสำคัญของการสืบสวนสอบสวน ซึ่งคนร้ายมักจะทิ้งร่องรอยของการกระทำความผิดเอาไว้ไม่มากนักน้อย ขึ้นอยู่กับความสามารถของพนักงานสืบสวนสอบสวนในการค้นหาและจัดเก็บพยานวัตถุได้มากน้อยเพียงใด

1.1.8.2 ตัวผู้เสียหาย เป็นอีกแหล่งหนึ่งซึ่งมีพยานวัตถุปรากฏอยู่ได้เช่นเดียวกัน เช่น ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา พยานวัตถุสำคัญที่จะพิสูจน์การกระทำว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้เสียหาย การที่เจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหายไปให้แพทย์ตรวจสอบหาร่องรอยการข่มขืน เช่น คราบอสุจิ เส้นขน และร่องรอยบาดแผล เป็นต้น ก่อนสรุปได้ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ล้วนแสดงให้เห็นความสำคัญของพยานวัตถุแหล่งนี้ได้เป็นอย่างดี

1.1.8.3 ตัวคนร้าย สามารถพบวัตถุพยานที่สำคัญเช่นเดียวกับที่ตัวของผู้เสียหาย โดยหากคนร้ายได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุแล้วย่อมต้องนำสิ่งของบางอย่างติดตัวออกไปจากสถานที่เกิดเหตุด้วย โดยสิ่งของนั้นอาจมีขนาดใหญ่ เช่น ทรัพย์สินจากการโจรกรรม หรือมีขนาดเล็กมาก เช่น เศษดิน หิน ทราช เศษแก้ว ที่ติดไปกับรองเท้า หรือโลหิตที่กระเด็นไปติดตัวคนร้ายโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น

1.1.8.4 สถานที่อื่นนอกเหนือจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น กรณีคนร้ายยิงคนตายในสถานที่เกิดเหตุแล้วนำอาวุธนั้นติดตัวไปด้วย ระหว่างการหลบหนีได้เอาปืนโยนลงแม่น้ำ แม่น้ำจึงเป็นสถานที่พบวัตถุพยาน แต่มิได้เป็นสถานที่เกิดเหตุ

1.1.9 ชนิดของพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ

พยานวัตถุที่พบในสถานที่เกิดเหตุสามารถให้คำจำกัดความที่เหมาะสมและครอบคลุมในทุกกรณีได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (สันต์ สุขวัจน์ และคณะ, 2550: 1-6)

1.1.9.1 พยานวัตถุไม่ถาวร (Transient evidence) เป็นพยานวัตถุที่มีลักษณะไม่คงทน ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหาย ตัวอย่างของพยานวัตถุประเภทนี้ ได้แก่ กลิ่น อุณหภูมิ รอยพิมพ์ และรอยประทับ เป็นต้น โดยปกติแล้วผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบพยานวัตถุประเภทนี้ มักจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ หรือพยานคนแรกที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรีบบันทึกสภาพของพยานวัตถุที่พบโดยเร็วที่สุด การบันทึกอาจทำได้โดยวิธีจดบันทึกแล้วให้เจ้าหน้าที่คนอื่นที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุช่วยรับรอง หรือใช้วิธีการถ่ายภาพหรือ

บันทึกด้วยกล้องวิดีโอ หรือวิธีอื่นที่สามารถเก็บรักษาพยานวัตถุประเภทนี้ก่อนที่เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือสูญหายไป

1.1.9.2 พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบ (Pattern evidence) พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบมักเกิดขึ้นจากการสัมผัสกันโดยตรงระหว่างคนกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ พยานวัตถุประเภทนี้ ได้แก่ รอยพิมพ์ รอยประทับ รอยคำหิ และรอยแตก เป็นต้น พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบมักจะไม่ใช่ ค่อยได้รับความสนใจและไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพของพยานวัตถุนั้นเนื่องจากถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ และเกรงว่าจะไม่ได้รับความเชื่อถือในชั้นศาล ความจริงแล้ว พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบซึ่งพบในสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปะติดปะต่อเรื่องราวเหตุการณ์ในคดี บ่อยครั้งที่นำมาใช้ในการยืนยันหรือหักล้างคำให้การของผู้ต้องสงสัย หรือใช้พิสูจน์ความเกี่ยวข้องของบุคคลหรือวัตถุกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแม้กระทั่งใช้ในการเปิดประเด็นการสอบสวนใหม่ การนำพยานวัตถุเหล่านี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดเหตุจะต้องกระทำอย่างมีระบบและจำเป็นต้องใช้การสังเกตอย่างถี่ถ้วนด้วย

1.1.9.3 พยานวัตถุตามสภาพ (Conditional evidence) เป็นพยานวัตถุที่พบได้ทั่วไปในสถานที่เกิดเหตุ เป็นผลจาเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากไม่มีการบันทึกและเก็บรวบรวมอย่างรอบคอบอาจเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายได้ง่าย พยานวัตถุตามสภาพนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงบ่งบอกถึงสภาพการณ์ของที่เกิดเหตุ ตัวอย่างพยานหลักฐานประเภทนี้ ได้แก่ แสงไฟ ควันไฟ ตำแหน่ง ยานพาหนะ และศพ เป็นต้น

1.1.9.4 พยานวัตถุที่สามารถถ่ายถอดหรือโยกย้าย (Transfer evidence) เป็นพยานวัตถุที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ และตกหล่นในสถานที่เกิดเหตุ พยานวัตถุประเภทนี้มีวิธีจำแนกที่แตกต่างกันได้หลายวิธีแต่ก็ไม่มีวิธีจำแนกใดที่สมบูรณ์แบบที่สุดเนื่องจากไม่มีวิธีใดที่สามารถแยกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

1.1.10 ประวัติการพิสูจน์หลักฐาน

กำเนิดของการพิสูจน์หลักฐาน เริ่มตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 โดยการริเริ่มของหลายบุคคล โดยมี Alphonse Bertillon เป็นผู้วางรากฐานของการชี้ยืนยันตัวบุคคล (Identification) โดยใช้หลักการชี้ตัวบุคคลที่เรียกว่า Anthropometry ซึ่งมีหลักการว่า “บุคคลสองคนไม่มีโอกาสที่จะมีขนาดร่างกายตรงกันได้ทุกประการ” เขาจึงได้จัดระบบการวัดขนาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการชี้ยืนยันตัวบุคคลจนเป็นที่ยอมรับขององค์กรตำรวจโดยทั่วไป โดยยังมีการใช้ภาพแสดงลักษณะบุคคล (Portrait parle) อยู่จนถึงปัจจุบัน(อรรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, 2546, เล่ม 1: 22)

ใน ค.ศ. 1822 – 1909 ได้มีชาวอังกฤษชื่อ Francis Galton ได้ริเริ่มค้นคว้าเรื่องลายนิ้วมือและพบว่าลายนิ้วมือของบุคคลจะไม่เหมือนกัน ไม่สืบทอดถึงลูกหลาน

เป็นความเด่นชัดทางมานุษยวิทยา และสามารถนำลายนิ้วมือมาเปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคล โดยได้เขียนหนังสือชื่อ Fingerprint กล่าวถึงวิธีพิสูจน์หลักฐานบุคคล ระบบพิสูจน์ลายนิ้วมือ ยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบันและมีการพัฒนาการเก็บไว้ในระบบเครื่องตรวจพิมพ์ลายนิ้วมืออัตโนมัติ (Automated Fingerprint Identification System หรือ AFIS)

นอกจากนี้ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ยังมี Edmond Locard ชาวฝรั่งเศสได้ทำการบุกเบิกด้านวิทยาศาสตร์กับอาชญาวิทยา โดยมีความเชื่อว่าทุกวิธีการในวิชาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ โดยตรงสามารถดัดแปลงมาใช้ทางด้านเปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวน โดยการเก็บจากที่เกิดเหตุหรือจากการตรวจศพ ซึ่งเป็นที่มาของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างสองสิ่งที่มาสัมผัสกัน หรือเรียกว่า Exchange Locard Principle Theory

ใน ค.ศ. 1847 – 1915 Hans Gross นักกฎหมายชาวออสเตรียเป็นผู้ที่นำเอาหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้สืบสวนอาชญากรรม โดยเริ่มจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาชญากรรมเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นการบุกเบิกวิชาการสืบสวนสมัยใหม่ ซึ่งวงการสืบสวนในปัจจุบันให้การยกย่องเป็นอย่างมาก

ใน ค.ศ. 1877 – 1947 Sir Bernard John Spilsbury ชาวอังกฤษมีแนวความคิดในการนำวิทยาศาสตร์การแพทย์มารวมกับวิชาทางกฎหมาย ทำให้ต่อมาเกิดการยอมรับในวงการสืบสวน วงการกฎหมายแพทย์ (Medicolegal) และนิติเวชศาสตร์

ใน ค.ศ. 1891 – 1955 Calvin Goddard เป็นผู้นำเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์มาใช้โดยค้นพบลักษณะที่แตกต่างบนลูกกระสุนปืนหรือบนปลอกกระสุนปืนที่ยิงออกไป โดยการตรวจเปรียบเทียบสิ่งที่พบในสถานที่เกิดเหตุและปืนที่นำมาตรวจ ซึ่งการพิสูจน์เปรียบเทียบบนลูกกระสุนปืนนี้ยังคงมีใช้มาจนถึงปัจจุบัน และมีการพัฒนาเก็บไว้ในระบบเครื่องตรวจลูกและปลอกกระสุนปืนอัตโนมัติ (Integrated Ballistics Identification System หรือ IBIS) ที่มีประสิทธิภาพสูง

ใน ค.ศ. 1900 Karl Landsteiner พบว่า วิธีการถ่ายเลือดเพื่อช่วยชีวิต และแบ่งเลือดเป็นกลุ่มทำให้สามารถแยกแยะบุคคลได้ ทำให้มีการพัฒนาการใช้เลือดเป็นหลักฐานชี้ตัวผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับการใช้ลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นการใช้ประโยชน์จากความเด่นชัดทางมานุษยวิทยาและเป็นแนวทางการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ (พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์, 2537 อ้างในสฤชต์ สืบพงษ์ศิริ, 2546: 11-13.)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาและการตรวจพิสูจน์นั้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของเครื่องมือที่ใช้ในการสืบสวนและพิสูจน์ความผิดมีความทันสมัยและมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น การพิสูจน์หลักฐานก็มีการศึกษาค้นคว้าการนำเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ ตลอดจน

เครื่องมือตรวจวิเคราะห์ต่าง ๆ มาใช้ระโยชน์ในการตรวจพิสูจน์อย่างมากมาย เช่น การตรวจ DNA ในระดับยีนส์, การชันสูตรพลิกศพด้วยเครื่อง CT SCAN เป็นต้น

1.2 ระบบกฎหมายไทยที่ใช้ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

กระบวนการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมตามระบบกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้นสามารถแบ่งการพิจารณาคดีออกได้เป็น 2 ประเภท คือ คดีแพ่งที่มีกระบวนการในการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และคดีอาญาที่มีกระบวนการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระบบวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานของไทยในปัจจุบันนั้นมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา เนื่องจากว่าแต่เดิมนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานของไทยยังไม่สมบูรณ์ ผู้พิพากษาของไทยส่วนใหญ่จึงได้รับอิทธิพลมาจากระบบกล่าวหา อันเป็นผลมาจากการที่ผู้พิพากษาไทยส่วนใหญ่ในสมัยนั้นสำเร็จการศึกษากฎหมายจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และมีระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานแบบกล่าวหา (Adversarial system) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ ศาลมีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยศาลจะทำหน้าที่เป็นคนกลางเท่านั้น และแม้ว่าในเวลาต่อมาจะได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายลักษณะพยานของไทยแล้วก็ตาม ศาลไทยก็ยังคงนำหลักกฎหมายพยานของอังกฤษมาใช้ใช้อยู่ตนเอง (โสภณ รัตนากร, 2547: 6) แต่อย่างไรก็ยังคงมีความเห็นของนักกฎหมายส่วนหนึ่งที่เห็นว่ากฎหมายลักษณะพยานของไทยนั้น น่าจะร่างขึ้นตามแบบของระบบไต่สวน (Inquisitorial system) ซึ่งเป็นระบบที่ศาลมีบทบาทมากกว่าระบบกล่าวหา กล่าวคือ นอกจากศาลจะรับทราบหลักฐานและพยานที่โจทก์และจำเลยเสนอต่อศาลแล้ว ศาลยังทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงของคดีนั้น ๆ เอง จากหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบพยานเพิ่มเติมหรือตัดพยานก็ได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวินิจฉัย ทั้งนี้ก็เพื่อค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงอันใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งกระบวนการพิจารณาในลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่ในหลายบทมาตราของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย เช่น ในเรื่องของการให้อำนาจศาลในการเรียกพยานมาสืบโดยพลการหรืออาจสืบพยานที่คู่ความนำมาสืบเพิ่มเติมตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ตรงข้ามกับหลักคิดพื้นฐานของระบบกล่าวหาที่ผู้พิพากษาต้องวางตัวเป็นกลาง ฉะนั้นลักษณะระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานของไทยจึงเป็นการผสมผสานระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

แม้การพิจารณาคดีของศาลไทยจะมีได้ถือตามหลักกฎหมายพยานของอังกฤษทุกประการแต่ทางปฏิบัติก็เป็นที่ยอมรับกันว่าศาลไทยจะต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปสอดแทรกถามพยานโดยไม่จำเป็น และศาลจะไม่เรียกพยานมาสืบเอง และอาจช่วยเหลือเพียงถามพยานให้จำเลย

แต่จะไม่ช่วยซักถามพยานให้โจทก์ โดยถือหลักว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ถ้าศาลเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดศาลจะพิพากษาลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือโจทก์ไม่สามารถนำสืบพยานหลักฐานจนสิ้นข้อสงสัยตามสมควรได้ ศาลก็จะยกฟ้อง แล้วปล่อยตัวจำเลยไป เป็นการยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้กับจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 (เข้มชัย ชุตินวงศ์, 2547: 7-8)

ในการพิจารณาคดีของศาลไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา การค้นหาความจริงเพื่อใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินปัญหาข้อพิพาทแห่งคดีของศาลนั้น จะเริ่มประเด็นตามคำฟ้องของโจทก์ที่ขึ้นมาสู่ศาลว่ามีประเด็นใดบ้างที่โจทก์ได้กล่าวหาจำเลย แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับประเด็นตามคำให้การของจำเลยที่ให้การโต้แย้งประเด็นตามที่โจทก์กล่าวหา ว่ามีประเด็นใดที่คู่ความรับและยังมีประเด็นใดที่คู่ความทั้ง 2 ฝ่ายยังขัดแย้งกันอยู่ ศาลก็จะนำประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทเพื่อที่ศาลจะได้ทำการตัดสินชี้ขาดในประเด็นข้อพิพาทนั้นเป็นลำดับต่อไป ประเด็นข้อพิพาทเกิดจากคำคู่ความซึ่งก็คือคำฟ้องและคำให้การเท่านั้น ในการพิจารณาตั้งประเด็นข้อพิพาทนั้นศาลจะทำการตั้งประเด็นข้อพิพาท โดยแบ่งประเด็นข้อพิพาทออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกันคือ ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายและประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ประเด็นข้อพิพาทที่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย คือ ปัญหาที่ต้องนำตัวบทกฎหมายมาใช้ในการวินิจฉัยโดยมีข้อเท็จจริงที่ได้ฟังเป็นยุติแล้วเป็นฐานซึ่งศาลสามารถใช้ความรู้ความสามารถของศาลเองในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงแล้วศาลจะต้องใช้พยานหลักฐานที่เกิดจากการนำสืบของคู่ความทั้ง 2 ฝ่าย ในการตัดสินประเด็นปัญหาข้อพิพาทนั้น ส่วนการวินิจฉัยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง เป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยพยานหลักฐานในการค้นหาความจริง ศาลไม่สามารถพิจารณาวินิจฉัยคดีได้โดยปราศจากพยานหลักฐานได้ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้ได้เองหรือข้อเท็จจริงซึ่งรู้กันอยู่ทั่วไปที่ไม่อาจโต้แย้งได้ แต่ถ้านำประเด็นที่โจทก์กล่าวหาจำเลยตามคำฟ้องมาเปรียบเทียบกับประเด็นข้อต่อสู้ตามคำให้การของจำเลยแล้วปรากฏว่าไม่มีประเด็นปัญหา อาจจะเนื่องจากจำเลยยอมรับในประเด็นที่โจทก์ฟ้องในคดีแพ่งหรือจำเลยรับสารภาพในคดีอาญาแล้วก็จะทำให้ไม่มีประเด็นข้อพิพาทเกิดขึ้น ถ้าเป็นคดีแพ่งศาลสามารถวินิจฉัยและตัดสินได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาที่ศาลไม่อาจตัดสินคดีได้ทันทีแม้ว่าคดีนั้นจำเลยจะรับสารภาพตามคำฟ้องโจทก์ เนื่องจากศาลจะถูกผูกพันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่วางหลักไว้ว่า ถ้าเป็นกรณีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือมีโทษสถานหนักกว่านั้นศาลก็ต้องกระทำการสืบพยานหลักฐานของทั้งโจทก์และจำเลยจนแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดนั้นจริงเท่านั้น ศาลจึงจะสามารถลงโทษจำเลยได้ จากข้อความทั้งหมดข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาคดีของศาลไทย พยานหลักฐานเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในที่จะนำไปสู่การวินิจฉัย

ชี้ขาดประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี เมื่อเกิดปัญหาข้อพิพาทระหว่างโจทก์และจำเลยซึ่งเป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ศาลจะต้องทำการสืบพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงก่อนที่จะวินิจฉัยในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานว่าศาลควรเชื่อเป็นที่ยุติว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นปัญหาที่วินิจฉัยได้โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาดัวบทกฎหมายประกอบ ดังนั้นพยานหลักฐานจึงถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการพิจารณาคดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โดยภาพรวมของประเทศไทยยังคงใช้ระบบกล่าวหาที่มีการผสมผสานระบบไต่สวนเข้ามา โดยยังให้สิทธิ์ในการให้โจทก์ผู้กล่าวหาความผิดกับจำเลยรวบรวมพยานหลักฐานพร้อมทั้งนำสืบและกล่าวโทษโดยที่ผู้พิพากษาวางตัวเป็นกลางและมีอำนาจในการไต่สวนเพิ่มเติมได้

1.2.1 การเข้าสู่กระบวนการสอบสวนของพยานหลักฐาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) ได้ให้ความหมายของการสอบสวนว่า “การสอบสวน” หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ กล่าวคือ การสอบสวน คือการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลาย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิดของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด ให้ได้ความจริงและความยุติธรรม เพื่อที่จะลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามความเหมาะสมแห่งพฤติการณ์ในการกระทำความผิด จากความหมายข้างต้นพบว่าการสอบสวนคดีอาญานั้น จะต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนผู้มีเขตอำนาจในการสอบสวนเหนือคดีนั้นเท่านั้น ซึ่งจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานและสรุปสำนวนการสอบสวน จากนั้นทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าพนักงานสอบสวนอื่นที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจไม่อาจทำการสอบสวนได้ แม้ว่าจะได้ดำเนินการสอบสวนไปแล้ว ก็ถือไม่ได้ว่าได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นโดยชอบ พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง

จากข้อความข้างต้น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหน้าที่จะต้องทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานที่มีคุณค่าต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานจากผู้เสียหายเองและพยานหลักฐานของบุคคลที่ถูกกล่าวหาก็ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการขึ้นฟ้องคดีต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” และมาตรา 121 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” เห็นได้ว่า การสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชนและบ้านเมือง หากรัฐบกพร่องในการผดุงความยุติธรรม

ให้กับประชาชนแล้ว ประชาชนจะไม่สามารถพึ่งพาใครได้ และจะหันมาแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอันจะนำมาซึ่งความรุนแรงและในที่สุดก็จะนำไปสู่การแก้แค้นต่อผู้กระทำผิดด้วยตัวเอง หากเป็นเช่นนี้รัฐย่อมเกิดความไม่สงบ แต่ทั้งนี้รัฐไม่ได้ตัดสิทธิประชาชนที่จะดำเนินคดีเองเสียทีเดียว (ณรงค์ ใจหาญ, 2556: 314) ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้จึงเป็นระบบสองช่องทาง โดยมีเมื่อมีคดีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว การดำเนินคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายสามารถกระทำได้ 2 วิธี กล่าวคือ ประการแรกผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียหายดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาลด้วยตนเอง ประการที่สองรัฐเป็นผู้ดำเนินการแทนผู้เสียหายโดยมีตัวแทนของรัฐ คือพนักงานอัยการ ซึ่งแยกพิจารณา ดังนี้

(1) ประชาชนเป็นโจทก์ดำเนินคดีโดยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยตรง ช่องทางนี้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลเองได้ แต่ศาลจะไม่ประทับรับฟ้องทันทีต้องมีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (1) เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้กับฝ่ายผู้ถูกฟ้องมิให้ถูกกล่าวหาโดยไม่มีมูล เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาเองนั้นมิได้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมาก่อน เว้นแต่ถ้าหากคดีนั้นพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันแล้วศาลจึงไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน เมื่อศาลฟังได้ความตามสมควรแล้วว่าคดีที่ฟ้องมีมูลคดีที่จะพิจารณาได้ ศาลจึงจะประทับรับฟ้อง และเมื่อศาลประทับรับฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์นั้น จะไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีเรื่องนั้นเอง หากว่าผู้เสียหายได้มีการร้องทุกข์ผ่านทางพนักงานสอบสวนด้วย

(2) ดำเนินคดีโดยการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้มีการสอบสวน ซึ่งการร้องทุกข์นั้นจะต้องมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (ความผิดต่อส่วนตัว กฎหมายบังคับว่าต้องมีการร้องทุกข์เสมอพนักงานสอบสวนจึงจะทำการสอบสวนได้) หลังจากการสอบสวนแล้วจะต้องสรุปสำนวนแล้วส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลต่อไป ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรมของรัฐเป็นขั้นแรก ในการที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเท่าที่จะกระทำได้ที่ในส่วนของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานจนครบถ้วนแล้ว จึงมีความเห็นในทางคดีส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป พนักงานอัยการจะทำการฟ้องคดีโดยที่ไม่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาก่อนมิได้ เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องความยุติธรรมให้กับคู่ความว่าคดีที่จะนำขึ้นสู่ศาลต้องเป็นคดีที่มีพยานหลักฐานตามสมควร และต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในเบื้องต้นมาก่อนแล้ว

การเข้าสู่กระบวนการสอบสวนของพยานหลักฐานสามารถแบ่งออกได้

3 ประการ คือ

(1) การเข้าสู่กระบวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนนำเข้ามาเอง ได้แก่ กรณีที่พนักงานสอบสวนอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคแรก ประกอบมาตรา 131 ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะพยานหลักฐานนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประเภทใดก็ตาม แต่ในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายตามหลัก Due Process of Law ซึ่งเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยพนักงานสอบสวนต้องทำการภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอันไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มิฉะนั้นแล้วพยานหลักฐานดังกล่าวอาจจะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบซึ่งต้องห้ามในชั้นพิจารณาคดี

(2) การเข้าสู่การสอบสวนโดยผู้เสียหาย หรือผู้ถูกกล่าวหานำพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการสอบสวนเอง โดยการนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมามอบให้หรือมาให้การกับพนักงานสอบสวนด้วยตนเอง โดยมีได้เกิดขึ้นจากการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่รัฐ พยานหลักฐานที่เข้าสู่การสอบสวนโดยผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหานำมามอบให้กับพนักงานสอบสวนเองนั้นจะเป็นพยานหลักฐานเพื่อมุ่งสนับสนุนฝ่ายผู้เสียหายเอง หรือผู้ถูกกล่าวหาโดยตรงมากกว่าที่จะเป็นพยานหลักฐานเพื่อมุ่งพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ฉะนั้นพนักงานสอบสวนซึ่งอาศัยอำนาจในการสอบสวน สามารถที่จะใช้ดุลพินิจในการรับหรือไม่รับพยานหลักฐานนั้นเข้าร่วมไว้ในสำนวนการสอบสวนหรือไม่ก็ได้

(3) การเข้าสู่การสอบสวนโดยพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนนำเข้ามาสู่การสอบสวน ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) โดยเมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จเรียบร้อยแล้วตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 จึงสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องให้กับพนักงานอัยการตามมาตรา 141 และมาตรา 142 เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่สมบูรณ์ หรือยังขาดพยานหลักฐานบางประการ พนักงานอัยการก็สามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมซึ่งพยานหลักฐานใด เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องก็ได้ โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องดำเนินการนำพยานหลักฐานดังกล่าวเข้าสู่สำนวนการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการเพื่อส่งฟ้องต่อไป (คะเนิง ฤาไชย, 2556: 380)

1.2.2 การนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาล

การพิจารณาคดีของศาลในการตัดสินชี้ขาดซึ่งประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ศาลจะต้องตัดสินโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีว่าพยานหลักฐานดังกล่าวนั้น สามารถสนับสนุนค่าคู่ความของคู่ความฝ่ายใดได้บ้างและมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ดังนั้นการจะนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาลได้นั้นจำเป็นจะต้องดำเนินการยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาล เพื่อให้ศาลตรวจสอบและกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาสืบพยานว่าจะมีความยาวนานเพียงใด และเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายสามารถทราบได้ว่าฝ่ายตรงข้ามจะใช้พยานหลักฐานใดมาชี้ยืนยันตนเองบ้างเพื่อมิให้เป็นการได้เปรียบเสียเปรียบในการพิจารณาคดี ฉะนั้นแล้วคู่ความฝ่ายใดที่มีได้ทำการยื่นบัญชีระบุพยานไว้ กฎหมายจะห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนอกสำนวนนั้นในการพิจารณาพิพากษาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 (2) ประกอบมาตรา 88

1.2.2.1 การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีอาญา

การยื่นบัญชีระบุพยานเป็นมาตรการขั้นต้นในการควบคุมพยานหลักฐานในการพิสูจน์ประเด็นข้อเท็จจริง ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องระบุพยานหลักฐานที่ตนเองประสงค์ที่จะอ้างอิงไว้ในบัญชีระบุพยาน หากคู่ความฝ่ายใดมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ก็จะทำให้คู่ความฝ่ายนั้นหมดสิทธิในการนำพยานหลักฐานขึ้นนั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีเพื่อสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229/1 วรรค 4 แต่เดิมนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดวิธีการยื่นบัญชีระบุพยานไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นจะต้องนำวิธีการและขั้นตอนการยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในปัจจุบันเนื่องจากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173/1 โดยมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547 และเพิ่มเติมมาตรา 229/1 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 ทำให้มีหลักเกณฑ์เรื่องการยื่นบัญชีระบุพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่ต้องนำเอาหลักเกณฑ์การยื่นบัญชีระบุพยานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ อีกต่อไป (จรัญ ภักดีธนากุล, 2555: 476-482)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173/1 และมาตรา 229/1 ได้วางหลักเกณฑ์ของการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานในคดีอาญาไว้ซึ่งสามารถแยกแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1) กรณีที่ศาลกำหนดวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ศาลสามารถกำหนดนัดตรวจพยานหลักฐานได้ เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันสืบพยานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน บทบัญญัติในมาตรา 173/1 วรรคหนึ่ง วางหลักให้ศาลมีอำนาจกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานก่อนเริ่มทำการสืบพยานได้เฉพาะกรณีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อนัดวันตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานตามกำหนดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่ความมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นรับไปจากเจ้าพนักงานศาล และถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นต่อศาลก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น หากการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้วคู่ความมีความประสงค์จะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม จะสามารถกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตต่อศาล โดยคู่ความจะต้องอ้างเหตุในการที่ไม่สามารถนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาในวันตรวจสอบพยานหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุผลอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น

(2) มีกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือเพื่อให้

โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวศาลก็สามารถอนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานที่ระบุเพิ่มเติมดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีได้ สำหรับคู่ความที่ไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 173/1 วรรคสองและวรรคสามจะถูกกฎหมายห้ามมิให้นำพยานหลักฐานนั้นเข้าสืบและแม้ว่าจะได้มีการนำสืบพยานหลักฐานนั้นแล้ว ก็ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายที่อ้างนั้นตามมาตรา 229/1 วรรคสี่ ที่ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานเหล่านั้นในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมิใช่บทตัดพยานหลักฐานที่เคร่งครัด กล่าวคือ ถ้าหากเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพยาน หรือจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ให้ศาลมีอำนาจที่จะอนุญาตให้นำพยานหลักฐานที่ยื่นโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 173/1 เข้าสืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นตามความในมาตรา 229/1 วรรคสี่ตอนท้ายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) กรณีไม่มีวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229/1 วรรคหนึ่ง ภายใต้บังคับมาตรา 173/1 แสดงให้เห็นว่าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 229/1 จะไม่นำไปใช้หากเป็นกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน

มาตรา 229/1 นั้นจะนำมาใช้ในกรณีที่ไม่มีวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณา โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานต่อศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้จำเลยรับไป ส่วนจำเลยให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาก่อนวันสืบพยานจำเลย ถ้าระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานในกรณีดังกล่าวได้สิ้นสุดลง คู่ความฝ่ายใดได้พยานหลักฐานมาใหม่ในระหว่างนี้และมีความประสงค์จะยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานก็สามารถยื่นต่อศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229/1 วรรคสาม ซึ่งสามารถแยกหลักเกณฑ์ออกได้เป็น 2 ประการ คือกรณีที่คู่ความได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้วกับกรณีที่คู่ความไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้เลย

(1) ในกรณีที่คู่ความได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว จะต้องแสดงให้เห็นศาลเห็นว่า มีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบหรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุผลสมควรอื่นใดให้ยื่นคำร้องขอต่อศาล พร้อมทั้งบัญชีระบุพยานหลักฐานและสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานของฝ่ายนั้น

(2) ส่วนในกรณีที่คู่ความไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้เลย จะต้องแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจให้ได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ โดยให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลพร้อมทั้งบัญชีระบุพยานหลักฐาน สำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการพิจารณาคดีของศาล

ถ้าหากคู่ความฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 229/1 ต้องห้ามมิให้นำสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ตามมาตรา 229/1 วรรคสี่ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานเหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ก็มีใช้บทตัดพยานหลักฐานที่เคร่งครัดมากนัก เนื่องจากยังมีข้อยกเว้นอยู่ ถ้าหากศาลเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพยาน หรือจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ก็ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้

1.2.3 วิธีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อศาล

คู่ความฝ่ายใดเมื่อได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานประเภทใดที่ตนเองต้องการจะนำสืบต่อศาลตามหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบในวันสืบพยานหลักฐาน ซึ่งสามารถแยกวิธีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบตามชนิดของพยานหลักฐานที่ได้แบ่งตามประเภทของพยานหลักฐานได้ ดังนี้

1. วิธีการนำสืบพยานเอกสาร (Documentary evidence) คู่ความจะนำสืบพยานเอกสารได้นั้นจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ

1.1 ลำดับแรกจะต้องส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าให้แก่สารและคู่ความฝ่ายตรงข้ามตามมาตรา 90 ประกอบ มาตรา 88 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายสามารถต่อสู้ในประเด็นของตนหรือต่อสู้ว่าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องโดยประการใด หากคู่ความฝ่ายใดไม่นำส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้า ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานเอกสารดังกล่าวในการพิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 (2) ประกอบมาตรา 90 ทั้งนี้บทบัญญัติดังกล่าว นี้มีข้อยกเว้นอยู่ทั้งหมด 4 กรณี คือ

1) กรณีตามมาตรา 90 (1) เมื่อคู่ความอ้างอิงเอกสารเป็นชุดหรือกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบที่อยู่แล้ว หรือถ้าไม่ทราบก็สามารถที่จะตรวจสอบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และความแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เมื่อยื่นคำร้องตามมาตรา 90 วรรคสี่ แล้วก็ไม่จำเป็นต้องส่งเอกสารสำเนาล่วงหน้า

2) กรณีตามมาตรา 90 (2) เมื่อคู่ความอ้างอิงเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาเอกสารนั้น เพราะสำเนาย่อมทำมาจากต้นฉบับ และได้ปฏิบัติตามมาตรา 90 วรรคห้า ประกอบมาตรา 123 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้า

3) กรณีตามมาตรา 90 (3) เมื่อเอกสารมีจำนวนมากการคัดสำเนาเอกสารเป็นไปได้ยาก หากการคัดสำเนาจะทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า เมื่อยื่นคำร้องตามมาตรา 90 วรรคสี่ แล้วไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้า

4) กรณีตามมาตรา 87 (2) ถ้าศาลเห็นว่าเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี และเพื่อประโยชน์แห่งความสำคัญในคดี แม้ว่าคู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารมิได้มีการส่งสำเนาเอกสารตามมาตรา 90 ศาลอาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้รับฟังเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานได้

1.2 ลำดับที่สอง การนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 ประกอบมาตรา 93 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้คู่ความต้องนำสืบเฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้นตามหลัก Best evidence rule (พยานหลักฐานที่ดีที่สุด) หากคู่ความนำสืบสำเนาเอกสารในศาล ย่อมเป็นการต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น (จรัญ ภักดีธนากุล, 2555: 506) มีข้อยกเว้นอนุญาตให้รับฟังสำเนาเอกสารได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1) กรณีตามมาตรา 93 (1) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้วให้ศาลยอมรับสำเนานั้นเป็นพยานหลักฐาน

2) กรณีตามมาตรา 93 (2) ถ้าต้นฉบับหาไม่ได้เพราะถูกทำลาย โดยสุจริต หรือสูญหาย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับกลับมาได้ด้วยเหตุประการอื่น อันมิใช่เกิดจาก พฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

3) กรณีตามมาตรา 93 (3) ถ้าต้นฉบับอยู่ในความอารักขาหรือความ ควบคุมของทางราชการก็สามารถนำสืบสำเนาเอกสารได้โดยไม่ต้องนำต้นฉบับเอกสารเข้าสืบ

4) กรณีตามมาตรา 93 (4) เมื่อคู่ความที่ได้รับสำเนาเอกสารตาม มาตรา 90 แล้วไม่ได้คัดค้านความถูกต้องแท้จริงแห่งเอกสารนั้นตามมาตรา 125 ก็สามารถนำสืบ สำเนาเอกสารได้โดยไม่ต้องนำต้นฉบับเอกสารเข้าสืบ

1.3 ในการนำสืบเอกสารในศาล หากเอกสารนั้นเป็นเอกสาร ภาษาต่างประเทศแล้ว คู่ความผู้อ้างจะต้องทำคำแปลเป็นภาษาไทยมาให้เรียบร้อย หากคู่ความฝ่ายใด ไม่แปลเอกสารมา ศาลมีอำนาจที่จะไม่รับเอกสารดังกล่าวได้ เนื่องจากการพิจารณาคดีในศาลจะต้อง กระทำโดยใช้ภาษาไทยเป็นหลัก

2. วิธีการนำสืบพยานบุคคล ในกระบวนการบริหารงานยุติธรรมและ กฎหมายพยานหลักฐานถือว่าพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็น พยานหลักฐานที่มีอิสระในการตัดสินใจในการเบิกความ คำเบิกความจะมีทั้งที่เป็นความจริง และคำ เบิกความที่เป็นความจริงอยู่ด้วยกัน ซึ่งศาลจะต้องใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยาน สำหรับการนำ สืบพยานบุคคลในศาลมีข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ (จรัญ ภักดีธนากุล, 2555: 517)

2.1 ในการสืบพยานบุคคลนั้น เป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำพยาน บุคคลมาสืบยังศาลและถ้าหากคู่ความคาดหมายได้ว่าพยานบุคคลนั้นอาจไม่ยินยอมมาเบิกความ ในศาล คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานบุคคลนั้นอาจขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคลนั้นมาขึ้นศาล ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106 หากพยานที่ได้รับหมายเรียกแล้วไม่มา เบิกความต่อศาล อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และหากพยานบุคคลนั้นเป็นพยาน ที่สำคัญในคดี ศาลมีอำนาจในการออกหมายจับบุคคลดังกล่าวเพื่อให้มาอยู่ในการควบคุมไว้จนกว่าจะ ได้เบิกความต่อศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 111 (2)

2.2 ในการเบิกความนั้น ก่อนเบิกความต่อศาลกฎหมายบัญญัติให้พยาน ทุกคนจะต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ หรือภายหลังจากเบิกความเสร็จสิ้นทันทีตาม มาตรา 112 และการเบิกความในศาลพยานจะต้องเบิกความด้วยวาจาและห้ามไม่ให้พยานอ่าน ข้อความที่เขียนหรือเตรียมมาโดยเด็ดขาด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล หรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ตามมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2.3 ในการเบิกความถ้าพยานอยู่ต่างประเทศหรือไม่สามารถเบิกความ ผ่านทางจอภาพตามมาตรา 120/4 ได้ ให้คู่ความฝ่ายใดที่ประสงค์จะอ้างอิงพยานปากนั้นยื่นคำร้อง

ต่อศาลเพื่อขออนุญาตเสนอบันทึกถ้อยคำของพยานต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 120/1 และ 120/2 ประกอบมาตรา 120/3 เพื่อให้ศาลสามารถรับฟังบันทึกถ้อยคำนั้นเป็นพยานหลักฐานได้

2.4 พยานบุคคลที่จะต้องเบิกความในศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 114 วรรคแรก ห้ามมิให้พยานเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลังตน และถ้าหากมีการเบิกความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 114 วรรคแรก คำเบิกความที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติเช่นว่านั้นย่อมเป็นการต้องห้ามมิให้ศาลรับฟัง แต่ถ้าศาลเห็นว่าการเบิกความต่อหน้าพยานที่จะเบิกความภายหลังตนนั้นไม่น่าจะมีผลทำให้พยานที่เบิกความภายหลังนั้นเปลี่ยนแปลงคำเบิกความไป ศาลก็สามารถรับฟังคำเบิกความของพยานนั้นได้ ตามมาตรา 114 วรรคสอง

3. วิธีการนำสืบพยานวัตถุ พยานวัตถุ หมายถึงพยานหลักฐานเชิงวัตถุที่มีส่วนเกี่ยวกับคดีและพบในสถานที่เกิดเหตุ เป็นการนำสืบถึงการมีอยู่หรือความเป็นไปของวัตถุนั้นต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาจากพยานวัตถุนั้น ๆ แล้วนำไปใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดี ตัวอย่างเช่น การพิจารณาภาพถ่ายความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ภาพถ่ายถือว่าเป็นพยานวัตถุที่คู่ความจะต้องนำสืบต่อศาล และการนำสืบพยานวัตถุนั้นคู่ความฝ่ายที่อ้างถึงพยานวัตถุมีหน้าที่จะต้องนำพยานวัตถุนั้นมาสืบยังศาลตามมาตรา 128 แห่งกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือยื่นคำร้องให้มีการนำสืบยังสถานที่อื่น หากไม่ปฏิบัติตามย่อมเป็นการต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น

4. วิธีการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานบุคคลซึ่งมิได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้นด้วยตนเอง แต่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาวิชาการ วิชาชีพ หรือสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือกิจการด้านใดด้านหนึ่ง และมาเบิกความโดยการให้ความเห็น และความเห็นนั้นมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดีได้ และที่สำคัญต้องมีความเป็นกลางหรือปราศจากซึ่งอคติ และมีได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดี (จรัญ ภักดีธนากุล, 2555: 551)

การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีการกล่าวถึงพยานผู้เชี่ยวชาญไว้ 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ผู้เชี่ยวชาญ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ศาลแต่งตั้ง โดยศาลเห็นสมควรหรือโดยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุและสถานที่ โดยใช้วิทยาการในศาสตร์ต่าง ๆ หรือใช้ความชำนาญจากประสบการณ์และให้ความเห็น ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็น

ข้อพิพาทซึ่งผู้เชี่ยวชาญนั้นอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน หรือเกิดจากการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในอาชีพของตนก็ได้ (โสภณ รัตนกร, 2547: 465)

2. ผู้มีความเชี่ยวชาญ เป็นถ้อยคำที่มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 98 ที่ว่า “คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างบุคคลใดเป็นพยานของตนก็ได้ เมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศิลปะ วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้าหรือการทำงานที่ทำหรือในกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของพยานอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็น ทั้งนี้ไม่ว่าพยานจะเป็นผู้มีอาชีพในการนั้นหรือไม่” ดังนั้น นอกจากศาลจะตั้งผู้เชี่ยวชาญได้เองแล้ว คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็อาจอ้างพยานผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาสนับสนุนข้ออ้างของตนได้ (โสภณ รัตนกร, 2547: 468) ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 99 วรรคสองว่า” บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ตัดสิทธิของคู่ความในอันที่จะเรียกบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเป็นพยานฝ่ายตนได้”

3. ผู้เชี่ยวชาญ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ซึ่งได้มีการแก้ไขโดยมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 โดยเปลี่ยนชื่อของพยานผู้ชำนาญการพิเศษเป็นผู้เชี่ยวชาญ การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นพยานความเห็นนั้น โดยหลักแล้วศาลไม่อาจจะรับฟังหรือเอาความเห็นของบุคคลอื่นมาพิจารณาพิพากษาคดีได้ เพราะมิใช่ผู้เห็นหรืออยู่ในเหตุการณ์นั้น แต่ในบางกรณี ศาลจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิทยาการหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคดี โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จำเป็นจะต้องฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และชำนาญในการทดลองทางวิทยาศาสตร์แขนงนั้น ๆ

คุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญ (ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2546)

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- (2) เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ/ความชำนาญพิเศษ/มีประสบการณ์ในด้านที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- (3) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (6) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(7) ไม่เคยถูกเพิกถอนการขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาล

(8) กรณีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ที่มีองค์กรควบคุมวิชาชีพ ต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือประพฤติผิดจรรยาบรรณในวิชาชีพ

พยานผู้เชี่ยวชาญที่มีลักษณะที่แตกต่างจากพยานบุคคลอื่น ๆ อยู่หลายประการ คือ

(1) พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นบุคคลภายนอกที่มิได้มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีเลย กล่าวคือไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดี แต่เข้ามาในคดีเพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องอาศัยความรู้ความสามารถพิเศษ หรือประสบการณ์อันเป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญนั้นมาเบิกความเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงบางอย่างให้เกิดความกระจ่างขึ้นแก่ข้อเท็จจริงในคดี ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะมีความเป็นกลางมากกว่าพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งจะมาให้การเป็นพยาน

(2) ความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเกิดจากความรอบรู้ ความชำนาญ หรือประสบการณ์ทางวิชาการ หรือศาสตร์บางสาขาเฉพาะทาง ซึ่งบุคคลธรรมดาทั่วไปไม่สามารถที่จะรู้ได้เอง

(3) พยานผู้เชี่ยวชาญอาจทำคำให้การในรูปของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยจัดเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทำเป็นหนังสือเพื่อเสนอต่อศาลประกอบการเบิกความในศาลก็ได้ ที่อาจมีลักษณะสลับซับซ้อนยากที่จะถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นเข้าใจได้โดยอาศัยเพียงถ้อยคำเบิกความ ด้วยวาจาต่อศาลเท่านั้น

(4) พยานผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ให้ความเห็นต่อศาลเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ซึ่งการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นการเบิกความต่อศาลโดยอาศัยหลักความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ ซึ่งผู้ที่ได้รับการอบรมศึกษา ฝึกฝนในศาสตร์เดียวกันย่อมมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาเดียวกัน ตามหลักการแล้วย่อมเบิกความเกี่ยวกับความรู้ของศาสตร์ดังกล่าวเป็นอย่างเดียวกัน และตามหลักการแล้วผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาเดียวกันจะสามารถทำการตรวจพิสูจน์ทดแทนกันได้ มิได้เป็นการเฉพาะตัวดังเช่นพยานบุคคล

การนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) พยานผู้เชี่ยวชาญอาจได้รับการแต่งตั้งโดยศาลมีคำสั่งแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อเบิกความในคดีหนึ่งๆ หรือคู่ความขอหมายพยานผู้เชี่ยวชาญมาสืบเป็นพยานของตนก็ได้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 99 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(2) ในกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น มาตรา 129 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามความ

เหมาะสมในแต่ละคดี โดยศาลอาจเห็นสมควรมีคำสั่งแต่งตั้งเองหรือเนื่องจากมีคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอขึ้นมาก็ได้

(3) พยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งนั้น อาจถูกคัดค้านในด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือความเป็นกลางของพยานผู้เชี่ยวชาญจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 (2) แต่ในกรณีพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างมานั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามคัดค้านได้

(4) ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ แล้วแต่ศาลจะกำหนด โดยความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคหนึ่ง แต่ผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างเป็นพยานของตนนั้นจะต้องมาเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลเสมอ (โสภณ รัตนากร, 2547: 468) โดยอาจทำรายงานเป็นหนังสือส่งต่อศาลด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งในกรณีที่พยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคสอง ให้นำเอาบทบัญญัติว่าด้วยพยานบุคคลมาใช้บังคับ โดยอนุโลม กล่าวคือ พยานจะต้อง “สาบานหรือปฏิญาณตน และมีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมและรับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น”

(5) ในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 วรรคสอง ได้กำหนดวิธีนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญไว้ว่า “ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบและต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น โดยให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อหน้าศาลล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน” เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือคู่ความไม่ติดใจที่จะซักถามพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นศาลจะให้คำรับความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่จำเป็นต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

(6) ในกรณีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้อ้างและนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญของตนเอง และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองฝ่ายขัดแย้งกันนั้น ถือว่าความเห็นที่พยานผู้เชี่ยวชาญได้เบิกความต่อศาลนั้นมีฐานะเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น มิได้มีผลผูกพันให้ศาลจะต้องเชื่อตามความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญเสมอไป ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความแต่ละฝ่ายอ้างได้

พยานผู้เชี่ยวชาญแต่เดิมนั้นกฎหมายถือว่าเป็นพยานบุคคล แต่ในปัจจุบันถือว่าเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความแตกต่างแยกออกมาจากพยานบุคคล เนื่องจากพยานบุคคลนั้นจะเบิกความจากข้อเท็จจริงที่ได้ประสบพบเจอหรือได้ยินมา แล้วจึงนำมาเบิกความต่อศาล ส่วนพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะเบิกความตามความเห็นของตนโดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของตนในข้อเท็จจริงนั้น ๆ แล้วเบิกความออกไป เช่น ในการทำสัญญากู้ยืมเงิน พยานบุคคลจะนำสืบถึงการทำสัญญากู้ยืมเงินกับจำนวนเงินที่กู้ยืมกันว่าทำขึ้นจริงหรือไม่ ส่วนพยาน

ผู้เชี่ยวชาญจะมุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ลึกลงไปอีกถึงว่า กรณีของการลายมือชื่อในสัญญา นั้นเป็นลายมือชื่อของจำเลยหรือไม่ กระดาษที่ใช้มีความเก่าตามวันที่ระบุไว้ในสัญญาหรือไม่ หรือกรณีแพทย์ที่ตรวจบาดแผลของผู้เสียหายเป็นต้น การนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นศาลจะมีคำสั่งแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญโดยที่ศาลเห็นว่าเป็นการสมควรหรือโดยที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งร้องขอตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 และพยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งนั้น อาจถูกคัดค้านจากคู่ความอีกฝ่ายได้ ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 (2) ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นเพียงความคิดเห็นตามหลักวิชาของพยานผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น และเป็นพยานที่ศาลรับฟังโดยดุลพินิจของศาลเอง มิใช่ว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นอย่างไรศาลต้องฟังตามนั้นเสมอไป

1.2.4 หลักเกณฑ์ของศาลในการรับฟังพยานหลักฐาน

ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเพื่อใช้วินิจฉัยประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 ส่วนหลักเกณฑ์ในคดีแพ่งมาใช้โดยอนุโลมตามมาตรา 84 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยจากพยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีเท่านั้น สามารถแยกอธิบายออกได้เป็นการรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่งและการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่ง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

1.1 พยานหลักฐานที่คู่ความจะนำเข้ามาสืบในคดีนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องนำมาสืบ ตามความในมาตรา 87 (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งหากเป็นพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดีนั้นก็ห้ามมิให้ศาลรับฟัง การที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้หรือไม่นั้น ในกรณีแรก พยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลนั้นศาลจะต้องพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทในคดีหรือไม่ หากไม่เกี่ยวข้องศาลก็สามารถตัดพยานหลักฐานนั้น ๆ ออกจากการพิจารณาคดีได้ หรือในบางกรณีแม้พยานหลักฐานนั้นจะเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี แต่หากพยานหลักฐานที่นำเสนอานั้นมีมากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งอาจประวิงให้การพิจารณาคดีล่าช้า ศาลก็มีอำนาจตามมาตรา 86 วรรคสอง ห้ามมิให้มีการสืบพยานหลักฐานเช่นนั้นได้

1.2 พยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้ามาสืบในกระบวนการพิจารณาคดีนั้น จะต้องเป็นการนำเข้ามาโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ มีการยื่นบัญชีระบุพยานโดยถูกต้องตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และหากว่าพยานหลักฐานที่คู่ความยกมาอ้างอิงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนนั้นเป็นพยานเอกสาร ตามมาตรา 88 วรรคหนึ่ง คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงนั้นจะต้องมี

การส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้า ตามมาตรา 90 ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หากพยานหลักฐานใดนำสืบเข้ามาโดยไม่ถูกต้องตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว พยานหลักฐานนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง

2. หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาของศาลจะคล้ายกับหลักเกณฑ์ในคดีแพ่ง แต่อาจจะมีข้อแตกต่างกันบ้าง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ

2.1 พยานหลักฐานนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี ในการพิจารณาคดีอาญานั้นศาลจะนำหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่งมาใช้โดยอนุโลมตามมาตรา 15 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบมาตรา 86 วรรคสอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งพยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังในการพิจารณาคดีได้หรือไม่นั้น ประการแรกพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลนั้นศาลจะต้องพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทในคดีหรือไม่ หากไม่เกี่ยวข้องศาลก็สามารถตัดพยานหลักฐานเช่นว่านั้นออกจาก การพิจารณาคดีได้ หรือในบางกรณีแม้พยานหลักฐานนั้นจะเกี่ยวข้องแต่พยานหลักฐานที่นำเสนอ นั้นมีมากเกินไปจนทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า ศาลก็มีอำนาจตามมาตรา 86 วรรคสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ห้ามมิให้คู่ความนำสืบพยานหลักฐานนั้นได้

2.2 พยานหลักฐานนั้นจะต้องไม่ถูกตัดตามบทตัดพยานหลักฐาน ในคดีอาญา ในการพิจารณาคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนด บทตัดพยานหลักฐานไว้หลายประการด้วยกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ บทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาด และบทตัด พยานหลักฐานไม่เด็ดขาด สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) บทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาด เป็นกรณีที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลัก Due process of law เป็นบทตัดพยานหลักฐานที่ไม่มีข้อยกเว้น ละไม่ยินยอมให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ ซึ่งประกอบไปด้วย

(ก) ถ้อยคำที่เป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำ ความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย เป็นการแสดงให้เห็นว่า คำให้การของผู้ต้องหาในขั้นตอนการจับกุมนั้นไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เนื่องจากบุคคล ที่ตกอยู่ในภาวะเช่นนั้นอาจจะกระทำการอย่างใดก็ได้เพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นจากการจับกุม กฎหมาย จึงห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพของผู้ถูกจับนั้นใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความถูกหรือ ความผิดของบุคคลนั้น แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นของบุคคลผู้ถูกจับสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เช่น คำให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด คำให้การต่อสู้ว่าได้ทำโดยป้องกันตัวหรือจำเป็น บันดาล โทสะ คำให้การชกทอต่อบุคคลอื่น เป็นต้น (ธานี สิงหนาท, 2555: 360) ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรค 2

(ข) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย คือ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ที่ว่าพยานหลักฐานทุกชนิดซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น เช่น เจ้าพนักงานบอกกับผู้ต้องหาให้สารภาพแล้วจะปล่อยตัวไป เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจและให้คำมั่นสัญญาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยเด็ดขาด เป็นต้น (ธานี สิงหนาท, 2555: 363)

(ค) ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตาม มาตรา 134/1 134/2 และ 134/3 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะต้องทำการแจ้งสิทธิให้กับประชาชน ตามมาตรา 134/1 ถ้าหากเจ้าพนักงานไม่แจ้งสิทธิดังกล่าวกับผู้ต้องหา คำให้การของผู้ต้องหาก็คจะถูกตัดมิให้ศาลรับฟังคำให้การนั้นในการพิจารณาคดี อันเป็นบทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาดไม่มีข้อยกเว้น

(ง) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 232 วางหลักไว้ว่า ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ตามหลักการที่ว่า ไม่มีใครอาจถูกบังคับให้ต้องปรักปรำตนเอง (Nemo tenetur prodere seipsum) อันเป็นที่มาของเอกสิทธิของพยานที่จะต้องไม่ต้องตอบคำถาม (ธานี สิงหนาท, 2555: 397) ซึ่งอาจทำให้ตนต้องถูกกล่าวหาในคดีอาญา (Privilege against self-incrimination) กรณีนี้เป็นบทตัดพยานที่กำหนดคุณสมบัติของพยานบุคคลในคดีอาญาว่าโจทก์จะอ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาไม่ได้ เป็นการห้ามทั้งในความผิดของจำเลยเอง ละความผิดของจำเลยคนอื่นด้วย โดยมาตรา 232 นี้กฎหมายจะพิจารณาว่าในขณะที่ฟ้องคดี บุคคลที่จะเป็นพยานนั้นอยู่ในฐานะอะไร เบิกความในฐานะจำเลยหรือไม่ ถ้าเบิกความในฐานะจำเลยก็ต้องห้ามรับฟังตามมาตรา 232 แต่มีกรณียกเว้นอยู่ว่า ถ้าพยานคนนั้นเบิกความในคดีนั้นโดยไม่ได้มีฐานะเป็นจำเลยในคดีดังกล่าว แต่จำเลยในคดีอื่นหรือเป็นจำเลยในคดีนั้นแต่การพิจารณาคดีของจำเลยคนนั้นได้เสร็จสิ้นไปแล้ว คำเบิกความของจำเลยก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ไม่ต้องห้ามแต่อย่างใด กล่าวคือ

- โจทก์แยกฟ้องจำเลยเป็นคนละคดี โจทก์ยอมอ้างจำเลยที่ถูกฟ้องในคดีอื่นมาเป็นพยานในคดีนี้ได้
- โจทก์กันผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นไว้เป็นพยานโดยที่มิได้ฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นเลย

- ฟ้องจำเลยจนคดีถึงที่สุดแล้ว อ้างว่าเป็นพยานในคดีที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นได้
- ฟ้องจำเลยหลายคน ถอนฟ้องจำเลยบางคน โจทก์ยอมอ้างจำเลยที่ถอนฟ้องเป็นพยานได้
- ฟ้องจำเลยหลายคน จำเลยบางคนรับสารภาพ บางคนปฏิเสธ แยกฟ้องเป็นคดีใหม่แล้วนำจำเลยคนที่รับสารภาพมาเป็นพยานในคดีใหม่นี้ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เป็นกฎหมายมีความประสงค์ที่จะห้ามเฉพาะโจทก์เท่านั้นที่อ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์ไม่ได้ แต่กฎหมายมิได้ห้ามที่จำเลยจะอ้างตัวเองเป็นพยานของตน ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งที่ให้สิทธิทั้งโจทก์และจำเลยจะอ้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพยานก็ได้ ส่วนการอ้างคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยเป็นพยานหลักฐานไม่ใช่การอ้างจำเลยเป็นพยาน เนื่องจากกฎหมายประสงค์มิให้โจทก์นำจำเลยมาเบิกความในการพิจารณาคดีเพื่อปรักปรำตนเอง แต่การอ้างสำนวนการสอบสวนเป็นคำให้การของจำเลยจึงไม่ต้องห้ามตามมาตรา 232 แต่อย่างใด

2) บทตัดพยานหลักฐานไม่เด็ดขาด เป็นบทตัดพยานหลักฐานที่กฎหมายบัญญัติให้มีข้อยกเว้นไว้ เนื่องจากการได้พยานหลักฐานมาซึ่งอาจจะเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของประชาชนบ้าง แต่ไม่ถึงกับร้ายแรง กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นหรือไม่ ได้แก่

(ก) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 บทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้มาจากหลักกฎหมายพยานหลักฐานที่ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติขึ้น ได้แก่ หลัก “Fruit of the poisonous tree doctrine” ผลักผลไม่ของต้นไม้ที่มีพิษ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดจากการใช้อำนาจของรัฐตามกฎหมาย (Due process of law) โดยได้กำหนดไว้ในคดี *Miranda v. Arizona*, 384 U.S.436 (1996) โดยเป็นกรณีพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำที่มิชอบ คือพยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นและมีอยู่เองโดยชอบแล้ว แต่การทำให้ได้พยานหลักฐานมานั้นเกิดจากการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย เช่น พยานหลักฐานที่ได้จากการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังเสียงโทรศัพท์โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือการบังคับตรวจเลือดตรวจเส้นผม เป็นต้น หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ

ถ้าหากพยานหลักฐานใดได้มาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 226/1 พยานหลักฐานนั้นจะถูกห้ามมิให้ศาลรับฟัง เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็น

ประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกธุรกรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

- พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมา

นั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

(ข) พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/2 แต่ไม่ได้ห้ามโจทก์นำสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษจำเลย

(ค) พยานบอกเล่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/2 คือ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาลหรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอไปเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงพอสรุปความหมายของพยานบอกเล่าได้ว่า คือคำให้การหรือคำกล่าวเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงใด ๆ อันตนมิได้รู้เห็นมาด้วยตนเอง แต่ได้ยินได้ฟังผู้อื่นเล่าข้อเท็จจริงนั้นมาอีกทอดหนึ่ง ซึ่งตามมาตรา 226/3 ได้ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เนื่องจากพยานบอกเล่าถือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ได้เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด ตามหลัก Best evidence rule เป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงการพิสูจน์น้อย แต่บทบัญญัติของกฎหมายไทยก็ได้อนุญาตให้สามารถรับฟังพยานบอกเล่าได้ถ้าหากว่ามีคุณภาพในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ดี ดังนั้นถ้าจะรับฟังพยานบอกเล่าศาลก็สามารถรับฟังได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

- ต้องพิจารณาตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าที่น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้หรือไม่ เช่น คำกล่าวของผู้ตายที่บอกให้ทราบว่าจะฆ่าคนทำให้ตายในขณะที่รู้สึกตัวว่าใกล้จะตาย เป็นเหตุที่เข้าข่ายยกเว้นให้รับฟังพยานบอกเล่าเป็นพยานหลักฐานได้

- มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะเบิกความเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

นอกจากนี้กฎหมายได้ห้ามศาลมิให้รับฟังพยานบอกเล่าแต่เพียงอย่างเดียวในการพิจารณาลงโทษจำเลย ตามบทบัญญัติในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 ที่ว่า “ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านหรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรถือพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน ซึ่งพยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย”

(ง) ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย เว้นแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากศาล ในคดีความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/4

1.2.5 การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาคดีใหม่เมื่อคู่ความได้พยานหลักฐานใหม่

ในคดีแพ่งไม่มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาคดีใหม่มีแต่เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5 และมาตรา 6 ที่ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า จำเลยสามารถนำคดีที่เสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาพิจารณาคดีใหม่ได้ ถ้าหากว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เท่านั้น (ธนิตย์ มุ่งคุณแสน, 2555: 61-65) อันมีรายละเอียดดังนี้

1. พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง จากความดังกล่าวเป็นการอนุญาตให้เกิดจากการพิจารณาคดีใหม่ได้ ถ้าพยานบุคคลที่ศาลใช้ในการวินิจฉัยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่เป็นประเด็นพิพาทในคดีนั้น ได้ถูกพิจารณาแล้วเห็นว่าคำเบิกความของบุคคลดังกล่าวเป็นคำเบิกความที่เป็นเท็จ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177

2. พยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานบุคคลตาม (1) ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดภายในภายหลังแสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง โดยคำพิพากษาของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180

3. มีพยานหลักฐานใหม่อันขัดแย้งและสำคัญแก่คดีซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้นจะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิดจากความดังกล่าวเป็นการอนุญาตให้เกิดการพิจารณาคดีใหม่ได้ ถ้าหากว่ามี การพบซึ่งพยานหลักฐานใหม่และพยานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานใหม่อันขัดแย้งและสำคัญแก่คดีซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้น จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด

พยานหลักฐานใหม่ในมาตรานี้ หมายถึง พยานหลักฐานที่ไม่เคยผ่านกระบวนการนำสืบของศาลเพื่อบรรจุเป็นพยานหลักฐานในสำนวนคดีในการพิจารณาคดีของศาลส่วนอาญา ในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกามาก่อน และหมายความรวมทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญด้วย

คำว่า พยานหลักฐานอันขัดแย้งและสำคัญกับคดี หมายถึง พยานหลักฐานนั้นจะต้องมิใช่พยานหลักฐานที่ถูกตัดโดยบทตัดพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่ในขณะที่ร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาและจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญกับประเด็นในคดี คำว่าที่สำคัญกับประเด็นแห่งคดี คือ พยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่แสดงว่าบุคคลได้รับโทษทางอาญาจากการพิจารณาในคดีนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ บุคคลผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องในการร้องขอต่อศาลให้มีการพิจารณาคดีใหม่ได้นั้น ประกอบไปด้วย

1. บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด
2. ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลในกรณีที่บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นเป็นผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถ
3. ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด
4. ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง หรือ
5. พนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมจะมีการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้มากในชั้นพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานได้ถูกกำหนดให้เป็นของพนักงานสอบสวน แต่อย่างไรก็ตามสามารถออกคำสั่งให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้โดยอัยการ ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำ

พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ส่วนการพิจารณาดีของศาลจะรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานที่คู่ความนำเรื่องเข้ามาตามกระบวนการด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง หากต้องการส่งเสริมและพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงต้องให้ความสำคัญในชั้นพนักงานสอบสวนด้วยนั่นเอง และต้องทำด้วยความรอบคอบตามกฎหมายมิให้อยู่ในส่วนพยานหลักฐานที่ห้ามรับฟัง

1.3 บทบัญญัติทางกฎหมาย

1.3.1 รัฐธรรมนูญปี 2560

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 บัญญัติไว้ว่า “ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล” ซึ่งรวมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมด้วย ซึ่งรายละเอียดประกอบด้วย การปฏิรูปด้านการเมือง, ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน, ด้านกฎหมาย, ด้านกระบวนการยุติธรรม, ด้านการศึกษา, ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ซึ่งในส่วนของกระบวนการยุติธรรมถือว่าเป็นจุดที่ทำให้เกิดการปฏิรูปที่สำคัญในปัจจุบันและอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ด้านกระบวนการยุติธรรม

1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จาก นิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ หน้าที่ อำนาจและภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการ

พิจารณำาเห็ญความชอบตามระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้าย ต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อำณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ได้ให้ความสำคัญในการยกระดับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานในคดีอาญา โดยเป็นสิ่งที่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางพัฒนาให้สอดคล้องและรองรับตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ

1.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญา ได้บัญญัติรายละเอียดแบ่งเป็นภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป และ ภาค 2 ความผิด ซึ่งความผิดมีระดับความรุนแรงตามที่ได้กำหนดอัตราโทษไว้ โดยแบ่งตามลักษณะความผิดและแยกออกเป็นหมวดเกี่ยวข้อง โดยหมวดตามความผิดที่มีโทษในระดับที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท สามารถสรุปส่วนสำคัญได้ดังนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทของการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (เข้าถึงจาก www.nisaratpalm.wordpress.com)

1) หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์

การลักทรัพย์ คือ การเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป โดยต้องการจะครอบครองทรัพย์นั้นไว้ เพื่อตนเองเอาไปขายหรือให้กับบุคคลอื่นก็ตามแต่ ผู้ที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์จะต้องถูกระวางโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท ตามระบุในมาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์” โดยการลักทรัพย์นั้นถ้าผู้กระทำได้กระทำในเวลากลางคืนหรือในบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด หรือในบริเวณที่มีอุบัติเหตุผู้ที่เข้าไปลักทรัพย์ในบริเวณดังกล่าวจะต้องถูกระวางโทษหนักขึ้นกว่าการลักทรัพย์ในเวลา สถานที่หรือเหตุการณ์ปกติ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะเหตุการณ์ หรือช่วงเวลาดังกล่าวเจ้าของทรัพย์กำลังได้รับความเดือดร้อน ไม่สามารถที่จะดูแลทรัพย์ของตนเองได้และการกระทำในเหตุการณ์หรือช่วงเวลาดังกล่าวเป็นการกระทำที่ซ้ำเติมเจ้าของทรัพย์ที่กำลังได้รับความเดือดร้อน หากลักษณะความผิดอื่นก็ได้ระบุไว้ในมาตรา 335 บัญญัติว่า “มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุใน ทางศาสนา ถ้าทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บ รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับ ตั้งแต่หกพันบาทถึงสองหมื่นบาท”

การยกยอกทรัพย์ เป็นกรณีที่ทรัพย์นั้นได้ตกมาอยู่ในความครอบครองของบุคคลหนึ่ง แล้วบุคคลนั้นได้ยึดเพื่อไว้เป็นประโยชน์กับตนเอง ซึ่งทำให้เจ้าของทรัพย์ได้รับความเสียหาย เช่น นาย ก ยืมยางลบ นาย ข ไว้ใช้ แต่เห็นว่าสวยดีจึงไม่คืน ในกรณีเช่นนี้ นาย ก มีความผิดฐานยกยอกทรัพย์ ซึ่งจะต้องถูกระวางโทษไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ข้อควรระวังสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระเป๋าคอมพิวเตอร์ที่มีคนมาลืมนำไป (โดยที่เจ้าของยังติดตามทรัพย์นั้นอยู่) หากนำกลับไปเพราะต้องการยึดถือไว้เองแล้วก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ได้

การวิงราวทรัพย์ เป็นการลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า หมายถึงเป็นการขโมยเจ้าของรู้ตัวและทรัพย์จะต้องอยู่ใกล้ชิดตัวเจ้าทรัพย์ ผู้กระทำการวิงราวทรัพย์จะต้องถูกระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท ตามมาตรา 336 บัญญัติว่า “ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานวิงราวทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท” อย่างไรก็ตามถ้าการวิงราวทรัพย์ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายหรือเสียชีวิต เช่น กระชากสร้อยจากเจ้าของแล้วสร้อยบาดคอเจ้าของสร้อย ผู้ที่กระทำจะต้องถูกระวางโทษหนักขึ้นด้วยการระบุโทษที่หนักขึ้นในมาตรา 336 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดตาม มาตรา 334 มาตรา 335 มาตรา 335 ทวิ หรือ มาตรา 336 โดยแต่งเครื่องแบบทหารหรือ ตำรวจหรือแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นทหารหรือตำรวจ หรือโดยมีหรือ ใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธหรือเพื่อสะดวกแก่การ กระทำความผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นจากการจับกุมต้อง ระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง

2) หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์

การกรรโชกทรัพย์ ตามมาตรา 337 บัญญัติว่า “มาตรา 337 ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่น ได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือ โดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือ ทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญ หรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอม เช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชก” หากจะยกตัวอย่างให้เห็นได้อย่างชัดเจนคงต้องยกตัวอย่าง กรณีที่พบเห็นได้บ่อย คือ การที่รุ่นที่บังคับเอาเงินจากรุ่นน้องหรือที่เรียกกันว่า “แก๊งค์ดาวไถ่” พวกเขาแก๊งค์ดาวไถ่มักจะบังคับขู่เข็ญให้รุ่นน้องเอาเงินหรือสิ่งของที่มีค่ามาให้ ถ้าไม่เอามาให้ก็มักจะถูกขู่หรือถูกทำร้าย ทำให้ต้องยอมตามที่แก๊งค์ดาวไถ่บังคับ ผู้ที่กระทำความผิดในเรื่องนี้นั้นกฎหมายได้กำหนดโทษให้ต้องจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท แต่ถ้าผู้ที่กระทำการกรรโชกขู่ว่าจะฆ่า ทำให้ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีอาวุธมาขู่ด้วยก็จะได้รับโทษหนักขึ้น การรีดเอาทรัพย์ ตามมาตรา 337 บัญญัติว่า “มาตรา 338 ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่น ได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยการขู่เข็ญว่าจะเปิดเผย ความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรีดเอาทรัพย์” มีลักษณะการกระทำความผิดเหมือนการ

กรรโชกทรัพย์แต่ต่างกันเฉพาะวิธีการบังคับ กล่าวคือ การกรรโชกทรัพย์จะเป็นการชู้ว่าจะทำร้ายทำอันตราย แต่การริดเอาทรัพย์จะเป็นกรณีที่ผู้กระทำชู้ว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ที่ถูกชู้หรือบุคคลอื่น จนผู้ที่ถูกชู้ยินยอมมอบเงินหรือทรัพย์สินให้ ผู้ที่กระทำความผิดฐานนี้จะต้องถูกลงโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 2 พันบาท ถึง 2 หมื่นบาท (เข้าถึงจาก www.nisaratpalm.wordpress.com)

ชิงทรัพย์ คือ การลักทรัพย์ที่ประกอบด้วยการใช้กำลังเข้าทำร้ายหรือชู้เชื่อว่าจะใช้กำลังเข้าทำร้ายในทันทีตามมาตรา 339 ผู้ใดลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือชู้เชื่อว่า ในทันทีนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ (1) ให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป (2) ให้อภัยให้ซึ่งทรัพย์นั้น (3) ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้ (4) ปกปิดการกระทำความผิดนั้นหรือ (5) ให้อภัยจากการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ครอบครองทรัพย์นั้นอยู่ยินยอมให้ทรัพย์ไป หรือกระทำไปเพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำทรัพย์นั้นไป เช่น ขณะที่น่าายเอกกำลังเดินเล่นอยู่ นาย โท ก็เข้ามาบอกให้สร้อยทองให้ถ้าไม่ให้จะทำร้ายหรือจะเอาปืนยิงให้ตาย จนนายเอกต้องยอมถอดสร้อยของตนให้ เป็นต้น

ปล้นทรัพย์ มีลักษณะเช่นเดียวกับการชิงทรัพย์ต่างกันเพียงว่ามีผู้ร่วมชิงทรัพย์ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ผู้ที่กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์จะต้องถูกระวางโทษตั้งแต่ 10 ปี ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 2 หมื่นบาท ถึง 3 หมื่นบาท หากการปล้นทรัพย์ผู้ปล้นคนใดคนหนึ่งมีอาวุธติดตัวไปด้วย หรือในการปล้นเป็นเหตุให้เจ้าทรัพย์หรือบุคคลอื่นได้รับถูกทำร้ายหรือเสียชีวิต ผู้กระทำความผิดทุกคนแม้จะไม่ได้พกอาวุธหรือร่วมทำร้ายเจ้าทรัพย์หรือบุคคลอื่น กฎหมายก็ถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งมีผลให้จะต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการปล้นทรัพย์โดยไม่มีอาวุธหรือไม่ได้มีการทำร้ายผู้ใด ระบุไว้ตามมาตรา 340 บัญญัติว่า “มาตรา 340 ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ สามคนขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์” และเพิ่มเติมในมาตรา 340 ทวิ, มาตรา 340 ตริ (เข้าถึงจาก www.nisaratpalm.wordpress.com)

3) หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั้นก็คือการหลอกลวงคนอื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ควรบอก ซึ่งเป็นการกระทำโดยทุจริต และการหลอกลวงทำให้ได้ทรัพย์สินไปจากผู้ถูกหลอกลวงหรือคนอื่น ๆ หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือคนอื่นต้องทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในปัจจุบันส่วนมากจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแบบนี้ ซึ่งการฉ้อโกงนั้นมีหลายลักษณะ เช่น การฉ้อโกงประชาชน การฉ้อโกงแรงงาน การหลอกกินอาหารและเครื่องดื่มฟรี เป็นต้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341-348 เช่น หลอกให้ลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจด้วยกันแต่ไม่มีเจตนาทำธุรกิจมาตั้งแต่แรก หลอกว่าจะนำเงินไปชำระหนี้ให้แต่ไม่นำไปชำระ เป็นต้น ความผิดฐาน

ฉ้อโกงนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ ยกเว้นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ซึ่งหมายถึงผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดสามารถเจรจาคืนทรัพย์สินหรือชำระค่าเสียหายเพื่อยุติคดีได้ และเนื่องจากเป็นความผิดอันยอมความได้ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเองภายในกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย มิเช่นนั้นคดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 (เข้าถึงจาก www.siaminterlegal.com)

4) หมวด 5 ความผิดฐานยักยอก

การกระทำความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินนั้นก็คือการที่ได้เข้าครอบครองทรัพย์สินของคนอื่นหรือทรัพย์สินที่คนอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และในระหว่างการครอบครองนั้นกลับเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเองหรือของคนอื่นโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในปัจจุบันส่วนมากจะเป็นความผิดฐานยักยอกแบบนี้ ซึ่งการยักยอกนั้นมีหลายลักษณะ หรือบางกรณีเป็นเรื่องผู้จัดการมรดกยักยอกก็ได้ซึ่งจะมีโทษหนักขึ้นมากกว่าบททั่วไปด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352, 354 ส่วนมาตรา 335 ได้บัญญัติว่า “มาตรา 355 ผู้ใดเก็บได้ซึ่งสิ่งสังหาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝัง ไว้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอา ทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นต้น เช่น ทำงานเป็นพนักงานขายแอบเอาเงินค่าสินค้าไปเป็นของตนเอง หรือรับเงินจากลูกค้าแล้วไม่นำส่งบริษัท หรือยืมรถเพื่อนไปใช้และไม่นำมาคืนแต่นำไปขายต่อ หรือเป็นผู้จัดการมรดกแอบนำทรัพย์สินมรดกโอนไปให้คนอื่นและไม่นำเงินมาแบ่งปัน เป็นต้น ความผิดฐานยักยอกนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งหมายถึงผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดสามารถเจรจาคืนทรัพย์สินหรือชำระค่าเสียหายเพื่อยุติคดีได้ และเนื่องจากเป็นความผิดอันยอมความได้ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเองภายในกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย มิเช่นนั้นคดีขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 (เข้าถึงจาก www.siaminterlegal.com)

5) หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร

ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 ได้บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจําหน่ายหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์สิน ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำเพื่อค้ำกำไรหรือได้กระทำต่อทรัพย์สินอันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 (10) ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำต่อทรัพย์สินอันได้มา โดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ การชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 ทวิ หรือการปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 ทวิ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท" องค์ประกอบความผิดฐานรับของโจร 1. ผู้ใด 2. ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื่อ รับจำหน่ายหรือรับไว้โดยประการใด 3. ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ 4. เจตนา (องค์ประกอบภายใน)

ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้รวม 9 ฐานความผิด กล่าวคือ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ แต่จะมีโทษหนักกว่าความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก หรือฉ้อโกง ความผิดฐานรับของโจรมีส่วนใกล้เคียงกับความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน แต่ความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนนั้นต้องเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดก่อนหรืออย่างช้าในขณะกระทำความผิด แต่ถ้าเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้กระทำความผิดในภายหลังจากการกระทำความผิดนั้นสำเร็จลงแล้ว เช่น ช่วยพาทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิดไปเสีย ก็ไม่เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน แต่อาจมีความผิดฐานรับของโจรได้หากทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งใน 9 ฐานความผิดดังกล่าวข้างต้นผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื่อ รับจำหน่ายหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือ เจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจรต้อง (เข้าถึงจาก www.wichianlaw.blogspot.com/2016/08/blog-post_21.html)

6) หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

การทำให้เสียทรัพย์ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดตั้งใจจะทำร้ายหรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นได้รับความเสียหาย เช่น ไม่พอใจอาจารย์ฝ่ายปกครองจึงเอาเหรียญไปชกศีรษะของอาจารย์ หรืออิจฉาเพื่อนที่มีโทรศัพท์จึงเอาโทรศัพท์เพื่อนไปทิ้ง เป็นต้น ผู้กระทำความผิดฐานนี้จะต้องถูกระวางโทษไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากการที่ผู้กระทำความผิดต้องรับในทางกฎหมายอาญาแล้ว ก็มีความผิดทางกฎหมายแพ่งด้วยกล่าวคือผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นอาจใช้สิทธิฟ้องให้ผู้กระทำความผิดให้ชดเชยค่าเสียหายได้อีกด้วย บัญญัติไว้ในมาตรา 359 มาตรา 358 มาตรา 360 มาตรา 360 ทวิ

7) หมวด 8 ความผิดฐานบุกรุก

ความผิดฐานบุกรุกได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 365 ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 362 มาตรา 363 หรือ มาตรา 364 ได้กระทำมีรายละเอียดโดย โดยใช้กำลังประทุษร้าย

หรือขู่เชื่อว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายและ โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือในเวลากลางคืน

(2) คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

1) หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

1. ฆ่าผู้อื่น เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย การฆ่าคนตายไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด เจตนาหรือไม่ก็ตาม แม้แต่การกระทำโดยประมาท ย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นการกระทำเพื่อป้องกันตัว ซึ่งจะต้องสืบพยานในชั้นศาล การฆ่าคนบางประเภทจะได้รับโทษหนักขึ้น เช่น ฆ่าพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยพนักงานตามกฎหมาย การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือฆ่าเพื่อการกระทำความผิดอย่างอื่น เช่น ฆ่าเพื่อชิงทรัพย์ ฆ่าเพื่อข่มขืน ฆ่าเพื่อปกปิดความลับ เป็นต้น รวมถึงการช่วยยุงให้ผู้อื่นหรือเด็กฆ่าตนเอง ถ้ามีการกระทำเกิดขึ้นก็มีความผิดเกี่ยวกับชีวิตเช่นเดียวกัน

2. ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย คือ ทำร้ายผู้อื่นอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจ มี 4 ลักษณะ คือ

2.1 ทำร้ายร่างกายโดยไม่มีอันตราย เช่น ผลักล้มเป็นความผิดอาญาเปรียบเทียบเป็นค่าปรับได้ (ลหุโทษ) เป็นต้น

2.2 ทำร้ายร่างกายโดยมีอันตราย เช่น ใช้ไม้ตีศีรษะแตก เป็นต้น

2.3 ทำร้ายร่างกายโดยได้รับอันตรายสาหัส เช่น เจตนาผลักของผู้อื่นล้มจนเป็นอัมพาต เป็นความผิดอาญาแผ่นดินยอมความไม่ได้ เป็นต้น

2.4 ทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ชีวิต เช่น ใช้ปืนยิงผู้อื่นเสียชีวิต มีความผิดฐานฆ่าคนตาย เป็นต้น

3. ความผิดที่กระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย กฎหมายได้บัญญัติให้รับผิดในการกระทำโดยประมาทสามารถแยกได้ตามความหนักเบา

3.1 การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำโดยผู้กระทำมิได้มีเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย แต่การกระทำปราศจากระมัดระวังเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย กฎหมายจึงต้องบัญญัติการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและเอาโทษเพื่อให้บุคคลต้องใช้ความระมัดระวังต่อการกระทำยิ่งขึ้น

3.2 การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส เป็นการกระทำโดยผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หมายถึง ทำให้ตาบอดหูหนวก ลิ่นขาด เสียอวัยวะสำคัญ หน้ำเสียโฉมอย่างติดตัว แห้งลูก จิตพิการติดตัว ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึง

ตลอดชีวิต ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาหรือประกอบกรรมกิจตามปกติ ไม่ได้เกินกว่า 20 วัน

3.3 การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นการกระทำที่ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำและบาดแผลที่ผู้ถูกทำร้ายได้รับว่าอย่างน้อยเพียงใด เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจนั้นแยกได้เป็นคนละส่วน ตีศีรษะเขาแตก เรียกว่าเป็นอันตรายแก่กาย แต่ถ้าชังเขาไว้แล้วปล่อยเสียงรบกวนประสาทจนสติคลุ้มคลั่ง เรียกว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจ (เข้าถึงจาก www.nisaratpalm.wordpress.com)

โดยบทบัญญัติทางกฎหมายได้ระบุไว้ตามมาตรา 288 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”
มาตรา 289 ผู้ใด

- (1) ฆ่าบุพการี
- (2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุ ที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่
- (3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำ ตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงาน ดังกล่าวแล้ว
- (4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน
- (5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรมาณหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย
- (6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการ ที่จะกระทำ ความผิดอย่างอื่น หรือ
- (7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ ตนได้ กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อ หลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้ กระทำไว้ต้องระวางโทษ ประหารชีวิต

สำหรับบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อร่างกาย บัญญัติไว้ตามมาตรา 297 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน ถึงสิบปี”

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แหว่งลูก

(6) จิตพิการอย่างติดตัว

(7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ยี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

มาตรา 298 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดตาม มาตรา 297 ถ้าความผิด นั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 289 ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สองปีถึงสิบปี”

มาตรา 300 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้น เป็นเหตุให้ ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 302 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ถ้าการกระทำนั้นเป็น เหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้ง จำทั้งปรับ และถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำ ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 303 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ถ้าการ กระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท รวมถึงถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิง ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้อง ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาท ถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา 306 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทอดทิ้งเด็กอายุยังไม่เกินเก้าปีไว้ ณ ที่ใด เพื่อให้เด็ก นั้นพ้นไปเสียจากตน โดยประการที่ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล ต้องระวาง โทษจำคุกไม่ เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 307 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญา ต้องดูแลผู้ซึ่ง พึ่งตนตนเองมิได้ เพราะอายุ ความป่วยเจ็บ กายพิการ หรือจิตพิการ ทอดทิ้ง ผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้นั้นเสียโดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรากับความผิดฐานอนาจารเป็นบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 9 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันในลักษณะของความผิด และมีบทบัญญัติไว้ตามมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่นถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง หรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกันต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรสและคู่สมรสนั้น ยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป และประสงค์จะหย่า ให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบ และให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้

มาตรา 276 บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท”

มาตรา 277 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมีใช้ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น”

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสามได้กระทำโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกัน อันมีลักษณะเป็นการโทรมเด็กหญิงหรือกระทำกับเด็กชายในลักษณะเดียวกัน

และเด็กนั้นไม่ยินยอม หรือได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ ต้องระวางโทษ จำคุกตลอดชีวิต

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุ ไม่เกินสิบแปดปีกระทำ ต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม และภายหลังศาลอนุญาตให้ทั้งสองฝ่ายสมรสกันผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ถ้าศาลอนุญาตให้สมรส ในระหว่างที่ผู้กระทำผิดกำลังรับโทษในความผิดนั้นอยู่ ให้ศาลปล่อยผู้กระทำความผิดนั้นไป

มาตรา 277 ทวิ บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 276 วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา 277 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปี ถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

มาตรา 277 ตรี บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 276 วรรค สาม หรือ มาตรา 277 วรรคสี่ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต

มาตรา 278 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดย ชูเชี่ยวด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่า ตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 279 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก ผู้กระทำได้กระทำโดย ชูเชี่ยวด้วย ประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็กนั้นอยู่ใน ภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็ก นั้นเข้าใจผิดว่าตน เป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี หรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 280 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 278 หรือ มาตรา 279 เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปี ถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา 281 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดตาม มาตรา 276 วรรคแรก และ มาตรา 278 นั้น ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือมิได้เป็นการ กระทำแก่บุคคลดังระบุไว้ใน มาตรา 285 เป็นความผิดอันยอมความได้”

มาตรา 282 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท”

มาตรา 283 ผู้ใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา 283 ทวิ ผู้ใดพาบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเพื่อการอนาจาร แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 284 ผู้ใดพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธี ข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา 285 ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ

มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือ มาตรา 283 เป็นการกระทำแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแลผู้อยู่ในความควบคุม ตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล ผู้กระทำความผิดระวางโทษหนัก กว่าที่บัญญัติไว้ใน มาตรา นั้น ๆ หนึ่งในสาม

มาตรา 286 ผู้ใดอายุกว่าสิบหกปีดำรงชีพอยู่แม้เพียงบางส่วนจากรายได้ของผู้ซึ่งค่าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดไม่มีปัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับดำรงชีพ หรือไม่มีปัจจัยอันพอเพียงสำหรับดำรงชีพและมีพฤติการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ให้ถือว่าผู้นั้นดำรงชีพอยู่จากรายได้ของผู้ซึ่งค่าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น

(1) อยู่ร่วมกับผู้ซึ่งค่าประเวณี หรือสมาคมกับผู้ซึ่งค่าประเวณีคนเดียว หรือหลายคนเป็นอาจิม

(2) กินอยู่หลับนอน หรือรับเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น โดยผู้ซึ่งค่าประเวณีเป็นผู้จัดให้

(3) เข้าแทรกแซงเพื่อช่วยผู้ซึ่งค่าประเวณีในการทะเลาะวิวาทกับผู้ซึ่งค่ากับผู้ซึ่งค่าประเวณินั้น

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับค่าเลี้ยงดูจากผู้ซึ่งค่าประเวณี ซึ่งพึงให้ค่าเลี้ยงดูนั้น ตามกฎหมายหรือตามธรรมจรรยา

มาตรา 287 ผู้ใด

(1) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการแจกจ่าย หรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้าหรือยังให้นำเข้า ในราชอาณาจักร ส่งออก หรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือ ยังให้พาไปหรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพหรือสิ่งอื่นใดอันลามก

(2) ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องกับการค้าเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว แจกจ่ายหรือแสดงอวดแก่ประชาชน หรือให้เช่นวัตถุหรือสิ่งของเช่นนั้น

(3) เพื่อจะช่วยให้การทำให้แพร่หลาย หรือการค้าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว โฆษณาหรือโฆษณาโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการ อันเป็นความผิดตาม มาตรา นี้ หรือโฆษณาหรือโฆษณาว่าวัตถุ หรือสิ่งของ ลามกดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใด หรือโดยวิธีใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2549 ฉบับล่าสุด)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายอาญาก็เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่จะใช้บังคับกับประชาชน เพื่อให้สังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย อยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก ดังนั้นแม้ว่ากฎหมายอาญาจะกระทบกระเทือนกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคม แต่ในส่วนของความจำเป็นที่จะต้องมีการมีกฎหมายอาญา กลับส่งผลสูงกว่าดังนั้นการกำหนดจะมาจากพฤติกรรมของประชาชนและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้ โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ชนิด และประเภทของพยานหลักฐาน ตลอดจนกระบวนการนำพยานหลักฐานมาใช้อ้างเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งสรุปส่วนสำคัญได้ดังนี้ (ปริญญา จิตรกรานทีกิจ, 2549: 202-205)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 หมวดที่ 1 การสอบสวนสามัญ

มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพยานอื่นที่เห็นความผิด”

จากมาตรานี้เป็นวิธีการสอบสวนของพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนได้ทั้งที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วหรือยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด และหลักฐานที่รวบรวมไม่จำกัดไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดรวมทั้งพยานหลักฐานที่ผู้ต้องหาเสนอเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์การกระทำของผู้ต้องหา

มาตรา 132 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดการแจ้งขึ้น

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ...”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 5 พยานหลักฐาน หมวดที่ 1-5

มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น...”

พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่นั้นมีหลักพิจารณา คือ ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบ ดังนั้นหากพยานหลักฐานเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวแล้ว พยานหลักฐานนั้นรับฟังไม่ได้

มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น”

มาตรานี้เป็นการชี้ชั่งน้ำหนักพยาน การวินิจฉัยในการชี้ชั่งน้ำหนักพยานนั้น ในคดีอาญาภาระหน้าที่นำสืบตักแกโจทก์เป็นฝ่ายนำสืบให้ศาลเห็นว่ามีมีการกระทำผิดจริง โดยจำเลย เป็นผู้กระทำความผิดนั้น หากพยานหลักฐานมีหนักไม่เพียงพอ ศาลก็สามารถยกฟ้องโจทก์ได้

มาตรา 241 บัญญัติว่า “สิ่งใดที่ใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล ในกรณีที่ นำมาไม่ได้ให้ศาลไปตรวจจดยางงานยังที่ที่พยานวัตถุอยู่นั้นอยู่ ตามเวลาและวิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตาม ลักษณะแห่งพยานวัตถุ”

มาตรา 242 บัญญัติว่า “ในระหว่างสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้หรือทำลายตรา การห่อหรือตีตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความ หรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น”

ในมาตรา 241 และ 242 นั้นเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ของวัตถุพยาน โดยตามมาตรา 241 นั้น สถานที่เกิดเหตุก็จัดเป็นวัตถุพยานด้วย โดยในชั้นสอบสวนไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณานั้น พยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องตรวจดูก่อน โดยจะต้องแก้หรือ ห่อต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ตามมาตรา 242

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากแนวคิดกฎหมายที่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน พบว่า พยานหลักฐานเป็นเรื่องของวิธีการค้นหาความจริง ตามกฎเกณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ควบคุมโดย นำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานเหล่านั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความ น่าเชื่อถือจากการนำเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่มายืนยันถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน นั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน พบว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของ เจ้าพนักงาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ที่จะต้องพิสูจน์ค้นหาความจริงจาก พยานหลักฐาน รวมทั้งการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐาน และนำสืบพยานโดยชอบด้วยกฎหมาย

1.3.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพิสูจน์ความจริงในคดี โดยใน ปัจจุบันได้มีการนำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับการบวนการยุติธรรม และได้ให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากนิติวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของหลักการและเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างเป็น รูปธรรม นิติวิทยาศาสตร์สำคัญๆที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในงานสืบสวนสอบสวนนั้นมีอยู่มากมาย อาทิ เช่น การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจลายนิ้วมือ การตรวจเอกสาร การตรวจทางฟิสิกส์ การตรวจ ทางนิติเวช และการตรวจทางชีววิทยา เป็นต้น ซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหล่านี้ จะมี น้ำหนักในการเป็นที่ยอมรับแตกต่างกันไป

เกี่ยวกับข้อพิจารณาทางวิชาการนั้นมีการระบุว่า ในประเทศไทย ก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปี พ.ศ. 2550 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากเห็นว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นเพียงวิธีการในการพิสูจน์พยานหลักฐานให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและทำให้คู่ความอีกฝ่ายไม่อาจปฏิเสธความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้นได้เท่านั้น และเป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องพิสูจน์พยานหลักฐานนั่นเองเพื่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานของตน แต่ในปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยมีข้อโต้แย้งน้อยกว่าพยานหลักฐานในลักษณะอื่น ทำให้มีการกล่าวถึงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น โดยเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2550 ได้มีการยกประเด็นเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นอภิปรายในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร โดยกล่าวถึงความจำเป็นในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นมาพิสูจน์ความจริงแห่งคดี โดยเฉพาะคดีที่มีการกล่าวอ้างความเป็นบิดามารดากับบุตร ซึ่งในขณะนั้นหากคู่ความไม่ให้ความร่วมมือ แม้การตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้ความจริงปรากฏได้ ศาลก็ไม่มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นได้ ดังนั้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและมีความสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีเป็นอย่างมาก (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2559)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โดยทั่วไปการรับฟังพยานวัตถุนั้นไม่มีข้อจำกัดโดยกฎหมายและไม่มีข้อบังคับว่าข้อเท็จจริงใดจะต้องพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุ หรือข้อเท็จจริงใดห้ามพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุ โดยในชั้นกระบวนการพิจารณาของศาล การนำสืบพยานวัตถุจะต้องนำเอาพยานวัตถุมาศาล เว้นแต่นำมาไม่ได้ก็ให้ศาลไปตรวจจดยางานยังที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลาและวิธีการซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุนั้น ซึ่งอาจใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

1.3.4 พระราชบัญญัติการให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติการให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2559 รายละเอียดตามหมวดที่ 1 เป็นการกำหนดหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หมวด 1 การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์

มาตรา 5 ให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้รวมถึงงานดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ

(2) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ

(3) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกยุติธรรม แก่เด็กและเยาวชนตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ร้องขอ

(4) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่าง การตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม

(5) ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน

(6) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชนในการพัฒนางาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

(7) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีมีการร้องขอตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ที่เกี่ยวกับ การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 6 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสถาบันต้องเป็นอิสระและเป็นไปตามหลัก วิชาชีพและมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้อำนวยการมีหน้าที่กำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของสถาบันที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์อาจได้รับค่าตอบแทนวิชาชีพ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา ๕ จากผู้ที่ร้องขอที่มีใช้หน่วยงานของรัฐตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด สถาบันอาจลดหรือลดค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา ๕ ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการกำหนด ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บได้ตามวรรคหนึ่งให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินแต่ให้สถาบันหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกำหนดหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติการให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดการบริการประชาชนและพัฒนา

กระบวนการยุติธรรมรวมทั้งเป็นการถ่วงดุลอำนาจเพื่อสร้างโปร่งใสในการดำเนินคดีอาญา อีกด้วย

1.4 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา

ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงของศาลในคดีอาญา มีหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลยพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น” จึงจะทำการลงโทษจำเลยได้ และเมื่อการพิจารณาศาลเล็งเห็นว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” ซึ่งสอดคล้องกับหลักการใหญ่ที่ระบบยุติธรรมทั้งโลกนี้ใช้กันคือ หลักการที่เรียกว่า “หลักการพิสูจน์จนสิ้นความสงสัยตามสมควร” (Beyond a Reasonable Doubt) ซึ่งเมื่อมาทบทวนตามมาตรา 227 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่บัญญัติในข้อนี้วางอยู่บนพื้นฐานความคิดในแบบเดียวกัน

มีหลักกฎหมายที่ยึดถือกันเป็นสากลว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนสิ้นความสงสัยอันควรว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง จึงจะลงโทษจำเลยได้ โดนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเป็นหลักไว้ว่า จำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด และในกรณีที่มีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยนั้นให้กับจำเลย ซึ่งต่างจากคดีแพ่งที่การรับฟังข้อเท็จจริงอย่างใดก็ขึ้นอยู่กับว่าพยานหลักฐานฝ่ายใดมีเหตุผลน่าเชื่อถือมากกว่า เนื่องจากในคดีแพ่งนั้นเป็นสิทธิของโจทก์ที่จะฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี หรือจะฟ้องด้วยรูปคดีประเด็นใด จะเลือกใช้พยานหลักฐานใดก็ได้โดยอิสระ อาจกล่าวได้ว่าในคดีแพ่งนั้น คู่ความเป็นผู้กำหนดคดี เป็นผู้กำหนดข้อเท็จจริงที่จะนำขึ้นสู่ศาลและพิสูจน์กันด้วยพยานหลักฐาน ส่วนจำเลยสามารถยอมรับหรือปฏิเสธคำฟ้องและอาจตกลงยอมความกับโจทก์ได้ ทั้งนี้ในคดีแพ่ง ผู้พิพากษาจะจำกัดตัวเองอยู่ในประเด็นแห่งคดี และห้ามพิพากษาเกินคำขอ ส่วนในคดีอาญามีหลักในการดำเนินคดีที่เรียกว่า “หลักการตรวจสอบ” ซึ่งคู่กรณีจะตกลงกันให้ดำเนินกระบวนการพิจารณา อย่างเช่นในคดีแพ่งมิได้ (สมทรัพย์ นำอำนวยการ, 2541: 1-2)

การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา สามารถแบ่งออกได้เป็นการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงานสอบสวน และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดี

1) การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจ ดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อย ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มี เหตุผลอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความ ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว แต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

จากบทบัญญัติข้างต้น สามารถแยกการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวนออกได้ ดังนี้ (ณรงค์ ใจหาญ, 2556: 334)

(1) อำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคหนึ่ง กฎหมายกำหนดให้ พนักงานสอบสวนผู้มีเขตอำนาจเท่านั้นที่มีอำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ โดยการตรวจพิสูจน์หลักฐานนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อรวบรวมเข้าไว้ในสำนวนการ สอบสวนของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 131 ที่ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือ บริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหา

(2) อำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หากเกี่ยวข้องกับ ร่างกายของบุคคล จะต้องกระทำในคดีที่มีความผิดอย่างสูงเกินสามปีเท่านั้น หากเป็นคดีที่มีอัตรา โทษจำคุกอย่างสูงต่ำกว่าสามปี พนักงานสอบสวนจะไม่อำนาจในการสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แต่ประการใด แต่ถ้าหากผู้ต้องหายินยอมพนักงานสอบสวน ก็สามารถตรวจพิสูจน์ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง

(3) อำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หากเกี่ยวข้องกับ ร่างกายของผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวนจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น จะต้องไม่เป็นอันตรายแก่บุคคลนั้น และบุคคลนั้นจะต้องให้ความยินยอมในการตรวจพิสูจน์ หากบุคคลที่ต้องการตรวจพิสูจน์ไม่ยินยอมพนักงานสอบสวนจะทำการตรวจพิสูจน์ไม่ได้ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง

(4) หากการไม่ยินยอมให้ตรวจพิสูจน์นั้นเกิดจากตัวผู้ต้องหาหรือตัวผู้เสียหาย โดยไม่มีเหตุอันสมควร กฎหมายได้ลงโทษบุคคลนั้นโดยสันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตาม ผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี เพื่อสรุปสำนวนประกอบความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อพนักงานอัยการเป็นลำดับต่อไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง

(5) ภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ กำหนดให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตาม ระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการ สูงสุดแล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง

2) การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตรา โทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็น ประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดโดยวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือ ส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความ เจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือ

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจ ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการ เน้นซักถามจะนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหลัง พยานหลักฐานนั้นจะ สูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา ๒๖๖ ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบ
ที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

จากบทบัญญัติข้างต้น สามารถแยกการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
ในคดีอาญา ในชั้นพิจารณาคดีออกได้ ดังนี้ (เจริญ ภักดีธนากุล, 2555: 552)

(1) อำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงาน
สอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 วรรคหนึ่ง กฎหมายกำหนดให้
ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ หากศาลเห็นว่า เป็น
การจำเป็นเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หากเป็นคดี
ที่มีอัตราโทษปรับเท่านั้นศาลจะสั่งให้ตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่ได้

(2) อำนาจในการสั่งตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในกรณีสำคัญ ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 วรรคสาม ในการตรวจพิสูจน์นั้นถ้าเป็น
พยานหลักฐานที่สำคัญในคดีที่อาจทำให้ศาลตัดสินคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก
หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบ
ในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นอาจสูญหายไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ ศาลสามารถสั่งให้ตรวจ
พิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบ
พยานหลักฐานก็ได้ โดยศาลจะสั่งเองหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ได้

(3) อำนาจในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หากเกี่ยวข้องกับ
กับร่างกายของคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลสั่งให้ตรวจพิสูจน์เท่าที่จำเป็น จะต้องไม่เป็นอันตรายแก่
บุคคลนั้น และบุคคลนั้นจะต้องให้ความยินยอมในการตรวจพิสูจน์ หากบุคคลที่ต้องการตรวจพิสูจน์
ไม่ยินยอม แพทย์จะกระทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่ได้ ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 วรรคสอง

(4) หากการไม่ยินยอมให้ตรวจพิสูจน์นั้นเกิดจากตัวบุคคลที่เป็นคู่ความที่ไม่
ยินยอมหรือคู่ความกระทำการป้องกันขัดขวางไม่ให้การตรวจพิสูจน์สำเร็จลง โดยไม่มีเหตุอันสมควร
กฎหมายได้ลงโทษบุคคลนั้นโดยหลักการการพิสูจน์ให้กับคู่ความฝ่ายนั้นจะต้องเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่
ในการนำสืบพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่กฎหมายให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่า
ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้างตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 244/1 วรรคสอง

(5) ภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ กำหนดให้ส่งจ่ายจากงบประมาณ
ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 วรรคท้าย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีพื้นฐานความคิดตามหลักสากลที่ใช้กันอยู่ทั่วโลก การพัฒนาบทบัญญัติทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงตามเวลาที่ยังคงยึดหลักการเช่นนี้ จึงมั่นใจได้ถึงเรื่องความเป็นสากล และที่สำคัญฝ่ายบริหารด้านกระบวนการยุติธรรมให้การสนับสนุนการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงในคดีเพื่อเป็นแนวทางในการคลี่คลายคดีที่มีเพียงหนึ่งเดียวให้กระจ่างแจ้งดังประโยคที่เกี่ยวกับความยุติธรรมที่ว่า “การปล่อยคนผิดร้ายคนดีกว่าจับคนบริสุทธิ์คนเดียวมาลงโทษ

1.5 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

กระบวนการยุติธรรม หมายความว่า วิธีการดำเนินการแก่ผู้ที่ประพฤติฝ่าฝืนกฎหมาย โดยอาศัยองค์กร และบุคลากรที่กฎหมายให้อำนาจไว้ โดยกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง กระบวนการยุติธรรมทางแรงงาน กระบวนการยุติธรรมในศาลเยาวชน และครอบครัวกลาง และกระบวนการยุติธรรมในศาลภาษีอากร

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการสำหรับดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาแล้ว การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ จะต้องกระทำอย่างไร บทบัญญัติที่กำหนดวิธีดำเนินคดีอาญามีอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เข้าถึงจาก www.oknation.nationtv.tv/blog/korung/2009/12/12/)

โดยองค์กรและบุคลากร และการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง จะประกอบไปด้วย

1.5.1 องค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1.5.1.1 พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ

พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะผ่านไปยังพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ตำรวจเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด และทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนแล้วส่งเรื่องหรือสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายของแผ่นดิน ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้ว เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพต่อไป

1.5.1.2 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ตรวจพิสูจน์

ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ตรวจพิสูจน์มาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมคือบุคคลที่ถูกแต่งตั้งต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในทางที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

และความเห็นของผู้นั้นอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี เช่น มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ ภาษาต่างประเทศ หรือกฎหมายต่างประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 กำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งแต่งตั้งหรือไม่ก็ได้ หากมีการแต่งตั้งศาลอาจใช้วิธีเรียกคู่ความมาให้ตกลงกันกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่จะแต่งตั้งก็ได้แต่ศาลจะบังคับบุคคลใดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ นอกจากบุคคลนั้นได้ยินยอมลงชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญไว้ในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญของศาลแล้ว เนื่องจากในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น นอกจากหลักเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่มีความสำคัญแล้ว ในการพิจารณาคดีบางประเภทที่มีข้อเท็จจริงที่สลับซับซ้อน หรือเป็นคดีที่การอ้างถึงพยานหลักฐานบางประเภทไม่สามารถอธิบายได้โดยง่าย การนำบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ มาเบิกความย่อมเป็นประโยชน์แก่ศาลในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น (เข้าถึงจาก www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000120864)

1.5.1.3 หมายความ

หมายความเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือ เข้ามาว่าความแก่ต่างให้แก่คู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย หมายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ หมายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทน โดยคิดค่าบริการจากลูกความ หมายความจึงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นผู้รู้กฎหมาย และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของทนายในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

1.5.1.4 พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป พนักงานอัยการจึงเปรียบเสมือนทนายของแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในนามของรัฐ

1.5.1.5 ศาลยุติธรรม

ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดี

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ก. ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่จะเริ่มพิจารณาอรรถคดีเป็นเบื้องต้น ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลอาญาธนบุรี และศาลอาญา ส่วนในจังหวัดอื่นได้แก่ ศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลคดีเด็กและเยาวชน

ข. ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือข้อขาดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการวิธีพิจารณาอาชญากรรม ศาลอุทธรณ์นั้นเดิมมีอยู่ศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันได้ขยายออกไปอีก 9 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ภาค 1-9

ค. ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

1.5.1.6 กรมราชทัณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนศาลพิจารณา ระหว่างการพิจารณา ตลอดจนภายหลังการพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ควบคุมตัว ปล่อยตัว หรือแม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล เป็นต้น

1.5.2 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ปัจจุบันงานด้านการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยอยู่ภายใต้อำนาจการบริหารและหน้าที่ของหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) โดยมีหน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ โดยปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐแห่งต่าง ๆ (สังกัดในกระทรวงต่าง ๆ) และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น หากจำกัดเฉพาะการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญาโดยตรงจะมีเพียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติเวชวิทยา กรมสอบสวนคดีพิเศษ และ หน่วยงานนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐแห่งต่าง ๆ เท่านั้น (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

อำนาจ หน้าที่ และขอบเขตการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีบทบาทหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา ในปัจจุบันมีดังนี้

1.5.2.1 สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (เข้าถึงจาก www.forensic.police.go.th)

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (Office of Forensic Science Police) เป็นหน่วยงานระดับกองบังคับการ หัวหน้าหน่วยงานยศระดับพลตำรวจโท สังกัดอยู่ภายใต้ ส่วนสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ทำการตั้งอยู่ที่ อาคาร 10 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 และมีศูนย์พิสูจน์หลักฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งรับผิดชอบทุกพื้นที่ของประเทศไทย สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและพิสูจน์พยานหลักฐาน ทั่วประเทศ

งานด้านการพิสูจน์หลักฐาน ได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 พร้อม ๆ กับการก่อตั้งกรมตำรวจ ในยุคนั้นจะเรียกว่างานวิทยาการตำรวจ และได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนล่าสุดปฏิบัติงานภายใต้พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยกา กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลงวันที่ 7 กันยายน 2552 เรื่องการกำหนดหน่วยงานและเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือเขตพื้นที่การปกครอง ของส่วนราชการ

อำนาจและหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจตาม พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 มีดังนี้ (เข้าถึงจาก www.edp.edupol.org/Know_law/file/11.pdf)

(1) เป็นฝ่ายอำนวยการด้านยุทธศาสตร์ให้ สตช. ในการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และเสนอแนะการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน พิสูจน์หลักฐานตำรวจและหน่วยงานในสังกัด

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน วิทยาการตำรวจ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายรูป การทะเบียนประวัติอาชญากร การจัดเก็บสารระบบลายพิมพ์นิ้ว มือ และการตรวจสอบประวัติการกระทำผิดของผู้ต้องหาและบุคคลที่วราขออำนาจการเพื่อสนับสนุน การปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่น ๆ

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการ ส่งกลับในกรณีเหตุวินาศภัยหรือเหตุพิเศษอื่น ๆ

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานฐานข้อมูลวัตถุระเบิด รวมทั้งสนับสนุน ด้านวิชาการการตรวจพิสูจน์ การวิเคราะห์ เก็บกู้ และทำลายวัตถุระเบิด เฉพาะกรณีที่มีลักษณะพิเศษ

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมงานด้านพิสูจน์หลักฐาน และ
ด้านวิทยาการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นที่
เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์หลักฐานและงานวิทยาการตำรวจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น
ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

มีหน่วยงานภายในคือ (เข้าถึงจาก www.forensic.police.go.th/FS/html/structurenew.php)

(1) กองบังคับการอำนวยการ

(2) สถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

(3) กองทะเบียนประวัติอาชญากร

(4) กองพิสูจน์หลักฐานกลาง

(5) ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1 – 10 ตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ
ทั่วประเทศ ได้แก่ ปทุมธานี (1) ปราจีนบุรี (2) นครราชสีมา (3) ขอนแก่น (4) ลำปาง (5) พิษณุโลก
(6) นครปฐม (7) ระนอง (8) สงขลา (9) และยะลา (10) ซึ่งแต่ละศูนย์จะรับผิดชอบพื้นที่ในจังหวัด
ใกล้เคียงจนครอบคลุมทุกจังหวัดของประเทศไทย

(6) ศูนย์ข้อมูลวัตถุระเบิด

(7) กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจในแต่ละคดี
เพื่อให้การสนับสนุนให้กับหน่วยงานอื่นภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ต้องเกี่ยวข้องด้วย เช่น
พนักงานสอบสวน (สังกัดอยู่ในกองบังคับการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค 1 – 10 ภายใต้อำนาจ
ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) และแพทย์นิติเวช สถาบันนิติเวช
วิทยา (โรงพยาบาลตำรวจภายใต้อำนาจบริการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

พนักงานสอบสวนจะเป็นเจ้าของคดีรับผิดชอบคดีในภาพรวมและ
ทำสำนวนฟ้อง โดยจะรวบรวมเอาข้อมูลต่าง ๆ จากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบัน
นิติเวชวิทยา มาประกอบการทำสำนวน แต่ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนจะรับเอาข้อมูลการตรวจ
พิสูจน์มาจากหน่วยงานนอกสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กระทรวงยุติธรรม สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

แพทยนิติเวชจะทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพและผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตาย โดยแพทยนิติเวชจะปฏิบัติงานในสังกัดสถาบันนิติเวชวิทยา (โรงพยาบาลตำรวจ) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม และในโรงพยาบาลของรัฐในเขตพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั้งสังกัดในกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานกฤษฎมนตรี และกระทรวงกลาโหม โดยแบ่งขอบเขตความรับผิดชอบตามเขตพื้นที่

1.5.2.2 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม (เข้าถึงจาก www.cifs.moj.go.th)

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (Central Institute of Forensic Science) เป็นหน่วยงานระดับกรม มีหัวหน้าหน่วยงานตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี สังกัดภายใต้กระทรวงยุติธรรม ที่ทำการตั้งอยู่ที่อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ ชั้น 8 – 9 เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 อาคารสุขประพฤติ ชั้น 17 – 18 ถนนประชาชื่น แขวงและเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800 และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ รังสิต ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้ถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยเริ่มปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2545 โดยมีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 75 บัญญัติ “ให้รัฐดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน” เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น โดยมีแนวคิดในการจัดตั้งคือ

(1) มีความเป็นอิสระ เพื่อให้มีความเป็นกลาง มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบได้ สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ

(2) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานเรื่องการค้าเนินการตรวจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และงบประมาณให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้เสียหายสามารถเข้าถึงการบริการ เนื่องจากหน่วยงานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยมีการกระจายอยู่หลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกฤษฎมนตรี และกระทรวงกลาโหม

(3) มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานกลางของการดำเนินงานการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขา และมีการควบคุมดูแลให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน รวมถึงการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการและบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยและปรับปรุงประสิทธิภาพงานนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

(4) มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เกณฑ์มาตรฐานกลาง และตรวจสอบด้านจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน ประสานงานและดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมระดับชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรม และผลักดันให้เป็นคณะกรรมการอิสระ

(5) ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นที่พึ่งเวลาประชาชนมีปัญหาข้อร้องเรียน

(6) มีโครงสร้างการบริการและบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ถูกต้องรวดเร็ว และโปร่งใส

(7) มีการปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร การบริหารงานในปัจจุบันดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2558 (เข้าถึงจาก www.cifs.moj.go.th/main/images/law/law_cifs.pdf) โดยมีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

ให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดี โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงาน ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับระดับสากล โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์รวมทั้งกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานและผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และจรรยาบรรณ

(2) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเพราะความประพฤติดุสิตหลักเกณฑ์มาตรฐาน หรือจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

(3) ดำเนินการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการแต่งตั้งรวมทั้งเพื่อเป็นเงินสนับสนุนสถานพยาบาล

(4) ปฏิบัติงานและให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยดำเนินการเองหรือร่วมมือกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านสถานที่ เครื่องมือ และบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์

(5) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(6) เผยแพร่ความรู้ ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์

(7) ศึกษา วิจัย สนับสนุนเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ หรือร่วมดำเนินการ
ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์กับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่น

(8) ประสานงานกำกับดูแลให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ
ที่ดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรฐานการ
ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

(9) ปฏิบัติงานด้านการพิสูจน์บุคคลสูญหาย

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ให้แบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ดังนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการกรม
- (2) กองตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
- (3) กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ
- (4) สำนักมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์

ส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเลขานุการกรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับปฏิบัติงานสาร
บรรณ งานช่วยอำนวยความสะดวก งานเลขานุการ การเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคาร
สถานที่ ยานพาหนะ บริหารงานทัพยากรบุคคล จัดระบบงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจกรรม ความรู้ความก้าวหน้า และผลงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
งานวิเทศสัมพันธ์ งานกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับ
ผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบทางแพ่งอาญา ดำเนินการทางวินัย งานคดีปกครอง และ
งานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จัดทำและประสานแผนปฏิบัติราชการของ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ วางแผนและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศ และ
ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(2) กองตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ
การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ครบทุกสาขาในกรณีต่าง ๆ เพื่อเป็นพยานหลักฐาน
ประกอบคดี รวมทั้งวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากผลการตรวจพิสูจน์ในคดี ตรวจพิสูจน์สาร
พันธุกรรม จัดทำฐานข้อมูลสารพันธุกรรมบุคคลสูญหาย และฐานข้อมูลสารพันธุกรรมบุคคล และ
ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(3) กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจ
สถานที่เกิดเหตุ เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และร่องรอยการกระทำผิดในคดีต่าง ๆ ตรวจร่างกาย
ตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมบุคคลในกรณีการโต้แย้งความสัมพันธ์ในครอบครัว พิสูจน์สัญชาติ และการ

กระทำความผิดตามกฎหมายและทำรายงานเสนอความเห็นต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ประสานงานนำผู้ป่วยทางจิตเข้ารับการดูแลในสถานที่ที่กำหนด ชั้นสูตรพลิกศพและตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมในกรณีถูกวิสามัญฆาตกรรม และศพไม่ทราบชื่อ ศพที่ญาติร้องขอ และศพที่ตายผิดธรรมชาติ เพื่อหาสาเหตุการตายและพฤติการณ์การตาย รายงานพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี หรือญาติผู้ตายตามที่ได้รับคำร้องขอ รับแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์กรณีการสูญหายของบุคคล และประสานงานกับหน่วยงานอื่นเรื่องบุคคลสูญหาย และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

(4) สำนักมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานและผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรฐาน หรือจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดำเนินการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทน การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ขึ้นทะเบียนการบริการทางนิติวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนี้ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เผยแพร่ความรู้ ฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพ และระบบงานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ ศึกษาวิจัยหรือร่วมดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์กับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่น ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือหน่วยงานรัฐ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ภารกิจปัจจุบันของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการตรวจชั้นสูตรพลิกศพพลิกศพและสถานที่เกิดเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี นครนายก และพระนครศรีอยุธยา ตามการร้องขอจากพนักงานสอบสวน และรวมถึงการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจภายใต้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2554 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตรวจค้นและเก็บพยานหลักฐานในสถานที่อาศัยและตัวผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อประกอบการควบคุมตัว จับกุม และดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยและผู้ต้องหา

1.5.2.3 กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม (เข้าถึงจาก www.dsi.go.th/Default.aspx)

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of special investigation หรือ DSI) เป็นหน่วยงานระดับกรม มีหัวหน้าหน่วยงานตำแหน่งอธิบดี สังกัดภายใต้กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม และควบคุมอาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรมสอบสวนคดีพิเศษจัดตั้งขึ้นสืบเนื่องจากสถานการณ์ของโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการก่ออาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ที่มีมูลค่ามหาศาลส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก การใช้เทคโนโลยีคุณภาพสูงและช่องว่างทางกฎหมายปิดบังความผิดของตน มีอิทธิพลและเครื่องข้างองค์กรโยงใยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้ยากต่อการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ภายใต้กระทรวงยุติธรรมตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีการพิเศษตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2554 (เข้าถึงจาก www.moj.go.th/media/k2/attachments/AAAuAAAu_2554.pdf) ได้ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (2) ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษประกาศกำหนดหรือตามมติของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ
- (3) ศึกษา รวบรวม จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ
- (4) จัดให้มีการศึกษา อบรม และพัฒนาระบบงานการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ การพัฒนาความรู้และการประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างของกรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมิใช่ฐานะเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือไม่
- (5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการแบ่งส่วนราชการนั้น ได้มีการแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็น 17 สำนัก ดังต่อไปนี้

- (1) สำนักบริหารกลาง
- (2) กองกฎหมาย
- (3) สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ
- (4) สำนักคดีความมั่นคง
- (5) สำนักคดีการเงินการธนาคาร
- (6) สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม
- (7) สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา
- (8) สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- (9) สำนักคดีภาษีอากร
- (10) สำนักคดีอาญาพิเศษ 1
- (11) สำนักคดีอาญาพิเศษ 2
- (12) สำนักคดีอาญาพิเศษ 3
- (13) สำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ
- (14) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
- (15) สำนักปฏิบัติการคดีพิเศษภาค
- (16) สำนักงานปฏิบัติการพิเศษ
- (17) สำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

1.5.2.4 สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ (เข้าถึงจาก www.ifm.go.th/100-contact/139-duty.html)

สถาบันนิติเวชวิทยา มีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะพัฒนาองค์กรให้ทันกับความต้องการเทคโนโลยีทาง นิติเวชศาสตร์ เพื่อสนองต่อความต้องการของกระบวนการยุติธรรม ในการป้องกันและตรวจจับการกระทำผิดต่อร่างกายและชีวิต โดยสถาบันนิติเวชวิทยา อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ชั้นสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตาย โดยใช้หลักวิชานิติเวชศาสตร์ และนิติวิทยาศาสตร์ตรวจพิสูจน์และค้นคว้าหาหลักฐาน ในบุคคลที่มีชีวิต ศพ เศษส่วนของศพ

(2) ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้ตรวจ ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ปริมณฑล

(3) ผ่าตรวจพิสูจน์หาสาเหตุการตายในศพ เศษส่วนของศพ
ที่พนักงานสอบสวนทั่วประเทศส่งมาให้ตรวจ

(4) ให้ความรู้ทางนิติเวชศาสตร์แก่นักศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ
ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และส่วนราชการอื่น ๆ หรือตามที่มีผู้ร้องขอ

(5) ให้ความเห็น คำแนะนำ คำปรึกษาทางนิติเวชศาสตร์
ซึ่งการปฏิบัติงานของสถาบันนิติเวชวิทยาไม่มีความสำคัญต่อ
กระบวนการพิสูจน์หลักฐานในกระบวนการยุติธรรม และด้านอื่น ๆ อันประกอบด้วย

(1) เพื่อช่วยเหลือกระบวนการยุติธรรม: วัตถุประสงค์หลักของการ
ชันสูตรพลิกศพ และการผ่าตรวจศพทางนิติพยาธิ คือเป็นการผ่าเพื่อให้ข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรม
ว่า ผู้ตาย เป็นใคร ตายเพราะเหตุใด ตายมานานเท่าใด อาจจะช่วยบอกพฤติการณ์ในการตายได้ว่า
การถูกแทงในรายนี้ไม่น่าเป็นอุบัติเหตุเนื่องจากผู้ตายถูกแทง 23 แผล หรือบอกได้ว่าการถูกกระสุน
ปืนตายในรายนี้ไม่ใช้การฆ่าตัวตายเพราะกระสุนเข้า ทางด้านหลังและระยะห่าง เป็นต้น

(2) เพื่อกันผู้บริสุทธิ์ให้พ้นโทษ: เป็นที่ทราบดีว่าการหา
พยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ นั้นยากและอาจจะใช้เวลานาน แต่การจะพิสูจน์ว่า
บุคคลนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องหรือไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะง่ายกว่า เช่น มีผู้ต้องสงสัย
ว่าเป็นผู้ฆ่มขืนฆ่าผู้ตาย แต่ผลการกรวดน้ำอสุจิที่เปื้อนตามตัวและเสื้อผ้าผู้ตายมีสารพันธุกรรม
ไม่เหมือน ของผู้ต้องสงสัย ก็อาจสามารถทำให้ผู้ต้องสงสัยได้รับการปล่อยตัวไปก่อนได้ เป็นต้น

(3) เพื่อเปิดเผยอันตรายอันอาจเกิดต่อประชาชน: เชื้อโรคติดต่อ
บางชนิดอาจติดต่อกันและเกิดการแพร่กระจายและตายอย่าง รวดเร็วจนกระทั่งไม่ได้ผ่านไปทางพยาธิ
แพทย์ แต่กลับมาเป็นนิติเวชในแง่ของการตายไม่ทราบเหตุ ซึ่งการผ่าศพอาจจะช่วยให้ทราบ
ข้อเท็จจริงที่สามารถจะแจ้งแก่สังคมเพื่อให้มี การระมัดระวังหรือผู้เกี่ยวข้องจะสามารถดำเนินการ
ป้องกันได้อย่างถูกต้องวิธี หรือ อาจมีการตายจากสารพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยออกสู่ธรรมชาติ
โดยรู้เท่าไม่ ถึงการณ์หรือโดยประมาท เป็นต้น

(4) เพื่ออ้างสิทธิในการรับประโยชน์จากการประกันภัยหรือสินไหม
ทดแทน: เพื่อยืนยันแก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้ตายได้ตายจริงหรือได้รับบาดเจ็บ จากการปฏิบัติงาน ในปริมาณ
การบาดเจ็บเท่าใด หรือเป็นการตายจากอุบัติเหตุจริง สามารถรับการชดเชยทางการประกันชีวิตหรือ
ชดเชยตามกฎหมายแรงงาน ฯลฯ เป็นต้น

(5) เป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่สื่อมวลชนในการนำเสนอความ
จริงต่อประชาชน: ร่วมทำงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ตรวจสอบคุณภาพในการ

อำนวยความสะดวก ยุติธรรม ลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของประชาชน ลดความสับสนต่อการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารที่อาจสร้างความกังวลใจในสังคม รักษามาตรฐานระดับการเปิดเผยข้อมูลที่จะเป็น ประโยชน์ต่อรูปคดีและกระบวนการ ยุติธรรมโดยรวม ทำให้ประชาชนมีเสถียรภาพและความมั่นคง ทางจิตใจต่อหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมต่อไป

(6) ใช้ฐานข้อมูลเดิมที่มีเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในด้านที่ เกี่ยวข้องจะนำมาใช้ในการนำเสนอข้อเท็จจริงจากการคุกคามของภัยที่ ประชาสังคม อาจไม่ทันรู้ตัว อาจเป็นศูนย์กลาง หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายด้านนิติเวชวิทยา ในการสร้างเกราะป้องกัน สังคมด้วย

2.2.4 การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

การทำงานระหว่างหน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญา ทำโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวน (สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ) จะเป็นเจ้าของคดี ทำหน้าที่ควบคุมสั่งการในสถานที่เกิดเหตุ สืบสวนสอบสวน มอบการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทำสำนวนคดีเพื่อส่งฟ้องต่อ พนักงานอัยการ ในการเข้าที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ร้องขอให้หน่วยงานอื่น ๆ มาร่วม ปฏิบัติงานได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ มาทำ การตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ กรณี การตายเกิดขึ้นด้วย พนักงานสอบสวนจะร้องขอให้แพทย์นิติเวช ที่สังกัดในสถาบันนิติเวชวิทยา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หรือโรงพยาบาลของรัฐแห่งต่าง ๆ (ตามแต่เขตพื้นที่ที่เกิดเหตุ) มาทำการชันสูตรพลิกศพและผ่าศพเพื่อระบุสาเหตุการตาย เมื่อหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำการตรวจ พิสูจน์ ได้ทำการตรวจพิสูจน์อย่างครบถ้วนทุกสาขาแล้วก็จะส่งรายงานการตรวจพิสูจน์ศพ รายงาน การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และรายงานการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ ให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อนำไปประกอบสำนวนฟ้องร้องต่อไป (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

ในกรณีความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เจ้าหน้าที่ของ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุตามการร้องขอของเจ้าหน้าที่ทหารและพนักงาน สอบสวนอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะนำพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ทาง นิติวิทยาศาสตร์ และส่งรายงานการตรวจพิสูจน์ให้กับเจ้าหน้าที่ทหารและพนักงานสอบสวนเพื่อขยาย ผลและการส่งฟ้องต่อพนักงานอัยการต่อไป อนึ่งเนื่องจากคดีที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็น คดีอาชญากรรมต่อเนื่องและมีความซับซ้อนและทำกันเป็นเครือข่าย รายงานที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ส่งให้กับพนักงานสอบสวนจะรวมถึงการวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลทางคดีและการส่งฟ้องด้วย

ในบางคดีที่ได้การพิจารณาว่าเป็นคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษจะรับโอนคดีมาดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยจะมีพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ทำหน้าที่รวบรวม สืบค้น สอบสวน และตรวจวิเคราะห์พยานหลักฐาน ในบางคดี กรมสอบสวนคดีพิเศษจะทำการร้องขอให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นร่วมในการสืบสวนสอบสวนคดีด้วย เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักอัยการสูงสุด อัยการทหาร และสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นต้น เพื่อเข้าร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน และตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาร่วมปฏิบัติจะส่งรายงานการปฏิบัติงาน รายงานตรวจพิสูจน์ รายงานชั้นสูตรศพ หรือรายงานอื่นใด ให้กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนำไปประกอบสำนวนฟ้อง การสอบสวนคดีพิเศษที่เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม และคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนจะต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีองค์กระอิสระที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมก็จะมีผลทำให้การทำงานต้องสอดคล้องกันและต้องประสานงานคดีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และรูปแบบจะออกมาในลักษณะทำงานเชื่อมโยงต่อกันมากกว่าการทำงานร่วมกัน ข้อดีที่เกิดขึ้นคือการตรวจสอบที่นำมาซึ่งความโปร่งใสนั่นเอง

1.6 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานของแต่ละประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันภายใต้แนวทางใกล้เคียงกัน เนื่องจากในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบทางวิชาชีพและมาตรฐานสากลมาเป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แต่ละด้าน เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้สะดวกและก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนของกระบวนการเก็บรวบรวม การส่งต่อ และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสากลที่ได้มีการพัฒนาร่วมกันระหว่างประเทศชั้นนำต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น มาตรฐาน ASCLD/LAB ของประเทศสหรัฐอเมริกา และมาตรฐาน NATA ของประเทศออสเตรเลีย

แต่อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศก็ให้คุณค่าและความสำคัญของพยานหลักฐานที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากแต่ละประเทศมีแนวคิดด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต่างกัน ซึ่งหลักการของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันจะเป็นเช่นไรนั้นจะกล่าวต่อไปนี้

1.6.1 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีการปกครองในระบอบรัฐบาลคู่ หรือสหพันธรัฐ ซึ่งอำนาจในการปกครองถูกแบ่งกันระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งอำนาจของรัฐบาลกลางนั้นจะถูกจำกัดเฉพาะเท่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ทำให้สหรัฐมีอำนาจบริหารกิจการภายในรัฐของตน สามารถออกกฎหมายและมีศาลของตนเองได้ ซึ่งอาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ โดยหากเกิดความขัดแย้งกันระหว่างอำนาจปกครองของรัฐบาลกลางกับรัฐบาลมลรัฐ ศาลสูงสุดสหรัฐเป็นศาลที่มีอำนาจในการชี้ขาดตัดสินว่าเรื่องดังกล่าวนั้นตกอยู่ในอำนาจของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลมลรัฐ ฉะนั้นระบบกฎหมายในสหรัฐอเมริกาก็ไม่มีลักษณะเป็นเอกภาพ แต่ทั้งนี้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญของแต่ละมลรัฐจะขัดต่อรัฐธรรมนูญสหรัฐไม่ได้ ทั้งนี้การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในงานวิจัยฉบับนี้ จะศึกษาเฉพาะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาในระดับสหพันธรัฐเท่านั้น

การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีของระบบคอมมอนลอว์นั้น อยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาข้อเท็จจริงของคณะลูกขุน ซึ่งมีลักษณะเป็นการต่อสู้แข่งขันระหว่างคู่ความสองฝ่ายในคดี โดยคู่ความจะมีฐานะเท่าเทียมกันในการค้นหาข้อเท็จจริง มีสิทธิในการนำพยานหลักฐานมาแสดงในศาลตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐาน โดยโจทก์ในคดีอาญามีหน้าต้องนำสืบพยานหลักฐานก่อนเสมอ ตามข้อสันนิษฐานที่ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิดและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น โจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนกว่าจะสิ้นสงสัยในทุก ๆ องค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อกล่าวหาแล้วจำเลยจะได้รับการปลดปล่อยให้พ้นข้อกล่าวหาไปในที่สุด ซึ่งภาระการพิสูจน์ความผิดนี้จะเป็นหน้าที่ของโจทก์ตลอดการดำเนินคดี โดยจำเลยมีหน้าที่ต้องแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันข้อต่อสู้ของตนและหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ที่ได้เสนอไปก่อนแล้วเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ระดับของการพิสูจน์จนสิ้นสงสัยตามข้อกล่าวหาของโจทก์เป็นเพียงดุลพินิจของศาลที่ไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่แน่นอนในการวัด แต่ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ของศาลโดยอาศัยความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ของศาลเองประกอบเข้าด้วยกัน

ในการค้นหาข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีอาญาในระบบคอมมอนลอว์ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ มีรูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาอันประกอบด้วยองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ (1) ศาล (2) พนักงานอัยการ และ (3) ทนายจำเลย ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีบทบาทต่างกัน โดยศาลจะเป็นผู้รักษากฎหมายในการพิจารณาคดี แต่ไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานและไม่มีหน้าที่กำหนดประเด็นข้อกฎหมายที่ได้แย้งกัน เพราะเป็นบทบาทหน้าที่ของคู่ความในคดี ซึ่งก็คือพนักงานอัยการและทนายจำเลยนั่นเอง โดยศาลจะมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาในกระบวนการ

พิจารณาและตัดสินข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนและเป็นผู้พิพากษาชี้ขาดคดีในที่สุด นอกจากนี้ศาลต้องทำหน้าที่ในการประกันความยุติธรรมต่อจำเลยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานด้วย

ส่วนคู่ความในคดีอาญาจะเป็นผู้นำสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดี เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย โดยมีคณะลูกขุนเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงโดยการรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเท่านั้น แล้วจึงทำคำชี้ขาดตัดสินข้อเท็จจริง และศาลจะทำคำพิพากษาตามคำตัดสินข้อเท็จจริงของคณะลูกขุน โดยศาลจะไม่สืบพยานเอง นอกจากจะเป็นการชักพยานเพื่อความชัดเจนในการเบิกความหรือทำการชักพยานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินคดี (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ถือว่า มีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีอาญา พร้อมทั้งได้พัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าประเทศอื่น ๆ ดังมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ดังนี้ (ชนิดา เลิศสิทธิกุล, 2549)

1) การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์ทั่วไปของการรับฟังพยานหลักฐาน

การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทั่วไปด้วย กล่าวคือ

1. พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งศาลสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังได้ ต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ อันเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ กล่าวคือ หากพยานหลักฐานใดได้มาจากการจับกุม ตรวจค้นที่มีชอบ หรือได้โดยไม่มีเหตุอันควร หรือแม้มีเหตุอันควรแต่ไม่มีหมายจับหรือหมายค้นในกรณีที่ไม่ใช่เหตุฉุกเฉินแล้ว พยานหลักฐานนั้น ๆ จะรับฟังไม่ได้ รวมไปถึงพยานหลักฐานที่ได้มาจากการแสวงหาพยานหลักฐานโดยละเมิดสิทธิส่วนตัวด้วย

2. พยานหลักฐานนั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี (Relevant evidence) นอกจากจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีด้วย ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (Federal Rules of Evidence (FRE)) โดยข้อบังคับข้อที่ 401 ได้บัญญัติคำนิยามของพยานที่เกี่ยวข้องถึงข้อเท็จจริงในคดี (Relevant evidence) ไว้ดังนี้ (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2003)

“พยานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดี” หมายความว่าถึง พยานหลักฐานที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ความมีอยู่ของข้อเท็จจริงใด โดยผลจากการวินิจฉัยมีความเป็นไปได้มากกว่า หรือน้อยกว่าการไม่มีพยานหลักฐานนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดีนั้นคือ พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีจะต้องมีคุณค่าในตัวเอง

2) การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ(คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต:2559)

ในส่วนของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นจะถูกนำขึ้นสู่ศาลผ่านทางคำให้การของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ในหลักการพื้นฐานที่จะใช้พยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาในคดีจะต้องครบองค์ประกอบเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. ลูกขุนต้องการความช่วยเหลือจากพยานผู้เชี่ยวชาญ
2. ต้องมีประเด็นที่จำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ
3. บุคคลที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญต้องมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็น

ผู้เชี่ยวชาญ

คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญจะอาศัยความรู้ การสังเกตและประสบการณ์ของพยานผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ซึ่งในบางครั้งอาจจะนอกเหนือความรู้ทั่วไปของศาล ดังนั้น คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญจึงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางประการที่จะทำให้คำให้การนั้นมีน้ำหนัก และได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องมีความถูกต้องชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศาสตร์นั้น ๆ และปราศจากอคติ ซึ่งคุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์นั้นอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละความเชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ที่มีใบประกอบวิชาชีพ อาจถือได้ว่าเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้หากมีใบอนุญาตจากคณะกรรมการด้านนิติวิทยาศาสตร์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ อาจเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้หากมีปริญญาคุณวุฒิหรือเทียบเท่า ซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญแต่ละคุณวุฒินั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ โดยบุคคลที่จะตัดสินว่าพยานนั้นเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ ก็คือผู้พิพากษาในคดีนั้น ๆ โดยผู้พิพากษาในสหรัฐอเมริกาจะทำหน้าที่เสมือนผู้บังคับกฎที่จะตัดสินได้ว่าวิธีการหรือทฤษฎีทางศาสตร์ใด สามารถรับฟังในชั้นศาลได้หรือไม่ หรือคุณสมบัติใดที่จะทำให้พยานหนึ่ง ๆ รับฟังได้ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ อนึ่ง พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่จำเป็นต้องเคยติดต่อกับข้อเท็จจริงมาก่อน โดยความรู้ที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดข้อเท็จจริงในคดีทั้งหมด ผู้เชี่ยวชาญอาจได้มาภายหลังจากการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ได้ โดยคู่ความจะมีอำนาจในการเลือกพยานผู้เชี่ยวชาญได้เองอย่างอิสระ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพยานผู้เชี่ยวชาญมักจะให้ความเห็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีของฝ่ายที่ตนเป็นพยานให้

บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญในสหรัฐอเมริกาขึ้นอยู่กับบัญญัติ The Federal Rules of Evidence (FRE) ซึ่งเป็นกฎหมายด้านพยานหลักฐานระดับสหพันธรัฐที่บัญญัติถึงมาตรฐานเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานในการสืบสวนสอบสวนคดีในสหรัฐอเมริกา แรกเริ่มนั้นศาลของรัฐและศาลของรัฐบาลกลางได้ยึดหลักคดี Frye v United States (293 F.2s 1013, 1923) ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่จะใช้รับฟังในชั้นศาลได้จะต้องเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในวงการวิทยาศาสตร์ของศาสตร์นั้น ๆ (General acceptance) ว่าวิธีการนั้นเชื่อถือได้ ต่อมาบทบัญญัติ FRE ได้วางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน FRE 702 อันเป็นบทบัญญัติที่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านของคุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญและการยอมรับของศาสตร์ที่ใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า

ข้อที่ 702 คำเบิกความโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้มีสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การฝึกฝน การศึกษา สามารถเบิกความในรูปแบบของความเห็นหรือรูปแบบอื่น ๆ ได้หาก :

a) ศาสตร์ เทคนิค หรือความรู้เฉพาะทางของผู้เชี่ยวชาญนั้นสามารถช่วยลำดับเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักฐานหรือสามารถไขความจริงได้

b) คำเบิกความนั้นมีการอ้างอิงข้อมูลที่เพียงพอ

c) คำเบิกความนั้นเป็นผลมาจากการใช้หลักการและวิธีการที่เชื่อถือได้ และ

d) ผู้เชี่ยวชาญนั้นได้ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการที่น่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในคดี

ใน FRE 702 ได้วางหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานไว้ว่า พยานผู้เชี่ยวชาญจะเบิกความต่อศาลได้เฉพาะเมื่อศาสตร์หรือความรู้ที่ตนมีประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความจริงในคดี โดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมผ่านกระบวนการและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับ FRE 702 นี้ได้รับอิทธิพลจากการตีความและวางกฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญไว้โดยศาลอุทธรณ์กลาง (U.S Federal Court of Appeals) ในคดี Frye ซึ่งมาตรฐานนี้ถูกนำมาใช้ในทุกคดีที่ขึ้นสู่ศาลเกือบตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 (Holobinko, 2012) ต่อมาในคดีโดลเบิร์ต (Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals), (No.92-102 509 US 579, 1993) ศาลได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ที่ใช้ร่วมกับ FRE ว่าคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและใช้ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับ เหตุผลหรือกระบวนการที่จะเบิกความนั้นมีความน่าเชื่อถือในทางวิทยาศาสตร์และเหมาะสมที่นำมาใช้กับข้อเท็จจริงในคดี โดยให้ศาลทำหน้าที่ตัดสินว่าคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานนี้หรือไม่โดยการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ (ฐิตารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา, 2553)

- (1) ทฤษฎีที่ใช้ในนั้นได้รับการทดสอบแล้วหรือสามารถทดสอบได้หรือไม่
- (2) ทฤษฎีดังกล่าวการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ และได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการแล้วหรือไม่
- (3) มีการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนหรือมีวิธีการทดสอบหรือไม่ และ
- (4) ทฤษฎีที่ใช้ในนั้นได้รับการยอมรับในวงการวิชาการในศาสตร์นั้น ๆ แล้วหรือไม่

ซึ่งหากทฤษฎีนั้นไม่ผ่านมาตรฐานส่วนใหญ่ดังกล่าวนี้แล้ว คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งใช้ทฤษฎีนั้นก็ไม่สามารถรับฟังในชั้นศาลได้ หลักเกณฑ์ในคดีโดลเบิร์ต (Daubert) นี้เป็นการอนุญาตให้ใช้กระบวนการทดสอบแบบใหม่ซึ่งยังไม่เป็นที่แพร่หลายในวงการวิทยาศาสตร์ แต่ทว่ามีความน่าเชื่อถือและเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีให้สามารถรับฟังในชั้นศาลได้ โดยศาลอาจปฏิเสธที่จะยอมรับเทคนิคใหม่ได้เช่นกัน คำพิพากษาในคดี โดลเบิร์ต (Daubert) นี้มีผลบังคับ Federal Court แต่ศาลมลรัฐไม่ถูกบังคับให้ต้องนำวิธีการในคดีโดลเบิร์ต (Daubert) จึงอาจใช้หลักเกณฑ์จากคดีไฟล์ (Frye) ได้

นอกจาก FRE 702 แล้ว คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญยังอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของ FRE 403 ที่บัญญัติไว้ว่าศาลอาจตัดพยานหลักฐานหนึ่ง ๆ ได้หากการรับฟังพยานหลักฐานนั้นก่อให้เกิดข้อมูลที่สับสนหรือทำให้ลูกขุนเข้าใจข้อมูลคลาดเคลื่อน หรือเป็นการเสียเวลาในชั้นศาล

ข้อที่ 403 การตัดพยานหลักฐานเนื่องจากอาจก่อให้เกิดอคติ ความสับสน การเสียเวลาและเหตุอื่น ๆ (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

ศาลสามารถตัดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้หากคุณค่าของพยานหลักฐานนั้นมีน้อยกว่าความเสียหายที่เกิดจากกรณีต่าง ๆ ดังนี้ : ก่อให้เกิดอคติอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้เกิดความสับสนในประเด็น ชี้นำลูกขุน ก่อให้เกิดความล่าช้าเกินสมควร เป็นการเสียเวลา หรือเป็นการนำเสนอหลักฐานที่ไม่จำเป็น

อนึ่ง คดีตัวอย่างที่นำเสนอมานั้นเป็นคดีที่เกิดในชั้นศาลระดับสหพันธรัฐ ซึ่งศาลระดับมลรัฐได้นำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้ในบางรัฐ โดยในบางรัฐอาจใช้เฉพาะมาตรฐานที่ตั้งขึ้นโดยคดีฟราย หรือในบางรัฐอาจใช้มาตรฐานในคดีโดลเบิร์ต และบางรัฐอาจใช้มาตรฐานที่ตั้งขึ้นภายใต้ศาลของมลรัฐนั่นเองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้นการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นศาลของแต่ละมลรัฐจึงอาจจะแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วเทคนิคการตรวจวิเคราะห์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์บางอย่าง เช่น การตรวจวิเคราะห์ DNA จะได้รับการยอมรับในชั้นศาลส่วนมากเนื่องจากผ่านเกณฑ์ทั้งของคดีฟราย และคดีโดลเบิร์ต ในขณะที่เทคนิคการ

ตรวจวิเคราะห์บางอย่าง เช่น การตรวจพิสูจน์ลายมือ การตรวจวิเคราะห์อาวุธปืน อาจไม่ผ่านมาตรฐานที่ใช้ในคดีอาชญากรรมได้

1.6.2 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษแม้จะได้ชื่อว่าเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และมีพื้นฐานประวัติศาสตร์มาจากการช่วงชิงอำนาจระหว่างประชาชนและผู้มีอำนาจปกครองรัฐ เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในยุโรป แต่ในแนวคิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนยังไม่พัฒนาไปไกลเท่ากับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีของประเทศอังกฤษจะพิจารณาคดีในข้อเท็จจริงโดยคณะลูกขุน และพิจารณากฎหมายโดยผู้พิพากษา ด้วยเหตุนี้คณะลูกขุนเป็นเพียงบุคคลธรรมดาทั่วไป จึงต้องมีการพัฒนาหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะให้มีพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี เช่น หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หลักการห้ามรับฟังพยานบอกเล่าการรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี เป็นต้น (ชนิดา เลิศสิทธิกุล, 2549)

ในช่วงศตวรรษที่ 18 – 20 มีการรายงานถึงคดีที่นำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นสู่ศาลอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างสูง โดยในปี ค.ศ. 2004 – 2005 มีรายงานว่าผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science Service) ได้ขึ้นเบิกความเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญมากถึง 2,5000 ครั้งและมีการส่งตรวจพยานโดยวิธีพิสูจน์ DNA มากถึง 480,000 ตัวอย่าง ทั้งนี้สหราชอาณาจักรได้มีการลงทุนอย่างสูงเพื่อเพิ่มการใช้ข้อมูลนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวนสอบสวนคดี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการตรวจพิสูจน์ DNA โดยในปี ค.ศ. 2012 หน่วยเก็บข้อมูล U.K. National DNA database ได้รวบรวมข้อมูล DNA ของบุคคลไว้เกือบ 6.9 ล้านตัวอย่างและอีก 400,000 ตัวอย่างจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งยังไม่สามารถเชื่อมโยงบุคคลได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าคลังข้อมูลดังกล่าวเป็นคลังข้อมูล DNA ที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองของโลกและใหญ่ที่สุดเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว เฉพาะช่วงเดือนเมษายน ค.ศ. 2011 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2011 ได้มีการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาใช้คลี่คลายคดีได้ถึง 413,658 คดีด้วยกัน (Lynch and Jasanoff, 1998: 28)

พยานผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทเป็นอย่างมากในการนำสืบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่ศาลนั้นทางอังกฤษได้มีการวางหลักไว้ 3 ประการดังนี้ (คณะนิติศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

- (1) พยานหลักฐานนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับคดี
- (2) ข้อมูลของพยานหลักฐานนั้นได้มาจากพยานผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้านนั้น ๆ

(3) ข้อมูลของพยานหลักฐานนั้นน่าจะช่วยในการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขึ้นสู่ศาลนั้น

อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายของอังกฤษค่อนข้างเปิดกว้างสำหรับการนำสืบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยหากพยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับคดีและอาจจะช่วยค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นได้แล้ว ก็สามารถนำพยานผู้เชี่ยวชาญขึ้นเบิกความในศาลได้ พยานหลักฐานซึ่งเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนี้ ถือเป็นข้อยกเว้นของหลักการห้ามรับฟังพยานความเห็น ซึ่งผู้พิพากษาได้วางหลักการนำพยานผู้เชี่ยวชาญขึ้นเบิกความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถรับฟังในชั้นศาลได้หากข้อมูลที่จะนำขึ้นเบิกความนั้นเป็นข้อมูลที่อยู่นอกเหนือความรู้และประสบการณ์ของผู้พิพากษาและลูกขุน ซึ่งเป็นการเปิดกว้างให้คู่ความสามารถใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาความจริงในคดีได้นั่นเอง ตรงกันข้ามกับกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นพิสูจน์ความจริงในชั้นศาลนั้นต้องผ่านการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือหลายขั้นตอนด้วยกัน จึงไม่น่าแปลกใจในการใช้ข้อมูล DNA ในศาลจะเป็นที่ยอมรับในศาลอังกฤษมากกว่ากรณีที่เคยเกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกา

โดยในอังกฤษผู้มีส่วนสำคัญในการนำข้อมูลจากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้ปรากฏในชั้นศาลนั้น คือพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในบางครั้งพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวอาจจะมีใช้นักวิทยาศาสตร์ที่เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ จริงก็ได้ จึงเป็นการยากที่จะแยกได้ว่าการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ท่านใดเป็นการเบิกความบนพื้นฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือจริง เช่น ในการเรื่องการจดจำและแยกแยะเสียง การเปรียบเทียบฟัน หรือการจำลองใบหน้า เป็นต้น ซึ่งศาลและคณะลูกขุนที่ต้องฟังการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ในการค้นหาความจริงในคดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานพอที่จะแยกแยะและให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเบิกความด้วยเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายอังกฤษเองนั้นมิได้กำหนดมาตรฐานอันจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจำแนกความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้อย่างเข้มงวดดังที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ โดยหลักการที่เป็นที่ยอมรับในการพิจารณาและรับฟังพยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญในประเทศอังกฤษได้มาจากการพิจารณาคดีของศาลฎีกาออสเตรเลียอันอาจแยกหลักเกณฑ์ได้เป็น ประการ คือ

1. ข้อเท็จจริงที่ต้องพิจารณานั้น บุคคลซึ่งไม่ได้รับการอบรมหรือไม่มีประสบการณ์ในสาขานั้น ๆ หรือบุคคลทั่วไปสามารถตัดสินใจข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากพยานผู้มีความรู้หรือประสบการณ์พิเศษในสาขาความรู้นั้นหรือไม่

2. ข้อเท็จจริงที่ต้องพิจารณานั้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการศึกษาและจัดการเป็นอย่างดี หรือเป็นที่ยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือ โดยพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นได้แสดงความเห็นอันอ้างอิงถึงองค์ความรู้ดังกล่าวในการช่วยศาลในการตัดสินคดี

3. ความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญได้รับการฝึกฝนมานั้นมีมากเพียงพอที่จะนำเสนอความเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาคดีได้

เกี่ยวกับการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญนั้นในประเทศอังกฤษผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ในการตัดสินว่าพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดมีคุณสมบัติเพียงพอในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ จนสามารถที่จะมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาลได้ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วผู้ที่จะมาเป็นผู้เชี่ยวชาญจะต้องแสดงประกาศนียบัตร การศึกษาหรือประสบการณ์ที่มีของตนเพื่อให้ศาลเชื่อถือและยอมรับฟังคำเบิกความ (Munday, 2005: 349)

ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในอังกฤษ อยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Criminal Procedure rule ซึ่งกำหนดให้การนำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีการเปิดเผยรายงานของผู้เชี่ยวชาญนั้นด้วย โดยคู่ความที่ประสงค์จะนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องเสนอเอกสารให้แก่คู่ความถึงคำแถลงเป็นลายลักษณ์อักษรของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการนำสืบ การวิเคราะห์ การทดลอง หรือสิ่งอื่น ๆ อันเป็นที่มาของการค้นพบหรือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้น เมื่อมีการร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งกำหนดหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญว่ามีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เป็นอิสระ ปราศจากอคติ โดยในรายงานของผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องระบุถึงความเชี่ยวชาญของตนไว้ด้วย นอกจากนั้นได้กำหนดให้บันทึกรายละเอียดของข้อมูล หลักการ แนวคิดและทฤษฎี รวมถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญนั้นใช้ในการรายงานความเห็นต่อศาลเพื่อให้ศาลสามารถตรวจสอบถึงความน่าเชื่อถือและสามารถชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.6.2 การรับฟังพยานหลักฐานตามนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายอีกประเทศหนึ่งที่บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 81a ดังนี้ (วิฑูรย์ อั้งประพันธ์, 2525)

“มาตรา 81a การตรวจร่างกาย การตรวจเลือด)

(1) การตรวจร่างกายผู้ต้องหา เพื่อที่จะค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีที่มีประโยชน์ที่สุดให้ทำได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ การเจาะเลือดมาตรวจและการจับต้องร่างกายซึ่งกระทำโดยแพทย์ตามวิธีการประกอบโรคศิลปะ ในอันที่จะตรวจร่างกายนั้นให้กระทำได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอมก็ตามเมื่อการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นที่น่ากลัวว่าจะเกิดผลร้ายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ต้องหา

(2) ให้ศาล พนักงานอัยการ หรืออัยการผู้ช่วย มีอำนาจที่จะสั่งให้ยึดเวลาการตรวจนั้นออกไป ถ้าเป็นที่เห็นว่าผลจากการตรวจนั้นจะทำอันตรายให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างในการยอมรับการพิจารณาคดีโดยมีพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบ (ชนิดา เลิศสิทธิกุล, 2549)

ตามบทบัญญัติเรื่องพยานหลักฐานในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มีการแยกพยานบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษออกจากพยานผู้เชี่ยวชาญ

โดยพยานบุคคลผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความรู้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษจนสามารถให้ความเห็นโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตที่พยานบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้รับอบรมฝึกฝนไม่สามารถรู้ได้ตามหลักการทางวิชาการ พยานผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษนี้อาจเกิดขึ้นได้หลายกรณี อาทิเช่น เมื่อแพทย์เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์โดยตรง จึงทำให้สามารถใช้ความรู้ที่มีนั้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้มากกว่าบุคคลทั่วไปซึ่งมิใช่แพทย์ เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้จะทำให้แพทย์ผู้นั้นเป็นพยานบุคคลซึ่งได้รับทราบหรืออยู่ในเหตุการณ์โดยตรง อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากกว่าพยานบุคคลอื่น ๆ โดยทั่วไปซึ่งอาจมีการฝึกฝนให้สังเกตหรือแปลความพฤติการณ์นั้น ๆ ได้

พยานบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษนี้ ไม่ได้ทำหน้าที่โดยการได้รับมอบหมายจากศาล และไม่อาจเปลี่ยนตัวได้ ซึ่งแตกต่างจากพยานผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่โดยตรงต่อศาลและสามารถเปลี่ยนตัวได้ โดยผู้เชี่ยวชาญนี้ มีจำเป็นต้องได้ทราบข้อมูลจากการอยู่ในเหตุการณ์โดยตรง และมีใช้พยานบุคคล แต่เนื่องจากความรู้และประสบการณ์ทำให้พยานผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานได้ ดังนั้น พยานผู้เชี่ยวชาญจึงอาจมีได้หลายคนในกรณีที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์หลักฐานใดหลักฐานหนึ่ง แต่พยานผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ นั้น จะไม่สามารถมีผู้ทดแทนได้เนื่องจากทำหน้าที่เป็นพยานบุคคลนั่นเอง (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

ศาลจะใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ความรู้ต่อศาลและคู่ความ พยานผู้เชี่ยวชาญนี้จะให้ความเห็นตามความรู้ความเชี่ยวชาญของตน เพื่อให้ความกระจ่างต่อประเด็นที่ศาลต้องการทราบ (Schuettpeitz, 2009) โดยอาจเกิดขึ้นได้ใน 3 กรณี (สรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, 2551) คือ

1. เป็นการแจ้งศาลถึงหลักการทางวิชาการทั่วไป
2. เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงโดยใช้ความรู้ความสามารถพิเศษ ซึ่งกระทำโดยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

3. ข้อสรุปที่ได้นั้นใช้หลักการทางวิชาการและความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะตัว เพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริง

ในเยอรมนี ศาลมีบทบาทในการนำพยานผู้เชี่ยวชาญเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลตามมาตรา 73 ของ German Criminal Procedure Code โดยศาลจะเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นรวมถึงกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเวลาในการทำความเห็นต่อศาล โดยผู้ที่ถูกแต่งตั้งต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากศาล การเลือกผู้เชี่ยวชาญนั้นจะคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญของรัฐซึ่งมีการรวบรวมไว้แล้ว ซึ่งศาลอาจให้คำแนะนำชื่อผู้เชี่ยวชาญได้ ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญถูกแต่งตั้งโดยรัฐเพื่อให้ความเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ แต่ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญนั้นมีสิทธิในการปฏิเสธที่จะให้ความเห็นต่อศาล โดยตามบทบัญญัติมาตรา 77 (1) กำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญจะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการไม่มาเบิกความหรือการปฏิเสธที่จะให้ความเห็นนั้นหากการปฏิเสธนั้นทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้ายิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าในกระบวนการพิจารณาความอาญาในเยอรมนี ศาลจะเป็นผู้ริเริ่มและกำหนดแนวทางการทำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืน กฎหมายให้อำนาจศาลในการพิจารณาดำเนินการด้วยวิธีทางใดวิธีหนึ่งเพื่อค้นหาความจริงในคดีตามที่เห็นสมควร (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

พยานผู้เชี่ยวชาญในกฎหมายเยอรมนีมีสถานะเป็นผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริงในคดี กล่าวคือได้รับมอบหมายงานจากผู้พิพากษา และผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดลักษณะการทำความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญว่าให้ทำความเห็นเป็นหนังสือหรือให้มาเบิกความต่อศาลและศาลจะต้องทำการตรวจสอบการทำความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ดุลพินิจของตนเอง (สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, 2551) ทั้งนี้แม้พยานผู้เชี่ยวชาญจะมีสถานะเป็นผู้ช่วยศาล แต่ตามบทบัญญัติมาตรา 74 (1) พยานผู้เชี่ยวชาญอาจถูกคัดค้านได้โดยเหตุผลเช่นเดียวกับการคัดค้านผู้พิพากษา โดยบทบัญญัติ 22 กล่าวถึงเหตุของการตัดผู้พิพากษาออกจากการพิจารณาคดีไว้ในกรณีที่มีความร้ายแรงและมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอคติ หรือเกิดผลประโยชน์ขัดแย้งซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นกลางอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถอธิบายถึงเหตุที่ผู้พิพากษาจะถูกตัดจากการพิจารณาพิพากษาไว้ดังนี้

- (1) กรณีถ้าผู้พิพากษาเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิด
- (2) ถ้าผู้พิพากษาเป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของจำเลย หรือของผู้เสียหาย
- (3) ถ้าผู้พิพากษาเป็นหรือเคยเป็นญาติโดยตรงนับได้สามชั้น หรือโดยทางการ แต่งงานนับได้สองชั้นของจำเลยหรือของผู้เสียหาย

(4) ถ้าผู้พิพากษาเคยทำหน้าที่ในคดีนั้นในฐานะเป็นพนักงานอัยการ ตำรวจ หรือทนายของฝ่ายผู้เสียหาย หรือทนายจำเลย

(5) ถ้าผู้พิพากษาถูกอ้างเป็นพยานหรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้แล้วตามมาตรา 24 ของ German Criminal Procedure Code บัญญัติกรณีซึ่งจะสามารถคัดค้านผู้พิพากษาได้เนื่องจากเหตุมีความสงสัยในความเป็นกลาง อันจะกระทบต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้พิพากษา โดยบทบัญญัติมาตรา 24 กล่าวถึงเหตุคัดค้านผู้พิพากษาไว้ ดังนี้

(1) ผู้พิพากษาอาจถูกคัดค้านได้ด้วยเหตุผลตามกฎหมายและเหตุที่มีการเกรงว่าจะเกิดอคติ

(2) ความไม่เชื่อมั่นในความเป็นกลางของผู้พิพากษา

(3) บุคคลที่มีสิทธิในการยื่นคำคัดค้าน คือ พนักงานอัยการ โจทก์ที่เป็นเอกชน และผู้ที่ถูกกล่าวหา ซึ่งรวมถึงผู้ยื่นคำร้องในกระบวนการพิจารณาและทนายจำเลยที่ยื่นคำร้องในนามของจำเลยด้วย

จากบทบัญญัติการคัดค้านผู้พิพากษาดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปเหตุแห่งการคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญได้ว่าจะสามารถคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญได้ในกรณีที่เกิดความสงสัยในความเป็นกลางในการทำความเข้าใจ รวมถึงการเกรงว่าจะเกิดอคติขึ้นอันอาจเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ดีจากการมีส่วนได้เสียในคดีที่ดี หรือจากการที่ผู้เชี่ยวชาญเคยแสดงทัศนคติบางประการที่อาจเห็นได้ว่ามีความลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเหตุแห่งการคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมิทำให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นถูกตัดออกจากคดีโดยผลของกฎหมาย แต่กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นสิทธิของคู่ความในการที่จะยกข้อคัดค้านดังกล่าวขึ้น อันเป็นการแสดงถึงหลักประกันสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเทศเยอรมนีมีหลักในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงรวมถึงการแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหากศาลเห็นสมควรก็อาจตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นต่อศาลได้โดยอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยของศาล มิใช่พยานบุคคลจึงไม่ถูกถามคำถามโดยคู่ความ แต่ทั้งนี้ประเทศเยอรมนีมีระบบตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญของศาลโดยกระบวนการคัดค้านพยานผู้เชี่ยวชาญด้วยเหตุเช่นเดียวกับการคัดค้านผู้พิพากษา เพื่อรักษาความเป็นกลางและการปราศจากอคติ ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อคู่ความทุกฝ่ายได้อย่างเต็มที่ แต่ในส่วนของการพยานบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษนั้น จะต้องเปิดความในฐานะที่เป็นพยานบุคคลและต้องถูกถามหรือซักค้านด้วยวิธีการสืบพยานบุคคล

1.6.3 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสถือได้ว่าเป็นประเทศในต้นแบบของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ที่สำคัญประเทศหนึ่ง การพิจารณาคดีเป็นระบบการพิจารณาคดีแบบไต่สวน กล่าวคือ ฝ่ายรัฐมีหน้าที่

ในการค้นหาความจริง ดังนั้นผู้พิพากษามีความรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสถานที่กระทำกระทำ ความผิดอย่างจริงจัง และมีระบบที่เรียกว่า Forma 1 ที่ซับซ้อนในเรื่องการนำเอาตัวอย่างที่เกิดเหตุ ซึ่งหากการแสวงหาพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ในคดีใดขัดกับ Forma 1 จะทำให้ พยานหลักฐานที่ได้มาไม่สามารถยอมรับเข้าสู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ การดำเนิน คดีอาญาของฝรั่งเศสมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งรัฐจะเป็นผู้พิสูจน์การกระทำผิดของ ผู้ที่ถูกกล่าวหา และรัฐโดยพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา ซึ่งตำรวจฝ่ายคดีจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน ต่าง ๆ และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล โดยในคดีอุกฉกรรจ์ ศาลไต่สวนจะต้องทำการ สอบสวนคดีก่อนฟ้องต่อศาลตัดสินแต่ในคดีความผิดระดับกลาง พนักงานอัยการอาจยื่นฟ้องต่อศาล ตัดสินโดยตรงหรือศาลไต่สวนก็ได้ (ชนิดา เลิศสิทธิกุล, 2549)

ในชั้นของการไต่สวน ศาลไต่สวนจะดำเนินการแจ้งผู้ถูกกล่าวหาถึงการดำเนิน กระบวนการไต่สวนนั้นและทำการค้นพยานหลักฐานด้วยตนเองหรือมอบให้ตำรวจทำการสอบสวน พยานหลักฐานก็ได้ โดยศาลไต่สวนสามารถตรวจพิสูจน์ได้ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร รวมถึง สามารถแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีได้ (ธีรพันธ์ รัศมีทัต, 2541: 10-37) ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส พยานผู้เชี่ยวชาญจะถูกกำหนดโดยศาลหรือผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคดีทั้งที่เป็นด้านที่เป็นผลร้ายและด้านที่เป็นผลดีต่อผู้ต้องหา รวมถึง สามารถแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบทางเทคนิคได้ ตามมาตรา 156 พนักงานอัยการหรือ คู่ความสามารถร้องขอให้มีการขอความคิดเห็นจากพยานผู้เชี่ยวชาญได้ และผู้พิพากษาไต่สวน สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาแต่งตั้งหรือไม่แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำความเข้าใจได้ ทั้งนี้ภายใต้มาตรา 81 หากผู้พิพากษามีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องถามความเห็นจากพยานผู้เชี่ยวชาญ ผู้พิพากษาต้องให้ เหตุผลประกอบคำสั่งไม่อนุญาตนั้นด้วย โดยมาตรา 159 ผู้พิพากษาไต่สวนอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ มากกว่าหนึ่งคนเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องเดียวกันก็ได้หากมีกรณีจำเป็น และตามมาตรา 162 กรณีที่ ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งนั้นมิได้มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศาลตั้งคำถาม ศาลสามารถตั้งบุคคลอื่น ที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้ช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญได้ โดยต้องแนบรายงานของผู้ที่ศาลตั้งให้เข้ามา ช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญนั้นมาพร้อมกับรายงานของผู้เชี่ยวชาญด้วย ทั้งนี้เมื่อผู้พิพากษาไต่สวนได้รับ รายงานของพยานผู้เชี่ยวชาญแล้ว จะต้องแจ้งผลการตรวจพิสูจน์นั้นให้คู่ความได้รับทราบ และใน กรณีจำเป็นคู่ความอาจขอแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญของตนเองเพื่อทำความเข้าใจภายในกำหนดเวลาได้ ด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อกระบวนการพิจารณาพยานหลักฐานในศาลไต่สวนได้สิ้นสุดลงศาลไต่สวนจะ ทำความเห็นเพื่อฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาลตัดสินต่อไป (Boe, 2000: 208)

ในฝรั่งเศสมีบัญชีพยานผู้เชี่ยวชาญ 2 ประเภทด้วยกัน คือ บัญชีพยาน ผู้เชี่ยวชาญที่ถูกทำขึ้นโดยศาลสูงสุดหรือศาลอุทธรณ์ของแต่ละเขตโดยการเสนอชื่อของศาลชั้นต้น

โดยจะมีการทำขึ้นทุกปี เพื่อเป็นการรับรองว่าพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความรู้ความเชี่ยวชาญจริง โดยบัญชีนี้จะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาและบัญชีที่สองคือบัญชีพยานผู้เชี่ยวชาญของรัฐที่ทำขึ้นโดย โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 157 กำหนดว่า หลังจากพนักงานอัยการมีความเห็นให้เรียกพยานผู้เชี่ยวชาญ พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะถูกเลือกมาจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ขึ้นบัญชีไว้กับศาลสูงสุด หรือบุคคลที่อยู่ในบัญชีของศาลอุทธรณ์ ซึ่งวิธีการลงทะเบียนและการถอนจากทะเบียนได้ถูกกำหนดโดย Decree of the Council of State (Ploscowe, 1935: 505) แต่ทั้งนี้ ศาลอาจจะเลือกพยานผู้เชี่ยวชาญนอกเหนือจากบัญชียุ่่นก็ได้ แต่ต้องสามารถให้เหตุผลในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวด้วย (Boe, 2000: 208)

พยานผู้เชี่ยวชาญของศาลและพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างขึ้นนั้นจะถูกตรวจสอบโดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน (Presiding judge) โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้ทำการซักถามพยานด้วยตนเอง โดยพยานผู้เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่เสมือนผู้ช่วยศาลเพื่อค้นหาความจริงในคดี และพยานผู้เชี่ยวชาญมีอิสระในการให้ความเห็นโดยไม่มีกฎเกณฑ์ทางพยานหลักฐานมาจำกัดหน้าที่ของพยานผู้เชี่ยวชาญจะถูกมอบหมายโดย investigating magistrate ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบพยานผู้เชี่ยวชาญรวมถึงสิ่งใดก็ตามที่มีคามจำเป็นเพื่อค้นหาความจริงในคดีนั้น และศาลมีดุลพินิจเด็ดขาดในการชั่งน้ำหนักพยานโดยมีจำเป็นต้องอ้างเหตุผลแห่งการตัดสินใจแต่อย่างใด (Boe, 2000: 208)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสมีข้อจำกัดบางประการ คือ บัญชีรายชื่อของศาลนั้นไม่สามารถรับรองได้ว่าผู้เชี่ยวชาญที่ถูกแต่งตั้งนั้นมีความสามารถหรือได้รับการอบรมด้านวิชาการหนึ่งๆอย่างแท้จริง และศาลต้องเป็นผู้พิจารณาชั่งน้ำหนักความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งศาลต้องมีความรู้ในทางศาสตร์นั้น ๆ อย่างกว้างขวางจึงจะสามารถวิพากษ์วิจารณ์พยานผู้เชี่ยวชาญได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการตรวจสอบโดยฝ่ายจำเลยจึงเป็นสิ่งสำคัญ จึงมีความพยายามที่จะทำให้เกิดการถ่วงดุลผู้เชี่ยวชาญในคดีสำคัญ ๆ โดยที่ investigating magistrate จะแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญคนที่สามขึ้นมาเพื่อให้ความเห็นต่อศาลอีกชั้นหนึ่ง หรือในกรณีที่เมื่อศาลได้ซักถามพยานผู้เชี่ยวชาญแล้วเห็นว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญยังไม่เพียงพอ ศาลมีอำนาจในการกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมโดยมี investigating magistrate เป็นผู้ที่เป็นกลางในการสืบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน (Ploscowe, 1935: 505)

ในส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของฝรั่งเศสนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาในการดำเนินการสืบพยานทั้งในชั้นของการเตรียมคดีและในระหว่างการพิจารณาคดี โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงแค่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนเท่านั้น กล่าวคือผู้พิพากษามีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้ด้วยตนเองอันถือเป็นหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม โดยผู้พิพากษามีอำนาจอย่างกว้างขวางในการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงการเรียกคู่ความในคดีมาซักถามเพื่อค้นหา

ข้อเท็จจริงอันจำเป็นต่อการวินิจฉัยคดีได้ อันเป็นการแสดงถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นอิสระอย่างสูง (ธนกร วรปรัชญากุล: 37-39) โดยวิธีการสืบพยานหลักฐานในทางแพ่งของฝรั่งเศสนั้นถูกกำหนดโดยบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 143-284 อันสามารถแบ่งออกเป็น 4 กรณีคือ (วรรณชัย บุญบำรุง, 2543: 50)

1. การตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยศาลด้วยตัวเอง
2. การเรียกให้ตัวความมาศาลเพื่อซักถาม
3. การสืบพยานบุคคล
4. การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ

โดยมาตรา 146 กำหนดเงื่อนไขไว้ว่าการที่ศาลจะมีคำสั่งสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดนั้น จะต้องเป็นกรณีที่คู่ความไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ และเหตุดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของคู่ความฝ่ายนั้น ซึ่งศาลมีดุลพินิจที่จะเลือกใช้วิธีการใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร แม้ว่าคู่ความจะเสนอให้ใช้รูปแบบหนึ่งแต่ศาลอาจปฏิเสธและเลือกใช้รูปแบบอื่นที่เห็นสมควรได้ ตลอดจนสามารถสั่งให้มีการสืบพยานหลักฐานหลายรูปแบบพร้อมกันได้ ทั้งนี้คำสั่งเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานของศาลนี้สามารถอุทธรณ์ได้ โดยต้องอุทธรณ์ไปพร้อมกับคำพิพากษาเว้นแต่กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ในส่วนของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสได้ให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน โดยศาลไม่จำเป็นต้องอธิบายถึงเหตุผลในการตัดสินหรือการใช้ดุลพินิจดังกล่าว

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยของ Peterson, Baskin and Sommer (2013) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการพิจารณาคดีอาญาในคดีตัวอย่างจำนวน 4,205 คดีที่เกิดขึ้นจากเขตอำนาจศาล 5 แห่งในสหรัฐอเมริกา การทำวิเคราะห์สมการถดถอยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทและมีประสิทธิภาพในการพิจารณาคดี นอกจากนี้ยังส่งผลในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานในการจับกุม และมีผลในการตั้งข้อหา การฟ้องคดีและการตัดสินลงโทษ โดยพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานประเภทหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินพิจารณาคดี และมีพยานหลักฐานส่วนอื่นที่มีผลต่อการตัดสินคดีด้วย โดยควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลในขั้นตอนอื่นของคดีอาญา

ผลการวิจัยของ Baskin and Sommers (2010) เรื่อง อิทธิพลของหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อคดีฆาตกรรม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาผลกระทบของหลักฐานทางด้าน

นิติวิทยาศาสตร์ต่อผลคดีอาญา จากเขต 5 เขตอำนาจศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏในชั้นตำรวจไปจนถึงการตัดสินคดีในชั้นตอนสุดท้าย โดยการวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าคดีอาชญากรรมส่วนใหญ่ยังไม่ประสบความสำเร็จในชั้นจับกุม และคดีที่ต้องมีการแก้ไขยังมีอยู่มาก นอกจากนี้ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นตัวช่วยและไม่ใช่ปัจจัยหลักในการคลี่คลายคดีอาชญากรรม

งานวิจัยของ Baskin and Sommers (2011) ทำการศึกษาถึง การคลี่คลายคดีโจรกรรมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งศึกษาในส่วนของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในกลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เพื่อแสดงถึงคุณค่าของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่อิทธิพลของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการประมวลผลกรณีการลักทรัพย์ของที่อยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกา การศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นทางการในเขตอำนาจศาลทั้ง 5 แห่งนับจากเวลาที่ตำรวจรายงานเหตุการณ์ถึงการจำหน่ายอาชญากรรมขั้นสุดท้าย ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่คดีเกี่ยวกับทรัพย์ยังแก้ไขได้มีเพียง 8.2% ของเหตุการณ์ลักทรัพย์ 1,263 ราย ทำให้มีการจับกุมเพียงร้อยละ 3.2 ของเหตุการณ์ทั้งหมดเท่านั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าพยานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นตัวช่วยและไม่ใช่ปัจจัยหลักในการคลี่คลายคดี ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนผ่านสถาบันวิจัยแห่งชาติ (NIJ)

งานวิจัยของ J. Burrows, R. Tarling (2004) การศึกษาผลกระทบของวิทยาศาสตร์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในการตรวจจับการลักทรัพย์และการกระทำผิดกฎหมาย ได้ทำการศึกษาผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ ในคดีลักทรัพย์ เช่น รอยลายนิ้วมือแฝง, รอยเท้า, ดีเอ็นเอ ซึ่งมีผลในการจับกุมผู้กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์

งานวิจัยของ Kelly Gray-Eurom, David C. Seaberg and Robert L. Wears (2002) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของพยานหลักฐานทางการแพทย์ที่มีต่อคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยใช้ข้อมูลที่มีในรายงานใน Duval County, FL ในช่วงระยะเวลา 2 ปี ตัวแปรที่สนใจศึกษาคือ อายุและเชื้อชาติของเหยื่อ, หลักฐานการบาดเจ็บ (ร่างกายอวัยวะเพศหรือทั้งสองอย่าง), การพบตัวสูจิ, การใช้อาวุธและความสัมพันธ์ของเหยื่อ โดยการหาความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอย ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระยะเวลาการศึกษา มีรายงานการข่มขืน 821 คนและมีการสอบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์ 801 ครั้ง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเป็นหญิงส่วนใหญ่ (776 คน, 97%), 409 คน (51%) เป็นคนผิวดำ, 376 คน (47%) เป็นคนผิวขาวและ 16 (2%) ขนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ผู้ต้องสงสัยถูกระบุจำนวน 355 คน (44%) โดย 801 รายที่มีการตรวจสอบทางนิติเวชทางเพศ ผลบ่งบอกว่าไม่พบ 446 ราย (56%) ในกรณีเหล่านี้มีการจับกุม 271 ราย ตำรวจไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะจับกุมผู้ต้องหาหลังถูกคุมขังจำนวน 84 ราย ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม 153 รายถูกลงโทษ 89 คน ถูกตัดสินว่ามีความผิด 2 คน และ 27 คดียังคงค้างอยู่และไม่สามารถตรวจสอบได้ และพบว่ามี การบาดเจ็บจำนวน 202 ราย (57%) และมีการตรวจ

พบตัวอสุจิในขณะที่มีการตรวจทางนิติเวชศาสตร์จำนวน 110 ราย (31%) ของกรณีที่ระบุผู้ต้องสงสัย ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออายุน้อยกว่า 18 ปี ที่พบการบาดเจ็บและการใช้อาวุธโดยผู้ต้องหามีความสัมพันธ์ทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินคดี และในรายงานผลทางการแพทย์สามารถช่วยในการดำเนินคดีสำเร็จ

งานวิจัยของ Katherine M. Brown (2014) ทำการศึกษาถึงผลกระทบของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการคลี่คลายคดีในการสืบสวนคดีลักพาตัวเด็ก โดยศึกษาข้อมูลคดีลักพาตัวเด็ก 733 คดี ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2511 ถึงปี 2545 เพื่อสำรวจอิทธิพลของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการแก้ปัญหากรณีในการสอบสวน ตามสมมุติฐานที่ว่ากรณีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงผู้กระทำความผิดกับอาชญากรรมจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาคดีได้ในคดีฆาตกรรมของเด็กที่ถูกลักพาตัว การศึกษานี้ได้ตรวจสอบผลกระทบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ การวิเคราะห์ใช้สมการถดถอยโลจิสติกแบบทวินาม งานวิจัยนี้ระบุว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นมีผลต่อการคดีในการสืบสวนเหตุฆาตกรรมในคดีลักพาตัวเด็ก แต่ยังไม่เด่นชัดในการประกอบกับส่วนอื่นในขั้นตอนของคดี

งานวิจัยของ White John H., Lester David, Gentile Matthew and Rosenbleeth Juliana (2011) ที่ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และแผนประทุษกรรมคนร้ายในการคลี่คลายคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นฆาตกรต่อเนื่อง ซึ่งพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการสืบสวนจนนำไปสู่การจับกุม อีกทั้งยังมีบทบาทและความสำคัญในการตัดสินคดี

บุญศักดิ์ หาญเทิดสิทธิ์ (2557) เรื่องการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางการแพทย์เพื่อศึกษาบทบาทของพยานหลักฐานทางการแพทย์ที่ศาลใช้ในการวินิจฉัยตัดสินคดี ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ผลการวิเคราะห์ทางสถิติสามารถสรุปได้ว่าพยานหลักฐานหลายประเภทมีผลต่อการพิจารณาตัดสินคดีโดยยิ่งพยานหลักฐานจำนวนมากที่มีความสอดคล้องกันจะทำให้ข้อสงสัยน้อยลงไปจนปราศจากข้อสงสัยส่งผลให้สามารถตัดสินและกำหนดอัตราลงโทษได้

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีด้วยศึกษาวิจัยโดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) และและจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) สัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาแนวทางการเก็บรวบรวมหรือการได้มาของพยานหลักฐานและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับพยานหลักฐานและกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ และเสนอแนะแนวทางการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมพร้อมกันกับการพัฒนาตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และพัฒนาการของอาชญากรรม คดีอาญาและแพ่งในปัจจุบัน เพื่อให้การ

พิสูจน์ความจริงแห่งคตินั้นเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย อันจะทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม

จากความสนใจในการศึกษาถึงผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อ
กระบวนการยุติธรรม จึงเกิดงานวิจัยในหลายรูปแบบที่น่าสนใจ ทั้งที่เกิดจากการวิจัยภายใน
ประเทศไทย และที่มีการเผยแพร่ในต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่สนใจหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ
พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญา ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้การวิจัยมีประสิทธิภาพและได้ผลการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 2 ส่วน คือ การศึกษาข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบันจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินคดีระหว่าง พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2559 และการศึกษาแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Steps in Research)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการและการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการตามระบบของการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัยต่าง ๆ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อจัดทำโครงการการวิจัย โดยขอคำแนะนำและความคิดเห็นในการจัดทำ โครงร่างการวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์กรอบแนวคิดและสังเคราะห์วรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญา ทำการกำหนด วิธีการที่จะใช้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้วิจัยแบ่งการการ วิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การวิจัยส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญา โดยมุ่งเน้น องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ตามบทบัญญัติในมาตราที่กำหนดอัตรา โทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ที่มีการเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารศาลฎีกา ผ่านระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา (Deka, 2007:

version1.9_64bit) ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2546 ถึงปัจจุบัน โดยกำหนดข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาจากข้อมูลที่ปรากฏในคำพิพากษาฎีกา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคดีจำนวน 5 ตัวแปร และกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่มีผลต่อการพิจารณาคดีจำนวน 12 ตัวแปร ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญารวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ กับผลการพิจารณาคดีอาญาของศาลด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิจัยส่วนที่ 2 โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR) จากการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 18 คน ซึ่งปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิสูจน์ แพทย์นิติเวช โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาโดยทำการวิจัยภายนอกและวิจัยภายในต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานในคดีอาญา แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะและยุทธศาสตร์การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยการดำเนินการวิจัยทั้งสองส่วนจะทำต่อเนื่องกันเพื่อนำไปสู่การศึกษาทิศทางการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีที่มีความต่อเนื่องกันจากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันและแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการดำเนินการวิจัยทั้งสอง ส่วนมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามหลักการและทฤษฎี และจัดทำรายงานผลการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะต่อไป

2. ระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระเบียบวิธีวิจัยออกได้เป็น 2 ส่วน ซึ่งประกอบไปด้วย

2.1 ระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำพิพากษาฎีกา

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 1 ดังนี้

(1) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและองค์ความรู้ บทบัญญัติทางกฎหมาย รวมทั้งคำพิพากษาฎีกาตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลการใช้พยานหลักฐาน

ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญารวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ กับผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

(2) แหล่งข้อมูลและการกำหนดกลุ่มคดีที่ศึกษา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาคำพิพากษาฎีกาของคดีอาญาตามกฎหมายอาญาที่มีการเผยแพร่จากข้อมูลที่เผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารศาลฎีกา ผ่านระบบสืบค้นคำพิพากษา (Deka, 2007: version1.9_64bit) ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 – พ.ศ. 2559 โดยผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะคดีตามบทบัญญัติในมาตราที่กำหนดอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ที่ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ล่าสุด) จากกลุ่มความผิด 3 คดี จำนวน 36 มาตรา จำนวนทั้งสิ้น 690 คดี ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 มาตราความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	มาตรา
หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์	334-336 ทวิ
หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์	337-340 ตริ
หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง	342,343
หมวด 4 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้	355
หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร	357
หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์	359,360
หมวด 8 ความผิดฐานบุกรุก	365

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	มาตรา
หมวด1 ความผิดต่อชีวิต	288,289
หมวด2 ความผิดต่อร่างกาย	297,298,300
หมวด3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก	302,303,306,309

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับเพศ	มาตรา
หมวด 1 ความผิดเกี่ยวกับเพศ	276-280,282-286,290-293

จากนั้นคัดเลือกเฉพาะฎีกาที่ฟ้องหรือมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่ามีการกระทำผิดจริงหรือไม่และมีการใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ในการวินิจฉัยพิจารณาคดี

(3) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะทำการศึกษาคำพิพากษาฎีกาของคดีอาญาใน 3 กลุ่มคดีตั้งที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปกับผลการพิจารณาคดี ในประเด็นต่าง โดยกำหนดเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลคำพิพากษาฎีกาออกเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของคดี จำนวน 5 ตัวแปร

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) สถานที่เกิดเหตุ
- 4) เวลาในการเกิดเหตุ
- 5) ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย

กลุ่มที่ 2 ตัวแปรประเภทของพยานหลักฐานที่ศาลใช้ประกอบการพิจารณาคดีตามคำพิพากษาฎีกา จำนวน 11 ตัวแปร

- 1) คำเบิกความของโจทก์
- 2) คำเบิกความของจำเลย
- 3) ประจักษ์พยาน
- 4) บันทึกคำให้การ
- 5) การรับสารภาพ
- 6) การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ
- 7) พยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ
- 8) พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 9) พยานหลักฐานทางการแพทย์
- 10) การขึ้นสูตรพลิกศพ
- 11) การใช้อาวุธในการก่อเหตุ

(4) การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างแฟ้มข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาทำการข้อมูล เพื่อสรุปผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีการทางสถิติช่วยในการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแสดงผลการวิเคราะห์ออกเป็น 1.วิธีวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) 2.ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับผลการพิจารณาคดีด้วยการวิเคราะห์ไควสแควร์ (Chi-square Test) 3.วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วย

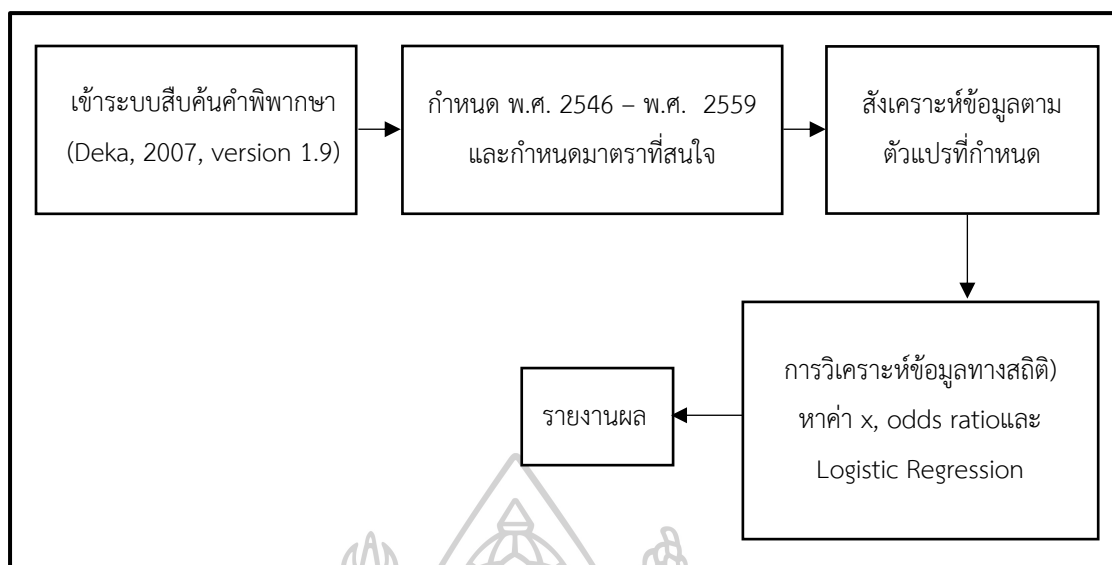
ค่า Odds ratio 4.วิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเพื่อทำนายโอกาสความน่าจะเป็นต่อผลการพิจารณาคดีด้วยวิธี Logistic Resresstion Analysis โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent, %)
2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับผลการพิจารณาคดีด้วยการวิเคราะห์ไควสแควร์ (Chi-square Test)
3. วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่า Odds ratio
4. วิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเพื่อทำนายโอกาสความน่าจะเป็นต่อผลการพิจารณาคดีด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Resresstion Analysis) (อุไรวรรณ อมรมนิมิต, 2554)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุแบบหนึ่ง ใช้ทำนายค่าความน่าจะเป็น มาจากพื้นฐานของเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยที่นำมาประยุกต์ใช้กับตัวแปรจำแนกประเภท ก็ตามแต่ในบทความนี้จะนำเสนอเฉพาะกรณีตัวแปรตามที่ให้ผลลัพธ์ได้ 2 ค่า (Dichotomous Variable) เท่านั้น และวิธีการที่นำมาใช้ในการประมวลค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบเป็นวิธีการที่เรียกว่า Maximum Likelihood Method ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ที่ได้นั้นถูกเชื่อว่าเป็นผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

ในการวิเคราะห์สมการเส้นถดถอย เราใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดในการประเมินค่าพารามิเตอร์สำหรับใน Logistic Regression เราจะทำการประมาณค่า Odds ให้เป็น Logis แล้วจึงประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแบบโดยใช้ Maximum Likelihood ค่าสัมประสิทธิ์เหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการคำนวณหาความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่สนใจ ด้วยการคำนวณหาผลต่างหรือการเปลี่ยนแปลงระหว่าง Log odds ของตัวแปรตามเมื่อตัวแปรอิสระแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

วัตถุประสงค์ของการนำ Logistic Regression Analysis มาใช้วิเคราะห์ข้อมูลก็เพื่อทำนายว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ หรือมีโอกาสเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดว่ามีตัวแปรตัวหนึ่งหรือหลายตัวที่ส่งผลต่อการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ทำให้เราทราบเหตุผลของการเกิดเหตุการณ์นั้นหรือไม่เกิดเหตุการณ์นั้น จะทำให้เราทราบได้ว่ามีสาเหตุใดที่บ่งชี้ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์เหล่านั้น ค่าของตัวแปรตามที่ปรากฏเป็นข้อมูลสำหรับวิเคราะห์จะมีเพียง 2 ค่าเท่านั้น กล่าวคือ ใช่ (Yes) หรือ ไม่ใช่ (No) ต่อไปจะแทนค่าด้วยค่า 1 และ 0 ตามลำดับ ดังนั้นในการอนุมานทางสถิติจึงไม่ต้องมีข้อสมมติว่าการแจกแจงของค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ เนื่องจากว่าค่าของตัวแปรตามที่ถูกวัดเป็นค่า 1 และ 0 ไม่ใช่ค่าต่อเนื่อง แต่ในที่สุดค่าที่ถูกทำนายจากสมการ Logistic Regression จะให้ค่าที่อยู่ระหว่าง 0 และ 1 หมายถึง ค่าของความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ

แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามคำพิพากษาฎีกา

2.2 ระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 2 เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยส่วนที่ 2 ดังนี้

การวิจัยส่วนนี้เป็นการศึกษาเชิงอนาคต (Future Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญา โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยภายในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมกับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช ผู้ตรวจพิสูจน์ ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นเนื้อหาสาระใน 3 มิติ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัญหา-อุปสรรครวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหา และแนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่น่าสนใจ และสร้างแนวทางการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคต โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ในการสร้างกลยุทธ์การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นตอนการกำหนดผู้เชี่ยวชาญและการเตรียมผู้เชี่ยวชาญ

การกำหนดผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการกำหนดผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และมีประสบการณ์ และผลงานเป็นที่ประจักษ์ ในกระบวนการยุติธรรม โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญของ Macmillan (Macmillan, 1971) จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 18 คน เพื่อควบคุมค่าความคลาดเคลื่อนให้มีความน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.02 โดยผู้วิจัยทำการจำแนกผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มต่าง ๆ โดยการกำหนดแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 18 ท่าน จากหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและการลดลงของความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.20-0.70	0.5
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ที่มา: เกษม บุญอ่อน, **เทพาย: เทคนิคในการวิจัย** (กรุงเทพฯ: ครูปริทัศน์, 2522).

1. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้พิพากษา จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้
 - 1) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี
 - 2) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์หรือในการบริหารราชการแผ่นดิน
 - 3) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
 - 4) เคยพิจารณาคดีที่มีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
2. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มพนักงานอัยการ จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้
 - 1) ดำรงตำแหน่งเป็นพนักงานอัยการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี
 - 2) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลัก

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการทำสำนวนคดี 3) เคยทำสำนวนคดีที่มีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

3. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มพนักงานสอบสวน จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ดำรงตำแหน่งเป็นพนักงานสอบสวนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการทำสำนวนคดี 3) มีประสบการณ์ในการทำสำนวนคดีที่มีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

4. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเก็บรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ 3) เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ 3) เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

6. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มแพทย์นิติเวช จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นแพทย์นิติเวชเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) เป็นแพทย์ผู้มีชื่อเสียงและที่ได้รับการยอมรับจากสังคม 3) เป็นแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถาบันนิติเวชวิทยาหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ

การเตรียมความพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยทำการติดต่อผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัวและได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และประโยชน์ของงานวิจัย และเหตุผลของการขอร่วมมือในงานวิจัยครั้งนี้ หลังจากการประสานด้วยวาจา และผู้เชี่ยวชาญให้การตอบรับแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการนัด วัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดส่งหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการจากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรพร้อมทั้งแนวกำถามไปในครั้งนั้นด้วย

(2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (EDFR รอบที่หนึ่ง)

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ซึ่งผู้วิจัยถือเป็น EDFR รอบที่ 1 มีการดำเนินการดังนี้

1. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยนำผลการศึกษาจากส่วนที่ 1 และข้อมูลที่

ศึกษาจากบทที่ 2 และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานเพื่อนำมาเป็นกรอบเนื้อหาพร้อมข้อมูลที่ได้จากการตรวจเอกสารในการสร้างแบบสอบถามสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกและภายในต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี รวมทั้งทิศทางการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีและการกำหนดอัตราโทษในคดีอาญาของศาล โดยมีประเด็นรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีและการกำหนดอัตราโทษในคดีอาญา ได้แก่

- 1) ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรม
- 2) ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

4) ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เอง

1.2 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีและการกำหนดอัตราโทษในคดีอาญา ได้แก่

1) ปัจจัยเกี่ยวกับแผนและนโยบายของกระทรวงยุติธรรมและภาครัฐต่อการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2) ปัจจัยเกี่ยวกับความพร้อมและการปรับตัวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

3) ปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและจุดอ่อนที่ควรคำนึงถึงการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดี

4) ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดี

1.3 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

1.4 แนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล

1) แนวโน้มด้านการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการตัดสินพิจารณาคดี

2) แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานมาใช้ในการพิจารณาคดีของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

- 3) แนวโน้มด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้าน
นิติวิทยาศาสตร์
- 4) แนวโน้มด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 5) แนวโน้มการพัฒนาหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการใช้พยานหลักฐาน
ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

2. การดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและยืนยันคำสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมี
อุปกรณ์ช่วยในการบันทึกเสียง บันทึกข้อความ และอื่น ๆ ก่อนจะกล่าวถึงประเด็นการสัมภาษณ์ผู้วิจัย
ได้แนะนำตัว และนำเสนองานวิจัยเอกสารของงานวิจัย โดยก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์จะมีการ
เตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า (preparing subjects) โดยอธิบายถึงจุดมุ่งหมายขั้นตอนและ
ระเบียบวิธีวิจัย เวลาที่จะใช้รวมถึงชี้ให้เห็นความสำคัญของการวิจัยว่ามีจุดมุ่งหมายและประโยชน์
อย่างไรโดยได้แนบเอกสารเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ได้ศึกษาก่อนวันสัมภาษณ์ประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ศึกษาทำ
ความเข้าใจให้มีเวลาคิดและเตรียมคำตอบล่วงหน้า ซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถใช้ความสามารถได้
อย่างเต็มที่

ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญให้ทัศนะ และข้อมูลครอบคลุมทุกองค์ประกอบหลัก
แล้ว และเวลาในการสัมภาษณ์ยังเหลือผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ในประเด็นย่อยที่น่าสนใจเพิ่มเติม
หากผู้เชี่ยวชาญให้ทัศนะและข้อมูลยังไม่ครอบคลุมทางผู้วิจัยจะทำการถามในประเด็นที่ต้องการข้อมูล
เพิ่มเติมซึ่งอาจไม่ได้ระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นหลัก

(3) ขั้นตอนการสอบถามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (EDFR รอบที่สอง)

การสอบถามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยเทคนิค EDFR รอบที่ 2 มีการ
ดำเนินการดังนี้

1. สร้างเครื่องมือในการสอบถามความเห็น เป็นแบบสอบถาม
(questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากข้อมูลตั้งผู้
 - 1) ผลบทสัมภาษณ์ (protocol) ในการทำ EDFR รอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 18 ราย
 - 2) สรุปประเด็นหลักจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
 - 3) ผลการสังเคราะห์ประเด็นหลักจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้าง
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยกำหนดการแปล
ความของแต่ละระดับดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับประเด็นหรือรายการที่สอบถามในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยกับประเด็นหรือรายการที่สอบถามในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยกับประเด็นหรือรายการที่สอบถามในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยกับประเด็นหรือรายการที่สอบถามในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยกับประเด็นหรือรายการที่สอบถามในระดับน้อยที่สุด

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ราย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของภาษาความครอบคลุมในประเด็นเนื้อหา การตีความข้อความ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อความในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัย

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดย ถ้ามีความคิดเห็นสอดคล้องให้คะแนน = +1

ถ้ามีความคิดเห็นไม่แน่ใจว่าสอดคล้องให้คะแนน = 0

ถ้ามีความคิดเห็นไม่สอดคล้องให้คะแนน = -1

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องและนำค่าที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ ถ้าข้อความใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป หมายความว่า ข้อความข้อนั้นมีความเหมาะสมที่จะคงไว้ในแบบสัมภาษณ์ แต่ถ้าข้อความใด มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ข้อความนั้นต้องปรับปรุงโดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะ หรือตัดทิ้งไป

3. การดำเนินการสอบถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัย ทั้งสิ้น 18 ราย ที่มีต่อประเด็นหรือรายการที่เป็นข้อความในแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (median) ค่าฐานนิยม (mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (interquartile range) ของกลุ่ม

(4) ขั้นตอนการเขียนอนาคตภาพ

การเขียนรายงานผลการวิจัยซึ่งในการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การนำเอาประเด็นหรือรายการที่เป็นผลจากการวิจัยไปเขียนเป็น “แนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี” โดยพิจารณาจากค่าสถิติ ดังนี้คือ

1. เป็นประเด็นหรือรายการที่มีค่ามัธยฐาน (Median) มีตำแหน่งอยู่กึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมดเมื่อได้เรียงข้อมูลตามลำดับไม่ว่าจากน้อยไปมากหรือจากมากไปน้อย ซึ่งแสดงถึงระดับมากน้อยของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเท่ากับหรือสูงกว่า 3.5 ขึ้นไป
2. เป็นประเด็นหรือรายการที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ซึ่งเป็นค่าการกระจายที่คำนวณจากผลต่างระหว่าง Q3 กับ Q1 ซึ่งแสดงถึงความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญเท่ากับหรือต่ำกว่า 1.5

(5) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับบริบทของการใช้พยานหลักฐานทางด้าน ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปต่าง ๆ ในการศึกษา
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการตัดสินพิจารณาคดี
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จากเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ครั้งที่ 2 และ 3 โดยการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อ คำนวณหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ดังนี้

1) ค่ามัธยฐาน (Median : Mdn) คือค่าของข้อมูลที่อยู่ตรงกลางของข้อมูลทั้งหมด ที่ได้นำมาเรียงลำดับจากน้อยไปมาก (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548)

มัธยฐานที่ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายชื่อ กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ดังนี้ (จุมพล พุทธิพรชีวิน, 2532)

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50 – 4.9 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า
แนวโน้มนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ปานกลาง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า
แนวโน้มนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อย

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า
แนวโน้มนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อยที่สุด

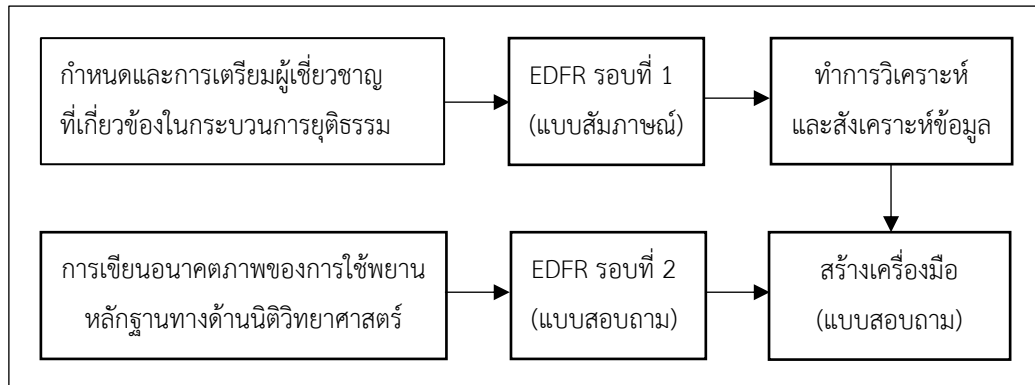
เกณฑ์การตัดสินค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญต้อง
มีค่า 3.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า แนวโน้มมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก

2) ค่าฐานนิยม (Mode : Mo) คือการคำนวณหาค่าความถี่ของระดับ
คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับแต่ละแนวโน้มระดับคะแนนใดที่มีความถี่มากที่สุด ถือเป็นค่าฐานนิยมของ
แนวโน้มนั้น ในกรณีที่แนวโน้มใดมีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนนั้น
อยู่ติดกันถือเอา ค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองนั้น เป็นฐานนิยมของแนวโน้มนั้น ส่วนกรณีที่แนวโน้ม
ใดมีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนไม่ได้อยู่ติดกัน จะถือว่าระดับคะแนน
ทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของแนวโน้มนั้น แล้วจึงนำค่าฐานนิยมที่คำนวณได้มาหาค่าสัมบูรณ์ของผลต่าง
ระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม โดยค่าผลต่างต้องมีค่าตั้งแต่ 0.00 ถึง 1.00 จึงถือว่าความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญที่มีแนวโน้มนั้นสอดคล้องกัน

3) ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : IR) คือค่าของข้อมูล
จำนวน 50% ที่อยู่ตรงกลางของข้อมูลทั้งหมด โดยการคำนวณจากค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์
ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ที่ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อแสดงให้เห็น
ถึงความสอดคล้องกันของคำตอบโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (มานิตา มณีอินทร์, 2547)

ถ้าค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ที่คำนวณได้ของกลยุทธ์ใดมีค่าน้อยกว่าหรือ
เท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวโน้มสอดคล้องกันหรือได้รับฉันทามติ
(consensus)

แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ของแนวโน้มใดมีค่ามากกว่า 1.50
แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อกลยุทธ์นั้นไม่สอดคล้องกันหรือไม่ได้รับฉันทามติ

แผนภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการวิจัยอนาคตโดยวิธี EDFA

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญา” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัย และแปลความหมายของผลการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัยได้ยึดตามระเบียบวิธีวิจัย โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำพิพากษาฎีกา ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 การศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR)

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำพิพากษาฎีกา ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปในคำพิพากษาศาลฎีกา จากคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งหมดจำนวน 690 ฎีกา ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า โจทก์เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชายถึง 62.89 % เช่นเดียวกับเพศของจำเลยที่เป็นเพศชายถึง 99.13 % มีเพียง 0.87% เท่านั้นที่จำเลยในคดีเป็นเพศหญิงและเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเพศของโจทก์และจำเลยต่อการตัดสินพิจารณาคดีพบว่า ตัวแปรเพศไม่มีความสัมพันธ์กับผลการพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ตัวแปรความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยพบว่าเป็นคนที่รู้จักกัน 66.08 % มากกว่าคนแปลกหน้าซึ่งมีค่าเท่ากับ 34.05%

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของคดี

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน	
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)
1. เพศของโจทก์			
ชาย	434 (62.90)	111 (25.58)	323 (74.42)
หญิง	256 (37.10)	47 (18.36)	209 (81.64)
2. เพศของจำเลย			
ชาย	684(99.13)	157 (22.95)	527 (77.05)
หญิง	6 (0.87)	1 (16.67)	5 (83.33)
3. ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย			
คนรู้จัก	455 (65.94)	109 (23.96)	346 (76.04)
คนแปลกหน้า	235 (34.06)	49 (20.85)	186 (79.15)
5. สถานที่เกิดเหตุ			
ที่สาธารณะ	284 (41.16)	61 (21.48)	223 (78.52)
ที่ส่วนบุคคล	406 (58.84)	97 (23.89)	309 (76.11)
6. เวลาในการเกิดเหตุ			
กลางคืน	309 (44.78)	63 (20.39)	246 (79.61)
กลางวัน	381 (55.22)	95 (24.93)	286 (75.07)

นอกจากนี้ผลของตัวแปรสถานที่เกิดเหตุ พบว่าเกิดเหตุขึ้นในสถานที่ส่วนบุคคลมากกว่าสถานที่สาธารณะถึง 16.96% และคดีส่วนใหญ่ เกิดเหตุในเวลากลางวันและกลางคืนใกล้เคียงกัน คือ 44.78% และ 55.22% ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสินใจ		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
1. การรับสารภาพ					
รับสารภาพ	251 (36.37)	27 (10.76)	224 (89.24)	31.82	3.52
ปฏิเสธ	439 (63.63)	131 (29.84)	308 (70.16)	< 0.01	< 0.01
2. บันทึกคำให้การ					
ใช่	624 (90.44)	134 (21.47)	490 (78.53)	6.66	2.09
ไม่ใช่	66 (9.56)	24 (36.36)	42 (63.64)	< 0.05	< 0.01
3. คำให้การที่สอดคล้องกับ พยานหลักฐานของโจทก์					
มีผล	657 (95.22)	129 (19.63)	528 (80.37)	78.95	29.67
ไม่มีผล	33 (4.78)	29 (87.88)	4 (12.12)	< 0.01	< 0.01
4. คำให้การที่สอดคล้องกับ พยานหลักฐานของจำเลย					
มีผล	184 (26.70)	48 (26.09)	136 (73.91)	1.17	0.78
ไม่มีผล	505 (73.30)	110 (21.78)	395 (78.22)	0.27	0.23
5. ประจักษ์พยาน					
มี	571 (82.75)	110 (19.26)	461 (80.74)	23.55	2.83
ไม่มี	119 (17.25)	48 (40.34)	71 (59.66)	< 0.01	< 0.01
6. การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ					
มี	585 (84.78)	126 (21.54)	459 (78.46)	3.53	1.59
ไม่มี	105 (15.22)	32 (30.48)	73 (69.52)	0.06	< 0.05
7. พยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ					
มี	310 (44.93)	49 (15.81)	261 (84.19)	15.29	2.14
ไม่มี	380 (55.07)	109 (28.68)	271 (71.32)	< 0.01	< 0.01
8. พยานหลักฐานทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์					
มี	362 (52.46)	45 (12.43)	317 (87.57)	45.95	3.70
ไม่มี	328 (47.54)	113 (34.54)	215 (65.55)	< 0.01	< 0.01
9. พยานหลักฐานทางการแพทย์					
มี	142 (20.58)	18 (12.68)	124 (87.32)	9.85	2.36
ไม่มี	548 (79.42)	140 (25.55)	408 (74.45)	< 0.01	< 0.01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน (ต่อ)

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสินใจ		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
10. การประเมินบาดแผลทางนิติเวช					
มี	141 (20.43)	9 (6.38)	132 (93.62)	26.17	5.46
ไม่มี	549 (79.57)	149 (27.14)	400 (72.86)	<0.01	< 0.01
11. การใช้อาวุธ					
มี	246 (35.75)	41 (16.67)	205 (83.33)	8.03	1.80
ไม่มี	442 (64.25)	119 (26.92)	325 (73.53)	< 0.01	< 0.01

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานทำให้การต่อผลการตัดสินพิจารณาคดีของศาลฎีกาดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่า การพิจารณาคดีของศาลใช้ข้อมูลจากบันทึกคำให้การในชั้นพนักงานสอบสวนมาประกอบการตัดสินคดี 90.44% โดยในจำนวนนี้พิจารณาลงโทษได้ถึง 78.5 % และยกฟ้องเพียง 21.5% เท่านั้น ซึ่งตัวแปรบันทึกคำให้การในชั้นพนักงานสอบสวนมีความสัมพันธ์ต่อการพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($X^2 = 6.665, P < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่า (odds ratio) เท่ากับ 2.090 และตัวแปรคำรับสารภาพของจำเลยพบว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินคดี ($X^2 = 31.823, P < 0.05$) เช่นเดียวกัน โดยมีค่าความสัมพันธ์ odds ratio เท่ากับ 3.529 ซึ่งเมื่อจำเลยรับสารภาพศาลจะตัดสินลงโทษในคดีเท่ากับ 89.2% แต่หากจำเลยปฏิเสธศาลจะสามารถตัดสินลงโทษได้เพียง 70.2% และยกฟ้องถึง 29.8%

ด้านตัวแปรค่าเบิกความของโจทก์ศาลใช้ในการพิจารณาคดีเท่ากับ 95.22 % และ 4.78 % ของค่าเบิกความโจทก์ที่ศาลไม่นำมาใช้ศาลจะตัดสินยกฟ้องถึง 87.9 % แตกต่างจากตัวแปรค่าเบิกความจำเลยที่พบว่า ศาลใช้ค่าเบิกความจำเลยประกอบการพิจารณาคดีเป็นจำนวนน้อยโดยมีการใช้และไม่ใช้ค่าเบิกความของจำเลยอยู่ที่ร้อยละ 26.66 และ 73.18% ตามลำดับ และไม่ว่าศาลจะใช้หรือไม่ใช้ค่าเบิกความของจำเลยในการพิจารณาคดี ผลการตัดสินคดีส่วนใหญ่มักจะลงโทษจำเลย 73.9% และ 78.2 % ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรค่าเบิกความของโจทก์และค่าเบิกความจำเลย พบว่า ตัวแปรค่าเบิกความของโจทก์มีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดีของศาลฎีกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ในขณะที่ค่าเบิกความของจำเลยไม่มีความสัมพันธ์ต่อการพิจารณาคดี จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ odds ratio ของตัวแปรค่าเบิกความของโจทก์ มีค่าเท่ากับ 29.674 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรกลุ่มพยานบุคคลที่พบว่า ประจักษ์พยาน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินพิจารณาคดีของศาลฎีกาอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ($P < 0.05$) โดยคดีอาญาส่วนใหญ่จะมีหลักฐานประจักษ์พยานถึง 82.75 % ทำให้พิจารณาลงโทษได้ 80.7% และยกฟ้องเพียง 19.3% แต่เมื่อคดีใดไม่มีมีประจักษ์พยานศาลจะตัดสินยกฟ้อง 48 % โดยมีค่า odds ratio เท่ากับ 2.833

จากข้อมูลตัวแปรการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุแสดงให้เห็นว่าคดีส่วนใหญ่ร้อยละ 84.78 มีการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ และศาลใช้เป็นข้อมูลเพื่อตัดสินได้ถึง 78.5% (odds ratio = 1.597) เช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์ตัวแปรพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งเมื่อมีการกล่าวถึงพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงสถานที่เกิดเหตุศาลตัดสินลงโทษ 84.2% ในขณะที่หากไม่มีพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุประกอบการพิจารณาคดีศาลจะตัดสินยกฟ้องสูงขึ้น จาก 15.8% เป็น 28.7 % โดยมีค่า odds ratio เท่ากับ 2.142 สอดคล้องกับการวิเคราะห์ตัวแปรพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่ามีค่า odds ratio เท่ากับ 3.702 โดยมีการใช้ตัวแปรดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดี 52.46% และสามารถตัดสินลงโทษได้ถึง 87.6% มีเพียง 12.4% ของคดีที่มีการพิจารณายกฟ้อง

ผลการวิเคราะห์พยานหลักฐานทางการแพทย์ การประเมินบาดแผลทางนิติวิทยาศาสตร์ และการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุ พบว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยตัวแปรการประเมินบาดแผลทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์ odds ratio สูงสุดเท่ากับ 5.463 ในขณะที่ตัวแปรพยานหลักฐานทางการแพทย์ และตัวแปรการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุ มีค่า odds ratio รองลงมาโดยมีค่าเท่ากับ 2.364 และ 1.800 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลักษณะของข้อมูล พบว่า คดีส่วนใหญ่จะไม่มีการประเมินบาดแผลทางการแพทย์ โดยมีค่าเท่ากับ 93.6% และ 87.3% สำหรับการประเมินบาดแผล และพยานหลักฐานทางการแพทย์ตามลำดับ รวมไปถึงตัวแปรการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุที่พบว่าคดีมีการใช้อาวุธ 83.3 % ตัดสินลงโทษได้

ตารางที่ 5 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสินใจพิจารณาคดี

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	B	S.E.	Wald	df	P-value	Exp(B)
การรับสารภาพ	1.31	0.248	27.892	1	<0.01	3.709
บันทึกคำให้การ	0.879	0.382	5.288	1	0.021	2.408
พยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์	1.267	0.234	29.267	1	<0.01	3.549
การประเมินบาดแผลทาง นิติเวช	1.283	0.385	11.107	1	<0.01	3.609
คำให้การที่สอดคล้องกับ พยานหลักฐานของโจทก์	3.142	0.615	26.070	1	<0.01	23.160
Constant	-3.643	0.684	28.340	1	<0.01	0.026
Percentage correct					81.400	

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) โดยนำตัวแปรประเภทของพยานหลักฐานที่สามารถหาค่า Odds ratio ได้ทั้งหมดจำนวน 10 ตัวแปร จากตารางที่ 4.2 เพื่อทำนายโอกาสต่อการเกิดผลต่อการพิจารณาคดีพบว่า มีตัวแปรพยานหลักฐาน 5 ประเภท คือ การรับสารภาพ บันทึกคำให้การ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และคำให้การในชั้นศาลของโจทก์ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจในคดีอาญาอย่างมีค่านัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยตัวแปรคำให้การโจทก์ในชั้นศาลที่สอดคล้องกับพยานหลักฐาน มีค่า Exp(B) สูงที่สุด เท่ากับ 23.160 แสดงว่าภายใต้การพิจารณาคดีที่มีตัวแปรพยานหลักฐานหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เหมือนกัน เมื่อคดีไม่มีตัวแปรดังกล่าวนี้จะทำให้โอกาสในการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดมีโอกาสสูงมากถึง 23.160 เท่าของการไม่มี เช่นเดียวกันตัวแปรการรับสารภาพ บันทึกคำให้การ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช ที่มีค่า Exp(B) เท่ากับ 3.709 2.408 3.549 และ 3.609 ตามลำดับ โดยเมื่อมีตัวแปรอื่นคงที่แล้วทำการเพิ่มตัวแปรดังกล่าวนี้เข้าไปจะมีผลทำให้ตัดสินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดมีโอกาสเกิดขึ้นได้เป็น 3.709 เท่าเมื่อคดีดังกล่าวนี้เคยมีการรับสารภาพในชั้นจับกุม ชั้นตำรวจ หรือในชั้นศาลนั่นเอง ในส่วนของบันทึกคำให้การในชั้นพนักงานสอบสวนพบว่าส่งผลต่อการตัดสินคดี 2.408 เท่าเมื่อมีการนำมาใช้ประกอบหรือไม่นำมาใช้ประกอบ สำหรับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช มีผลกระทบต่อ

ตัดสินคดีใกล้เคียงกัน กล่าวคือเมื่อมีการใช้ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นในการพิจารณาจะทำให้โอกาสการตัดสินลงโทษของการมีหรือไม่มีพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช ประกอบการพิจารณาคดีด้วยจะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 3.549 และ 3.609 เท่า เมื่อปรากฏพยานหลักฐานดังกล่าวนั่นเอง นอกจากนี้ตัวแบบสมการถดถอยที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถทำนายผลค่าตัดสินในคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตได้ถูกต้องถึง 87.6% (แสดงในตารางที่ 5)

จากผลการวิเคราะห์รวมทั้งหมด 690 คดี สามารถแบ่งกลุ่มความผิดจากคดีที่สนใจทั้งหมดได้เป็น - กลุ่มคดี ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยเมื่อทำการวิเคราะห์แยกแต่ละกลุ่มความผิดได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ผลการศึกษาข้อมูลคำพิพากษาฎีกาในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 335, 336, 336 ทวิ, 337, 338, 339 ทวิ, 340, 340 ทวิ, 340 ตร., 342, 343, 347, 355, 357, 359, 360, 360 ทวิ และ 365 พบว่า มีคำพิพากษาฎีกาจำนวนทั้งสิ้น 1,031 ฎีกา ที่ประกอบด้วยลักษณะความผิดเกี่ยวกับการชิงทรัพย์, กรรโชคทรัพย์, ปล้นทรัพย์, ลักทรัพย์, รับของโจร, บุกรุก ซึ่งเมื่อทำการคัดเลือกเฉพาะฎีกาที่มีการกล่าวถึงการใช้ข้อมูลพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ ในการพิจารณาคดี จะมีผลการวิเคราะห์ตัวแปรกลุ่มข้อมูลทั่วไปในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ต่อผลการพิจารณาคดีพบว่า ตัวแปรเพศของโจทก์ เพศของจำเลย ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย สถานที่เกิดเหตุ และเวลาที่เกิดเหตุ ไม่มีผลต่อความแตกต่างกันของการพิจารณาคัดสินคดี ($p>0.05$)

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน	
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)
1. เพศโจทก์			
ชาย	245 (81.39)	76 (31.0)	169 (69.0)
หญิง	56 (18.61)	16 (28.6)	40 (71.4)
2. เพศของจำเลย			
ชาย	299 (99.33)	91 (30.4)	208 (69.6)
หญิง	2 (0.66)	1 (50.0)	1 (50.0)

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ต่อ)

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน	
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)
3. ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย			
คนรู้จัก	166 (62.12)	48 (28.9)	118 (71.1)
คนแปลกหน้า	135 (41.19)	44 (32.6)	91 (67.4)
4. สถานที่เกิดเหตุ			
ที่สาธารณะ	122 (40.53)	31 (25.4)	91 (74.6)
ที่ส่วนบุคคล	179 (59.46)	61 (34.1)	118 (65.9)
5. เวลาในการก่อเหตุ			
กลางวัน	137 (45.51)	37 (27.0)	100 (73.0)
กลางคืน	164 (54.48)	55 (33.5)	109 (66.5)

ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จากคดีทั้งหมดจำนวน 301 ฎีกา พบว่า โจทก์ในคดีเกี่ยวกับทรัพย์เป็นเพศชายถึง 81.39% เช่นเดียวกับเพศของจำเลยที่เป็นเพศชายถึง 99.33% มีเพียง 0.66% เท่านั้นที่จำเลยในคดีเป็นเพศหญิงและพิจารณาผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเพศของโจทก์และจำเลยต่อการตัดสินพิจารณาคดีไม่พบว่า มีความสัมพันธ์กับผลการพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาตัวแปรความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยเป็นคนที่รู้จักกัน 62.12 % มากกว่า เป็นคนแปลกหน้าซึ่งมีค่าเท่ากับ 41.19%

จากการศึกษาตัวแปรสถานที่เกิดเหตุในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เกิดเหตุในสถานที่ส่วนบุคคลมากกว่าสถานที่สาธารณะถึง 19.02% ส่วนตัวแปรเวลาในการเกิดเหตุ พบว่า เกิดเหตุในเวลากลางวันและกลางคืนใกล้เคียงกัน คือ 47.57% และ 54.48% ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานต่อผลการพิจารณาคดี
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
1. คำรับสารภาพของจำเลย					
ปฏิเสธ	187 (62.12)	80 (42.8)	107 (57.2)	33.10	6.355
ยอมรับ	124 (41.19)	12 (10.5)	102 (89.5)	< 0.01	< 0.01
2. บันทึกคำให้การ					
ใช้	58 (19.26)	7 (12.1)	51 (87.9)	10.491	3.920
ไม่ใช้	243 (80.70)	85 (35.0)	158 (65.0)	< 0.01	<0.01
3. โจทก์ให้การสอดคล้อง					
มีผล	286 (95.01)	81 (28.3)	205 (71.7)	19.525	25.309
ไม่มีผล	15 (4.98)	11 (73.3)	4 (26.7)	<0.01	< 0.01
4. จำเลยให้การสอดคล้อง					
มีผล	106 (35.21)	25 (23.6)	81 (76.4)	5.183	1.882
ไม่มีผล	195 (64.78)	67 (34.4)	128 (65.6)	0.023	0.024
5. ประจักษ์พยาน					
มี	83 (27.57)	15 (18.1)	68 (81.9)	2.476	8.427
ไม่มี	218 (72.42)	77 (35.3)	141 (64.7)	<0.01	< 0.01
6. การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ					
มี	251 (83.38)	71 (28.3)	180 (71.7)	3.694	1.836
ไม่มี	50 (16.61)	21 (42.0)	29 (58.0)	0.06	< 0.05
7. พยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ					
มี	287 (95.34)	82 (28.6)	205 (71.4)	11.553	6.250
ไม่มี	14 (4.65)	10 (71.4)	4 (28.6)	<0.01	< 0.01

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานต่อผลการพิจารณาคดี ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ต่อ)

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
8. พยานหลักฐานทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์					
มี	158 (52.41)	59 (37.34)	99 (62.65)	6.326	0.508
ไม่มี	143 (47.50)	33 (23.07)	110 (76.92)	<0.01	< 0.01
9. พยานหลักฐานทาง การแพทย์					
มี	54 (18.06)	6 (11.1)	48 (88.9)	11.623	4.250
ไม่มี	245 (81.93)	85 (34.7)	160 (65.3)	< 0.01	< 0.01
10. การประเมินบาดแผล ทางนิติเวช					
มี	13 (4.31)	0 (0)	13 (100)	5.987	
ไม่มี	288 (95.68)	92 (31.9)	196 (68.1)	<0.05	
11. การใช้อาวุธร่วมในการ ก่อเหตุ					
ใช่	85 (28.23)	17 (20.0)	68 (80.0)	6.229	2.128
ไม่ใช่	216 (71.76)	75 (34.7)	141 (65.3)	< 0.05	< 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานต่อการตัดสินพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คือ ประจักษ์พยาน บันทึกรื้อคดี และการพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินพิจารณาคดีของศาลฎีกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ยกเว้นตัวแปรการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุที่มีแนวโน้มว่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินคดี ($p = 0.06$) โดยในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ส่วนใหญ่จะไม่มีประจักษ์พยานถึง 72.42 % แต่เมื่อคดีใดมีประจักษ์พยาน ศาลจะตัดสินลงโทษ 81.99% และมีค่า odds ratio เท่ากับ 8.43 % สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ตัวแปรบันทึกรื้อคดี โดยการนำคดีที่มีการนำบันทึกรื้อคดีมาใช้ประกอบการพิจารณาคดี ศาลจะมีการตัดสินลงโทษจำเลย

ถึงร้อยละ 87.91 ส่วนผลการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุและการวิเคราะห์ตัวแปรพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุแสดงให้เห็นว่าคดีเกี่ยวกับทรัพย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.38 และ 95.34 มีการใช้พยานหลักฐานทั้ง 4 ประเภทประกอบการพิจารณาคดี แต่เมื่อใดที่ไม่มีพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุประกอบการตัดสินพิจารณาคดีศาลมักมีการตัดสินยกฟ้อง 71.4 % โดยมีค่า odds ratio เท่ากับ 6.25 แสดงในตารางที่ 7

การวิเคราะห์ตัวแปรวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานทางการแพทย์ การประเมินบาดแผลทางนิติวิทยาศาสตร์ และการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุ พบว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินพิจารณาคดีในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ odds ratio ตัวแปรพยานหลักฐานทางการแพทย์มีค่าสูงสุดเท่ากับ 4.25 ตัวแปรการใช้อาวุธร่วมในสถานที่เกิดเหตุ ตัวแปรวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีค่า odds ratio รองลงมาโดยมีค่าเท่ากับ 2.13 และ 5.08 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลักษณะของข้อมูล พบว่า คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ส่วนใหญ่จะไม่มีพยานหลักฐานทางการแพทย์ การประเมินบาดแผล และการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุ แต่หากคดีใดที่มีพยานหลักฐานเหล่านี้ในการพิจารณาคดี ศาลจะตัดสินลงโทษสูง โดยมีค่าเท่ากับ 88.9% 100% และ 80% สำหรับพยานหลักฐานทางการแพทย์ การประเมินบาดแผล และการใช้อาวุธร่วมก่อเหตุตามลำดับ อย่างไรก็ตามวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีและไม่มีใช้ประกอบการตัดสินคดีใกล้เคียงกัน คือ 52.41 % และ 47.50% ตามลำดับ แต่ไม่ว่าจะใช้หรือไม่ใช้ประกอบการตัดสินพิจารณาคดี ผลการตัดสินให้มีการลงโทษหรือยกฟ้องใกล้เคียงกันเนื่องจากวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการพิสูจน์การกระทำความผิด และการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ดังแสดงในตารางที่ 7

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานค่าให้การต่อผลการตัดสินพิจารณาคดีของศาลฎีกาดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า ศาลใช้ค่าเบิกความของโจทก์ในการพิจารณาถึง 96.34 % มีเพียง 3.65 % เท่านั้นที่ศาลไม่นำมาใช้และคดีที่ศาลไม่ใช้ค่าเบิกความโจทก์ศาลจะตัดสินยกฟ้องทั้งหมด (100 %) แตกต่างจากตัวแปรค่าเบิกความจำเลยที่พบว่า ศาลมักไม่ใช้ค่าเบิกความจำเลยประกอบการพิจารณาคดีโดยเมื่อคิดเป็นส่วนของการใช้และไม่ใช้ค่าเบิกความของจำเลยอยู่ที่ร้อยละ 36.21 และ 63.78 ตามลำดับ ซึ่งไม่ว่าศาลจะใช้หรือไม่ใช้ค่าเบิกความของจำเลยในการพิจารณาคดี ผลการตัดสินคดีส่วนใหญ่มักจะลงโทษจำเลย 78.9% และ 64.1 % ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรค่าเบิกความของโจทก์และค่าเบิกความจำเลย พบว่า ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดีของศาลฎีกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยค่าเบิกความของจำเลยมีค่าความสัมพันธ์ odds ratio เท่ากับ 2.098 เช่นเดียวกับตัวแปรค่าให้การที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์และจำเลยในการพิจารณาคดี ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลการ

ตัดสินคดีของศาลฎีกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยคำให้การของโจทก์สอดคล้องกับพยานหลักฐานศาลจะตัดสินลงโทษ 71.7 % แต่หากโจทก์ให้การไม่สอดคล้องกับพยานหลักฐานศาลจะตัดสินยกฟ้องเป็นส่วนใหญ่ (73.3%) แตกต่างกับตัวแปรคำให้การของจำเลยซึ่งไม่ว่าจำเลยจะให้การสอดคล้องหรือให้การไม่สอดคล้องกับพยานหลักฐาน ผลการตัดสินของศาลส่วนใหญ่จะลงโทษจำเลยในคดี และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่า odds ratio ของตัวแปรคำให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์และจำเลย มีค่าเท่ากับ 25.31 และ 1.88 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลของตัวแปรคำรับสารภาพของจำเลยที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินคดี ($\chi^2 = 34.718, P < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์ odds ratio เท่ากับ 0.508 ซึ่งเมื่อจำเลยรับสารภาพศาลจะตัดสินลงโทษเท่ากับ 89.5% แต่หากจำเลยปฏิเสธศาลจะมีค่าตัดสินลงโทษหรือยกฟ้องใกล้เคียงกันคือ 57.2% และ 42.8%

ตารางที่ 8 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสินพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การรับสารภาพ	2.490	0.492	25.604	1	0.000	12.062
พยานหลักฐานทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์และของกลาง	-0.683	0.294	5.400	1	0.020	0.505
บันทึกคำให้การ	1.234	0.443	7.753	1	0.005	3.435
คำให้การที่สอดคล้องของโจทก์	1.840	0.709	6.742	1	0.009	6.297
คำให้การสอดคล้องของจำเลย	-0.982	0.468	4.407	1	0.036	0.375
Constant	-1.144	0.698	2.689	1	0.101	0.319
Percentage correct						73.60

เมื่อนำตัวแปรประเภทของพยานหลักฐานที่สามารถหาค่า odds ratio ได้ทั้งหมดจำนวน 11 ตัวแปรจากตารางที่ 7 มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) เพื่อทำนายโอกาสต่อการเกิดผลการพิจารณาคดีพบว่า มีตัวแปรพยานหลักฐาน 5 ประเภท คือ การรับสารภาพ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และของกลาง บันทึกคำให้การชั้นพนักงานสอบสวน คำให้การที่สอดคล้องของโจทก์ และคำให้การที่สอดคล้องของจำเลยเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินลงโทษในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

ทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยมีค่า Exp(B) เท่ากับ 12.062 0.505 3.435 6.297 และ 0.375 ตามลำดับ กล่าวคือภายใต้ตัวแปรพยานหลักฐานหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เหมือนกัน เมื่อการพิจารณาคดีมีการรับสารภาพจะทำให้โอกาสการตัดสินลงโทษเป็น 12.062 เท่าของการไม่มีการรับสารภาพ การมีพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และของกลาง ประกอบการพิจารณาคดี จะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 0.505 เท่า ของการไม่มีหรือหากมีการใช้บันทึกคำให้การประกอบการพิจารณาคดี จะทำให้อัตราการตัดสินลงโทษในคดีเป็น 3.435 เท่าของผลการตัดสินก่อนการมีบันทึกคำให้การประกอบ และในกรณีที่มีการคำให้การที่สอดคล้องของโจทก์จะทำให้อัตราการตัดสินลงโทษในคดีเพิ่มเป็น 6.297 เท่า เช่นเดียวกันกับกรณีที่คำให้การของจำเลยมีความสอดคล้องจะทำให้อัตราการตัดสินลงโทษในคดีเพิ่มเป็น 0.375 เท่า นอกจากนี้ตัวแบบสมการถดถอยที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 ตัวมาคำนวณ จะสามารถทำนายผลคำตัดสินในคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตได้ถูกต้องถึง 73.6 % ดังแสดงในตารางที่ 8

คำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้งหมดจำนวน 301 ฎีกา ไม่มีตัวแปรกลุ่มข้อมูลทั่วไปตัวใดมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดีของศาล แต่ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี ยกเว้นตัวแปรการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุที่พบเพียงแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กับการตัดสินคดี โดยตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานที่มีค่า odd ratio สูงสุดคือ ประจักษ์พยาน และยังพบอีกว่าตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานประเภทคำให้การทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี โดยเฉพาะตัวแปรคำให้การโจทก์ที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานจะมีความสัมพันธ์ต่อผลการตัดสินคดีสูงสุด ซึ่งมีค่า odd ratio เท่ากับ 25.309

1.2 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

ผลการศึกษาข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตตามมาตรา 288, 289, 297, 298, 300, 302, 303, 306 และ 370 ที่สืบค้นพบทั้งหมด 1,405 ฎีกา คัดเลือกเฉพาะฎีกาที่มีการใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ในการตัดสินพิจารณาคดีพบว่า มีฎีกาที่เข้าเกณฑ์จำนวน 196 ฎีกา ที่ปรากฏรายละเอียดของความผิดที่สนใจประกอบด้วยความผิดเกี่ยวกับการฆ่าผู้อื่น, ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย, พยายามฆ่า และทำร้ายร่างกายสาหัส กำหนดข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาจากข้อมูลที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกา ออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต 2) ข้อมูลตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ประกอบด้วย เพศของโจทก์ เพศของจำเลย ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย สถานที่เกิดเหตุ และเวลาในการเกิดเหตุ แสดงในตารางที่ 9

จากคดีทั้งหมดจำนวน 196 คดี เพศของจำเลยที่มีการกระทำความผิดเป็นเพศชาย 99.48 % ซึ่งมากกว่าเพศหญิงที่กระทำความผิดที่พบข้อมูลเพียง 0.51% เช่นเดียวกันกับตัวแปรเพศของผู้เสียหายที่พบว่าเป็นเพศชาย (90.81%) มากกว่าเพศหญิง (9.19 %) สำหรับตัวแปรความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยพบว่าจากคดีทั้งหมด 91.90% การกระทำความผิดเกิดจากคนรู้จักมากกว่าคนแปลกหน้าถึง 43.8 % และจากข้อมูลสถานที่เกิดเหตุของคดีในความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตส่วนมากเกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะ (65.82%) มากกว่าสถานที่ส่วนบุคคล (34.18%) โดยเวลาในการเกิดเหตุจะเป็นเวลากลางคืน (62.75%) มากกว่าเวลากลางวัน (37.24%)

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

ตัวแปร	จำนวน N (%)	การตัดสิน	
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)
1. เพศโจทก์			
ชาย	178 (90.8)	34 (19.1)	144 (80.9)
หญิง	18 (9.2)	3 (16.7)	15 (83.3)
2. เพศของจำเลย			
ชาย	195 (99.5)	37 (19.0)	158 (81.0)
หญิง	1 (0.5)	0 (0.0)	1 (100.0)
3. ความสัมพันธ์ของโจทก์ และจำเลย			
คนรู้จัก	141 (71.9)	26 (18.4)	115 (81.6)
คนแปลกหน้า	55 (28.1)	11 (20.0)	44 (80.0)
4. สถานที่เกิดเหตุ			
ที่สาธารณะ	129 (65.8)	23 (17.8)	106 (82.2)
ที่ส่วนบุคคล	67 (34.2)	14 (20.9)	53 (79.1)
5. เวลาในการก่อเหตุ			
กลางวัน	73 (37.2)	12 (16.4)	61 (83.6)
กลางคืน	123 (62.8)	25 (20.3)	98 (79.7)

ตารางที่ 10 ข้อมูลประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
1. คำรับสารภาพของจำเลย					
ปฏิเสธ	115 (79.08)	26 (22.6)	89 (77.45)	1.964	1.859
ยอมรับ	81 (41.32)	11 (13.6)	70 (86.4)	(0.161)	(0.115)
2. บันทึกคำให้การ					
ใช้	135 (68.87)	17 (12.6)	118 (87.4)	3.386	9.858
ไม่ใช้	61 (31.12)	20 (32.8)	41 (67.2)	< 0.05	<0.01
3. โจทก์ให้การสอดคล้อง					
มีผล	114 (58.16)	15 (13.2)	99 (86.8)	2.420 (0.018)	4.937 (0.026)
ไม่มีผล	82 (41.84)	22 (26.8)	60 (73.2)	<0.01	< 0.01
4. จำเลยให้การสอดคล้อง					
มีผล	43 (21.93)	6 (14.0)	37 (86.0)	1.593 (0.336)	0.557 (0.455)
ไม่มีผล	151 (77.04)	31 (20.5)	120 (79.5)	0.023	0.024
5. ประจักษ์พยาน					
มี	159 (81.12)	19 (11.9)	140 (88.1)	23.933	6.981
ไม่มี	37 (18.87)	18 (48.6)	19 (51.4)	<0.01	< 0.01
6. การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ					
มี	169 (86.22)	36 (21.3)	133 (78.7)	3.610	0.142
ไม่มี	27 (13.77)	1 (3.7)	26 (96.3)	(0.057)	(0.060)
7. พยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ					
มี	111 (56.63)	14 (12.6)	97 (87.4)	2.570 (0.012)	5.622 (0.018)
ไม่มี	85 (43.36)	23 (27.1)	62 (72.9)	<0.01	< 0.01
8. พยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์					
มี	167 (85.20)	36 (21.6)	131 (78.4)	0.130	4.153
ไม่มี	29 (14.79)	1 (3.4)	28 (96.6)	(0.049)	(0.042)
9. พยานหลักฐานทางการแพทย์					
มี	174 (88.77)	27 (15.5)	147 (84.5)	9.510	4.537
ไม่มี	22 (11.22)	10 (45.5)	12 (54.5)	< 0.01	< 0.01

ตารางที่ 10 ข้อมูลประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต (ต่อ)

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
10. การประเมินบาดแผลทางนิติเวช					
มี	70 (35.72)	3 (4.3)	67 (95.7)	13.624	8.254
ไม่มี	126 (64.28)	34 (27.0)	92 (73.0)	< 0.01	< 0.01
11. การใช้อาหารร่วมในการก่อเหตุ					
ใช้	140 (71.42)	18 (12.9)	122 (87.1)	3.480	10.210
ไม่ใช้	56 (28.57)	19 (33.9)	37 (66.11)	< 0.01	< 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต จำนวน 11 ตัวแปร ด้วยการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไค์สแควร์ (Chi-square Test) และวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่า odds ratio ดังแสดงในตารางที่ 4.8 พบว่า ตัวแปรคำรับสารภาพของจำเลย และคำให้การของจำเลย ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่าตัวแปรที่เหลือทั้งหมด มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์ odds ratio ที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวแปรการพบอาวุธในการก่อเหตุมีค่าความสัมพันธ์ Odds ratio สูงที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ 10.21 ใกล้เคียงกับตัวแปรบันทึกคำให้การที่มีค่า Odds ratio เท่ากับ 9.858 นอกจากนี้ตัวแปรการประเมินบาดแผลทางนิติเวช ประจักษ์พยาน และพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุที่มีค่า Odds ratio เท่ากับ 8.254 6.987 และ 5.622 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรโจทก์ให้การสอดคล้อง พยานหลักฐานทางการแพทย์ และพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่ามีระดับความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันคือ 4.937 4.537 และ 4.153 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ Odds ratio=0.142 ซึ่งน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ตัวแปรการพบอาวุธร่วมในการก่อเหตุ และความรุนแรงของการใช้อาวุธ พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินพิจารณาคดีในความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ odds ratio พบว่าตัวแปรความรุนแรงของการใช้อาวุธ มีค่าสูงที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรกลุ่มพยานเอกสารและวัตถุพยานทั้งหมดในการวิเคราะห์นี้ซึ่งมีค่าเท่ากับ 10.210

ตารางที่ 11 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสินใจ
พิจารณาความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
บันทึกคำให้การ	1.258	.0425	8.743	1	< 0.01	3.518
ประจักษ์พยาน	1.620	0.440	13.286	1	< 0.01	5.055
การประเมินบาดแผลทาง นิติเวช	2.054	0.658	9.739	1	< 0.01	7.797
Constant	-0.929	0.443	4.389	1	0.036	0.395
Percentage correct						87.6

เมื่อนำตัวแปรประเภทของพยานหลักฐานที่สามารถหาค่า Odds ratio ได้ทั้งหมด
จำนวน 16 ตัวแปร ตามตารางที่ 8 มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการถดถอย (Logistic Regression
Analysis) เพื่อทำนายโอกาสต่อการเกิดผลการพิจารณาความผิดพบว่า มีตัวแปรพยานหลักฐาน 3 ประเภท
คือ บันทึกคำให้การชั้นพนักงานสอบสวน ประจักษ์พยาน และการประเมินบาดแผลทางนิติเวช เป็น
ตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินลงโทษในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับชีวิตอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ
($P < 0.01$) โดยมีค่า Exp(B) เท่ากับ 3.518 5.055 และ 7.797 ตามลำดับ กล่าวคือภายใต้ตัวแปร
พยานหลักฐานหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เหมือนกัน เมื่อการพิจารณาความผิดมีการใช้บันทึกคำให้การในชั้น
พนักงานสอบสวนจะทำให้โอกาสการตัดสินลงโทษเป็น 3.518 เท่าของการไม่มีบันทึกคำให้การ และ
หากมีประจักษ์พยานประกอบการพิจารณาความผิดด้วยจะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 5.055 เท่า แต่ถ้ามี
พยานหลักฐานการประเมินบาดแผลทางนิติเวชประกอบการพิจารณาความผิดด้วย จะทำให้อัตราการตัดสิน
ลงโทษในคดีเพิ่มเป็น 7.797 เท่าของผลการตัดสินก่อนการมีพยานหลักฐานการประเมินบาดแผลทาง
นิติเวช นอกจากนี้ตัวแบบสมการถดถอยที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถทำนายผลค่าตัดสินในคดี
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตได้ถูกต้องถึง 87.6% ดังแสดงในตารางที่ 11

1.3 ผลการวิเคราะห์คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ผลการศึกษาข้อมูลคำพิพากษาฎีกาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276, 277,
277 ทวิ, 277 ตรี, 278, 279, 280, 282, 283, 283 ทวิ, 284, 285, 286, 288, 289, 290, 291, 292,
293 ที่สืบค้นพบทั้งหมด 1,405 ฎีกา คัดเลือกเฉพาะฎีกาที่มีการใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ในการตัดสิน
พิจารณาความผิดมีฎีกาที่เข้าเกณฑ์จำนวน 193 ฎีกา ปรากฏรายละเอียดของความผิดที่สนใจประกอบด้วย
ความผิดเกี่ยวกับการโทรมหรึง กระทำชำเรา คำประเวณี และอนาจาร กำหนดข้อมูลตัวแปรที่ศึกษา

จากข้อมูลที่ปรากฏในคำพิพากษาฎีกา ออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคดี 2) ข้อมูลตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดี

สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ประกอบด้วย เพศของโจทก์ เพศของจำเลย ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย สถานที่เกิดเหตุ และเวลาในการเกิดเหตุ เมื่อทำการวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) แสดงผลตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ข้อมูลทั่วไปของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ตัวแปร	จำนวน N (%)	การตัดสิน	
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)
1. เพศโจทก์			
ชาย	3 (1.55)	0 (0)	3 (100)
หญิง	182 (94.30)	28 (15.4)	154 (84.6)
2. เพศของจำเลย			
ชาย	190 (98.44)	29 (15.3)	161 (84.7)
หญิง	3 (1.55)	0 (0)	3 (100.0)
3. ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย			
คนรู้จัก	156 (80.83)	24 (15.38)	132 (84.62)
คนแปลกหน้า	37 (19.17)	5 (13.51)	32 (86.49)
4. สถานที่เกิดเหตุ			
ที่สาธารณะ	33 (17.10)	7 (21.2)	26 (78.8)
ที่ส่วนบุคคล	160 (82.90)	22 (13.8)	138 (86.3)
5. เวลาในการก่อเหตุ			
กลางวัน	94 (48.71)	14 (14.1)	85 (85.9)
กลางคืน	99 (51.29)	15 (16.0)	79 (84.0)

ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจากคดีทั้งหมดจำนวน 193 ฎีกา พบว่า เพศของจำเลยที่พบว่ามีการกระทำความผิดเป็นเพศชาย 98.44 % ซึ่งมากเพศหญิงที่กระทำความผิด 1.55% แตกต่างจากกับตัวแปรเพศของผู้เสียหายที่พบว่าเป็นเพศหญิง 94.30 %

มากกว่าเพศชาย 1.55 % สำหรับตัวแปรความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยพบว่าจากคดีทั้งหมด 80.83% กระทำคามผิดโดยคนรู้จักซึ่งมากกว่าคนแปลกหน้าถึง 61.66 % ข้อมูลสถานที่เกิดเหตุของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ส่วนมากเกิดขึ้นในสถานที่ส่วนบุคคล 82.90 % มากกว่าสถานที่สาธารณะ 17.10% โดยตัวแปรเวลาในการเกิดเหตุจะเป็นเวลากลางคืน (51.29%) มากกว่าเวลากลางวัน (48.71%)

ตารางที่ 13 ข้อมูลประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
1. คำรับสารภาพของจำเลย					
ปฏิเสธ	137 (70.98)	25 (18.2)	112 (81.8)	3.003	2.902
ยอมรับ	56 (29.01)	4 (7.1)	52 (92.9)	(0.083)	(0.059)
2. บันทึกคำให้การ					
ใช้	191 (98.96)	27 (14.1)	164 (85.9)	5.664	-
ไม่ใช้	2 (1.03)	2 (100.0)	0 (0.0)	(0.017)	
3. โจทก์ให้การสอดคล้อง					
มีผล	185 (95.85)	22 (11.9)	163 (88.1)	28.518	51.864
ไม่มีผล	8 (4.15)	7 (87.5)	1 (12.5)	<0.01	< 0.01
4. จำเลยให้การสอดคล้อง					
มีผล	19 (9.85)	11 (57.9)	8 (42.1)	26.585	0.084
ไม่มีผล	174 (90.15)	18 (10.3)	156 (89.7)	0.023	0.024
5. ประจักษ์พยาน					
มี	183 (94.82)	24 (13.1)	159 (86.9)	7.383	6.625
ไม่มี	10 (5.18)	5 (50)	5 (50)	<0.01	< 0.01
6. การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ					
มี	165 (94.28)	19 (11.5)	146 (88.5)	9.118	4.269
ไม่มี	10 (5.71)	10 (35.7)	18 (64.3)	0.06	< 0.05
7. พยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ					
มี	62 (32.12)	10 (16.1)	52 (83.9)	0.006	0.882
ไม่มี	131 (67.87)	19 (14.5)	112 (85.5)	0.937	0.768

ตารางที่ 13 ข้อมูลประเภของพยานหลักฐาน (ตัวแปร) ที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ (ต่อ)

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	จำนวน N (%)	การตัดสิน		χ^2	Odds Ratio
		ยกฟ้อง N (%)	ลงโทษ N (%)	P-value	P-value
8. พยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์					
มี	55 (28.50)	3 (5.5)	52 (94.5)	4.497	4.024
ไม่มี	138 (71.50)	26 (18.8)	112 (81.2)	0.034	0.028
9. พยานหลักฐานทางการแพทย์					
มี	134 (69.43)	12 (9.0)	122 (91.0)	11.087	4.115
ไม่มี	59 (30.57)	17 (28.8)	42 (71.2)	< 0.01	< 0.01
10. การประเมินบาดแผลทางนิติเวช					
มี	26 (13.47)	5 (19.2)	21 (80.8)	0.705	0.122
ไม่มี	167 (86.53)	24 (14.4)	143 (85.6)	(0.521)	(0.727)
11. การใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุ					
ใช้	24 (13.98)	3 (12.5)	21 (87.5)	0.004	1.273
ไม่ใช้	169 (87.56)	26 (15.4)	143 (84.6)	(0.948)	(0.712)

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 11 ตัวแปร ได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไค์สแควร์ (Chi-square Test) และวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่า Odds ratio พบว่า ตัวแปรพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ, ตัวแปรการประเมินบาดแผลทางนิติเวช พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และตัวแปรการพบอาวุธในการก่อเหตุ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่าตัวแปรที่เหลือทั้งหมดมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์ odds ratio ที่แตกต่างกัน โดยตัวแปรโจทก์ให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐานมีระดับความเชื่อมั่นสูงสุด Odds ratio เท่ากับ 51.864 รองลงมาคือตัวแปรประจักษ์พยาน ตัวแปรการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ และพยานหลักฐานทางการแพทย์ ที่มีค่า Odds ratio เท่ากับ 6.625 4.269 และ 4.115 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรคำรับสารภาพของจำเลยมีค่าระดับความเชื่อมั่น Odds ratio ที่แตกต่างโดยมีค่าน้อยลงมาเท่ากับ 2.902 ในขณะที่ ตัวแปรคำให้การที่สอดคล้องของจำเลย ตัวแปรวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุ มีค่าระดับความเชื่อมั่นใกล้เคียงกันคือ Odds ratio เท่ากับ 0.084 และ 0.882 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 วิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) เกี่ยวกับการตัดสินใจ
พิจารณาความผิดเกี่ยวกับเพศ

ประเภทของพยานหลักฐาน (ตัวแปร)	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การรับสารภาพของจำเลย	2.004	0.820	5.965	1	0.015	7.418
พยานหลักฐานทางการแพทย์	-2.512	1.245	4.068	1	0.044	0.081
ประจักษ์พยาน	3.933	1.377	8.153	1	0.004	51.044
โจทก์ให้การสอดคล้อง	4.645	1.597	8.458	1	0.004	104.086
จำเลยให้การสอดคล้อง	-2.811	0.800	12.345	1	0.000	0.060
Constant	-2.874	1.625	3.128	1	0.077	0.056
Percentage Correct					91.2	

เมื่อนำตัวแปรประเภทของพยานหลักฐานที่สามารถหาค่า Odds ratio ได้ทั้งหมดจำนวน 11 ตัวแปร ตามตารางที่ 13 มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการถดถอย (Logistic Regression Analysis) เพื่อทำนายโอกาสต่อการเกิดผลการพิจารณาคดีพบว่า มีตัวแปรพยานหลักฐาน 5 ประเภท คือ การรับสารภาพ พยานหลักฐานทางการแพทย์ ประจักษ์พยาน คำให้การที่สอดคล้องของโจทก์ และคำให้การที่สอดคล้องของจำเลย เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินลงโทษในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับเพศอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยมีค่า Exp(B) เท่ากับ 7.418 0.081 51.044 104.086 และ 0.060 ตามลำดับ กล่าวคือภายใต้ตัวแปรพยานหลักฐานหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เหมือนกัน เมื่อการพิจารณาคดีมีการรับสารภาพโดยจำเลยจะทำให้โอกาสการตัดสินลงโทษเป็น 7.418 เท่าของการไม่มีการรับสารภาพของจำเลย และหากมีพยานหลักฐานทางการแพทย์ประกอบการพิจารณาคดีด้วยจะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 0.081 เท่า และหากมีประจักษ์พยานประกอบการพิจารณาคดีด้วยจะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 51.044 เท่า แต่ถ้ามีคำให้การที่สอดคล้องของโจทก์ประกอบการพิจารณาคดีด้วย จะทำให้อัตราการตัดสินลงโทษในคดีเพิ่มเป็น 104.086 เท่าของผลการตัดสินก่อนการมีคำให้การที่สอดคล้องของโจทก์ มีผลแตกต่างจากคำให้การที่สอดคล้องของจำเลยประกอบการพิจารณาคดีด้วยจะมีโอกาสตัดสินลงโทษเป็น 0.060 เท่า นอกจากนี้ตัวแบบสมการถดถอยที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถทำนายผลค่าตัดสินในคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตได้ถูกต้องถึง 91.2 % ดังแสดงในตารางที่ 14

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 การศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR)

การศึกษาขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลภาพแนวโน้มที่เป็นไปได้และพึงประสงค์ของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า พ.ศ.2561-2571 โดยการใช้กระบวนการวิจัยแบบ (Ethnographic Delphi Future Research, EDFR) โดยผู้วิจัยวิเคราะห์และรวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน ซึ่งปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้พิพากษาจำนวน 3 ท่าน พนักงานอัยการจำนวน 3 ท่าน พนักงานสอบสวนจำนวน 3 ท่าน เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุจำนวน 3 ท่าน เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิสูจน์จำนวน 3 ท่าน แพทย์นิติเวชจำนวน 3 ท่าน ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนที่ 2 นี้ได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ EDFR จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 1)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ EDFR จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 2)

ผลการวิจัยตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ EDFR จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 1)

ผลการวิเคราะห์/สังเคราะห์ EDFR รอบที่ 1 จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 คน ได้แนวโน้มประเด็นหลัก 3 ประเด็นหลักเกี่ยวกับแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล ได้เป็นแนวโน้ม 10 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการสรุปแนวโน้มทั้งหมดในการวิเคราะห์ EDFR รอบที่ 2 ต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ปัจจัยภายนอก

โดยภาพรวม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ องค์ประกอบต่าง ๆ อันได้แก่ กระบวนการดำเนินคดีอาญา ด้วยระบบกล่าวหา, บทบัญญัติทางกฎหมาย, ระบบการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมในแง่ของความเป็นสากล ประกอบการให้ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้นิยามไว้ดังนี้ “ความเป็นสากล(Internationalization) ในที่นี้หมายถึง ชีตความสามารถของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ด้านความน่าเชื่อถือ คุณสมบัติ ความเป็นกลาง ความโปร่งใส ความเป็นมืออาชีพที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาคดี” จากนิยาม

กล่าวได้มีความคิดเห็นว่าจะส่งผลต่อการรองรับการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการยกระดับความเป็นสากลขององค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นในทุกส่วน เรื่องของระบบการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน โดยสรุปผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการดำเนินคดีอาญาด้วยระบบกล่าวหาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทยถือว่ามีความเป็นสากลเพราะมีการใช้ในประเทศอังกฤษมาก่อนและนำมาปรับใช้ในประเทศไทย อีกทั้งมีความเห็นว่ามีเหมาะสมดีแล้วกับสภาพสังคม บุคลากร โครงสร้างองค์กรของประเทศไทยที่มีระบบที่ราษฎรผู้เสียหายสามารถฟ้องเองได้ หรือให้รัฐเป็นผู้ฟ้องกรณีกล่าวโทษคู่ความ ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....ระบบที่ใช้ในปัจจุบันเหมาะสมกับประเทศไทยของเราแล้ว เนื่องจาก พื้นฐานความรู้ของประชาชนยังไม่อยู่ในระดับที่จะรับการเปลี่ยนแปลง และมีความแตกต่างกันมากอยู่ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ถ้าคาดหวังว่าจะใช้ระบบอื่น ๆ ประชาชนต้องมีความรู้มากกว่าในปัจจุบันนี้ รวมถึงระบบการรวบรวมพยานหลักฐานต้องมีการกระจายพื้นที่บริการมากกว่าในปัจจุบันนี้ จึงจะทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ระบบพัฒนาได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเห็นว่าระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ไม่น่าจะเปลี่ยนได้ในทศวรรษหน้า หากมีความเป็นไปได้คงใช้เวลาหลายทศวรรษ.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 8)

.....ระบบการพิจารณาคดีแบบกล่าวหาที่เคยเข้าใจกันมา ปัจจุบันคิดว่าแนวโน้มการใช้ระบบไต่สวนมากขึ้น เช่น ในคดีค้ามนุษย์ คดีทางการเมือง เป็นต้น จึงมีส่วนที่ทำให้ระบบการพิจารณาคดีมีความเป็นสากล แต่อย่างไรก็ตามต้องไปพัฒนาระบบการสอบสวน ระบบการฟ้อง และระบบการรวบรวมพยานหลักฐานเสียก่อนที่จะมองถึงการพัฒนาระบบการพิจารณาคดี เพราะความเป็นสากลต้องเป็นสากลทั้งระบบ.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 4)

.....ปัจจุบันเรากำลังใช้ระบบผสม แต่หากมองว่าเราใช้ระบบกล่าวหาที่เป็นระบบกล่าวหาที่มีความเป็นสากล มีหลายๆ ประเทศใช้กัน ประเทศไทยมีแม่แบบมาจากหลายประเทศหลักๆคือประเทศอังกฤษซึ่งก็ยังพูดได้เต็มปากกว่าเป็นที่ยอมรับของคนที่ใช้ระบบเดียวกัน ในหลายประเทศที่เป็นที่ยอมรับใช้อยู่เพราะเหมาะสม ดังนั้นเรื่องความเป็นสากลต้องบอกได้ว่าเป็นสากลอยู่แล้ว.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 7)

โดยเป็นทัศนะจากผู้เชี่ยวชาญที่ 1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 18 ที่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า มีผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งให้ทัศนะในเรื่องดังกล่าวแตกต่างออกไปโดยมีความคิดเห็นวาระบบไต่สวนมีความเป็นธรรมมากกว่าระบบกล่าวหา ดังนั้นหากมีการพัฒนาระบบเป็นระบบไต่สวนจะทำให้เกิดความยุติธรรมในเรื่องของการต่อสู้คดีมากขึ้นดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....ก่อนอื่นต้องกล่าวว่าระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนต่างกันอย่างไร ระบบกล่าวหาเป็นระบบที่ผู้กล่าวหาต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดที่จำเลยกระทำ โดยศาลจะวางตัวเป็นกลาง

แต่ปัจจุบันศาลก็สามารถค้นหาความจริงเพิ่มได้ตามสมควร โดยมีกฎหมายระบุไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ระบบไต่สวนจะเป็นรูปแบบที่ศาลต้องดำเนินการ ใช้ระบบไต่สวนให้ความเป็นธรรมโดยต้องยื่นพยานหลักฐานพร้อมกันทั้งหมดจึงเกิดความเป็นธรรมเพราะศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้จนเกิดความกระจ่างเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่ระบบกล่าวหาจะไม่มีมีการเรียกพยานหลักฐาน แต่จะใช้หลักการว่าจำเลยบริสุทธิ์หากพยานหลักฐานที่เตรียมมาไม่พร้อมก็จะทำให้เกิดมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรก็นำไปสู่การยกฟ้อง.....(ผู้เชี่ยวชาญที่ 5)

.....ในมุมมองส่วนตัวคิดว่าประเทศไทยใช้ระบบผสมและคิดว่าจะมีแนวโน้มที่จะเพิ่มระบบไต่สวนมากขึ้นต่อไปในอนาคต เพราะระบบไต่สวนมีการต่อสู้ในเรื่องของพยานหลักฐานสูงกว่าทุกวันนี้ก็พบว่าประชาชนเข้าใจความสำคัญของพยานหลักฐานมากขึ้นด้วย แนวโน้มน่าจะเป็นไปในทางนั้น เพียงแต่ถ้ามองว่าต้องครบทั้งระบบคงต้องใช้เวลา..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 6)

สำหรับความเป็นสากลของบทบัญญัติทางกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการพัฒนากฎหมายไปตามระยะเวลาที่สมควรอยู่แล้ว เพราะกฎหมายจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามกาลเวลาและตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษากฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมรองรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศชาติ ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....กฎหมายของประเทศไทยมีความเป็นสากลแน่นอน เพราะเราต้องรองรับการยอมรับจากต่างประเทศด้วย จึงมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยอยู่เสมอ..... (ผู้เชี่ยวชาญ 11)

.....บทบัญญัติทางกฎหมายมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด จะมีปัญหาคงที่ระยะเวลาของการดำเนินงานเท่านั้น แต่เรื่องของความเป็นสากลไม่ใช่ปัญหาสำหรับประเทศไทย..... (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

.....ในเรื่องแนวโน้มทางด้านกฎหมายคงต้องถามนักกฎหมายโดยตรงเพราะบางครั้งความต้องการของผู้ปฏิบัติไม่อาจทำได้จริงในทางหลักการ เพราะเงื่อนไขการบัญญัติกฎหมายมีมากมายหลายปัจจัย ยกตัวอย่างเช่น หลักสิทธิมนุษยชน เป็นต้น แต่ถ้ากล่าวถึงแต่ความเป็นสากล ก็ตอบได้ว่าเป็นสากล..... (ผู้เชี่ยวชาญ 16)

สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนของกระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบัน กล่าวถึงการฟ้องคดีที่ประเทศไทยมีการเปิดโอกาสให้เป็นระบบที่ราษฎรสามารถฟ้องเองได้ เป็นหลักการที่ให้ผู้เสียหายฟ้องคดีเองที่ศาล ส่วนอีกวิธีคือทางรัฐจะเป็นผู้ฟ้องซึ่งได้แยกอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องแยกออกจากกัน อำนาจสอบสวนและรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสรุปสำนวนส่งฟ้องหากพนักงานอัยการ

มีความเห็นในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็สามารถกระทำได้ อย่างไรก็ตามพบว่าอำนาจส่วนใหญ่ในการรวบรวมพยานหลักฐานยังขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวน ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

....ปัจจุบันระบบของเราแยกอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องออกจากกัน ซึ่งแท้จริงแล้วควรนำมารวมกันจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นสากลขึ้น.... (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

....ระบบการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนในปัจจุบันก็มีความเป็นสากลและเหมาะสมแล้ว เพียงต่อว่าปัจจุบันจำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอกับคดีที่เกิดขึ้น ทำให้การทำงานเกิดปัญหา รวมทั้งพยานหลักฐานบางประเภทต้องใช้ความรู้เฉพาะในการทำความเข้าใจ บุคลากรเองจะพัฒนาตนเองด้านการศึกษาทำได้ยากเพราะมีเงื่อนไขเรื่องภาระงานและเวลา.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 12)

....เรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นเรื่องที่สำคัญมาก มีความคิดเห็นจะให้ภาระสำคัญนี้กับตำรวจรับผิดชอบไปเลยคงไม่ไหว การทำงานควรทำแบบเป็นคณะทำงานมากกว่า แบบที่ใช้พนักงานสอบสวนคนเดียวควรยกเลิก แต่จะปรับรูปแบบเป็นแบบที่จะรวมอำนาจสอบสวนกับอำนาจฟ้องหรือไม่ก็ต้องเกิดการตกลงอีกที.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 13)

....ทุกวันนี้ระบบการรวบรวมพยานหลักฐานเริ่มมีการปรับเปลี่ยนแล้ว อย่างเช่นในบางจังหวัดเช่น นครศรีธรรมราช ได้เริ่มทำการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นคณะทำงานแล้ว ทางตำรวจเองก็ตั้งคณะทำงานมาแล้วมารวมกับฝ่ายปกครองและอัยการ การทำงานเริ่มมีการปรับมากขึ้นแล้ว จะให้เป็นภาระของตำรวจฝ่ายเดียวคงไม่เหมาะ แต่จะไปปรับเปลี่ยนระบบมากมายก็ไม่ใช่ทางออกที่ดีเช่นกัน.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 6)

....ระบบปัจจุบันเป็นระบบตำรวจ ซึ่งไม่สามารถไปหาพยานหลักฐานได้เอง หรือไปค้นเพิ่มเติมได้ อำนาจอยู่ที่ตำรวจเท่านั้น นักตรวจพิสูจน์ไม่สามารถสั่งการหรือเสนอความคิดเห็นได้ ปรับก็ปรับเรื่องทัศนคติในการรับฟังข้อเสนอ หรือการทำงานร่วมกันจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายมากกว่า เพราะระบบประเทศไทยการปรับปรุงระบบต้องใช้ระยะเวลานาน และขั้นตอนเยอะมาก..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 17)

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยรวมถึงความเป็นสากลของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาคดีเพื่อใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ขึ้นอยู่กับระบบการรวบรวมพยานหลักฐานประกอบสำนวนคดี และความทันสมัยของเทคโนโลยี รวมถึงการยอมรับในมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ รวมถึงการยอมรับทางกฎหมายอีกด้วย ซึ่งปัจจุบัน เครื่องมือ หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ของประเทศไทยในปัจจุบันมีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยมีความเป็นสากลอยู่แล้ว เพราะเรามีความพร้อมในเรื่องเครื่องมือ และบุคลากรของเรามีการอบรมเพื่อรองรับการเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ อยู่เสมอ ส่วนนี้จึงไม่ใช่สิ่งที่น่ากังวล..... ผู้เชี่ยวชาญที่ 8)

.....สิ่งที่น่าสนใจในนิยามของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ทุกวันนี้มีความเป็นสากล เพราะเราเลือกในสิ่งที่ตรวจพิสูจน์ได้ และเป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว..... (ผู้เชี่ยวชาญ 17)

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมเห็นว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านความยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความเร็วที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดประสิทธิภาพในการกระบวนการยุติธรรม และสิ่งที่ตามมากับการนำเทคโนโลยีมาใช้คือ ความโปร่งใสนั่นเอง ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า.....

.....หลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาทุกวันนี้เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมมาก จะเห็นได้ว่าในหลายคดีเกิดความรวดเร็ว และโปร่งใสขึ้นมากกว่าในอดีต เช่น พยานหลักฐานจากกล้องวงจรปิด การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม ทำให้หลายคดีสามารถติดตามผู้กระทำความผิดมารับโทษได้..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 15)

สำหรับปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยภาพรวมเห็นว่าไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แต่มีบางส่วนที่เห็นว่าส่งผลกระทบในเรื่องของกระแสสังคมที่จะสร้างความกดดันในการทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งก็มีทัศนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ด้านลบคือทำให้เกิดความเข้าใจผิด ด้านบวกคือเกิดความโปร่งใสและรวดเร็ว ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า.....

.....ปัจจัยเรื่องของสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพราะการปฏิบัติงานทำตามกฎระเบียบและมาตรฐานอยู่แล้ว ถ้ากล่าวถึงส่วนของผู้ปฏิบัติงาน..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 14)

.....การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีผลระดับบ่งชี้กรในเรื่องของงบประมาณ และแนวนโยบายในการปฏิบัติงาน ในบางกรณีมีผลต่อการกำหนดข้อบังคับกำหนดกฎหมาย ถึงไม่มากแต่ก็ส่งผลเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 4)

.....กระแสความสนใจของสังคมที่ประชาชนเชื่อในข่าวสารโดยง่ายก็จะส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบการฟ้องคดีเพื่อสร้างความโปร่งใส และมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มองว่าเป็นผลกระทบด้านบวก..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 15)

....ปัจจัยเกี่ยวกับการเมืองส่งผลต่อนโยบายของภาครัฐที่มีต่อหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน มีผลในเรื่องของงบประมาณ และอำนาจหน้าที่ ที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารงานระดับสูง ก็ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายหลายอย่าง เช่น รัฐบาลได้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาล่าสุด ให้คดีที่ความเห็นแย้งควรให้ส่งผลให้กับผู้บัญชาการภาคของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ดุลยพินิจโดยก่อนหน้านี้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 6)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ได้ดังนี้

1. แนวโน้มการใช้การพิจารณาคดีด้วยระบบกล่าวหา
2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระบบการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
3. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
4. แนวโน้มนโยบายของภาครัฐที่จะส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
5. แนวโน้มกระแสสังคมและการประชาสัมพันธ์

ปัจจัยภายใน

โดยภาพรวม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยแผนและนโยบายของหน่วยงาน รวมไปถึงความพร้อมและการปรับตัวของหน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญที่ให้ทัศนะเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างหน่วยงานกัน ทำให้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการใช้พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

เนื่องจากเป็นผู้พิพากษาจึงไม่จำเป็นต้องทำการตรวจพิสูจน์จึงไม่มีแผนและนโยบายใดที่เกี่ยวข้องกับทางด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงานมีเพียงการพัฒนาการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาคดี ซึ่งทางศาลได้มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยการมอบทุนการศึกษาสำหรับผู้สนใจ ซึ่งก็ยังไม่มากนักสำหรับการพัฒนาอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ จึงได้มีแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญในการเสนอแนวทางการเพิ่มความรู้ด้วยการเพิ่มโอกาสในการอบรมในส่วนของศาลหรือการศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลากรนั่นเอง ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

....แผนและนโยบายในส่วนของศาลตรวจพิสูจน์ของศาลยังไม่มี มีเพียงการพัฒนาการให้ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการทำงานด้านการพิจารณาคดี ส่วนนี้ได้ทำโดยมีแนวโน้มนโยบายในการให้ทุนการศึกษา และทุนส่งเสริมการวิจัยของศาล และโดยส่วนตัวของผู้พิพากษาเองก็มีการ

พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง ก็คงไม่อยู่ในระดับที่เพียงพอ แต่มองว่าต้องใช้เวลา..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 1)

.....ในส่วนของผู้พิพากษาเองเกี่ยวข้องในการใช้ประกอบดุลยพินิจในการพิจารณาคดีซึ่งเปิดกว้างอยู่แล้วในการรับฟัง เพียงแต่ต้องอยู่ในเงื่อนไขการยอมรับนั่นคือ ตามข้อกำหนดระเบียบให้รับฟังได้ ปัจจุบันก็รับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และมีพยานผู้เชี่ยวชาญร่วมด้วยอยู่แล้ว แต่ในส่วนของแผนและนโยบายที่เด่นชัดในทศวรรษหน้ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2)

พนักงานอัยการ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า บุคลากรยังขาดความรู้เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่มาก ในปัจจุบันบุคลากรส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความเข้าใจในองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการอบรมหรือพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งมีการส่งเสริมด้วยการจัดการอบรมให้กับพนักงานอัยการแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงถือว่ามีความพร้อมและการปรับตัวต่อการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้น้อย ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปรับตัวค่อนข้างน้อยเมื่อมีการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เมื่อก้าวถึงการพัฒนาด้านการตรวจพิสูจน์พบว่าสำนักงานอัยการมีการวางแผนในการขยายงานด้านการตรวจพิสูจน์โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนในการสร้างหน่วยงานย่อยเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ ในอนาคตเพื่อรองรับบทบาทหน้าที่ของอัยการในการสอบสวนคดีอาญาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งงบประมาณที่ได้รับจะเป็นการขยายโครงสร้างองค์กรและการจัดสร้างอาคารสถานที่แห่งใหม่ แต่ยังคงขาดแคลนงบประมาณในเรื่องของการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงาน รวมถึงขาดแคลนบุคลากรด้านการตรวจพิสูจน์และมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....อัยการมีแผนและนโยบายในการจัดตั้งหน่วยงานสังกัดสำนักงานอัยการเพื่อทำหน้าที่ด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ภายใต้สถานที่ของสำนักงานอัยการที่มีการย้ายที่ตั้งแห่งใหม่ ด้วยเล็งเห็นว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องความน่าเชื่อถือของหน่วยงานด้วย แต่ก็ต้องอยู่ที่เครื่องมือ-อุปกรณ์ และบุคลากรด้วย เพราะปัจจุบันมีสถานที่และแนวนโยบายเท่านั้น ส่วนอื่นยังไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 4)

.....มีแผนและนโยบายในการบรรจุหลักสูตรที่เกี่ยวกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เข้มข้นกว่าในปัจจุบันนี้เข้าไปในหลักสูตรอัยการผู้ช่วย แม้ปัจจุบันก็เริ่มมีผลต่อไม่เข้มข้นเท่าที่ควร ทุกอย่างยังคงขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง สำหรับผู้บริหารของสำนักงานอัยการปัจจุบันนี้ให้ความสำคัญในส่วนนี้มากอยู่แล้ว..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 5)

.....อัยการเรายังไม่พร้อมในการทำความเข้าใจในหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ต้องอธิบายส่วนนี้ว่าอัยการส่วนมากเป็นนักกฎหมายถ้าเรื่องกฎหมายมีความพร้อมมากแต่พอต้องนำมาปรับใช้ร่วมกันปัญหาคือเรื่องของความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นแผนการพัฒนาควรเพิ่มที่การสร้าง

ความเข้าใจในพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรที่เกี่ยวกับพนักงานอัยการ.....
(ผู้เชี่ยวชาญที่ 6)

แพทย์นิติเวชซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า หน่วยงานด้านนิติเวชศาสตร์เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมและการบริหารงานขององค์กรสามารถปรับตัวในการนำหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในหน่วยงาน เช่นเดียวกับกับบุคลากรของทางหน่วยงานทางนิติเวชก็พบว่ามีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจในหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวหรือความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์พบว่าอยู่ในระดับสูงทัดเทียมต่างประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับกับของความพร้อมเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงานและการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่พบว่ามีความทันสมัย มีการศึกษาคูณานและนำมาปรับใช้รวมทั้งมีการส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์อย่างสม่ำเสมอ และแผนในระยะยาวทางสถาบันนิติเวชวิทยาซึ่งเป็นหน่วยงานด้านนิติเวช สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีแผนการพัฒนาด้วยการกระจายพื้นที่การให้บริการไปยังระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการบริการให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่โดยมีเป้าหมาย 10 ศูนย์กระจายทั่วประเทศไทย ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านนิติเวชศาสตร์ ทั้งสถาบันนิติเวช และโรงพยาบาล มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับหลักการทางนิติเวชศาสตร์โดยไม่เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์และความทันสมัยของหน่วยงานที่อยู่ในประเทศไทยทุกวันนี้ถือว่าอยู่ในระดับแนวหน้าของภูมิภาคเอเชีย..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 7)

.....สถาบันนิติเวชวิทยามีแผนในการกระจายพื้นที่ในการให้บริการแก่ประชาชนไปในระดับภูมิภาค โดยการตั้งสถาบันนิติเวชวิทยาประจำศูนย์ โดยมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศในปัจจุบันเริ่มต้นแล้วที่ภาคอีสานภาคใต้ และภาคกลางเริ่มที่จังหวัดราชบุรี..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 8)

.....สถาบันนิติเวชวิทยามีความพร้อมมากในทุกด้านบุคลากรของเรามีความรู้ความสามารถสูง และพร้อมกับการพัฒนามาโดยตลอด องค์กรความรู้ เครื่องมือที่เราามีมีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ การสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมคือต้องเพิ่มพื้นที่บริการเพราะงานค่อนข้างเยอะในบางช่วงเวลามีความเร่งด่วนมาก..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 9)

พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยงาน โดยหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความคิดเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานสอบสวนเองยังขาดความรู้ทางด้านหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แต่ไม่เป็นปัจจัยลบในการทำงานเพราะการทำงานได้มีการทำงานร่วมกับสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ดังนั้นจึงเป็นการทำงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายใน ซึ่งความพร้อมในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงานและการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนที่สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจจะสนับสนุนการทำงาน

ของตำรวจ ซึ่งปัจจัยลบที่พบคือกระแสสังคมในเรื่องของความโปร่งใสที่ประชาชนมีต่อระบบการพิสูจน์หลักฐานตำรวจซึ่งโดยพื้นฐานมาจากความเข้าใจผิดนั่นเอง แต่คงให้ทัศนะในการยืนยันโครงสร้างองค์กรว่าการทำงานของตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนควรร่วมกับสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจ โดยไม่ควรมีการแยกออกจากกัน ชัดแย้งกับทัศนะของพนักงานสอบสวนจากกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ให้ไว้ว่า การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นควรมีการแยกองค์การด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานตำรวจออกจากพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นตำรวจ โดยกำหนดให้เป็นองค์กรอิสระ เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ นั่นเอง ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....การทำงานของพนักงานสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ทุกวันนี้ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน่วยงานรองรับคือ สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจซึ่งมีอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ในกรณีที่ต้องการความเฉพาะหรือเร่งด่วนจะมีการขอคำสั่งจากกองบัญชาการภาคได้ ซึ่งมีความพร้อมและรองรับงานสอบสวนได้เป็นอย่างดี..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 10)

....พนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจทุกวันนี้มีภาระงานจำนวนมาก และบุคลากรไม่เพียงพอ กับความต้องการในการดูแลรับใช้พี่น้องประชาชน ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่โดยตรงให้เพียงพอ และที่สำคัญคือเรื่องขององค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการแก้ปัญหาตรงนี้หากใช้วิธีการอบรมเพิ่มความรู้จะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุคิดว่าควรมีการบรรจุรายวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้แก่ผู้จะมาปฏิบัติงานโดยเริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมปลาย หรือระดับปริญญาตรี..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 11)

....ในส่วนของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีการพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ การตรวจพิสูจน์เราได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ข้อดีของงานสอบสวนของกระทรวงยุติธรรมคือเรื่องของการยอมรับเนื่องจากหน่วยงานของเราแยกออกจากกัน เป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งตรงนี้สำคัญเพราะการยอมรับ จะนำมาซึ่งความโปร่งใส..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 12)

เจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เป็นบุคลากรที่มีความพร้อมในการปรับตัว และนำเอาหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี ส่วนความพร้อมในเรื่องของงบประมาณเป็นตัวแปรที่สำคัญมากเพราะสามารถระบุได้ถึงเตรียมความพร้อมในเรื่องทางด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงานและการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อส่งเสริมการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้สำหรับมาตรฐานการตรวจพิสูจน์นั้นพบว่าอยู่ในระยะที่กำลังดำเนินการซึ่งปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ความพร้อมของสถานที่ และบุคลากรนั่นเอง ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....เครื่องมือ และหลักการตรวจพิสูจน์ที่ใช้ในปัจจุบันนี้มีความพร้อมและมีความทันสมัยมาก.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 13)

.....การพัฒนาด้านการตรวจพิสูจน์จะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วนั้นต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ เพราะเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 14)

.....บางครั้งการตรวจพิสูจน์ในสิ่งที่ไม่สำคัญหรือไม่จำเป็นก็ทำให้ภาระงานของนักตรวจพิสูจน์เพิ่มมากขึ้น การเลือกใช้พยานหลักฐานที่สำคัญกับคดีก็ส่งผลกระทบต่อการทำงาน แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือการสนับสนุนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้ได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่า..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 15)

เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่ากับเจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์ กล่าวคือ บุคลากรมีความพร้อมในการปรับตัวและการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ในระดับองค์กรขึ้นอยู่กับงบประมาณและแผนและนโยบายของรัฐบาลนั่นเอง แต่ในส่วนของการพัฒนาองค์กรของสำนักพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจพบว่าจะมีการกระจายพื้นที่การให้บริการ และพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทุกศูนย์พิสูจน์หลักฐาน เช่นเดียวกันกับหน่วยงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการตรวจพิสูจน์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรมที่พบว่า มีแผนในการกระจายการพัฒนาออกสู่ระดับภูมิภาคเพื่อรองรับการให้บริการของประชาชนนั่นเอง ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยการนำระบบมาตรฐาน ISO เข้ามาใช้..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 16)

.....การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีแนวโน้มจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการถ่ายภาพ วัตถุพยานและทำการเก็บข้อมูลในระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใส..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 17)

.....ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีการพัฒนาความรู้ในการทำงานอยู่เสมอ ดังนั้นมาตรฐานการทำงานในปัจจุบันจึงมีความทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งของกระทรวงยุติธรรมเองและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 18)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ได้ดังนี้

1. แนวโน้มด้านการพัฒนาโครงสร้างองค์กร
2. แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากร
3. แนวโน้มด้านความพร้อมขององค์กรและบุคลากร

ประเด็นที่ 2 ด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

เมื่อกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปแนวทางเดียวกันโดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและการได้มาของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับระบบของการทำงานและเกี่ยวข้องกับบุคลากร ส่วนที่สองคือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมาย และพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของบุคลากรและความแตกต่างกันของโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และนอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ให้ทัศนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยให้เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามปัญหาที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....พยานหลักฐานที่รับฟังได้ในชั้นศาลจะมีน้ำหนักมาก แต่ปัจจุบันการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังประสบปัญหาอยู่ อย่างเช่น การทำงานของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดด้านความรู้และความเข้าใจต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ อาจทำให้ละเลยพยานวัตถุบางชิ้นหรือมองข้ามความสำคัญของพยานผู้เชี่ยวชาญ.....(ผู้เชี่ยวชาญที่ 4)

.....ปัญหาการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เป็นปัญหาสำคัญมากที่พบได้บ่อยคือ เจ้าหน้าที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุหลังประชาชน หน่วยกู้ภัย หรือแม้แต่พนักงาน ทําให้สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายไปซึ่งส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาก..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 16)

.....ความน่าเชื่อถือในการทำงานก็เป็นปัญหาสำคัญมาก ภาพที่เราเห็นจากสื่อสารมวลชน เช่น การจับพยานหลักฐานโดยไม่มีถุงมือ เป็นต้น..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 6)

.....ปัญหาความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในการทำความรู้จักกับคุณค่าของพยานหลักฐาน คือ ผลการตรวจพิสูจน์บางอย่างสามารถระบุตัวบุคคลได้ แต่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับไม่นำผลส่วนนี้ใส่ในสำนวนคดีก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 14)

.....ประเทศไทยของเรายังขาดกฎหมายหรือระเบียบรับรองรับการเข้าสถานที่เกิดเหตุเป็นปัญหาที่สำคัญ..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 17)

.....ปัญหาความแตกต่างด้านความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างนักกฎหมายและนักวิทยาศาสตร์ ทำให้นำมาซึ่งปัญหาความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 13)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ได้ดังนี้

1. ปัญหาพื้นฐานความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงาน
2. ปัญหาในที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมาย
3. ปัญหาขั้นตอนการทำงานแยกส่วนของหน่วยงานในประเทศไทย
4. ปัญหามาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
5. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ประเด็นที่ 3 ด้านแนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

โดยภาพรวม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้านั้นมีแนวโน้มการนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งรูปแบบการนำมาใช้ในอีกทศวรรษข้างหน้าจะไม่แตกต่างจากปัจจุบันเพราะการเปลี่ยนแปลงนั้นมีปัจจัยหลายประการประกอบกัน อีกทั้งองค์กรในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยนั้นเป็นแบบแยกส่วน ประกอบด้วย พนักงานสอบสวนที่ใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวน สอบสวน ส่วนนี้จะมีผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และแพทย์นิติเวชสนับสนุนการทำงานด้วย พนักงานอัยการที่ใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการประกอบการฟ้องคดี และศาลยุติธรรมที่ผู้พิพากษาใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาคดี การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดต้องทำโดยองค์รวมภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงมองว่าแนวโน้มการพัฒนาจะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ทุกส่วนงานต้องปรับตัวเขาหากัน และเมื่อกล่าวถึงแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถพัฒนาได้ในระดับองค์กร พบว่า ความแตกต่างของอำนาจหน้าที่ บทบาทหน้าที่ ทำให้แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในอีกทศวรรษมีมุมมองที่แตกต่างกัน ดังคำกล่าวบางตอนในการให้สัมภาษณ์ว่า....

.....การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีประโยชน์มากมายตามที่เราได้เห็นจากคดีต่าง ๆ แต่ต้องยอมรับว่าพยานบุคคลก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ หน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมคือการพัฒนาให้พยานบุคคลที่คัดเลือกมานั้นมีคุณภาพ ก็ด้วยวิธีการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกันนั่นเอง มีความเห็นว่าจะมาทดแทนกันคงไม่ได้ คงเป็นรูปแบบที่ใช้ร่วมกันมากกว่า.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 2)

.....แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นศาลมีมากขึ้น โดยผู้พิพากษาของศาลประเทศไทยจะวางตัวเป็นกลาง และรับข้อมูลจากการสอบสวนและการฟ้องคดี โดยเปิดกว้างในการรับฟังผู้เชี่ยวชาญในส่วนที่ศาลมีความคิดเห็นควรรับฟัง โดยสิ่งที่นำมาใช้นั้นต้องอยู่ภายใต้ความถูกต้อง ความโปร่งใสนำมาซึ่งความยุติธรรมได้.... (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

.....การพัฒนาหรือการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้อยู่ที่ชั้นพนักงานสอบสวนเป็นหลัก เพราะเกี่ยวข้องกับเบื้องต้น บุคลากรและระบบที่คืนนำมาซึ่งการพัฒนา และส่วนนี้เราต้องยึดหลักการครอบครองวัตถุพยานและพัฒนากระบวนการครอบครองวัตถุพยาน การรักษาสถานที่เกิดเหตุให้ได้ จึงจะทำให้เกิดการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 7)

.....ในอนาคตพยานบุคคลจะมีความสำคัญน้อยลง พยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมาแทนที่และได้รับการยอมรับมากกว่า.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 12)

.....แนวโน้มในอนาคตเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ที่ก้าวหน้าขึ้นจนสามารถนำความจริงจากพยานบุคคลออกมาได้จะเป็นแนวทางในการคลี่คลายคดี เช่นการสร้างเครื่องจับเท็จที่มีประสิทธิภาพสูงจะทำให้ได้ความจริงจากพยานบุคคล..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 13)

.....กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในอนาคตจะเป็นการบริหารองค์กรในรูปแบบของการสร้างองค์กรอิสระเพื่อมาถ่วงดุลอำนาจและสร้างความโปร่งใส มีความคิดเห็นว่าการยุบรวมองค์กรเข้าด้วยกันเป็นหนทางที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 10)

.....สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่การให้บริการกับประชาชนไปทั่วประเทศและขยายงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้นอีกด้วย.... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 11)

.....วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เพิ่มขึ้นในทุกวันนี้จะทำให้การคลี่คลายคดีทำได้ง่ายขึ้น และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นโดยที่ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 18)

.....สถาบันนิติวิทยาศาสตร์คือหน่วยงานที่สร้างความยุติธรรม และเป็นที่ยังให้กับประชาชน เพราะการทำงานในกระบวนการยุติธรรมประชาชนควรมีทางเลือก ซึ่งพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ฉบับ ปี พ.ศ.2560 เปิดโอกาสอย่างมากในการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรม..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 15)

.....การพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคตจะประสบความสำเร็จควรเริ่มที่การให้ความรู้กับประชาชน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งปัจจุบันนักกฎหมายยังขาดส่วนนี้ จึงควรเพิ่มการให้ความรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 1)

.....การส่งเสริมงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์..... (ผู้เชี่ยวชาญที่ 8)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ได้เป็น 7 แนวโน้มดังนี้

1. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
2. แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
3. แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
4. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
5. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
6. แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
7. แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 คน ได้แนวโน้มประเด็นหลัก 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัจจัยภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า 2) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า 3) แนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้สรุปและคัดเลือกออกเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้ 10 แนวโน้ม ประกอบด้วย

1. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
2. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
3. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
4. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
5. แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

6. แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า
7. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
8. แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
9. แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
10. แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ผลการวิจัยตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รอบที่ 2)

การวิจัยในรอบนี้ผู้วิจัยยังคงกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับรอบแรก โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความร่วมมือครบทั้งกระบวนการทุกท่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสำรวจแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 18 ท่านตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ โดยตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median), ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range หรือ ค่า Q3-Q1) เป็นรายชื่อเพื่อพิจารณาเลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป กล่าวคือ แนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และแนวโน้มที่มีความสอดคล้องกันของความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าพิสัยควอไทล์ไม่เกิน 1.5 และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ต้องมีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป และได้วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ดังแสดงในตารางที่ 15 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรมที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ วิธีพิจารณาคดีด้วยระบบกล่าวหาในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสังคมไทยและเป็นระบบที่มีความเป็นสากล การเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้รวบรวมพยานหลักฐานและเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานส่งผลต่อ

ความเป็นสากล และระบบการครอบครองพยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีความเป็นสากลเพราะมีแม่แบบมาจากหน่วยงานระดับนานาชาติ อีกทั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยภายนอกด้านความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรมที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. > 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการพัฒนาระบบการรวบรวมพยานหลักฐานจะเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่องานสอบสวน และการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมไทย และพบว่าปัจจัยภายนอกด้านความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรมที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. > 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดจะเป็นการสร้างความเป็นสากล

นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ นโยบายในการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นการเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นำไปสู่ความเป็นสากลได้ ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($QD. \leq 1.5$) คือ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ส่วนแนวโน้มกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ แผนและนโยบายของรัฐเรื่องงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนา งานด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยภายนอกด้านสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) แต่เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละน้อยกว่า 85) คือ การเสนอข่าวอาชญากรรมมีผลในการสร้างความกดดันต่อเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และส่งผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมักส่งผลกระทบต่อ งบประมาณและนโยบายของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และ ปัจจุบันยังพบการแทรกแซงทางการเมืองต่อการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ 15 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

ความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรม	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) < 1	Q3-Q1 ≤ 1.5	โอกาสเป็นไปได้	ภาพอนาคต	ความสอดคล้องของความเห็น
	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์							
1. ประเทศไทยใช้วิธีพิจารณาคดีด้วยระบบกล่าวหาซึ่งมีความเหมาะสมกับสังคมไทยและเป็นระบบที่มีความเป็นสากล	89	11	4.10	4.01	0.09	1.13	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
2. การพัฒนาระบบการรวบรวมพยานหลักฐานจะเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่องานสอบสวน	100	0	4.43	4.05	0.38	1.80	มาก	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง
3. การเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้รวบรวมพยานหลักฐานและเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานส่งผลกระทบต่อความเป็นสากล	100	0	4.01	3.68	0.33	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
4. การพัฒนาระบบการครอบครองพยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจะนำไปสู่ความเป็นสากล	89	11	3.68	3.52	0.15	1.29	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
5. การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมไทย	100	0	4.50	3.41	1.09	2.25	มาก	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง
6. การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดจะเป็นการสร้างความเป็นสากล	100	0	3.25	3.57	-0.32	1.80	ปานกลาง	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง

ตารางที่ 15 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
7. นโยบายในการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นการเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นำไปสู่ความเป็นสากลได้	100	0	3.73	3.64	0.09	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
8. การเสนอข่าวอาชญากรรมมีผลในการสร้างความกดดันต่อเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และส่งผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์	83	17	3.41	3.54	-0.13	1.50	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
9. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม	78	22	3.54	2.61	0.93	1.50	มาก	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
10. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมักส่งผลกระทบต่อปริมาณและนโยบายของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม	67	33	3.01	3.18	-0.17	1.29	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
11. ปัจจุบันยังพบการแทรกแซงทางการเมืองต่อการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม	61	39	3.14	3.30	-0.15	1.29	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
12. แผนและนโยบายของรัฐเรื่องงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนางานด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	94	6	3.81	2.61	1.20	2.25	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง

2. ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหมด 12 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 16 พบผลการศึกษาดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านแผนและนโยบายของหน่วยงานที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ ปัจจัยผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ยังไม่มีความพร้อมในการรับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัจจัยความน่าเชื่อถือด้านความโปร่งใสและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานมีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ปัจจัยการจัดให้มีการให้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นการพัฒนาความพร้อมในการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัจจัยการใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นศาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากสามารถช่วยพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัจจัยการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเสมอ และปัจจัยมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานของหน่วยงานมีผลต่อความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน และผลการตรวจพิสูจน์ ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) คือ แนวโน้มการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ แนวโน้มการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ และการวัดระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นการสร้างมาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของผู้พิพากษา และแนวโน้มควรปรับปรุงให้หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานของประเทศไทยมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และระเบียบปฏิบัติงานที่ทันสมัย

ส่วนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าปัจจัยภายในด้านแผนและนโยบายของหน่วยงานที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) แต่เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละน้อยกว่า 85) คือ ปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมยังขาดองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนปัจจัยภายในที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าโอกาสเป็นไปได้ในระดับน้อย ($Md. \leq 3.0$) และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ ปัจจัยหน่วยงานราชการยังขาดแคลนเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัย นอกจากนี้ ปัจจัยภายในที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าโอกาสเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด ($Md. \leq 2.0$) และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) และเป็นแนวโน้มไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ ปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม มีความรู้พื้นฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์แล้ว และสามารถปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

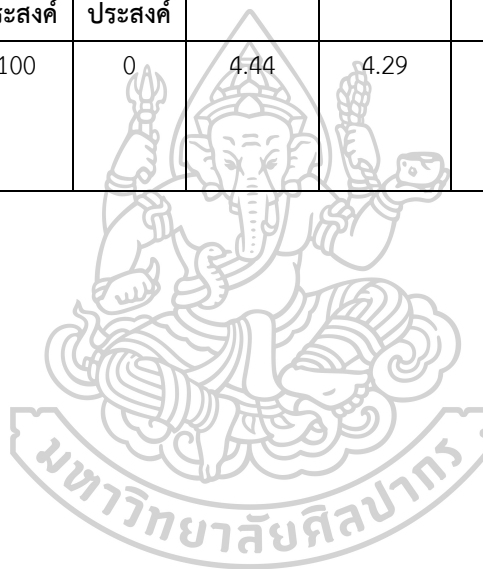
แผนและนโยบายของหน่วยงาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ	100	0	4.32	3.73	0.59	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
2. การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ และการวัดระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นการสร้างมาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของผู้พิพากษา	94	6	4.32	3.73	0.59	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
3. เพิ่มองค์ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่ยังขาดองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	83	17	3.09	3.30	-0.21	1.29	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ยังไม่มีความพร้อมในการรับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงควรพัฒนาแนวทางอื่น	94	6	3.85	3.85	0.00	1.00	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
5. ความน่าเชื่อถือด้านความโปร่งใสและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานมีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม	100	0	3.87	3.81	0.06	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

แผนและนโยบายของหน่วยงาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
6. การจัดให้มีการให้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นการพัฒนาความพร้อมในการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.30	4.10	0.20	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
7. ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว	72	28	1.44	3.21	-1.77	2.25	น้อยที่สุด	ไม่พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
8. การใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นศาลเพิ่มขึ้นเนื่องจากสามารถช่วยพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์	94	6	3.59	3.59	0.00	1.00	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
9. จัดหาเครื่องมือให้กับหน่วยงานราชการยังขาดแคลนเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัย	83	17	2.48	2.61	-0.13	2.25	น้อย	ไม่พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
10. ควรปรับปรุงให้หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานของประเทศไทยมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และระเบียบปฏิบัติงานที่ทันสมัย	100	0	4.50	3.41	1.09	2.25	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
11. การพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	100	0	4.49	4.36	0.14	0.82	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

แผนและนโยบายของหน่วยงาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
12. สร้างมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานของหน่วยงาน เนื่องจากมีผลต่อความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน และผลการตรวจ พิสูจน์	100	0	4.44	4.29	0.15	0.90	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ดังแสดงในตารางที่ 17 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือแนวโน้มพื้นฐานความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล แนวโน้มปัญหาความแตกต่างด้านความคิดพื้นฐานของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ส่งผลด้านลบต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวโน้มมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่แตกต่างกันของหน่วยงานมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของศาล ส่วนปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) คือแนวโน้มการทำงานของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันทำให้เกิดความล่าช้าควรรวมเข้าด้วยกัน

ด้านปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการเข้าถึงและการทำลายสถานที่เกิดเหตุของประชาชนและเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) และมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ แนวโน้มของมาตรฐาน, ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการครอบครองวัตถุพยานเกิดจากตัวบุคลากรเท่านั้นมิใช่ระบบ แนวโน้มขั้นตอนการทำงานที่แยกส่วนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของประสิทธิภาพการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้อง ($QD. > 1.5$) ในแนวโน้มเรื่องการประสานข้อมูล การส่งต่อข้อมูล และการสื่อสารรายละเอียดคดีที่ขาดประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการและกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้ประสิทธิภาพของการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ลดลง

ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \geq 1.5$) คือ แนวโน้มจัดอบรมการพัฒนาารูปแบบการนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญ

ที่สามารถเป็นพยานศาลจะ ทำให้ลดปัญหาความไม่เข้าใจกันของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ ปัจจัยมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี และแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม (QD. > 1.5) คือ แนวโน้มการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิตจะช่วยลดปัญหาการทำลายสถานที่เกิดเหตุ แนวโน้มการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้กับทุกฝ่าย โดยหน่วยงานกลางจะสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น และแนวโน้มการส่งเสริมงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะส่งผลด้านบวกต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 17 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

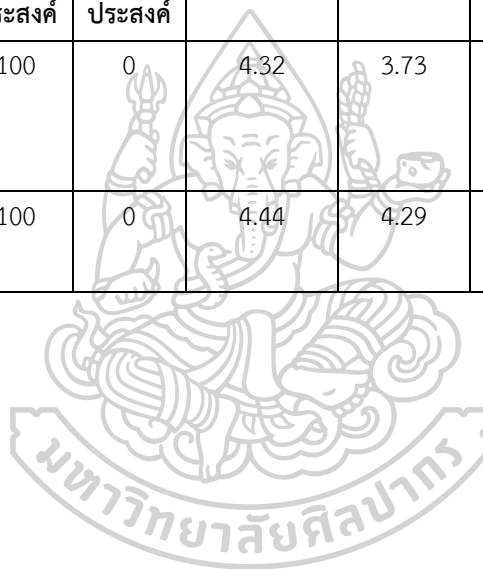
ปัญหาและอุปสรรค	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. ปรับพื้นฐานความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันให้เท่ากันเพื่อการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล	94	6	3.94	3.97	-0.03	0.90	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. ปัญหาความแตกต่างด้านความคิดพื้นฐานของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ส่งผลด้านลบต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	3.94	3.94	0.00	1.00	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. ปรับมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่แตกต่างกันของหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน	100	0	3.94	3.97	-0.03	0.90	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. ควบคุมการเข้าถึงและการทำลายสถานที่เกิดเหตุของประชาชนและเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯมีผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	3.41	3.81	-0.40	1.50	ปานกลาง	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
5. สร้างมาตรฐาน, ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการครอบครองวัตถุพยานเกิดจากตัวบุคลากรเท่านั้นมิใช่ระบบ	33	67	3.03	3.12	-0.09	0.82	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
6. ขึ้นการปรับขั้นตอนการทำงานที่แยกส่วน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ	67	33	3.19	3.32	-0.13	1.00	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 17 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้ยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
7. พัฒนาการประสานข้อมูล การส่งต่อข้อมูล และการสื่อสาร รายละเอียดคดีที่ขาดประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการและกรมสอบสวนคดีพิเศษ	72	28	3.12	3.68	-0.56	3.00	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
8. รวมระบบการทำงานของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็นการ ทำงานที่ซ้ำซ้อนกันทำให้เกิดความล่าช้า ควรรวมเข้าด้วยกัน	39	61	4.41	3.61	0.80	2.25	มาก	ไม่พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
แนวทางการแก้ไขปัญหา									
9. เพิ่มการจัดอบรมการพัฒนาารูปแบบการนำเสนอให้กับ ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเป็นพยานศาล	100	0	4.05	3.87	0.18	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
10. ระบบมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือใน การนำยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการ พิจารณาคดี	100	0	4.37	4.08	0.29	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
11. การกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อจะช่วยเหลือปัญหา การทำลายสถานที่เกิดเหตุ	100	0	4.45	3.81	0.64	2.25	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง

ตารางที่ 17 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥ 3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) < 1	Q3 - Q1 ≤ 1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
12. การประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้กับทุกฝ่าย โดย หน่วยงานกลางจะสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการทาง นิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม	100	0	4.32	3.73	0.59	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
13. การส่งเสริมงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งจะส่งผลด้านบวก ต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.44	4.29	0.15	0.90	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

4. ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ทั้งหมด 10 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 18 ได้ผลสรุปของการศึกษาดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (Md. \geq 4.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม (QD. \leq 1.5) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ การสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนาใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก (Md. \geq 3.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม (QD. \leq 1.5) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานจะก้าวหน้าไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีที่ผ่านการใช้งานในต่างประเทศก่อนมาใช้ภายในประเทศ (เช่น ประเทศอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส) แนวโน้มการรับฟังพยานบุคคลจะลดลง และการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มขึ้นและทดแทนในอนาคต แนวโน้มนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาระบบทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่จริงจังในทุกหน่วยงานคือแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นได้จริง แนวโน้มการพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจริง และส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ แนวโน้มนโยบายการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารคือเครื่องมือในการเผยแพร่หลักการการใช้พยานหลักฐานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และแนวโน้มพยานหลักฐานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง (Md. \leq 3.5) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม (QD. \leq 1.5) แต่เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) คือ แนวโน้มที่พยานบุคคลจะกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหากสามารถคิดค้นเทคโนโลยีการควบคุมพยานบุคคลได้ (เครื่องจับเท็จ)

ตารางที่ 18 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

แนวโน้มด้านการใช้พยานหลักฐาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานให้ก้าวหน้าไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีด้วยการเรียนรู้จากต่างประเทศก่อนมาใช้ภายในประเทศ (เช่น ประเทศอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส)	100	0	3.87	3.81	0.06	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. การลดการรับฟังพยานบุคคล โดยใช้การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มขึ้นและทดแทนในอนาคต	100	0	4.31	3.94	0.37	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. แนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาการอบรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่จริงจังในทุกหน่วยงานคือแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นได้จริง	94	6	3.81	3.81	0.00	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. การพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจริง และส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 18 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า (ต่อ)

แนวโน้มด้านการใช้พยานหลักฐาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
5. นโยบายการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารคือเครื่องมือในการเผยแพร่หลักการการใช้พยานหลักฐานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	100	0	4.31	3.94	0.37	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
6. พยานหลักฐานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม	100	0	4.46	3.41	1.05	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
7. พยานบุคคลจะกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหากสามารถคิดค้นเทคโนโลยีการควบคุมพยานบุคคลได้ (เครื่องจับเท็จ)	33	67	2.98	3.01	-0.03	0.90	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
8. พยานบุคคลและพยานเอกสารควรมีการใช้ควบคู่กันไป จะใช้เพียงลำพังไม่ได้	100	0	4.30	4.10	0.20	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
9. การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนควรเริ่มต้นที่การให้ความรู้จากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	100	0	4.48	4.29	0.19	0.90	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
10. การสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนาใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.55	4.41	0.14	0.75	มากที่สุด	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

5. ผลการศึกษาแนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ดังแสดงในตารางที่ 19 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการบูรรวมหน่วยงานด้านพิสูจน์หลักฐานมารวมกันไม่ใช้แนวทางในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ แนวโน้มที่กำหนดให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ดุลยพินิจเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกอบสำนวนคดี นอกจากนี้แนวโน้มที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะเป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับการทำงานของตำรวจ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$)

ส่วนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าแนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) แต่มีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) คือ แนวโน้มการที่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบเดียวกันหลายหน่วยจะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลและการกระจายงบประมาณ โดยแนวโน้มที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา เป็นแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) และมีความเห็นสอดคล้องกัน ($QD. \leq 1.5$) ส่วนแนวโน้มการทำงานสอบสวนควรแยกออกเป็นองค์กรอิสระเพื่อแก้ไขปัญหาจากการแทรกแซงและเพิ่มประสิทธิภาพ เป็นแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$)

ตารางที่ 19 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากร	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. มีแนวโน้มที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา	39	61	2.99	3.12	-0.13	0.82	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับการทำงานของตำรวจ	78	22	4.39	3.89	0.50	1.80	มาก	ไม่พึง ประสงค์	ไม่สอดคล้อง
3. การทำงานสอบสวนควรแยกออกเป็นองค์กรอิสระเพื่อแก้ไขปัญหามาจากการแทรกแซงและเพิ่มประสิทธิภาพ	56	44	3.14	3.61	-0.47	2.25	ปานกลาง	ไม่พึง ประสงค์	ไม่สอดคล้อง
4. ควรกำหนดให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ดุลยพินิจเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกอบสำนวนคดี	100	0	4.45	3.81	0.64	2.25	มาก	พึง ประสงค์	ไม่สอดคล้อง
5. การยุบรวมหน่วยงานด้านพิสูจน์หลักฐานมารวมกันไม่ใช่แนวทางในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์	94	6	4.21	3.81	0.40	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
6. การที่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบเดียวกันหลายหน่วยจะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลและการกระจายงบประมาณ	89	11	3.23	3.57	-0.34	1.80	ปานกลาง	พึง ประสงค์	ไม่สอดคล้อง

6. ผลการศึกษาแนวโน้มด้านบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า ทั้งหมด 7 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 20 ได้ผลสรุปของการศึกษาดังนี้

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมด้านบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้าที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในอนาคต แนวโน้มพ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดกว้างการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ แนวโน้มในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบัพัญญัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส, การบริการประชาชน และสร้างคามยุติธรรม และแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ จะดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการแทนแบบบุคคล ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) คือ แนวโน้มบัพัญญัติด้านการพัฒนาบุคลากรในการให้คำตอบแทนที่เหมาะสมทำให้แก้ไขปัญหาบุคลากรขาดประสิทธิภาพ และแนวโน้มควรมีการกำหนดบัพัญญัติทางกฎหมายในการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเกิดขึ้นเพื่อจะลดความล่าช้าในกระบวนการ

นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้ม พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนซึ่งเกิดจากแผนและนโยบายของรัฐที่นำไปสู่ความเป็นสากล

ตารางที่ 20 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

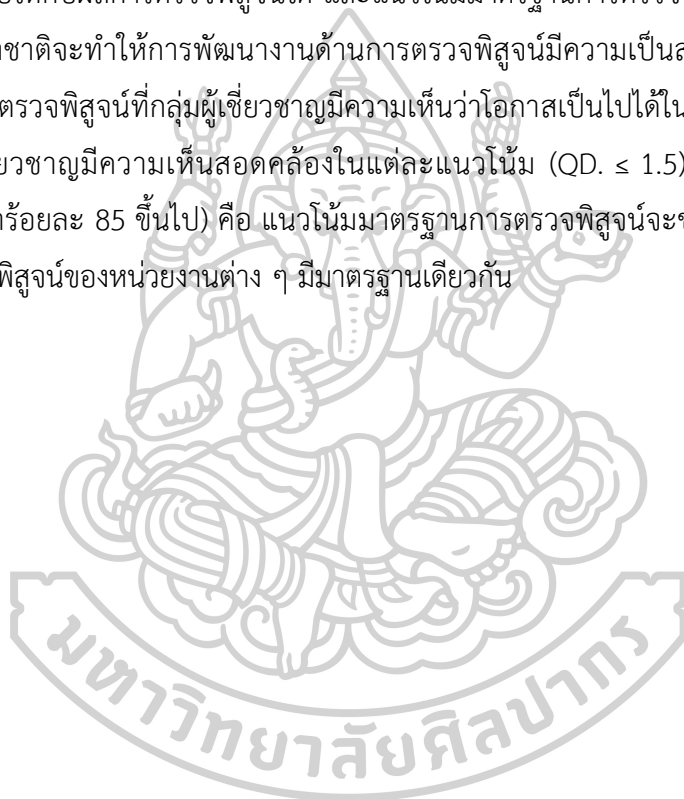
แนวโน้มด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. การกำหนดตามกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในอนาคต	100	0	3.68	3.75	-0.08	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดกว้างการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์	94	6	3.75	3.71	0.04	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนซึ่งเกิดจากแผนและนโยบายของรัฐที่นำไปสู่ความเป็นสากล	100	0	3.41	3.64	-0.23	1.29	ปานกลาง	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. ในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบัพัญญัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส, การบริการประชาชน และสร้างคามยุติธรรม	94	6	3.68	3.51	0.17	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 20 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านบัพัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า (ต่อ)

แนวโน้มด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานฯ	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
5. มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจ เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ จะ ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการแทนแบบบุคคล	100	0	3.68	3.52	0.15	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
6. บัพัญญัติด้านการพัฒนาบุคลากรในการให้คำตอบแทนที่ เหมาะสมทำให้แก้ไขปัญหาบุคลากรขาดประสิทธิภาพ	100	0	4.46	3.41	1.05	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
7. ควรมีการกำหนดบัพัญญัติทางกฎหมายในการกำหนด ระยะเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ที่ชัดเจนเกิดขึ้นเพื่อจะลดความล่าช้าในกระบวนการ	100	0	4.46	3.41	1.05	1.80	มาก	พึง ประสงค์	ไม่ สอดคล้อง

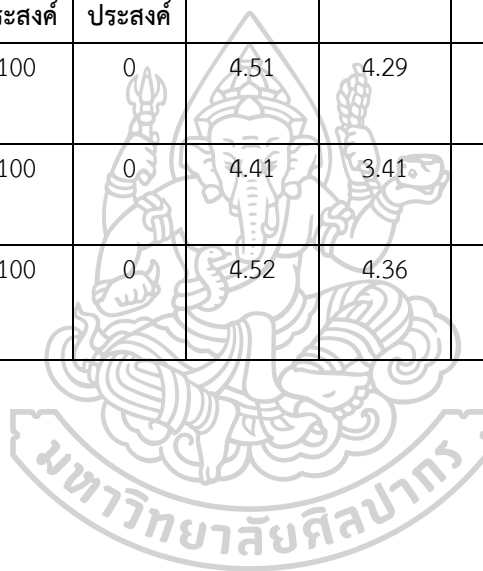
7. ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ทั้งหมด 3 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 21 ได้ผลสรุปของการศึกษาดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($Md. \geq 4.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มมาตรฐานการตรวจพิสูจน์สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ได้ และแนวโน้มมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติจะทำให้การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์มีความเป็นสากล ส่วนแนวโน้มด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน

ตารางที่ 21 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

แนวโน้มด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. มาตรฐานการตรวจพิสูจน์สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ได้	100	0	4.51	4.29	0.22	0.90	มากที่สุด	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. มาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน	100	0	4.41	3.41	1.00	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติ จะทำให้การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์มีความเป็นสากล	100	0	4.52	4.36	0.17	0.82	มากที่สุด	พึง ประสงค์	สอดคล้อง

8. ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านการพัฒนาหน่วยงานทั้ง 13 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 22 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านการพัฒนาหน่วยงานที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($Md. \geq 4.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมทั้งประเทศ

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านการพัฒนาหน่วยงานที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มศาลยุติธรรมมีแนวทางในการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดอบรมให้แก่บุคลากร แนวโน้มสำนักงานตำรวจแห่งชาติขยายหน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มียุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม แนวโน้มสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการกระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัดเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวโน้มสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการขยายหน้างานการตรวจพิสูจน์ให้ทันกับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่เสมอโดยการรับการอบรมจากต่างประเทศ แนวโน้มสถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวโน้มสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการเพิ่มศูนย์บริการออกเป็น 10 ศูนย์เพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และแนวโน้มการพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และจำเป็นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงระบบองค์กรโดยรวม

นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) แต่เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 85) คือ แนวโน้มสำนักงานอัยการควรจัดตั้งหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในสังกัดของสำนักงานอัยการเพื่อเป็นการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวโน้มเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีอาญาทั้งหมด และแนวโน้มการรวมหน้าที่ของบุคลากรเข้าด้วยกันเป็นแนวโน้มที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น การรวมขั้นตอนการทำงานของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนไว้ด้วยกัน ส่วนแนวโน้มการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะพัฒนาเป็นรูปแบบคณะทำงานทดแทนการทำงานรูปแบบเดิม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$)

ตารางที่ 22 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

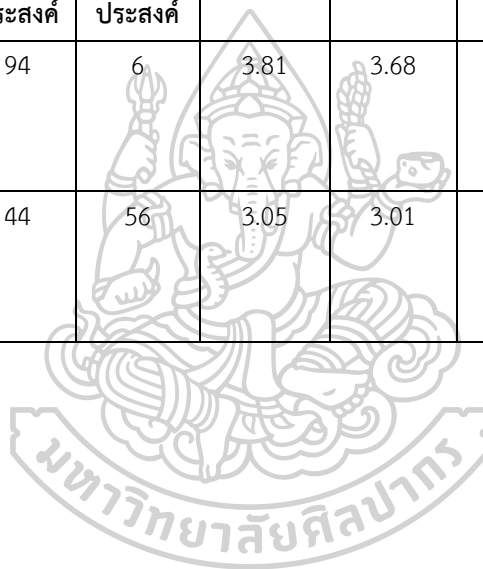
แนวโน้มด้านการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพอนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. ศาลยุติธรรมมีแนวทางในการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดอบรมให้แก่บุคลากร	100	0	4.30	4.10	0.20	1.29	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
2. สำนักงานอัยการควรจัดตั้งหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในสังกัดของสำนักงานอัยการเพื่อเป็นการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	50	50	3.07	3.14	-0.08	1.50	ปาน กลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีอาญาทั้งหมด	33	67	2.95	3.05	-0.10	1.00	ปาน กลาง	ไม่พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. หน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมทั่วประเทศ	100	0	4.59	4.29	0.30	0.90	มากที่สุด	พึงประสงค์	สอดคล้อง
5. หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์หลักฐานโดยตรงจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.39	3.89	0.50	1.80	มาก	พึงประสงค์	ไม่ สอดคล้อง
6. สำนักงานตำรวจแห่งชาติขยายหน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีพื้นที่ครอบคลุม	100	0	4.21	3.81	0.40	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 22 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า (ต่อ)

แนวโน้มด้านการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาสเป็นไปได้	ภาพอนาคต	ความสอดคล้องของความเห็น
	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์							
7. การปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะพัฒนาเป็นรูปแบบคณะทำงานทดแทนการทำงานรูปแบบเดิม	94	6	3.11	2.61	0.50	1.29	ปานกลาง	พึงประสงค์	สอดคล้อง
8. สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการกระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัดเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
9. สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการขยายหน้างานการตรวจพิสูจน์ให้ทันกับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่เสมอโดยการรับการอบรมจากต่างประเทศ	100	0	3.97	3.94	0.03	1.00	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
10. สถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
11. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการเพิ่มศูนย์บริการออกเป็น 10 ศูนย์เพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	94	6	3.94	3.71	0.23	1.13	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง

ตารางที่ 22 ผลการศึกษาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า (ต่อ)

แนวโน้มด้านการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.)	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาสเป็นไปได้	ภาพอนาคต	ความสอดคล้องของความเห็น
	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์	≥3.5						
12. การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และจำเป็นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงระบบองค์กรโดยรวม	94	6	3.81	3.68	0.13	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
13. การรวมหน้าที่ของบุคลากรเข้าด้วยกันเป็นแนวโน้มที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น การรวมขั้นตอนการทำงานของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนไว้ด้วยกัน	44	56	3.05	3.01	0.04	0.90	ปานกลาง	ไม่พึงประสงค์	สอดคล้อง

9. ผลการศึกษาแนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ดังแสดงในตารางที่ 23 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($QD. \leq 1.5$) คือ แนวโน้มเทคโนโลยีการบันทึกภาพด้วยดาวเทียมจะเป็นหลักฐานในการสืบสวน สอบสวนและพิจารณาคดีในอนาคต แนวโน้มการใช้ระบบสารสนเทศร่วมในการครอบครองวัตถุพยานในลักษณะของภาพถ่ายออนไลน์และวิดีโอ แนวโน้มระบบฐานข้อมูลถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการติดตามผู้กระทำความผิด และการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ส่วนแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($QD. > 1.5$) คือ แนวโน้มมีการพัฒนาประสิทธิภาพของกล้องวงจรปิด และการกระจายพื้นที่ติดตั้งเพิ่มขึ้น แนวโน้มการตรวจที่มีศักยภาพในการวิเคราะห์ระดับนาโนจะใช้ตัวอย่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และแนวโน้มมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 23 แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

แนวโน้มการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาสเป็นไปได้	ภาพอนาคต	ความสอดคล้องของความเห็น
	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์							
1. มีการพัฒนาประสิทธิภาพของกล้องวงจรปิดและการกระจายพื้นที่ติดตั้งเพิ่มขึ้น	100	0	4.46	3.41	1.05	1.80	มาก	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง
2. เทคโนโลยีการบันทึกภาพด้วยดาวเทียมจะเป็นพื้นฐานในการสืบสวน สอบสวนและพิจารณาคดีในอนาคต	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
3. การใช้ระบบสารสนเทศร่วมในการครอบครองวัตถุพยานในลักษณะของภาพถ่ายออนไลน์และวิดีโอ	100	0	4.37	4.08	0.29	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
4. การตรวจที่มีศักยภาพในการวิเคราะห์ระดับนาโนจะใช้ตัวอย่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น	100	0	4.43	4.05	0.38	1.80	มาก	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง
5. ระบบฐานข้อมูลถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการติดตามผู้กระทำความผิด	100	0	4.41	3.41	1.00	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
6. การพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล	100	0	4.37	4.08	0.29	1.50	มาก	พึงประสงค์	สอดคล้อง
7. มีการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.46	3.41	1.05	1.80	มาก	พึงประสงค์	ไม่สอดคล้อง

10. ผลการศึกษาแนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า ทั้งหมด 5 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 24 ได้ผลสรุปของการศึกษาดังนี้

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ($Md. \geq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว แนวโน้มการแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาดูงานจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวโน้มพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล นักตรวจพิสูจน์ แพทย์นิติเวช มีการจัดอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกัน และแนวโน้มมีการจัดทำคู่มือและตำราทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จากกระทรวงยุติธรรมให้กับประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน

นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่ามีแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้าที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($Md. \leq 3.5$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม ($QD. \leq 1.5$) และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ (มีค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป) คือ แนวโน้มการให้ความรู้จากกระทรวงยุติธรรมต้องเป็นการบูรณาการความรู้จากทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน ได้แก่ ศาล อัยการ ตำรวจ มหาวิทยาลัย กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 24 ผลการศึกษาแนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

แนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการเกี่ยวกับนิติ วิทยาศาสตร์	ภาพอนาคต ที่พึงประสงค์ (%)		มัธยฐาน (Md.) ≥3.5	ฐานนิยม (Mo)	(Mo - Md) <1	Q3 - Q1 ≤1.5	โอกาส เป็นไปได้	ภาพ อนาคต	ความ สอดคล้อง ของ ความเห็น
	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์							
1. การสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ช่วยให้ เกิดการพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
2. การแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาดูงานจากต่างประเทศอย่าง ต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์	100	0	4.21	3.98	0.23	1.29	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
3. พนักงานสอบสวน อัยการ ศาล นักตรวจพิสูจน์ แพทย์นิติเวช มี การจัดอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์ร่วมกัน	100	0	4.31	3.94	0.37	1.50	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
4. มีการจัดทำคู่มือและตำราทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จาก กระทรวงยุติธรรมให้กับประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความ เข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและ ประชาชน	94	6	3.52	3.51	0.01	1.13	มาก	พึง ประสงค์	สอดคล้อง
5. การให้ความรู้จากกระทรวงยุติธรรมต้องเป็นการบูรณาการ ความรู้จากทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน ได้แก่ ศาล อัยการ ตำรวจ มหาวิทยาลัย กระทรวงยุติธรรม	100	0	3.17	3.81	-0.64	2.25	ปานกลาง	พึง ประสงค์	ไม่สอดคล้อง

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการทดลอง

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญา” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุปและอภิปรายผลการทดลอง โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 1 แสดงผลการศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาและหาความสัมพันธ์ของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติในการทดสอบ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 2 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี และแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลในอนาคต ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคต Ethnographic Delphi Future Research (EDFR)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 1

การวิจัยใช้ข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2546-2559 จำนวน 690 ฎีกา จากกลุ่มคดีความผิด 3 ประเภท ประกอบด้วย คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรข้อมูลทั่วไป และตัวแปรพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี ผลการศึกษาตัวแปรข้อมูลทั่วไปพบว่า ร้อยละ 62.89 ของโจทก์และร้อยละ 99.13 ของจำเลยในคดีเป็นเพศชาย โดยโจทก์และจำเลยมีความสัมพันธ์เป็นคนที่รู้จักกัน 66.08% ซึ่งคดีทำการศึกษาเกิดขึ้นในเวลากลางวันและกลางคืนใกล้เคียงกัน ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีพบว่า ค่าเบี่ยงเบนของโจทก์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี ($P < 0.01$) โดยมีค่า odd ratio เท่ากับ 29.67 5.46 และ 3.70 ตามลำดับ โดยคดีที่มีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณาคดี ศาลสามารถตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดได้ 87.3% อย่างไรก็ตามเมื่อนำตัวแปรที่สามารถหาค่า odd ratio ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธี Logistic regression พบว่า ตัวแปรคำรับสารภาพ บันทึกคำให้การ คำให้การที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์ การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นตัวแปรที่มีผล

ต่อการตัดสินใจในคดี ($P < 0.01$) โดยตัวแปรค่าให้การที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์ มีค่า Exp (B) สูงสุดโดยมีค่าเท่ากับ 23.16 การวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาคดีของศาลในประเทศไทยมีการใช้พยานหลักฐานหลายชนิดในการตัดสินคดี และคดีที่มีการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบจะทำให้ศาลสามารถตัดสินคดีได้อย่างถูกต้องและปราศจากข้อสงสัยในคดี

เมื่อทำการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนของกลุ่มที่ผิดที่สนใจ 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ความผิดเกี่ยวกับเพศ การวิจัยให้ผลดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้งหมดจำนวน 301 ฎีกา จาก 13 มาตรา จำนวน 301 ฎีกา ในช่วงระหว่างปี 2546-2559 พบว่า ตัวแปรกลุ่มของข้อมูลทั่วไปของคดีทุกตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการพิจารณาคดี ($P > 0.05$) แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานทุกตัวต่อผลการพิจารณาคดี โดยตัวแปรวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีค่าความสัมพันธ์ odd ratio เท่ากับ 5.08 โดยเมื่อใช้พยานหลักฐานทางการแพทย์และการประเมินบาดแผลทางนิติเวชมาประกอบการพิจารณาคดีร่วมด้วยทำให้คำพิพากษาคัดสินลงโทษผู้กระทำผิดได้ถึง 88.9% และ 100% ตามลำดับ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานประเภทค่าให้การ พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ต่อคำตัดสินของศาล ซึ่งตัวแปรค่าให้การโจทก์ที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานมีค่าความสัมพันธ์ odd ratio สูงสุดเท่ากับ 25.309 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การพิจารณาคดีของศาลมีการใช้พยานหลักฐานและพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบการตัดสินคดี โดยพยานหลักฐานที่สอดคล้องกันส่งผลให้การพิจารณาคดีปราศจากข้อสงสัย โดยตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานที่มีค่า odd ratio สูงสุดคือ ประจักษ์พยาน และยังพบอีกว่าตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานประเภทค่าให้การทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี โดยเฉพาะตัวแปรค่าให้การโจทก์ที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานจะมีความสัมพันธ์ต่อผลการตัดสินคดีสูงสุด (odd ratio = 25.309) เมื่อทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินพิจารณาคดีด้วยการวิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) พบว่าตัวแปรการรับสารภาพ เป็นตัวแปรเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลการตัดสินคดีสูงสุด (odd ratio = 12.062)

คำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตจำนวน 9 มาตรา จากคำพิพากษาศาลฎีกา 196 ฎีกา ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2559 โดยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรข้อมูลทั่วไป และตัวแปรประเภทพยานหลักฐาน พบว่า ตัวแปรข้อมูลทั่วไป ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดีในชั้นศาลแต่มีผลต่อการสืบสวนสอบสวนและการกำหนดอัตราโทษ ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานที่มีความสัมพันธ์กับผลการพิจารณาคดีและมีค่าความสัมพันธ์ odd ratio สูงที่สุดคือ ตัวแปรประจักษ์พยาน มีค่าเท่ากับ 23.933 ส่วนตัวแปรพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์มีผลต่อการพิจารณาคดีใกล้เคียงกัน โดยมีค่า odd ratio

เท่ากับ 4.153 และ 4.537 ตามลำดับ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย (Logistic Regression Analysis) พบว่าเมื่อมีตัวแปรพยานหลักฐานการประเมินบาดแผลทางนิติเวชประกอบการพิจารณา คดีจะทำให้อัตราการตัดสินลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตเพิ่มขึ้น 7.797 เท่า

การศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 193 ฎีกา โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดต่อการตัดสินพิจารณาคดี พบว่าตัวแปรกลุ่มข้อมูลทั่วไป ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดีของศาล แต่ตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานมีความสัมพันธ์กับผลการตัดสินคดี ได้แก่ คำรับสารภาพของจำเลยบันทึกคำให้การ, โจทก์ให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐาน, การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ, พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานทางการแพทย์ โดยตัวแปรกลุ่มพยานหลักฐานที่มีค่า odd ratio สูงสุดคือ โจทก์ให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐาน ส่วนตัวแปรพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ, จำเลยให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐาน, การประเมินบาดแผลทางนิติเวช และการใช้อาวุธร่วมในการก่อเหตุไม่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สามารถรับฟังประกอบพยานหลักฐานได้ เมื่อทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินพิจารณาคดีด้วยการวิเคราะห์สมการเส้นถดถอย (Logistic Regression Analysis) พบว่าตัวแปรโจทก์ให้การสอดคล้อง เป็นตัวแปรเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลการตัดสินคดีสูงสุด (odd ratio = 104.086)

จากการศึกษาผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการพิจารณาคดีอาญา โดยให้ผลใกล้เคียงกันในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต แต่ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศการพิจารณาคดีพยานบุคคลถูกนำมาใช้มากกว่าพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 1

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พยายามที่จะแสดงมุมมองใหม่เกี่ยวกับผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการพิจารณาคดีอาญา ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาผลของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการพิจารณาคดีอาญา และคุณค่าที่แตกต่างกันของพยานหลักฐานแต่ละประเภทที่มีต่อการพิจารณาคดีอาญาในชั้นศาลฎีกา การวิจัยคัดเลือกข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกา เนื่องจากข้อมูลส่วนนี้เสรีจลินกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยและได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ได้ตามระบบของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ดังนั้นเราจึงเชื่อมั่นในแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่คัดเลือกลำนำมาใช้เป็นข้อมูลจากผลของคดีในปีพ.ศ.2546-พ.ศ. 2559 เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาคดีมีการนำพยานหลักฐานประเภทต่างๆ มาประกอบการพิจารณาคดี รวมถึงพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้รับความสนใจและถูกนำมาใช้ในชวงเวลาดังกล่าวด้วย

การศึกษาได้นำข้อมูลที่ปรากฏในคำพิพากษาของศาลฎีกาถูกคัดเลือกมาทำการวิเคราะห์ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคือข้อมูลทั่วไปของคดี ซึ่งประกอบด้วย เพศ สถานที่เกิดเหตุ ความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย และเวลาที่เกิดเหตุ ซึ่งได้ตั้งสมมุติฐานว่าข้อมูลทั่วไปของคดีเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการพิจารณาคดีอาญา ผลการทดสอบสมมุติฐานงานวิจัยดังกล่าวก็ได้แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลดังกล่าวเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพิจารณาคดีอาญา เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวเป็นเพียงปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งไม่ได้เป็นปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคล และยังพบว่าเป็นไปตามบทบัญญัติทางกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามมีบางปัจจัยพบว่าส่งผลต่อบทบาทการปฏิบัติงานส่วนอื่นในกระบวนการยุติธรรม เช่น การสืบสวน การสอบสวน

จากการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับเพศด้านความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงของคู่ความทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยพบว่าส่งผลเหมือนกัน เรื่องของเพศจึงถือเป็นพื้นฐานของความเท่าเทียมทางเพศ ดังนั้นผลจากการกระทำผิดในรูปแบบเดียวกันจึงไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างต่อการพิจารณาคดี ซึ่งในส่วนนี้สอดคล้องตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในเรื่องของความเสมอภาคตาม มาตรา 30 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” ดังนั้นความแตกต่างทางเพศไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการพิจารณาคดี ผลการวิจัยยังได้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงสถิติของผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งพบว่าในคดีอาญาที่เกิดขึ้นเพศชายเป็นเพศที่กระทำความผิดมากกว่าเพศหญิง และในส่วนผู้เสียหายก็พบว่าเกิดกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งส่วนดังกล่าวนี้สอดคล้องกับทัศนะของบรอยด์และแอกนิว (Broidy and Agnew, 1997: 275-306) ที่กล่าวว่า การที่เพศชายกระทำผิดมากกว่าเพศหญิงนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า เพศชายมีความอดทนต่อแรงกดดันน้อยกว่าเพศหญิง ในลักษณะเช่นนี้ทำให้เพศชายมีโอกาสที่จะกระทำผิดได้ง่ายไม่เหมือนเพศหญิงที่อดทนได้ดีกว่าโอกาสที่เพศหญิงจะกระทำผิดก็มีน้อยจึงพบโอกาสที่เพศชายกระทำผิดมากกว่าเพศหญิงนั่นเอง

สำหรับตัวแปรรูปแบบความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยที่สนใจในการวิจัยครั้งนี้ ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์แบบคนรู้จักและความสัมพันธ์แบบคนแปลกหน้า โดยการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้พบว่าความสัมพันธ์แบบคนรู้จักจะมีโอกาสในการกระทำความผิดต่อกันสูงกว่ารูปแบบคนแปลกหน้า ส่วนความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ทั้งสองไม่มีผลต่อการตัดสินพิจารณาคดี แต่มีผลต่อการกำหนดอัตราโทษ ยกตัวอย่างเช่น คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตความสัมพันธ์เพียงบางสถานะเท่านั้นจึงจะมีผลให้รับโทษหนักขึ้นหรือเรียกว่าเหตุฉกรรจ์ในเรื่องฐานะบุคคลและพฤติการณ์ของผู้กระทำนั้น เช่น การทำร้ายบุพการี เจ้าพนักงาน ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (ป.อาญา) และคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ในมาตรา 335 ลักทรัพย์ (11) ที่เป็นนายจ้างหรือที่อยู่ในครอบครองของนายจ้าง จะมีโทษสูงกว่ามาตรา 334 ลักทรัพย์นั่นเอง เช่นเดียวกับความแตกต่างของเวลากลางวันและกลางคืน และความแตกต่างของสถานที่ส่วน

บุคคลและสถานที่สาธารณะ ล้วนไม่มีผลต่อการพิจารณาคดีโดยตรงแต่พบว่ามีผลต่อการกำหนดอัตราโทษที่หนักขึ้น ตามมาตรา 335 ผู้ใดลักทรัพย์ (1) ในเวลากลางคืนและ (8) เคหสถาน สถานที่ราชการ หรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริหารสาธารณที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลย ตามการศึกษาวิจัยของ (3) Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2010b) ระบุว่าความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยแม้จะไม่มีผลในการตัดสินคดีในชั้นศาล แต่มีรายงานถึงปัจจัยดังกล่าวในส่วนที่ส่งผลด้านบวกต่อการจับกุม ผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่และผู้กระทำความผิดจะการรับสารภาพด้วยการจำนนต่อหลักฐาน นอกจากนี้ยังส่งผลในการรับฟังพยานหลักฐานต่างกันในแง่ของข้อเท็จจริงในการยืนยันตัวบุคคลของผู้กระทำความผิดในคดีอีกด้วย

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และโอกาสความน่าจะเป็นในการพิจารณาคดีอาญาของข้อมูลพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพิจารณาคดีเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่แตกต่างกันของพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ เช่น พยานบุคคล คำให้การ บันทึกคำให้การ พยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานทางการแพทย์ การประเมินบาดแผลทางการแพทย์ หรือแม้กระทั่งการพบอาวุธในคดี รูปแบบของคุณค่าพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ นั้นมีบทบาทที่แตกต่างกันโดยการทดสอบทำโดยการใส่โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย พบว่า การพิจารณาคดีอาญาจะใช้พยานหลักฐานหลาย ๆ ประเภทประกอบกัน ซึ่งความหมายของพยานหลักฐานที่นำมาใช้ในการพิจารณาคดีตามการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตามคำกล่าวของ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ ที่ได้ระบุถึงพยานหลักฐานว่า คือ “สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมายและเป็นสิ่งที่สามารถเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้” ซึ่งจะหมายถึงพยานบุคคลและคำให้การ พยานเอกสารและวัตถุพยานด้วย ส่วนวิธีการจำแนกประเภทของพยานหลักฐานนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ การวิจัยในครั้งนี้ใช้การจำแนกตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ที่ระบุว่า “พยานหลักฐาน” หมายถึงพยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งอาจจะใช้พิสูจน์การกระทำความผิดได้ ผู้วิจัยจึงแบ่งประเภทพยานหลักฐานออกเป็นพยานบุคคลและคำให้การ กับพยานเอกสารและวัตถุพยานประเภทต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและสอดคล้องกับบทบัญญัติทางกฎหมาย ระดับคุณค่าที่ค้นพบจากผลการวิจัยมีระดับแตกต่างกันในแต่ละตัวแปรและพบว่าในแต่ละประเภทความผิดของคดีพยานหลักฐาน แต่ละประเภทก็ส่งผลที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย ในส่วนประจักษ์พยานจะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการพิจารณาคดีอาญาในทุกประเภทความผิดซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ (2546) ที่ระบุว่า ประจักษ์พยานเป็นพยานหลักฐานโดยตรง (Direct Evidence) คำให้การที่ได้จากประจักษ์พยานนั้นเป็นหลักฐานคำให้การที่ได้จากปากคำของผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้กระทำความผิดมักจะทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้เสมอ ส่วนมากในกรณีปกติ

พยานหลักฐานที่ช่วยนำคนผิดไปฟ้องลงโทษมักเป็นพยานบุคคลจะเห็นได้ว่า แนวทางการสืบสวนมักมุ่งหาพยานบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งที่หาได้ง่าย และพนักงานสอบสวนได้รับการฝึกฝนและถ่ายทอดความรู้ ในการค้นความจริงและเจราจาหว่านล้อมความจริงจากพยานบุคคลได้ จึงส่งผลให้ประจักษ์พยานเป็นพยานบุคคลที่มีต่อการพิจารณาคดีมากที่สุด ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (1.) Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2010a) ที่พบว่า ประจักษ์พยานในคดีมีความสำคัญในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสืบสวนของเจ้าหน้าที่จนทำให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ผู้ต้องสงสัยและระบุตัวผู้กระทำความผิดได้ แต่อย่างไรก็ตามการรับฟังประจักษ์พยานก็มีเงื่อนไขในการรับฟัง คือประจักษ์พยานนั้นต้องมีใช้ประจักษ์พยานที่กล่าวอ้างลอย ๆ โดยปราศจากพยานหลักฐานสนับสนุน เพราะจะทำให้คำให้การของประจักษ์พยานนั้นขาดน้ำหนัก ในส่วนของพยานแวดล้อมและพยานบอกเล่า การรับฟังและการให้นำหน้าจะมีผลน้อยกว่า เนื่องจากพยานบอกเล่าไม่ต้องรับผิดชอบในข้อเท็จจริงนี้ว่าเป็นความจริงหรือเท็จ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิอาญา) มาตรา 226/3 ที่ระบุว่า ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลได้นำมาเบิกความต่อศาล หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่าห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่ (1) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่า นั้น น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ (2) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่า นั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้พยานแวดล้อม, พยานบอกเล่ามีเงื่อนไขในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานมากกว่าส่งผลให้ไม่มีผลโดยตรงต่อการพิจารณาคดี

ในส่วนของพยานบุคคลประเภทพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งถือเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง ลักษณะคุณค่าในทางคดี พยานผู้เชี่ยวชาญจะมาเบิกความในลักษณะแสดงความเห็นมีใช้เป็นการประสพบพบเห็นข้อเท็จจริงและนำมาเล่าให้ศาลฟัง ผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาเข้ามาในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นผู้ช่วยตรวจพยานหลักฐานโดยใช้ความรู้เฉพาะทางซึ่งศาลไม่สามารถรู้เองได้ เช่น การตรวจพยานหลักฐานในการกระทำผิด ดังนั้นการรับฟังและการชั่งน้ำหนักจึงอยู่ที่คุณค่าของพยานหลักฐานที่นำมาตรวจด้วย จึงไม่ใช่พยานหลักฐานโดยตรง (จิราภรณ์ เนาวพนานนท์, 2552)

ตัวแปรบันทึกคำให้การและตัวแปรการรับสารภาพของจำเลย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาคดี เพราะใช้พยานหลักฐานอ้างเป็นข้อเท็จจริงได้ ซึ่งการรับฟังขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่นำมาสนับสนุนคำให้การนั้น ว่าเป็นความจริงหรือไม่ บันทึกคำให้การและคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญ ข้อความที่ระบุไว้ในบันทึกคำให้การในชั้นพนักงานสอบสวน

และคำให้การในชั้นพิจารณาคดีส่งผลต่อการพิจารณาคดี เพราะผู้ที่รู้เห็นการกระทำความผิดได้ดีที่สุดคือผู้กระทำความผิดเอง คำรับสารภาพของผู้ต้องหาจึงมีคุณค่าในทางพยานหลักฐาน (อัญชนา สุขสาคร, 2549) และคำให้การที่มีน้ำหนักมากจะเป็นคำให้การของฝ่ายผู้เสียหายเนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหา ฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวหาจะมีหน้าที่ในการนำเสนอ คือแสดงพยานหลักฐานตามที่นำเสนอ ในขณะที่จำเลยมีหน้าที่ในการแก้ข้อกล่าวหาโดยนำพยานหลักฐานมาต่อสู้ ทักล้างข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิอาญา) มาตรา 227 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเหตุให้ศาลจะกล่าวถึงฝ่ายโจทก์ซึ่งรวบรวมพยานหลักฐานอย่างหนาแน่นเพื่อประกอบคำฟ้องมากกว่าฝ่ายจำเลยซึ่งรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแก้ต่างเท่านั้น ซึ่งบันทึกคำให้การที่เป็นคำรับสารภาพ จะพบว่ามีตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม การสอบสวน และชั้นพิจารณาในศาล โดยมีผลต่างกันคือ ถ้าผู้ถูกจับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดในชั้นจับกุม ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.อาญา) มาตรา 84 บรรทัดท้าย ส่วนการรับสารภาพในชั้นสอบสวนนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนนำข้อความการรับสารภาพดังกล่าวมาเบิกความต่อศาลจะถือว่าเป็นพยานบอกเล่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิอาญา) มาตรา 226/3 ซึ่งโดยหลักห้ามรับฟัง แต่มีข้อยกเว้นให้รับฟังได้โดยมีเงื่อนไข ส่วนคำรับสารภาพในชั้นศาล(จำเลยมาเบิกความในศาล) นั้น ถ้าไม่ขัดแย้งกับคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนในข้อสาระสำคัญจะมีความน่าเชื่อถือที่สุด ซึ่งรูปแบบการรับสารภาพประกอบด้วยคำรับสารภาพในการพิจารณาคดีสำหรับงานวิจัยนี้แยกออกเป็นคำให้การปฏิเสธหรือให้การภาคเสธ กับการรับสารภาพซึ่งประกอบด้วย การรับสารภาพในชั้นสอบสวนแล้วปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีของศาล, การรับสารภาพในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาล และการปฏิเสธในชั้นสอบสวนและรับสารภาพในชั้นศาล คุณค่าของตัวแปรดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษารายงานของ Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2011) ที่แสดงถึงการนำบันทึกคำให้การมาประกอบการพิจารณาคดีในชั้นศาลฎีกาจะช่วยให้ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลลดลง และหากข้อมูลบันทึกคำให้การมีความสอดคล้องกับคำให้การของโจทก์และพยานหลักฐาน นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์พบว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นตำรวจ หรือชั้นศาลทำให้ตำรวจสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างครบถ้วนจนสามารถตัดสินคดีได้อย่างหมดข้อสงสัย

คำเบิกความของฝ่ายโจทก์มีผลต่อการพิจารณาคดี แต่ที่มีระดับความสัมพันธ์ที่สูงกว่าคำเบิกความของจำเลย เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหา (อิสระ ภูสีน้อย, 2547) “ในทัศนคติว่าระบบกล่าวหา ถือเป็นหน้าที่ของโจทก์ผู้กล่าวหาต้องนำพยานหลักฐานมานำสืบให้รับฟังได้” กล่าวคือฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวหาจะมีหน้าที่ในการนำเสนอ คือแสดงพยานหลักฐานตามที่นำเสนอ ในขณะที่จำเลยมีหน้าที่ในการแก้ข้อกล่าวหาโดยนำพยานหลักฐานมาต่อสู้ ทักล้างข้อกล่าวหาเป็นเหตุให้ศาลจะกล่าวถึงฝ่ายโจทก์มากกว่าฝ่ายจำเลย

นอกจากพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลแล้ว พยานหลักฐานที่น่าสนใจและส่งผลต่อการพิจารณาคดีในส่วนของ พยานวัตถุประเภทต่าง ๆ ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในแง่ของคุณค่าทางคดี อันประกอบด้วย พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีงานวิจัยที่แสดงถึงผลของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีของ บุญศักดิ์ หาญเทิดสิทธิ์ (2557) แสดงคุณค่าของตัวแปรพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ว่ามีอิทธิพลต่อผลคำตัดสินคดีมากกว่าพยานหลักฐานที่ไม่ผ่านการตรวจทางวิทยาศาสตร์และพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือส่วนที่นำมาเบิกความย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าคำให้การของจำเลยอีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Joseph L. Peterson et al.(2013) เรื่อง ผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดี รายงานผลการวิจัยดังกล่าวระบุว่า การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในคดี ทำให้โอกาสการจับกุมผู้กระทำความผิดสูงกว่าการใช้พยานหลักฐานที่ไม่ผ่านการตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังระบุเพิ่มเติมอีกว่าการใช้หลักฐานที่ผ่านการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์เช่น ลายนิ้วมือ การตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ การตรวจพิสูจน์เขม่าปืน เป็นต้น ผลการตรวจพิสูจน์เหล่านี้ต่างมีผลต่อการตัดสินคดีมากกว่าหลักฐานที่ไม่ผ่านการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องแต่งกาย,ยานพาหนะ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการศึกษาถึงบทบาทของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างไปในการคลี่คลายคดีรูปแบบอื่น ตามการศึกษาของ J Burrows and R Tarling (2004) ได้รายงานถึงคุณค่าของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ (finger print, DNA, footprint) ในการส่งเสริมการจับกุมเช่นเดียวกับผลการศึกษาในคดีลักพาตัวเด็กของ Katherine M. Brown, et al. (2011) ที่แสดงคุณค่าในด้านบวกของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการเพิ่มความสามารถต่อการสืบสวนของตำรวจ หรือแม้แต่การศึกษาในคดีฆาตกรต่อเนื่องที่รูปแบบคดีมีความซับซ้อนก็พบว่า พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีส่วนสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในขั้นตอนการตัดสินผู้กระทำความผิดในชั้นศาล และยังพบงานวิจัยที่พยายามศึกษารูปแบบการนำเสนอพยานหลักฐานในชั้นศาลของ K. A. Martire et al. (2014) ที่ใช้อัตราส่วนความเป็นไปได้มาประยุกต์เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ในการนำเสนอพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อศาลนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันมีการพัฒนาพื้นฐานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมให้มีความก้าวหน้าทันกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับรูปแบบอาชญากรรมที่มีรูปแบบแตกต่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ตัวแปรการใช้อาวุธในการก่อเหตุนั้น จากการวิจัยพบว่า มีผลต่อการพิจารณาคดี ซึ่งก่อนอื่นต้องระบุเสียก่อนว่าสิ่งของดังกล่าวเป็นอาวุธหรือไม่ โดยทั่วไป “อาวุธ” หมายถึง วัตถุพยานที่มักพบจากการก่อเหตุโดยอาวุธแยกได้เป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ปืน ระเบิด เป็นต้น หรืออีกประเภทคือ อาวุธตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด 1 มาตรา 1 ที่หมายความรวมถึง “สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดย

สภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะ ใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ” เมื่อนำมาใช้ในการก่อเหตุด้วย ซึ่งอาวุธเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างพยานหลักฐานในคดี เป็นพยานหลักฐานที่ประกอบข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด นำไปสู่การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและองค์ประกอบของความผิด นำไปสู่การกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้น เพราะเป็นสิ่งสนับสนุนข้อกล่าวหาและระบุเจตนาของคดีได้ เช่น ในกรณีของอาวุธปืนถ้าถูกพบในความครอบครองของผู้ต้องหาสามารถใช้ผูกมัดตัวเจ้าของปืนกับคดีฆาตกรรมที่เขากระทำการไปแล้วได้ ถ้าหากว่าร่องรอยที่ปรากฏบนลูกกระสุนปืนที่ผู้ชำนานูยยิงทดลองจากปืนของเขา มีลักษณะเหมือนกับร่องรอยที่ปรากฏบนลูกกระสุนปืนที่ผ่ามาจากศพผู้ตาย เป็นต้น พิศรา สีนลอยมา (2560) ในคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตเมื่อมีการใช้อาวุธจะทำให้เกิดวัตถุพยานและร่องรอยเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงพฤติการณ์ของคดีได้ส่งผลต่อการพิจารณาคดี ซึ่งการใช้อาวุธแต่ละประเภทจะก่อให้เกิดความรุนแรงต่างกัน เช่น อาวุธปืนส่งผลให้เกิดการตายได้ในขณะที่ไม้ขนาดเล็กลูกอาจทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บจึงส่งผลต่อการพิจารณาคดีกับผู้กระทำผิดได้

ตัวแปรการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ และตัวแปรพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินพิจารณาคดี เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนสำคัญมากในการคลี่คลายคดี ตามที่ สฤชต์ สืบพงษ์ศิริ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “สถานที่เกิดเหตุเป็นหัวใจของการสืบสวนผู้กระทำผิดย่อมทิ้งร่องรอยหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุเสมอ และยังบ่งบอกถึงว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น บ่งบอกถึงพฤติกรรมการกระทำผิด และบ่งบอกถึงตัวผู้กระทำผิดอีกด้วย” ดังนั้นสถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญต่อการคลี่คลายคดี เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวการตรวจเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุมาประกอบสำนวนคดี เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุ จุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนการพิจารณาคดีจึงมีการกล่าวถึงสถานที่เกิดเหตุเพื่อนำมาประกอบรวมกับพยานหลักฐานทำให้การพิจารณาคดีมีการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุเพื่อใช้ประกอบพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ เช่น คำให้การของพยานบุคคลในเวลากลางคืนหากกระบู่ว่ามีแสงไฟส่องสว่างก็จะทำให้เป็นข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือต่อการพิจารณาคดี ดังนั้น ตัวแปรการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในสถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญต่อการพิจารณาคดี ส่งผลให้พยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุเมื่อตรวจเก็บจากสถานที่เกิดเหตุบางประเภทสามารถระบุเอกลักษณ์ได้โดยสภาพเป็นพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุมีผลต่อการพิจารณาคดี เช่น ร่องเท้า สร้อยคอ และทรัพย์สินจากคดีเกี่ยวกับทรัพย์ เช่นเดียวกันกับปัจจัยในเรื่องของวัตถุพยานและพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายถึงพยานหลักฐานที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด รอยลายนิ้วมือแฝง บัตรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น นอกจากพยานหลักฐานแล้วปัจจัยด้านการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ ถือว่ามีความสำคัญเพราะคือข้อเท็จจริงประกอบคดี เช่น การวิเคราะห์แสงสว่างของสถานที่เกิดเหตุ ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพยานหลักฐาน ระยะเวลาการมองเห็นของพยานบุคคล จึงมีความสำคัญต่อการพิจารณาคดีและมีผลต่อการตัดสินพิจารณาคดี เช่นเดียวกัน

ตัวแปรพยานหลักฐานทางการแพทย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินพิจารณาคดี ประกอบด้วย พยานเอกสารทางการแพทย์ การตรวจบาดแผล เป็นต้น ตัวแปรที่เกี่ยวกับการประเมินบาดแผลทางนิติเวชคือการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชวิทยา เช่น การตรวจชันสูตรพลิกศพ การผ่าศพทางพยาธิวิทยา (pathological autopsy) คือเริ่มตั้งแต่การตรวจสภาพศพภายนอก ตรวจบาดแผล และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกายภายนอก แล้วจึงผ่าศพเพื่อตรวจภายใน เพื่อหาสาเหตุการตาย กลไกในการตาย ประเมินระยะเวลาในการตาย การตรวจชิ้นเนื้อ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ทราบถึงพฤติการณ์ในการตายได้ เลียง หุยประเสริฐ (2560) ตัวแปรการประเมินบาดแผลทางนิติเวชสำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ถือว่ามีความสำคัญต่อการพิจารณาคดีโดยตรงและมีความสำคัญมากที่สุดในการคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต เพราะสามารถหาคำตอบมาจากการตรวจพิสูจน์ที่เกิดกับบุคคล และเกิดกับศพได้อย่างมีหลักการทางการแพทย์ซึ่งเป็นที่ยอมรับในการพิจารณาคดี

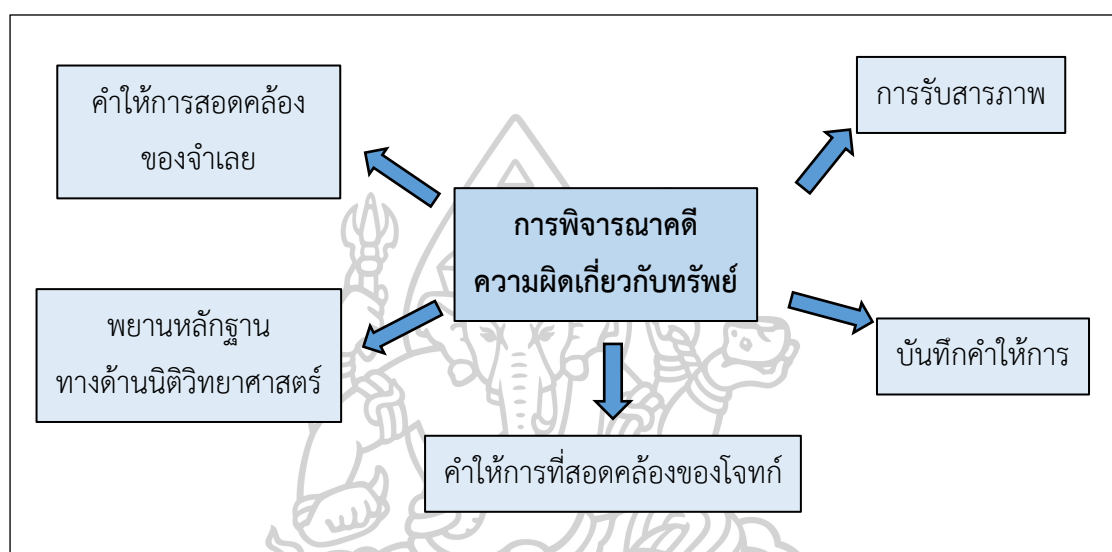
นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นอีกว่า ผลการประเมินบาดแผลทางนิติเวชและพยานหลักฐานทางการแพทย์ เช่น การตรวจ DNA ถือเป็นการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลได้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Gray-Eurom, K et al. (2002) ที่ระบุว่า ส่วนการตรวจประเมินบาดแผล หรือการชันสูตรพลิกศพเป็นหลักฐานที่สามารถใช้เชื่อมโยงแผนประทุษกรรมและพฤติกรรมการใช้อาวุธในคดีซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการฟ้องคดีมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สำหรับตัวแปรค่าเบี่ยงเบนที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานของโจทก์เป็นตัวแปรที่มีโอกาสทำให้การพิจารณาคดีประสบความสำเร็จเมื่อใช้ร่วมกับพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ ในการฟ้องคดีซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2010b) ที่กล่าวว่า การใช้พยานหลักฐานมากกว่า 2 ประเภทร่วมกันในการพิจารณาคดีจะมีความน่าเชื่อถือสูงขึ้นและเมื่อใช้พยานหลักฐานหลายประเภทประกอบกันจะสามารถคาดการณ์แนวโน้มและลำดับความสำคัญของพยานหลักฐานเพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมในการตัดสินคดีด้วยเสมอ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ในการพิจารณาคดีของศาล การที่จะวินิจฉัยชี้ขาดคดีให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม สิ่งสำคัญคือการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทุกประเภท ทั้งพยานบุคคล วัตถุพยาน พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ต้องนำมาประกอบกันเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงเหตุการณ์และระบุดังบุคคลประกอบกันโดยที่พยานหลักฐานต่าง ๆ ต้องมีความสอดคล้องกันและได้มาอย่างโปร่งใสมีความน่าเชื่อถือ ถึงแม้ว่าพยานบุคคลยังคงเป็นพยานหลักฐานที่มีผลต่อการพิจารณาคดีมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามการรับฟังพยานบุคคลจะต้องมีพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วยเสมอ

ซึ่งในความผิดแต่ละประเภทยังจะมีตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน เนื่องจากพฤติการณ์ของคดี แผนประทุษกรรมมีรูปแบบที่แตกต่างกัน สามารถสรุปความแตกต่างได้ดังต่อไปนี้

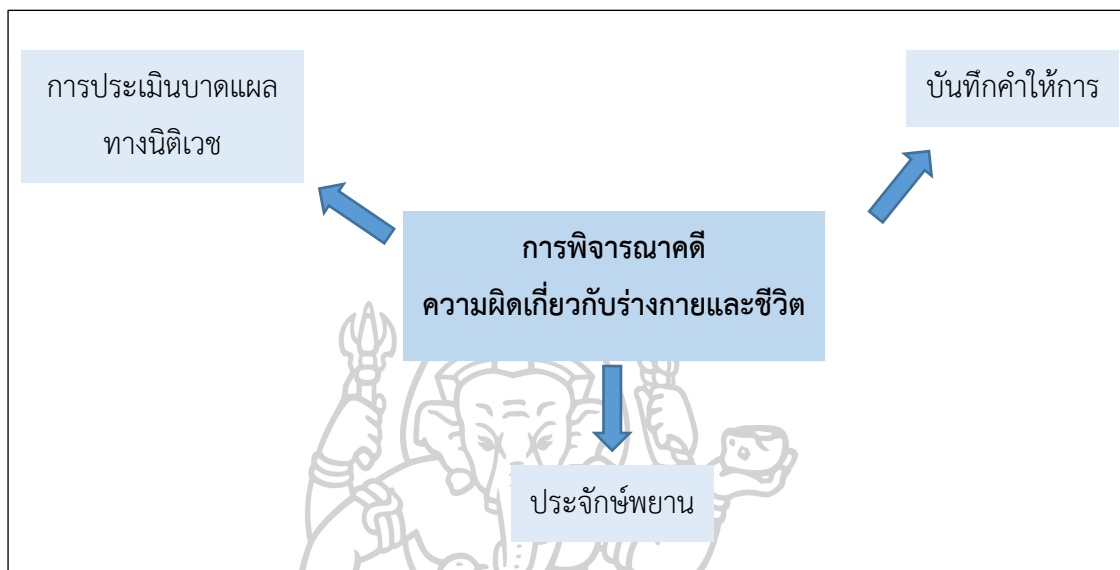
1. สรุปผลจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาจากคดีอาญาในกลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติการณ์พิจารณาคดี แยกประเด็นสำคัญดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

จากแผนภาพที่ 4 แสดงถึงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ที่ประกอบด้วยตัวแปรคำให้การสอดคล้องของจำเลย ตัวแปรพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ตัวแปรคำให้การที่สอดคล้องของโจทก์ ตัวแปรบันทึกคำให้การ และตัวแปรการรับสารภาพ บ่งบอกได้ว่าการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เมื่อมีตัวแปรดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาจะส่งผลให้แนวโน้มการพิจารณาคดีประสบผลสำเร็จมากขึ้น

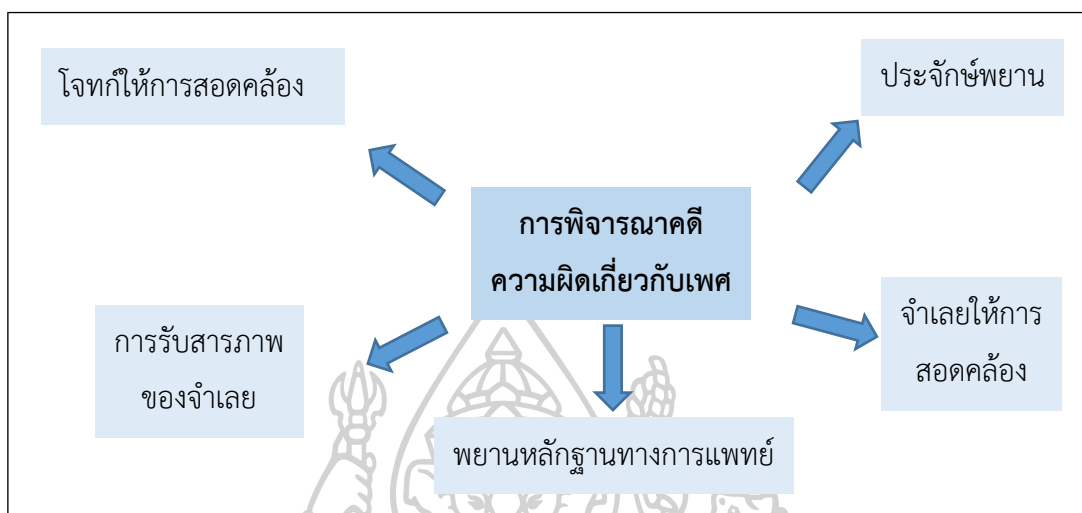
2. สรุปผลจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาจากคดีอาญาในกลุ่มความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตได้พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินพิจารณาคดี แยกประเด็นสำคัญดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต

จากแผนภาพที่ 5 แสดงถึงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิต ที่ประกอบด้วยตัวแปรการประเมินผลทางนิติเวช ตัวแปรบันทึกคำให้การ และตัวแปรการรับสารภาพ บ่งบอกได้ว่าในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและชีวิตเมื่อมีตัวแปรดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาจะส่งผลให้แนวโน้มการพิจารณาคดีประสบผลสำเร็จมากขึ้น

3. สรุปผลจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาจากคดีอาญาในกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศได้ พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินพิจารณาคดี แยกประเด็นสำคัญดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แสดงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

จากแผนภาพที่ 6 แสดงถึงปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ที่ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์พยาน การรับสารภาพของจำเลย พยานหลักฐานทางการแพทย์ โทษที่ให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐาน และจำเลยให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐาน บ่งบอกได้ว่า ในการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เมื่อมีตัวแปรดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาจะส่งผลให้ แนวโน้มการพิจารณาคดีประสบผลสำเร็จมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 2

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 โดยใช้เทคนิค EDFR สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 สรุปผลการวิเคราะห์แนวโน้มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือ EDFR รอบที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้นจำนวน 18 ท่าน ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง และแนวทางที่เป็นไปได้ของการรวบรวมข้อมูลว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ผลคือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่านเห็นว่าแนวโน้มในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ค่อนข้างครอบคลุม จากนั้นเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ชนิดปลายเปิด (Open ended) ด้วยวิธีแยกสัมภาษณ์ ครั้งละคน เกี่ยวกับแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญา

โดยกำหนดประเด็นหลักของการสัมมนาไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวโน้ม 10 ด้าน จำนวน 88 แนวโน้ม ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 1 ตัวแปรปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องในการใช้พยานหลักฐานทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 12 แนวโน้ม โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ 1) ประเทศไทยใช้วิธีพิจารณาคดีด้วยระบบกล่าวหาซึ่งมีความเหมาะสมกับ สังคมไทยและเป็นระบบที่มีความเป็นสากล แต่การพัฒนาจะเป็นรูปแบบของการผสมผสานวิธี พิจารณาคดีด้วยระบบไต่สวนเข้าร่วม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงระบบไปจากเดิมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ได้ยาก 2) การพัฒนาระบบการรวบรวมพยานหลักฐานในปัจจุบันซึ่งทำโดยพนักงานสอบสวน สามารถ แสวงหาหนทางในการพัฒนาได้ตามปัจจัยดังนี้คือ ข้อ 3) การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ของผู้รวบรวมพยานหลักฐานและเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน 4) ระบบการครอบครอง พยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน 5) การพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมไทย 6) การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดจะเป็นการสร้างความเป็นสากล ส่วนที่กล่าวมาผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการทำงานและบุคลากรที่ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรม โดยมีข้อมูล ในส่วนของสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรม ประกอบด้วยแนวโน้มดังนี้ 7) นโยบายในการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นการ เพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 8) การเสนอข่าวอาชญากรรมมีผลในการสร้าง ความกดดันต่อเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และส่งผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 9) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรในกระบวนการ ยุติธรรม 10) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมักส่งผลกระทบต่องบประมาณและนโยบายของบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรม 11) ปัจจุบันยังพบการแทรกแซงทางการเมืองต่อการทำงานของบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรม 12) แผนและนโยบายของรัฐเรื่องงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการ พัฒนางานด้านพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ด้านที่ 2 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 12 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อแนวโน้มและแนวโน้มที่มี โอกาสเป็นไปได้คือ 1) การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ 2) การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ และการวัดระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

เป็นการสร้างมาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ 3) เพิ่มองค์ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่ยังขาดองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ 4) ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ยังไม่มีความพร้อมในการรับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงควรพัฒนาแนวทางด้าน 5) ความน่าเชื่อถือด้านความโปร่งใสและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานมีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม 6) การจัดให้มีการให้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นการพัฒนาความพร้อมในการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 7) ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว 8) มีการใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นศาลเพิ่มขึ้นเนื่องจากสามารถช่วยพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 9) จัดหาเครื่องมือให้กับหน่วยงานราชการยังขาดแคลนเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัย 10) ควรปรับปรุงให้หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานของประเทศไทยมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และระเบียบปฏิบัติงานที่ทันสมัย 11) การพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 12) สร้างมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานของหน่วยงานเนื่องจากมีผลต่อความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน และผลการตรวจพิสูจน์

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 3 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 12 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีตัวแปรที่ส่งผลต่อแนวโน้มและแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ 1) ปรับพื้นฐานความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันให้เท่ากันเพื่อการต่อการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล 2) ปัญหาความแตกต่างด้านความคิดพื้นฐานของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ให้เท่ากับส่งผลด้านลบต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ 3) ปรับมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่แตกต่างกันของหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน 4) ควบคุมการเข้าถึงและการทำลายสถานที่เกิดเหตุของประชาชนและเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 5) สร้างมาตรฐาน,ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการครอบครองวัตถุพยานเกิดจากตัวบุคคลการเท่านั้นมิใช่ระบบ 6) การปรับขั้นตอนการทำงานที่แยกส่วน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ 7) พัฒนาการประสานข้อมูลการส่งต่อข้อมูล และการสื่อสารรายละเอียดคดีที่ขาดประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ 8) รวมระบบการทำงานของพนักงานสอบสวนและอัยการควรรวมเข้าด้วยกัน ส่วนสำหรับการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามีแนวโน้มที่เป็นไปได้ดังต่อไปนี้ 9) เพิ่มการจัดอบรมการพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเป็นพยานศาลจะ 10) ระบบมาตรฐาน

การตรวจพิสูจน์จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี 11) การกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิต่อที่จะช่วยลดปัญหาการทำลายสถานที่เกิดเหตุ 12) โครงการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้กับทุกฝ่าย โดยหน่วยงานกลางจะสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม 13) การส่งเสริมงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งจะส่งผลด้านบวกต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ประเด็นที่ 3 แนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 4 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 10 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ 1) การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานให้ก้าวหน้าไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีด้วยการเรียนรู้จากต่างประเทศก่อนมาใช้ภายในประเทศ (เช่นประเทศอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส) 2) การลดการรับฟังพยานบุคคลจะลดลง และการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มขึ้นและทดแทนในอนาคต 3) แนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาการอบรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่จริงจังในทุกหน่วยงานคือแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นได้จริง 4) การพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจริง และส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ 5) นโยบายการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารคือเครื่องมือในการเผยแพร่หลักการการใช้พยานหลักฐานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 6) พยานหลักฐานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม 7) พยานบุคคลจะกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหากสามารถคัดค้านเทคโนโลยีการควบคุมพยานบุคคลได้ (เครื่องจับเท็จ) 8) พยานบุคคลและพยานเอกสารควรมีการใช้ควบคู่กันไป จะใช้เพียงลำพังไม่ได้ 9) การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนควรเริ่มต้นที่การให้ความรู้จากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 10) การสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนาใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ด้านที่ 5 แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 6 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ 1) มีแนวโน้มที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา 2) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับการทำงานของตำรวจ 3) การทำงานสอบสวนควรแยก

ออกเป็นองค์กฤษฎีกาเพื่อแก้ไขปัญหาจากการแทรกแซงและเพิ่มประสิทธิภาพ 4) ควรกำหนดให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ดุลยพินิจเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกอบสำนวนคดี 5) การยุบรวมหน่วยงานด้านพิสูจน์หลักฐานไม่ใช่แนวทางในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 6) การที่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบเดียวกันหลายหน่วย จะช่วยทำให้เกิดการถ่วงดุลและการกระจายงบประมาณ

ด้านที่ 6 แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า จำนวน 7 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ คือ

- 1) การกำหนดตามกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 คือที่ทำให้เกิดบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในอนาคต
- 2) การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดกว้างการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์
- 3) การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนซึ่งเกิดจากแผนและนโยบายของรัฐที่นำไปสู่ความเป็นสากล 4) ในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส, การบริการประชาชน และสร้างคุณธรรม 5) มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ จะดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการแทนแบบบุคคล 6) บทบัญญัติด้านการพัฒนาบุคลากรในการให้คำตอบแทนที่เหมาะสมทำให้แก้ไขปัญหาคอขวดขาดประสิทธิภาพ 7) ควรมีการกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายในการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเกิดขึ้นเพื่อจะลดความล่าช้าในกระบวนการ

ด้านที่ 7 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 3 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ

- 1) การกำหนดมาตรฐานการตรวจพิสูจน์สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์
- 2) มาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน 3) มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติจะทำให้การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์มีความเป็นสากล

ด้านที่ 8 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 13 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ

- 1) ศาลยุติธรรมมีแนวทางในการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดอบรมให้แก่บุคลากร
- 2) สำนักงานอัยการจัดตั้งหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในสังกัดของสำนักงานอัยการเพื่อเป็นการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 3) เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีอาญาทั้งหมด
- 4) หน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมทั้งประเทศ
- 5) หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์หลักฐานโดยตรงจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติขยายหน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีพื้นที่ครอบคลุม
- 7) การปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะพัฒนาเป็นรูปแบบคณะทำงานทดแทนการทำงานรูปแบบเดิม
- 8) สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการกระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัดเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 9) สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการขยายหน้างานการตรวจพิสูจน์ให้ทันกับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่เสมอโดยการรับการอบรมจากต่างประเทศ
- 10) สถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ด้านที่ 9 แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 7 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ

- 1) การพัฒนาประสิทธิภาพของกล้องวงจรปิดและการกระจายพื้นที่ติดตั้งเพิ่มขึ้น
- 2) เทคโนโลยีการบันทึกภาพด้วยดาวเทียมจะเป็นพื้นฐานในการสืบสวน สอบสวนและพิจารณาคดีในอนาคต
- 3) การใช้ระบบสารสนเทศร่วมในการครอบครองวัตถุพยานในลักษณะของภาพถ่ายออนไลน์และวิดีโอ
- 4) การตรวจที่มีศักยภาพในการวิเคราะห์ระดับนาโนจะใช้ตัวอย่างจำนวนน้อย
- 5) ระบบฐานข้อมูลถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการติดตามผู้กระทำความผิด
- 6) การพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล
- 7) มีการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ด้านที่ 10 แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า จำนวน 5 แนวโน้ม

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้คือ

- 1) การสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว
- 2) การแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาดูงานจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 3) พนักงานสอบสวน อัยการ ศาล นักตรวจพิสูจน์ แพทย์นิติเวช มีการจัดอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้าน

นิติวิทยาศาสตร์ร่วมกัน 4) มีการจัดทำคู่มือและตำราทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จากกระทรวงยุติธรรมให้กับประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน 5) การให้ความรู้จากกระทรวงยุติธรรมต้องเป็นการบูรณาการความรู้จากทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน ได้แก่ ศาล อัยการ ตำรวจ มหาวิทยาลัย กระทรวงยุติธรรม

2.2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวโน้มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือ EDFR รอบที่ 2

ผลการวิเคราะห์ EDFR รอบที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญ 18 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามประกอบข้อคำถามจำนวน 88 ข้อ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range หรือ ค่า Q3-Q1) ทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อพิจารณาเลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป กล่าวคือ แนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และเป็นแนวโน้มที่มีความสอดคล้องกันของความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าพิสัยควอไทล์ไม่เกิน 1.5 เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ที่มีค่าความถี่ร้อยละ 85 ขึ้นไป และได้วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านสรุปประมาณค่าแนวโน้มที่เป็นไปได้ และสอบถามความคิดเห็นถึงภาพอนาคตของแนวโน้มในแต่ละด้านในข้อคำถามนั้น สรุปผลเป็นรายด้านได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 1 ปัจจัยภายนอกในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 13 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีทั้งสิ้น 8 แนวโน้มจากทั้งหมด 12 แนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ 7 แนวโน้ม ไม่พึงประสงค์ 1 แนวโน้ม มีความเห็นสอดคล้อง 5 แนวโน้ม จากทั้งหมด 12 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 4 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านรูปแบบวิธีพิจารณาคดีด้วยระบบกล่าวหาในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสังคมไทย ด้านการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้รวบรวมพยานหลักฐานและเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานส่งผลต่อความเป็นสากล และด้านความเป็นสากลของระบบการครอบครองพยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

สำหรับแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 3 แนวโน้มจากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ การพัฒนาระบบการรวบรวมพยานหลักฐานจะเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่องานสอบสวน ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการการใช้

พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมไทย และด้านแผนและนโยบายของรัฐ เรื่องงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนางานด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และมีความเห็น สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม คือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีทั้งสิ้น 4 แนวโน้ม จากทั้งหมด 12 แนวโน้ม เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่สอดคล้อง 1 แนวโน้ม คือ ด้านการพัฒนา บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดจะเป็นการสร้างความเป็นสากล เนื่องจากความเป็นสากลต้องรวมถึงระบบที่นำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมด้วย และมีแนวโน้ม 3 แนวโน้ม เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และมีความสอดคล้อง คือด้านการเสนอข่าวโดยสื่อสารมวลชน ที่ส่งผลในการสร้างความกดดันต่อเจ้าหน้าที่ ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อ งบประมาณ และนโยบาย และด้านการแทรกแซงทางการเมืองต่อการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ด้านที่ 2 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยภายในสำหรับการใช้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 12 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และมีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 6 แนวโน้ม คือ ด้านผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารตรวจพิสูจน์ยังไม่มีความพร้อมในการ รับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ด้านความน่าเชื่อถือด้านความโปร่งใสและ มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานมีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ด้านการจัดให้มีการให้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นการ พัฒนาความพร้อมในการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ จะพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเสมอ และด้านมาตรฐานการ ตรวจพิสูจน์หลักฐานของหน่วยงานมีผลต่อความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน และผลการตรวจพิสูจน์ ในส่วนของแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่มีความเห็น สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 3 แนวโน้ม คือ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็น ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ด้านการจัดอบรมเพื่อใ้ ความรู้ และการวัดระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นการสร้างมาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของผู้พิพากษา ด้านการปรับปรุงให้หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ของประเทศไทยมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และระเบียบปฏิบัติงานที่ทันสมัย

ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 12 แนวโน้ม เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และมีสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 1 แนวโน้ม คือ ด้านปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมยังขาดองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับน้อย มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 12 แนวโน้ม เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และไม่มีสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 1 แนวโน้ม คือ ด้านหน่วยงานราชการยังขาดแคลนเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัย

ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 12 แนวโน้ม เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และไม่มีสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 1 แนวโน้ม คือ ด้านความรู้พื้นฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ผู้ปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรมและสามารถปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

ประเด็นที่ 2 ด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 3 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 12 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 6 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านพื้นฐานความเข้าใจในพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล ด้านปัญหาความแตกต่างด้านความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่แตกต่างกันของหน่วยงานมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของศาล ด้านจัดอบรมการพัฒนาารูปแบบการนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเป็นพยานศาลจะทำให้ลดปัญหาความไม่เข้าใจกันของนักนิติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ ด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี และด้านการส่งเสริมงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะส่งผลด้านบวกต่อการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 2 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิจจะช่วยลดปัญหาการทำลายสถานที่เกิดเหตุ ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้กับทุกฝ่าย โดยหน่วยงานกลางจะสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ในส่วนของแนวโน้มที่เป็นแนวโน้มที่

ไม่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 1 แนวโน้มคือการทำงานของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันทำให้เกิดความล่าช้า ควรรวมเข้าด้วยกัน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านการเข้าถึงและการทำลายสถานที่เกิดเหตุของประชาชนและเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ มีผลด้านลบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และมีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 2 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านมาตรฐาน, ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการครอบครองวัตถุพยานเกิดจากตัวบุคคลการเท่านั้นมิใช่ระบบ ด้านขั้นตอนการทำงานที่แยกส่วน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของประสิทธิภาพการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง เป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 1 แนวโน้ม คือด้านการประสานข้อมูล การส่งต่อข้อมูล และการสื่อสารรายละเอียดคดีที่ขาดประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการและกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้ประสิทธิภาพของการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ลดลง

ประเด็นที่ 3 แนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า

ด้านที่ 4 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 10 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 10 แนวโน้ม คือ ด้านการสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนาคใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 7 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือด้านการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานจะก้าวหน้าไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีที่ผ่านการใช้งานในต่างประเทศก่อนมาใช้ภายในประเทศ ด้านการรับฟังพยานบุคคลจะลดลง และการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มขึ้นและทดแทนในอนาคต ด้านแนวโน้มในการปฏิรูปการศึกษาการอบรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่จริงจังในทุกหน่วยงานคือแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นได้จริง ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันทุกหน่วย

ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจริง และส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ด้านนโยบายการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารคือเครื่องมือในการเผยแพร่หลักการการใช้พยานหลักฐานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ด้านพยานบุคคลและพยานเอกสารควรมีการใช้ควบคู่กันไป จะใช้เพียงลำพังไม่ได้ และด้านการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนควร เริ่มต้นที่การให้ความรู้จากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นไม่สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม คือ ด้านพยานหลักฐานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งด้านการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ พยานบุคคลจะกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหากสามารถคิดค้นเทคโนโลยีการควบคุมพยานบุคคลได้ (เครื่องจับเท็จ)

ด้านที่ 5 แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 6 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 6 แนวโน้มคือ ด้านการบูรรวมหน่วยงานด้านพิสูจน์หลักฐานมารวมกันไม่ใช่แนวทางในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และ ไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้มจากทั้งหมด 6 แนวโน้ม คือ ควรกำหนดให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ดุลยพินิจเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกอบสำนวนคดี และพบว่ามี 1 แนวโน้มที่พบว่าเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ คือ ด้านที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับการทำงานของตำรวจ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านมีแนวโน้มที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้มจากทั้งหมด 6 แนวโน้ม คือ การที่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบเดียวกันหลายหน่วยจะช่วยทำให้เกิดการถ่วงดุลและการกระจายงบประมาณ และมี 1 แนวโน้มที่พบว่าเป็น

แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ คือ การทำงานสอบสวนควรแยกออกเป็นองค์อิสระเพื่อแก้ไขปัญหาจากการแทรกแซงและเพิ่มประสิทธิภาพ

ด้านที่ 6 แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า จำนวน 7 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 4 แนวโน้ม จากทั้งหมด 7 แนวโน้ม คือด้านการกำหนดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในอนาคต ด้านพ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดกว้างการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ด้านในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส, การบริการประชาชน และสร้างคุณธรรม และด้านมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ จะดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการแทนแบบบุคคล ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งสิ้น 2 แนวโน้มจากทั้งหมด 7 แนวโน้ม คือด้านบทบัญญัติด้านการพัฒนาบุคลากรในการให้คำตอบแทนที่เหมาะสมทำให้แก้ไขปัญหาบุคลากรขาดประสิทธิภาพ และด้านการกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายในการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเกิดขึ้นเพื่อจะลดความล่าช้าในกระบวนการ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 7 แนวโน้ม คือ ด้านพ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนซึ่งเกิดจากแผนและนโยบายของรัฐที่นำไปสู่ความเป็นสากล

ด้านที่ 7 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 3 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 2 แนวโน้ม จากทั้งหมด 3 แนวโน้ม คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการตรวจพิสูจน์สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ และด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติจะทำให้การพัฒนาทางด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์มีความเป็นสากล

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 3 แนวโน้ม คือ ด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน

ด้านที่ 8 แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 13 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือด้านหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมทั้งประเทศ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 7 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือ ด้านศาลยุติธรรมมีแนวทางในการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดอบรมให้แก่บุคลากร ด้านสำนักงานตำรวจแห่งชาติขยายหน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีพื้นที่ครอบคลุม ด้านสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการกระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัดเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านสำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการขยายหน้างานการตรวจพิสูจน์ให้ทันกับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่เสมอโดยการรับการอบรมจากต่างประเทศ ด้านสถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และด้านสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการเพิ่มศูนย์บริการออกเป็น 10 ศูนย์เพื่อพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ที่มีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มี 1 แนวโน้ม คือ หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์หลักฐานโดยตรงจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 13 แนวโน้ม คือด้านการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะพัฒนาเป็นรูปแบบคณะทำงานทดแทนการทำงานรูปแบบเดิม ในส่วนความเห็นที่แนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง แนวโน้มที่มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ 3 แนวโน้ม คือด้านสำนักงานอัยการควรจัดตั้งหน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในสังกัดของสำนักงานอัยการเพื่อเป็นการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีอาญาทั้งหมด

และด้านการรวมหน้าที่ของบุคลากรเข้าด้วยกันเป็นแนวโน้มที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น การรวมขั้นตอนการทำงานของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนไว้ด้วยกัน

ด้านที่ 9 แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จำนวน 7 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 4 แนวโน้มจากทั้งหมด 7 แนวโน้ม คือ ด้านเทคโนโลยีการบันทึกภาพด้วยดาวเทียมจะเป็นหลักฐานในการสืบสวน สอบสวน และพิจารณาคดีในอนาคต ด้านการใช้ระบบสารสนเทศร่วมในการครอบครองวัตถุพยานในลักษณะของภาพถ่ายออนไลน์และวิดีโอ ด้านระบบฐานข้อมูลถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการติดตามผู้กระทำความผิด และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก ที่มีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์มี 3 แนวโน้ม คือ ด้านมีการพัฒนาประสิทธิภาพของกล้องวงจรปิดและการกระจายพื้นที่ติดตั้งเพิ่มขึ้น ด้านการตรวจที่มีศักยภาพในการวิเคราะห์ระดับนาโนจะใช้อย่างจำวนน้อย และด้านมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ด้านที่ 10 แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า จำนวน 5 แนวโน้ม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเห็นสอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 4 แนวโน้ม จากทั้งหมด 5 แนวโน้ม คือ ด้านการสนับสนุนการศึกษาวินิจฉัยทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาดูงานจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล นักตรวจพิสูจน์ แพทย์นิติเวช มีการจัดอบรมหลักสูตรๆที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกัน และด้านการมีการจัดทำคู่มือและตำราทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จากกระทรวงยุติธรรมให้กับประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มความเข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความเห็นไม่สอดคล้องในแต่ละแนวโน้ม และเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ มีทั้งสิ้น 1 แนวโน้ม จากทั้งหมด 5 แนวโน้ม คือการให้ความรู้จากกระทรวงยุติธรรมต้องเป็นการบูรณาการความรู้จากทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน ได้แก่ ศาล อัยการ ตำรวจ มหาวิทยาลัย กระทรวงยุติธรรม

จากผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พบว่า แนวโน้ม 5 อันดับ ที่มีโอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคต และพบว่าผู้เชี่ยวชาญพึงประสงค์ให้เกิดขึ้น โดยมีความเห็นสอดคล้องกัน และมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต คือ 1) แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า เนื่องจากการนำมาตรฐานการตรวจพิสูจน์เข้ามามีใช้นั้นเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความแม่นยำสูง และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลโดยปราศจากข้อสงสัยทำให้การนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้นย่อมส่งผลให้เกิดความโปร่งใส การยอมรับ และก่อให้เกิดเป็นมาตรฐานการตรวจพิสูจน์อีกด้วยจึงเป็นแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด 2) แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า เนื่องจากการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้และเป็นที่ยอมรับดังนั้นวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อการพัฒนาในอนาคต 3) แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า การที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมจะสามารถทำงานต่อเนื่องตามรูปแบบองค์กรที่แยกส่วนได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ที่เท่ากันเพื่อรับรู้ได้ในระดับเดียวกัน ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงมีความเป็นไปได้มากที่สุด 4) แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จากพยานหลักฐานแต่ละประเภท พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ถือเป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากเนื่องจากสามารถพิสูจน์ได้ด้วยการนำหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ดังนั้นแนวโน้มในอนาคตจะมีการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพิ่มมากขึ้น 5) แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า เนื่องจากบทบัญญัติทางกฎหมายนอกจากเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลแล้วยังเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้ผลต้องอยู่ภายใต้การพัฒนาบทบัญญัติทางกฎหมายนั่นเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า แนวโน้มแต่ละด้านล้วนมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกันในการที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและส่งเสริมการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในอนาคตนั่นเอง

ตารางที่ 25 ผลการศึกษาแนวโน้มที่พึงประสงค์ 5 ลำดับ

ลำดับที่	แนวโน้ม
1	แนวโน้มที่เกี่ยวข้องมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
2	แนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
3	แนวโน้มด้านแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า
4	แนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า
5	แนวโน้มด้านบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า

อภิปรายผลการวิจัยส่วนที่ 2

อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีหลายปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานที่สำคัญคือระบบการพิจารณาคดีที่ใช้ในปัจจุบันของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหา ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงไปใช้ระบบไต่สวนเป็นแนวโน้มที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในทศวรรษหน้า แต่จะพบการเปลี่ยนแปลงโดยการผสมผสานระบบไต่สวนเข้ามาร่วมในกระบวนการยุติธรรมซึ่งปัจจุบันได้ถูกนำมาใช้กับ คดีทางการเมือง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาระบบการพิจารณาคดีต้องคำนึงถึงความพร้อมของประชาชน และผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักด้วย จึงจะทำให้เกิดเป็นแนวทางการต่อสู้คดีอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ยึดถือทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ซึ่งต้องรักษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เน้นหนักไปในทางที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรม การบังคับใช้บทบัญญัติทางกฎหมายนี้จะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการพิจารณาคดี กล่าวคือ บทบัญญัติทางกฎหมายที่นอกจากส่งผลกระทบต่อประชาชนแล้ว ยังส่งผลโดยตรงต่อระเบียบการปฏิบัติตนในการปฏิบัติงานของทั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล รวมถึงผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องคือ แพทย์นิติเวช ผู้ตรวจพิสูจน์ ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ทนาย เป็นต้น พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ซึ่งให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการที่จะสามารถใช้ดุลยพินิจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้

อำนาจสอบสวน ในส่วนนี้เองอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างเกิดขึ้นกับระบบดังกล่าว เนื่องจากการพัฒนาที่ไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีการปฏิบัติงานจึงมีข้อจำกัดมากมาย การมอบหมายภาระกิจสำคัญ ส่วนนี้ไว้กับพนักงานสอบสวนเพียงลำพังเป็นภาระที่หนักเกินไป จึงเป็นส่วนที่ควรมีการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรด้านอื่น ๆ เพื่อรองรับโลกในยุคข้อมูลข่าวสารเช่นปัจจุบันที่ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่สำคัญที่จะสร้างการยอมรับที่ประชาชนจะมีต่อกระบวนการยุติธรรม บทบาทที่สื่อสารมวลชนมีต่อกระบวนการยุติธรรมทุกวันนี้มีมุมมองทั้งด้านบวกและด้านลบ ขึ้นอยู่กับการนำเสนอของสื่อสารมวลชน และการยอมรับสื่อหรือการเสพสื่อของประชาชน รวมถึงการเลือกใช้สื่อของผู้ปฏิบัติงานว่าจะสามารถสร้างความโปร่งใสและการยอมรับได้มากน้อยเพียงใด เพราะประโยชน์ที่สำคัญยิ่งยวดของสื่อสารมวลชนที่มองข้ามมิได้คือ การลดการแทรกแซงที่อาจจะเกิดขึ้นพร้อมกับการสร้างความโปร่งใสเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์คือ บุคลากรผู้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องมีความพร้อมในเรื่องของสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และองค์ความรู้ในหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้สามารถรองรับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันได้ โดยนำการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยการอบรม การศึกษาดูงาน นำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการกระจายความพร้อมในการทำงานให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกพื้นที่บริการ ส่วนความพร้อมในระดับองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทั้งระบบ

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ถึงแม้ว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในชั้นศาลพิจารณาคดีของศาลและมีน้ำหนักอยู่มาก แต่ปัจจุบันยังประสบปัญหาอยู่มากซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในกระบวนการยุติธรรมจะประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการได้มาของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานปัจจุบันมีเพียงระเบียบการปฏิบัติงานเป็นแนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติเท่านั้น ยังไม่มีมาตรการหรือสภาพบังคับในทางกฎหมายที่ชัดเจน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้มีดุลยพินิจในการขอให้เจ้าหน้าที่ ที่มีการชำนาญการตรวจสถานที่เกิดเหตุเข้าช่วยเหลือในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เก็บพยานหลักฐานและทำการถ่ายภาพ หรือไม่ก็ได้ โดยพนักงานสอบสวนยังมีข้อจำกัด ด้านความรู้และความเข้าใจต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ และละเลยพยานวัตถุบางชิ้น หรือมองข้ามความสำคัญของพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในคดี หรือมีข้อจำกัดในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายและไม่มีประสบการณ์ในการต่อสู้ดำเนินคดีในชั้นศาล อาจทำให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจที่ขาดความละเอียดรอบคอบได้ เป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่มีความสำคัญในการพิจารณาคดีเกิดความเสียหายหรือขาดหายไป และปัญหาการ

รักษาสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ และการครองครองพยานหลักฐานที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผลการตรวจพิสูจน์และการรายงานผลการตรวจพิสูจน์สาเหตุของปัญหาประกอบด้วย เกิดจากการรักษาสถานที่เกิดเหตุบกพร่อง, ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุขาดความชำนาญในการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ และรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ, มีความบกพร่องในการประสานงานและทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่, ขาดระเบียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐาน, ขาดกฎหมายหรือระเบียบรองรับการเข้าสถานที่เกิดเหตุ ของหน่วยกู้ภัย, ประชาชนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลอีกส่วนคือปัญหาด้านกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผลการตรวจพิสูจน์และการรายงานผลการตรวจพิสูจน์ คือระเบียบการตรวจปฏิบัติพิสูจน์พยานหลักฐานบางชนิด และระเบียบการครอบครองวัตถุพยานขณะอยู่ในห้องปฏิบัติการของหน่วยงานยังไม่สมบูรณ์ และเมื่อกล่าวถึงปัญหาส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์พบว่าปัญหาสำคัญเกิดจากความแตกต่างในทางแนวความคิดพื้นฐานของนักวิทยาศาสตร์ และนักนิติศาสตร์ และปัญหาด้านความน่าเชื่อถือคุณสมบัติและความเป็นกลางของพยานผู้เชี่ยวชาญ แต่หากมีระบบเพื่อประกันความเป็นกลางของพยานผู้เชี่ยวชาญในการเบิกความต่อศาลย่อมทำให้ความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมมีมากขึ้น ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนควรเริ่มที่การพัฒนากฎหมาย ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มีการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากคุณค่าของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในเชิงคดีเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ภายใต้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์และการรับฟังเดียวกันทำให้ทุกคนเข้าถึงและยอมรับผลของคดีได้มากกว่าพยานประเภทอื่น ๆ ซึ่งแนวโน้มการพิจารณาคดีจะมีการใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้นตามการพัฒนาขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั่นเอง

อำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในทศวรรษหน้า ยังคงให้ความสำคัญกับระบบตำรวจโดยที่พนักงานสอบสวนยังคงจะเป็นผู้มีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกักระบวนการยุติธรรมจะทำหน้าที่ควบคุมอำนาจสอบสวน ส่วนแนวทางการพัฒนาจะเป็นรูปแบบของการทำงานเป็นคณะทำงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาร่วมปฏิบัติงานโดยมิได้ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติงานเพียงลำพัง และการปฏิบัติงานจะมีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดปัญหา และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา สำหรับอำนาจฟ้องจะยังคงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ถึงแม้จะเริ่มเกิดแนวคิดในการรวมอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร่วมกัน

ก็เป็นแนวทางที่ทำได้ในบางกลุ่มคดีเท่านั้น แต่ยังไม่ใช่แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงระบบไปจากปัจจุบัน เนื่องจากยังขาดความพร้อมของบุคลากร โครงสร้างองค์กร และยังไม่มีเหตุผลที่จะสนับสนุนได้ว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วจะมีความเหมาะสมกับประเทศไทยหรือไม่ ในส่วนอำนาจการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งระบบกล่าวหาในปัจจุบันศาลจะวางตัวเป็นกลางและไม่ยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานมากนัก ในอนาคตบทบาทส่วนนี้จะจะเป็นไปตามการผสมผสานระบบไต่สวนเข้ามาใช้ การพิจารณาคดีจึงมีแนวโน้มในการที่ศาลจะเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานมากขึ้น สำหรับผู้ปฏิบัติงานในส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทมากขึ้น และมีการขยายจำนวนบุคลากรมากขึ้น แนวทางการพัฒนาทุกส่วนที่จะเกิดขึ้นคงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านงบประมาณ โครงสร้างองค์กร บุคลากร และการบริการองค์กรนั่นเอง

สำหรับการกำหนดบทบาทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศไทยมีขั้นตอนแบบแผนปฏิบัติ โดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งคณะบุคคลขึ้นมาทำหน้าที่ยกร่างและพิจารณา อาจเรียกว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาร่างรัฐธรรมนูญ หรืออาจมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นก็ได้ ซึ่งพื้นฐานจะเสนอขึ้นมาตามขั้นตอนเริ่มจากผู้ปฏิบัติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเสนอขึ้นมาสู่คณะกรรมการชุดดังกล่าว ก่อนการประกาศใช้จะนำขึ้นทูลเกล้าให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้โดยมีสภาพดังกล่าวเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประชาชน โดยฉบับล่าสุดได้มีการกำหนดความชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 ด้านกระบวนการยุติธรรม ระบุว่า (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่

เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบทบาทปฏิบัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของแต่ละองค์กรเกิดขึ้นในอนาคต โดยก่อนหน้านี้ได้เริ่มมีแนวทางการกำหนดบทบาทปฏิบัติทางกฎหมายโดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบาทปฏิบัติที่เปิดกว้างในด้านการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ด้านในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบทบาทปฏิบัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส, การบริการประชาชน และสร้างคุณธรรม และด้านมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นตามความเหมาะสม โดยแนวโน้มการปฏิบัติงานจะเป็นในรูปแบบคณะกรรมการแทนแบบบุคคลเพื่อการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างผู้ปฏิบัติงาน การทำงานจะมีการกำหนดระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนมากขึ้นโดยมิให้อำนาจการสั่งการตกอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น การบริหารจัดการที่จะเกิดขึ้นใหม่จะปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรสวัสดิการของบุคลากรด้วย

คุณค่าของการพัฒนางานด้านการกำหนดมาตรฐานการตรวจพิสูจน์สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ที่จะถูกนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน โดยมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการรับรองในระดับนานาชาติจะทำให้การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์มีความเป็นสากล ซึ่งแนวทางการพัฒนาจะประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากลักษณะงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะครอบคลุมลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจและเก็บรักษาหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ การศึกษา การวิเคราะห์ และแปลผลเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องมีความรู้ทักษะ และสมรรถนะรอบด้านตามมาตรฐานสากลให้มีความจำเพาะกับสาขาที่ทำการตรวจพิสูจน์ ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละสาขามีความเชี่ยวชาญอย่างเฉพาะด้าน และการพัฒนาต้องทำอย่างเป็นระบบ และการพัฒนากระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ทั้งระบบ หน่วยงานที่ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะต้องพัฒนาให้หน่วยงานได้รับการรับรองกระบวนการบริหารจัดการและความสามารถในการตรวจพิสูจน์จากมาตรฐานสากล และควรมีการกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ในการกำหนดมาตรฐาน ทางวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ การกำหนดจรรยาบรรณหรือจริยธรรมผู้ตรวจพิสูจน์ การขึ้นทะเบียนรับรองการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน

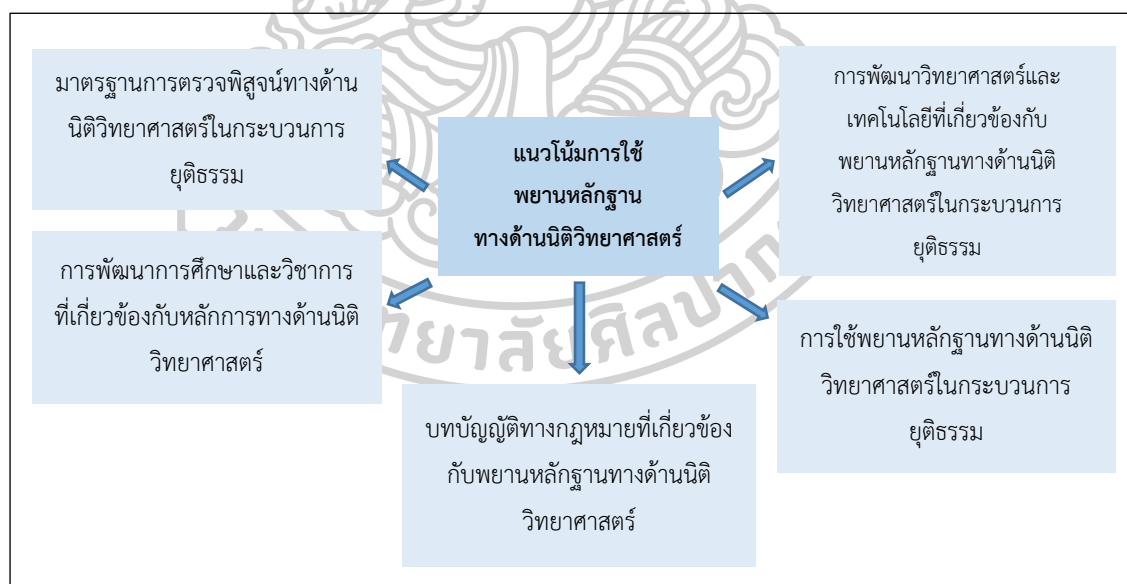
การตรวจพิสูจน์ การรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำผิดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน หน้าที่ ความเป็นกลาง หรือจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ จึงทำให้การปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยไม่ได้รับการกำกับและตรวจสอบให้เป็นไปในทางเดียวกัน

การพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า หน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมีแนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก คือโครงสร้างองค์กรมีรูปแบบตามปัจจุบันโดยทุกหน่วยงานจะขยายพื้นที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติขยายหน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีพื้นที่ครอบคลุม, สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการกระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัดเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการเพิ่มศูนย์บริการออกเป็น 10 ศูนย์, สถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศ สำหรับหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์หลักฐานโดยตรงจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบไปด้วยหน่วยงานหลักและหน่วยงานย่อยที่มาเสริมในหลายหน่วยงานด้วยกัน ดังนั้นการทำงานควรจะต้องมีทิศทางไปในแนวเดียวกันโดยจะต้องมีคณะกรรมการประสานงานในรูปแบบที่มีบทบาทนิติทางกฎหมายมาร่วมด้วยเพื่อให้มีการทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องและเกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ นอกจากนี้การทำงานควรจะต้องมีกลไกการตรวจสอบกันเองในองค์กรเดียวกัน และการตรวจสอบระหว่างองค์กรด้วยกันเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ทำโดยการพัฒนางานบริการหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพ โดยพัฒนาระบบการทำงานให้มีนโยบายร่วมกันทั้งในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องพัฒนาคนที่ทำงานให้มีความรู้ ประสบการณ์ จริยธรรมควบคู่กันไป หากสามารถพัฒนาคนกับระบบรวมทั้งส่วนประกอบย่อยอื่น ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้อื่น ๆ ให้มีปริมาณเพียงพอแล้ว เชื่อว่าในทศวรรษหน้ากระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้

สำหรับแนวโน้มด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในทศวรรษหน้า จะมีการพัฒนาในทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และที่โดดเด่นและมีการนำมาใช้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้นนั่นเอง จนเกิดเป็นแนวโน้มที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้หลายด้าน เช่น เทคโนโลยีการบันทึกภาพด้วยดาวเทียม, ระบบสารสนเทศร่วมในการครอบครองวัตถุพยาน ในลักษณะของภาพถ่ายออนไลน์และวิดีโอ, ระบบฐานข้อมูล เป็นต้น ในส่วนของการตรวจพิสูจน์เครื่องมือที่ถูกนำมาใช้จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและศักยภาพสูงขึ้น

การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนจะต้องเกิดการพัฒนาการศึกษาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมาเกิดจากความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนของนักนิติศาสตร์จะไม่มีการเรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงควรจัดให้มีรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี และเพิ่มการจัดอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เช่น หลักสูตรฯผู้ช่วยอัยการ, หลักสูตรฯผู้ช่วยผู้พิพากษา, หลักสูตรฯเกี่ยวกับพนักงานสอบสวน เป็นต้น ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และแพทย์นิติเวชควรมีการส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้พบมุมมองในแต่ละภาคส่วนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องต่อแนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดี แยกประเด็นสำคัญในแต่ละด้านดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 แสดงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการศึกษา คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ศาลได้มีการมีการนำพยานหลักฐานประเภทต่าง ๆ มาใช้ประกอบดุลยพินิจในการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มในการนำมาใช้เพิ่มมากขึ้น สำหรับแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ในทศวรรษหน้า จำนวน 10 ด้าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องระดับการกำหนดนโยบายทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมด้วยการผลักดัน ส่งเสริมในทุกองค์ประกอบของการพัฒนาที่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ที่ทุกหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องเห็นความสำคัญในบทบาทของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีการส่งเสริม ขับเคลื่อนนโยบาย และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องไปบ้างแล้ว แต่ยังคงอยู่ในระดับที่พัฒนาได้มากกว่าเดิม ส่วนที่เห็นได้ชัดคือรูปแบบของการพัฒนาจะเป็นไปในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของตน ขาดการบูรณาการ ขาดการระดมองค์ความรู้ และการประสานงานยังขาดประสิทธิภาพ และความต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีการกำหนดนโยบายในเรื่องความร่วมมือในการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะมีการกำหนดบทบาทของทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ข้อเสนอแนะคือ ในจุดเริ่มต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการร่วมกันผลักดันให้มีการกำหนดบทบาทบัญญัติทางกฎหมายในส่วนของอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน มีการกระจายอำนาจ โดยสามารถปฏิบัติงานร่วมกันในการถ่วงดุลอำนาจกันได้ ซึ่งการกำหนดอำนาจหน้าที่นั้นควรมีให้ครบถ้วนทุกหน่วยงานที่มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง เช่น อัยการ ตำรวจ แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่มูลนิธิ และการกำหนดหน้าที่นั้นควรมีการกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่ชัดเจนด้วย โดยผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นควรกำหนดนโยบายของหน่วยงานอย่างชัดเจน และร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่นเพื่อผลักดันให้เกิดบทบาทบัญญัติทางกฎหมายต่อไป

นโยบายการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกัน ปัญหาส่วนหนึ่งจึงมีสาเหตุมาจากการขาดประสิทธิภาพในการประสานงาน และการนำข้อมูลมาใช้ร่วมกัน

ซึ่งปัญหาส่วนนี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ผู้บริหารหน่วยงานมีนโยบายในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เช่น การใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน เป็นต้น

ควรจัดทำโครงการการให้ความรู้ทั้งส่วนงานและภาคประชาชน จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า องค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องมีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในหลักการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งส่วนนี้คือปัญหาของการรับรู้ข้อมูล เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมจะประกอบไปด้วยนักนิติศาสตร์ซึ่งการศึกษาของนักนิติศาสตร์ในโครงสร้างการศึกษาจะไม่มีกำหนดให้มีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์หรือที่พอมิปรากฏก็พบว่าน้อยมาก ซึ่งไม่อยู่ในระดับที่สามารถนำมาเป็นพื้นฐานเพื่อสร้างความเข้าใจหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ ดังนั้นจึงขอเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องระดับนโยบายที่การกำหนดให้การศึกษาที่มีการเพิ่มการศึกษาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมให้กับนักนิติศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพิ่มมากขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบว่าการสร้างความรู้ในองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ควรมีการส่งเสริมให้กับประชาชนอีกด้วย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ และสามารถรับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยโอกาสต่อไป

การวิจัยจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาในครั้งนี้ ข้อมูลจากคำพิพากษาเป็นข้อมูลแบบย่อ ทำให้กำหนดตัวแปรกว้าง ๆ ซึ่งตามหลักการทางวิทยาศาสตร์แล้ว สามารถศึกษาลึกซึ่งในเรื่องขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยการกำหนดตัวแปรเพิ่มเติม เช่น การกำหนดตัวแปรให้มีความละเอียดมากกว่าเดิม เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางด้านเคมี ตัวแปรพยานหลักฐานทางด้านชีวโมเลกุล พยานหลักฐานทางด้านฟิสิกส์ เป็นต้น หากมีการศึกษาที่ลึกซึ่งในเรื่องขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะจากสำนวนคดีที่ได้รับอนุญาตได้จะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย จะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้วิธีการทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้อ้างอิงมาจากที่มีการศึกษาวิจัยมาจากต่างประเทศ ผู้วิจัยยังพบว่าวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันและมีความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย จึงขอเสนอให้มีการประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยในหลายมิตินั่นเอง

การวิจัยอนาคตแบบ EDR เป็นการศึกษาการคาดการณ์อนาคตโดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพกว้าง ๆ แต่ในบริบทของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องมากมาย รวมไปถึงมีการรวมกันขององค์กรต่าง ๆ หลายองค์กร การปฏิบัติงานมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยเสนอให้มีการวิจัยอนาคตแยกแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม หรือแยกตามบทบาทหน้าที่ เพื่อให้ได้ภาพอนาคตของแต่ละบทบาทหน้าที่ และได้องค์ความรู้แต่ละด้าน

ในเชิงลึก เช่น การศึกษาอนาคตภาพของการพัฒนาหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม, การศึกษาอนาคตภาพของการพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่พึงประสงค์ เป็นต้น

การศึกษาวิจัยเชิงอนาคตมีระเบียบวิธีวิจัยที่น่าในใจหลายรูปแบบ เพื่อให้ได้ผลที่ถูกต้องแม่นยำผู้วิจัยขอเสนอให้ทำการศึกษาเพื่อยืนยันผลการวิจัย โดยเสนอให้มีการวิจัยอนาคตด้วยระเบียบวิธีวิจัยอนาคตรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิจัยอนาคตแบบการมองอนาคต (foresight) กระบวนการอนาคตปริทัศน์ (Future Scanning Reocess X เป็นต้น

ขอเสนอให้มีการนำผลการศึกษาวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา ในการดำเนินการศึกษาข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาที่เผยแพร่ พ.ศ. 2546-2559 ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วทำการสังเคราะห์ข้อความในคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องมานำทำการวิเคราะห์เพื่อศึกษาหาวิธีการที่มีความเป็นไปได้ ทำให้ต้องทำการอ่านข้อความซ้ำกันหลายรอบและทำการวิเคราะห์ทดสอบหลายครั้ง ขอเสนอให้คัดเลือกข้อความที่เป็นตัวแทนของข้อมูลบางส่วนมาทำการวิเคราะห์เพื่อการวิเคราะห์ก่อน จะทำให้ลดขั้นตอน และเกิดความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการบันทึกข้อมูลควรมีการออกแบบตารางบันทึกข้อมูลในโปรแกรม Excel จะทำให้เกิดความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยด้วยกระบวนการ EDFR ในโอกาสต่อไป เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการศึกษาภาพรวมอนาคตภาพของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมจึงมีความจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวโน้มอนาคตภาพในทศวรรษหน้า ถึงแม้ว่าบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกันแต่ก็มีความแตกต่างกันพอสมควร ผู้วิจัยขอเสนอให้เพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มุมมองความคิดที่หลากหลายมากขึ้น หรือศึกษาแยกส่วนสำหรับนักนิติศาสตร์และนักนิติวิทยาศาสตร์

สำหรับการทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องวางแผนและเตรียมตัว และเตรียมข้อมูลเป็นอย่างดี เพื่อให้รู้ดีเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ และต้องเข้าใจประเด็นคำถามอย่างชัดเจน และที่สำคัญคือการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์บันทึกเสียง โดยทุกครั้งที่เริ่มสัมภาษณ์ต้องมีสัญลักษณ์หรือสัญญาณเพื่อให้มั่นใจว่ามีการบันทึกเสียงแล้ว ในส่วนของการนัดหมายนั้นในกรณีที่ผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ

มิได้รู้จักกันมาก่อนเป็นการส่วนตัวนั้น หากดำเนินการโดยไม่มีบุคคลแนะนำที่ผู้เชี่ยวชาญเกรงใจ จะทำให้โอกาสในการได้เข้าสัมภาษณ์นั้นอง ผู้เชี่ยวชาญและผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ นั้น ล้วนแล้วแต่ มีภาระหน้าที่มากมาย การจะสละเวลามาให้การสัมภาษณ์นั้นจึงมีโอกาสน้อย หากมีผู้ประสานงาน ให้แล้วจะทำให้การเข้าสัมภาษณ์สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และการให้สัมภาษณ์จะได้รับข้อมูล เป็นไปได้ด้วยดี

รายการอ้างอิง

- Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2010a). "Crime show viewing habits and public attitudes toward forensic evidence: The "CSI Effect" revisited." *The Justice System Journal* 31: 97-113.
- Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2010b). "The influence of forensic evidence on the case outcomes of homicide incidents." *Journal of Criminal Justice* 38(6): 1141-1149.
- Baskin, D. R. and Sommers, I. B. (2011). "Solving residential burglaries in the United States: the impact of forensic evidence on case outcomes." *International Journal of Police Science & Management* 13: 70-86.
- Boe, L-J. (2000). "Forensic voice identification in France." *Speech Communication* 31: 208-210.
- Briody, M. (2004). "The effects of DNA evidence on homicide cases in court." *Australian and New Zealand Journal of Criminology* 37, 2: 231-253.
- Broidy, Lisa & Robert, Agnew. (1997). "Gender and Crime: A General Strain Theory Perspective." *Journal of Research in Crime and Delinquency* 34, 3: 275-306.
- Brown, K. M. and Keppel, R. D. (2011). "Child Abduction Murder: The Impact of Forensic Evidence on Solvability." *Journal of Forensic Science* 57: 353 - 363.
- Burrows, J. and Tarling, R. (2004). "Measuring the impact of forensic science in detecting burglary and autocrime offences." *Scientific and technical* 44: 217 - 222.
- Cornish, Edward. (1983). **The Study of the Future**. 5th ed. Washington D. C.: World Future Society.
- Gray-Eurom, K., Seaberg, D. C. and Wears, R. L. (2002). "The Prosecution of Sexual Assault Cases: Correlation with Forensic Evidence." *Annals of Emergency Medicine* 39: 39-46.
- Holobinko, A. (2012). "Forensic human identification in the United State and Canada: A review of the Law, admissible techniques, and the legal implication of their application in forensic cases." *Forensic Science International*, 222: 394.

- K. A. Martire, R. I. Kemp, and others. (2014). "On the interpretation of likelihood ratios in forensic evidence: Presentation formats and the weak evidence effect." *Forensic Science International* 240: 61-68.
- Lynch, M. and Jasanoff, S. (1998). "Contest Identity: Science, Law and forensic practice." *Social Studies of Science* 28: 675-686.
- Martire, K. A., Kemp, R., Sayle, M. A. and Newell, B. R. (2014). "On the interpretation of likelihood ratios in forensic evidence: Presentation formats and the weak evidence effect." *Forensic Science International* 240: 61-68.
- Munday, R. (2005). **Evidence**. 3rd ed. Great Britain: Oxford University.
- National Academy of Sciences. (2009). "Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward." Committee on Identifying the Needs of the Forensic Sciences Community; Committee on Applied and Theoretical Statistics, National Research Council.
- Németh, A. and Längst, G. (2011). "Genome organization in and around the nucleolus." Department of Biochemistry III, University of Regensburg, Universitätsstr.
- Parker, B. and Peterson, J. (1972). **Physical evidence utilization in the administration of criminal justice**. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- Peterson, J. L., Hickman, M. J., Strom, K. J. and Johnson, D. J. (2013). "Effect of Forensic Evidence on Criminal Justice Case Processing." *Journal of Forensic Science* 58, 1: 78-90.
- Ploscowe, M. (1935). "The expert in criminal cases France, Germany, and Italy." *Law and contemporary Problems* 2, 4: 505-509.
- Schuettpelz, O. (2008). "Profiling and case analysis in German criminal Procedure: A comment on Bundesgerichtshof of 3 StR 77/6." *International Commentary on Evidence* 6: 1: 4-5.
- Wellford, C. and Cronin, J. (2000). "Clearing up homicide clearance rates." *National Institute of Justice Journal*, 1-7.
- White, J. H., Lester, D., Gentile, M. and Rosenbleeth, J. (2011). "The utilization of forensic science and criminal profiling for capturing serial killers." *Forensic Science International* 209, 1-3: 160-165.

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก

<http://www.dsi.go.th/Default.aspx>.

กระบวนกรายุติธรรมทางอาญา. เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<http://oknation.nationtv.tv/blog/korung/2009/12/12/entry-1>.

เกษม บุญอ่อน. (2522). **เตลพาย : เทคนิคในการวิจัย.** กรุงเทพฯ: คุรุปริทัศน์.

เข็มชัย ชูติวงศ์. (2547). **กฎหมายลักษณะพยาน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

เข้าถึงได้จาก www.cifs.moj.go.th.

เข้าถึงได้จาก www.cifs.moj.go.th/main/images/law/law_cifs.pdf.

เข้าถึงได้จาก www.dsi.go.th/Default.aspx.

เข้าถึงได้จาก www.edp.edupol.org/Know_law/file/11.pdf.

เข้าถึงได้จาก www.forensic.police.go.th.

เข้าถึงได้จาก www.forensic.police.go.th/FS/html/structurenew.php.

เข้าถึงได้จาก www.ifm.go.th/100-contact/139-duty.html.

เข้าถึงได้จาก www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000120864).

เข้าถึงได้จาก www.moj.go.th/media/k2/attachments/AAAuAAAu_2554.pdf.

เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://wichianlaw.blogspot.com/2016/08/blog-post_21.html.

เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก www.siaminterlegal.com.

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. (2559). “การพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี.” สถาบันวิจัยและพัฒนาตึกดีสำนักงานศาลยุติธรรม.

คะเนิง ฤาไชย. (2556). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรรย์ ภัคดีธนากุล. (2551). **กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.** กรุงเทพฯ: หจก. จีรัชการพิมพ์.

จรรย์ ภัคดีธนากุล. (2555). “คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐานลักษณะพยานหลักฐาน.” สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

จิราภรณ์ เนาวพนานนท์. (2552). “พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2525). “อนาคตศึกษาและการวิจัยอนาคต.” รัฐสภาสาร 30, 7 (กรกฎาคม): 66 – 70.

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2529). “การวิจัยอนาคต.” *วิจัยวิทยาการวิจัย* 1, 1 (มกราคม-เมษายน): 22– 25. [ฉบับปรับปรุง 2548].
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2530). “เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR”. *วิจัยการศึกษา* 10, 5 (มิถุนายน-กรกฎาคม). [ฉบับปรับปรุง 2548].
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). **อนาคตศึกษา** [Online]. โครงการจิตวิวัฒน์. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). เข้าถึงได้จาก: NewConsciousness@thainhf.org.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2559). “การวิจัยเชิงอนาคต(Futures Research).” เอกสารประกอบการอบรม สัมมนาวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์. (2549). “นโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย.” *วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชนิดา เลิศสิทธิกุล. (2549). “การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์: วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.” *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชวเลศ โสภณวัต. (2524). “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ.” *ตุลพาห* 28, 6: 38 – 41.
- ฐานิสร์ วรรณสุข. (2550). “ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา: ศึกษากรณีสิ่งซึ่งได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย.” *สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ณรงค์ ไฉหาญ. (2556). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธนกร วรปรัชญากุล. (ม.ป.ป.). “บทบาทของผู้พิพากษาในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายและในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่ง.” *วารสารยุติธรรม*, 24-39.
- ชนิด มงคุณแสน. (2555). “สิทธิของจำเลยในการนำเสนอพยานหลักฐานใหม่ในกระบวนการพิจารณา คดีอาญา.” *การศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- ธานินทร์ ศิลปะจารุ. (2548). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: วี. อินเทอร์เน็ต.
- ธานี สิงหนาท. (2555). **คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีและคดีแพ่งอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยามพับลิชชิง จำกัด.

- ธีรพันธ์ รัศมีทัต. (2541). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ฉบับ ปี ค.ศ. 1958**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์. (2557). “การรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางการแพทย์ในคดีข่มขืน กระทำซ้ำเรา.” วารสารกระบวนการยุติธรรม 7, 3: 55-82.
- ประมุข สุวรรณศร และ โอสถ โกศิน. (2517). **คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศ ในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2547). “เอกสารสรุปการบรรยายเรื่องวิธีการในการศึกษาแนวโน้มกับการศึกษาแนวโน้มทางเทคโนโลยีการศึกษา.” [Online]. ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 10 สิงหาคม 2547 ณ ห้องประชุมยุพา วีระไวทยะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เข้าถึงได้จาก pirun.ku.ac.th.
- ปริญญา จิตรการณทิกิจ. (2549). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. **ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ตรวจพิสูจน์**. เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000120864>.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์. (2537). **ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนคดีอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามการพิมพ์. อ่างใน สถษดี สืบพงษ์ศิริ, 2546: 11 – 13.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ: ยูแพด.
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499.
- พระราชปรารภในพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ. 115.
- พัชรา สีนลอยมา. (2553). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ (An Introduction to Forensic Science).” เอกสารประกอบการบรรยาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พัชรา สีนลอยมา. (2558). “การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยนิติวิทยาศาสตร์.” โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง สำนักกิจการยุติธรรม.
- พิมพ์หทัย สังสุทธิ. (2556). “ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงกับการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในแนวทางของทฤษฎี ความกดดันทั่วไป ทฤษฎีการควบคุมตนเอง และทฤษฎีความผูกพันทางสังคม.” วารสารวิทยบริการ 24, 3 (กรกฎาคม – กันยายน).
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา**. เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก Deka 2007 Version 1.9_64bit.
- เริงธรรม ลัดพลี. (2545). **คำอธิบายกฎหมายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

- เลี้ยง หุยประเสริฐ. (2560). **การผ่าศพทางนิติเวชศาสตร์**. สถาบันนิติเวชวิทยา. เข้าถึงเมื่อ 3 ตุลาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.ifm.go.th/th/ifm-book/ifm-textbook/112-lesson1.html>.
- วรรณชัย บุญบำรุง. (2543). “การสืบสวนบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส: ตัวอย่างของ กระบวนการพิจารณาที่ค่อนข้างไปทางแบบไต่สวน.” *ตุลพาท* 1 (มกราคม – เมษายน): 49-79.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2525). “การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.” *บทบัญญัติ*, เล่มที่ 29.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **อนาคตศึกษา : วิสัยทัศน์เพื่อการบริหารและการพัฒนา**. เข้าถึงได้จาก <http://ednet.kku.ac.th>.
- ศรัณย์ภัทร เสียงสูง. (2556). “การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของประเทศ ไทย.” *วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรังสิต*.
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม**. เข้าถึงเมื่อ 6 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.cifs.moj.go.th/main/images/law/law_cifs.pdf.
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม**. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://www.cifs.moj.go.th>.
- สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ**. เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2560. เข้าถึงจาก <http://www.ifm.go.th/100-contact/139-duty.html>.
- สมชาย เฉลิมสุขสันต์. (2558). “การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.” **วารสารศาล ยุติธรรมปริทัศน์**. ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 24-33.
- สมทรัพย์ นำอำนาจ. (2541). “บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สรารุช เบญจกุล. (2550). “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม.” **วารสารศาล ยุติธรรมปริทัศน์**.
- สฤชดี สืบพงษ์ศิริ. (2551). “การป้องกันรักษาและการเข้าสถานที่เกิดเหตุ.” *เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*.
- สันต์ สุขวัจน์ และคณะ. (2550). **การพิสูจน์หลักฐาน**. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ**. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://forensic.police.go.th>.
- สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และ เปรมรัตน์ วิจารณ์ญาณ. (2558). **การพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในคดีแพ่ง**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

- ลีปนนท์ เกตุทัต. (เขียน) โรเบิร์ต บี. เท็กซ์เตอร์ (วิจัยและเรียบเรียง). (2535). **ทางสายกลางของสังคมไทยในอนาคต : เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม**. สถาบันวัฒนธรรมและการสื่อสาร อีสต์เวสต์ เซ็นเตอร์ ฮาวาย สหรัฐอเมริกา ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์. (2551). “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน ลักษณะพยานหลักฐาน.” *ดุสิตพาห* 1 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 184.
- โสภณ รัตนการ. (2547). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณ. (2546). **นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัททีซีจี พรินติ้ง จำกัด.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณ. (2546). **นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสืบสวนสอบสวน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัททีซีจี พรินติ้ง จำกัด.
- อัญญา สุตสาคร. (2549). “การรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.” *วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- อารยา กิจบุญ. (2558). “หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับการอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมในสังคม.” *วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ฐานข้อมูลองค์ความรู้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์*. เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.cifs.moj.go.th>.
- อำนาจและหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ**. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก http://edp.edupol.org/Know_law/file/11.pdf.
- อำนาจหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ**. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก http://www.moj.go.th/media/k2/attachments/AAAUAAU_2554.pdf.
- อำนาจหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์**. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://www.cifs.moj.go.th>.
- อิสระ ภูสีน้อย. (2547). “ปัญหาการรับฟังพยานผู้ชำนาญการพิเศษทางการแพทย์และรายงานการชันสูตรบาดแผลหรือพลิกศพ.” *หลักสูตรผู้พิพากษาศาลชั้นต้น สถาบันพัฒนาการข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม*.
- อุไรวรรณ อมรนิมิต. (2554). “การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Logistic Regression : ทางเลือกของการวิเคราะห์ความเสี่ยง.” *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	EDFR		ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
		รอบ 1	รอบ 2	
1	ไม่ขอเปิดเผยรายชื่อ	√	√	ผู้พิพากษา
2	นางคุณดาว ศรีวิเชียร	√	√	รองอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 7
3	นายอำพล บุญประภาพร	√	√	เลขานุการศาลจังหวัดนครปฐม
4	นายสุรศักดิ์ ตรีนันตระกูล	√	√	รองอธิบดีอัยการ
5	พ.ต.อ.กัญเกียรติ เจริญบุญ	√	√	อัยการประจำกองฝ่ายพัฒนากฎหมาย
6	นางสาวเพ็ญนิภา ชุมทอง	√	√	รองอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช
7	พ.ต.อ.ประสาน จังพานิช	√	√	ผบ. การสอบสวน ภ.7
8	พล.ต.ท.โสภณ วิสุทธีวงษ์	√	√	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
9	ร.ต.อ.สุรภูมิ รั้งไสย์	√	√	ผอ.กองคดีผู้บริโภค DSI
10	รศ.พล.ต.ต.สันต์ สุขวิจน์	√	√	ผู้บังคับการศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 5
11	พ.ต.ท.วชิรวิชัย ตั้งธนานุวัฒน์	√	√	เกสซักร สบ.3 กลุ่มงานพิษวิทยา
12	พ.ต.ท.กฤษฎา ธิบรวมทรัพย์	√	√	ที่ปรึกษาสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
13	พ.ต.อ.อดิชัย กัณหา	√	√	ผู้กำกับการศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 7
14	พ.ต.อ.สมภพ เองสมบุญ	√	√	รองผู้บังคับการศูนย์พิสูจน์หลักฐานกลาง
15	ดร.สุธิดา สุวรรณรังษี	√	√	ผอ.กองปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
16	พล.ต.ท.ณรงค์ศักดิ์ เสาวคุณธ์	√	√	แพทย์ใหญ่โรงพยาบาลตำรวจ
17	พล.ต.ต.นพ.พรชัย สุธีรคุณ	√	√	รองแพทย์ใหญ่โรงพยาบาลตำรวจ
18	พ.ต.อ.นพ.วิรุฬห์ ศุภสิงห์ศิริปรีชา	√	√	ผอ.กองผู้ป่วยคดี โรงพยาบาลตำรวจ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 1

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 1

เรื่อง แนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญาของศาล
Trends of using forensic evidence for judge's consideration of court

ผู้วิจัย นางสาวสารัตน์ ล้วนดี (หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ กับผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล
4. แนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล

คำชี้แจงขั้นตอนการสัมภาษณ์

(ขอความกรุณาจากท่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ขั้นตอน)

1. สัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 ท่าน
2. ส่งเอกสารสรุปบทสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เพื่อยืนยันและให้ความเห็นเพิ่มเติม
3. สร้างแบบสอบถามจากบทสัมภาษณ์ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ตามข้อคำถามประมาณค่า

5 ระดับ

ประเด็นที่ 1 การศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐาน
ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดี

ปัจจัยภายนอก

1. ความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรม

“ความเป็นสากล(Internationalization) ในที่นี้หมายถึง ชีตความสามารถของหน่วยงาน
ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านมาตรฐานการตรวจ
พิสูจน์ ด้านความน่าเชื่อถือ คุณสมบัติ ความเป็นกลาง ความโปร่งใส ความเป็นมืออาชีพที่มีต่อ
กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาคดี”

1.1 ท่านคิดว่ากระบวนการดำเนินคดีอาญาด้วยระบบการกล่าวหาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีความเป็น
มาตรฐานสากลหรือไม่ เพียงไร

.....

1.2 ท่านคิดว่ากฎหมายที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีความเป็น
มาตรฐานสากลหรือไม่ อย่างไร

.....

1.3 ท่านคิดว่าระบบการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนของกระบวนการยุติธรรมไทย
ปัจจุบันมีความเป็นสากลหรือไม่

.....

1.4 ท่านคิดว่าในปัจจุบันนี้ การนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการ
ยุติธรรมนั้นมีมากน้อย เพียงไร และความเป็นมาตรฐานสากลหรือไม่ อย่างไร

.....

1.5 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไร เพื่อให้การนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มา
ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานสากลหรือไม่

.....

2. สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

“สภาพสังคม ในที่นี้หมายถึง สภาวะที่มีผลกระทบต่อประชาชนในสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการใช้ความรุนแรง การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น”

“การเมือง ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่เกิดจากอำนาจการปกครองโดยรัฐที่ส่งผลกับประชาชน เช่น สภาพปัญหาการเมือง ความมีเสถียรภาพทางการเมือง นโยบายของรัฐบาล การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล”

“เศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึง สภาวะที่มีผลมาจากสภาพเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ”

“ศาสนาและวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางศาสนา และความเชื่อ”

3.1 ท่านคิดว่าจาก สภาพสังคม สภาพการเมือง สภาพเศรษฐกิจ และความแตกต่างกันในทางศาสนา และวัฒนธรรม ในปัจจุบันนี้จะมีผลต่อการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่อย่างไร

ปัจจัยภายใน

1. แผนและนโยบายของหน่วยงาน

1.1 หน่วยงานของท่านมีนโยบายและแผนงานใดบ้าง ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2. ความพร้อมและการปรับตัวของหน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

2.1 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีความพร้อมและการปรับตัวต่อการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้มากน้อยเพียงไร

2.2 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ระเบียบการปฏิบัติงานและการนำหลักการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มาใช้มากน้อยเพียงไร

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีความพร้อมทางด้านงบประมาณในการพัฒนางานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพียงใด

2.4 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีความพร้อมทางด้านมาตรฐานในการใช้งาน การตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับทางนิติวิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงไร

2.5 ท่านคิดว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้มากน้อยเพียงไร

ประเด็นที่ 2 การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรม

2.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ด้านบทบัญญัติทางกฎหมาย	- การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุ และครอบครองพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	- ด้านกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
- ด้านความแตกต่างในทางแนวคิดพื้นฐานของนักวิทยาศาสตร์และนักนิติศาสตร์มีผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	- ด้านความน่าเชื่อถือ คุณสมบัติและความเป็นกลางของพยานผู้เชี่ยวชาญมีผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- ด้านความรู้ ความเข้าใจของนักนิติศาสตร์ต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	- ด้านการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน

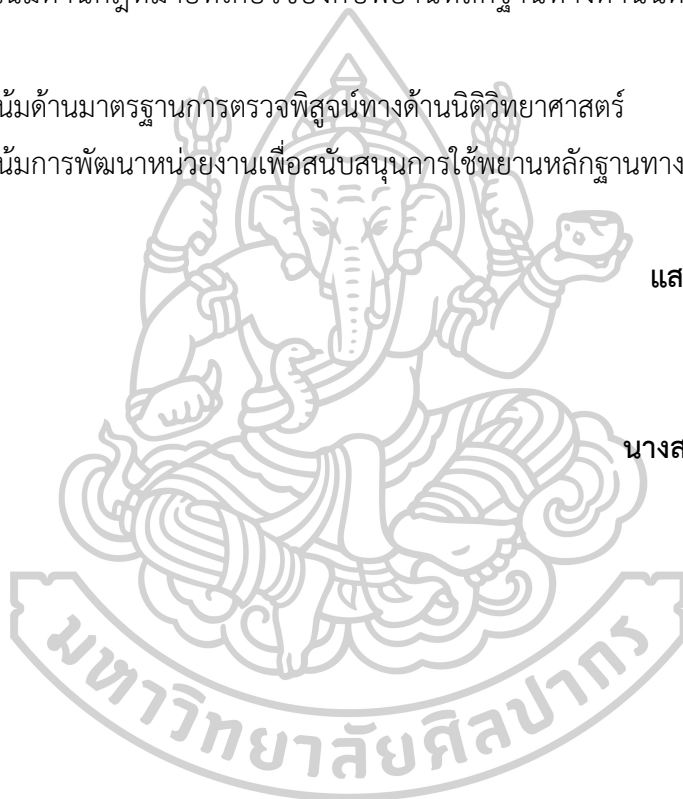
ประเด็นที่ 3 แนวโน้มของการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล

1. ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า (10 ปีข้างหน้า) แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม จะเป็นอย่างไร

- แนวโน้มด้านการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการตัดสินพิจารณาคดี
- แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานมาใช้ในการพิจารณาคดีของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
- แนวโน้มด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และการพิจารณาคดี
- แนวโน้มด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- แนวโน้มการพัฒนาหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

แสดงความนับถือ

นางสาวสารัตน์ ล้วนดี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 2

แบบสอบถามการวิจัยอนาคต (EDFR รอบที่ 2)

อนาคตภาพการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นจากผลการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในบริบทแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปได้ และพึงประสงค์ในทศวรรษหน้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ประเมินว่าแนวโน้มแต่ละส่วนมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร รวมทั้งแนวโน้มดังกล่าวพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน.....หน้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านในช่องว่าง

1. อายุ
 - น้อยกว่า 45 ปี 46-50 ปี 51-55 ปี 56-60 ปี 61 ปีขึ้นไป
2. วุฒิการศึกษา
 - ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่น ๆ โปรดระบุ.....
3. หน่วยงานที่สังกัด

.....
4. ความเชี่ยวชาญ

.....

ตอนที่ 2 แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

คำชี้แจง 2.1 ขอให้ท่านประเมิน ความเป็นไปได้ของแนวโน้มแต่ละด้านและทำเครื่องหมาย ✓

ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับระดับการประเมินของท่าน โดยให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริงน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริงน้อย
- 3 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริงปานกลาง
- 4 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริงมาก
- 5 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริงมากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการใช้ พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	แนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นหรือเป็น จริง					ภาพอนาคต (เลือกได้ 1 ช่อง)		เหตุผล (ถ้ามี)	แนวโน้มที่ ท่านทำให้ จากการ สัมภาษณ์
	1	2	3	4	5	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
7	พัฒนาการประสานข้อมูล การส่งต่อข้อมูล และการสื่อสารรายละเอียดคดีที่ขาดประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการและกรมสอบสวนคดีพิเศษ								
8	รวมระบบการทำงานของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันทำให้เกิดความล่าช้า ควรรวมเข้าด้วยกัน								
แนวทางการแก้ไขปัญหา									
9	เพิ่มการจับตอปรกรมการพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเป็นพยานศาล								
10	ระบบมาตรฐานการตรวจพิสูจน์จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในการนำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี								
11	การกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อจะช่วยลดปัญหาการทำลายสถานที่เกิดเหตุ								
12	การประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้กับทุกฝ่าย โดยหน่วยงานกลางจะสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม								
13	การส่งเสริมงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งจะส่งผลด้านบวกต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์								

แนวโน้มนำการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง					ภาพอนาคต (เลือกได้ 1 ช่อง)		เหตุผล (ถ้ามี)	แนวโน้มที่ท่านให้ไว้จากการสัมภาษณ์
	1	2	3	4	5	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์		
แนวโน้มด้านการใช้พยานหลักฐานฯ									
1.	การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานให้ก้าวหน้าไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีด้วยการเรียนรู้จากต่างประเทศก่อนมาใช้ภายในประเทศ (เช่น ประเทศอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส)								
2.	การลดการรับฟังพยานบุคคล โดยใช้การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเพิ่มขึ้นและทดแทนในอนาคต								
3.	แนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา การอบรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่จริงจังในทุกหน่วยงานคือ แนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นได้จริง								
4.	การพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจริง และส่งผลต่อการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ								
5.	นโยบายการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารคือ เครื่องมือในการเผยแพร่หลักการการใช้พยานหลักฐานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ								
6.	พยานหลักฐานกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม								

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง					ภาพอนาคต (เลือกได้ 1 ช่อง)		เหตุผล (ถ้ามี)	แนวโน้มที่ท่านให้ไว้จากการสัมภาษณ์
	1	2	3	4	5	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์		
7	พยานบุคคลจะกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งหากสามารถคิดค้นเทคโนโลยีการควบคุมพยานบุคคลได้ (เครื่องจับเท็จ)								
8	พยานบุคคลและพยานเอกสารควรมีการใช้ควบคู่กันไป จะใช้เพียงลำพังไม่ได้								
9	การพัฒนาการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนควรเริ่มต้นที่การให้ความรู้จากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน								
10	การสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดการพัฒนาคำพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์								
แนวโน้มด้านอำนาจหน้าที่ในการใช้พยานฯ									
1	มีแนวโน้มที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา								
2	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับการทำงานของตำรวจ								
3	การทำงานสอบสวนควรแยกออกเป็นองค์กรอิสระเพื่อแก้ไขปัญหาจากการแทรกแซงและเพิ่มประสิทธิภาพ								
4	ควรกำหนดให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ดุลยพินิจเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกอบสำนวนคดี								
5	การยุบรวมหน่วยงานด้านพิสูจน์หลักฐานมารวมกันไม่ใช่แนวทางในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์								

แนวโน้มการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์	แนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นหรือเป็น จริง					ภาพอนาคต (เลือกได้ 1 ช่อง)		เหตุผล (ถ้ามี)	แนวโน้มที่ ท่านให้ไว้ จากการ สัมภาษณ์
	1	2	3	4	5	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์		
6	การที่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบเดียวกันหลายหน่วยจะช่วยทำให้เกิดการถ่วงดุลและการกระจายงบประมาณ								
แนวโน้มด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานฯ									
1	การกำหนดตามกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในอนาคต								
2	การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดกว้างการให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้จะเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์								
3	การกำหนด พ.ร.บ.การให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนซึ่งเกิดจากแผนและนโยบายของรัฐที่นำไปสู่ความเป็นสากล								
4	ในอนาคตทุกหน่วยงานจะมีบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดผลด้านความโปร่งใส,การบริการประชาชนและสร้างความยุติธรรม								
5	มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้อำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติ								

แนวโน้มนโยบายพื้นฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์	แนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นหรือเป็น จริง					ภาพอนาคต (เลือกได้ 1 ช่อง)		เหตุผล (ถ้ามี)	แนวโน้มที่ ท่านให้ไว้ จากการ สัมภาษณ์
	1	2	3	4	5	พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์		
4	หน่วยงานด้านการพิสูจน์หลักฐานมี แนวโน้มในการขยายพื้นที่รับผิดชอบให้ ครอบคลุมทั้งประเทศ								
5	หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ หลักฐานโดยตรงจะเน้นการพัฒนา หน่วยงานด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ ด้านนิติวิทยาศาสตร์								
6	สำนักงานตำรวจแห่งชาติขยาย หน่วยงานเกี่ยวกับการสอบสวนให้มี พื้นที่ครอบคลุม								
7	การปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและ การตรวจสถานที่เกิดเหตุของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติจะพัฒนาเป็นรูปแบบ คณะทำงานทดแทนการทำงานรูปแบบ เดิม								
8	สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการ กระจายศูนย์พิสูจน์หลักฐานทุกจังหวัด เพื่อขยายพื้นที่การให้บริการทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์								
9	สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการขยาย หน้างานการตรวจพิสูจน์ให้ทันกับการ พัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่เสมอโดยการรับการอบรมจาก ต่างประเทศ								
10	สถาบันนิติเวชวิทยาขยายหน่วยงานสู่ ภูมิภาคมีเป้าหมาย 10 ศูนย์ทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาการให้พยานหลักฐาน ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์								
11	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการเพิ่ม ศูนย์บริการออกเป็น 10 ศูนย์เพื่อ พัฒนาการให้พยานหลักฐานทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์								

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ ศบ 6813/ว 0๗23๕

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

1๙ ตุลาคม 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ IOC

เรียน

ด้วยนางสาวสารีรัตน์ ล้วนดี นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ทำการศึกษาวิจัยใน หัวข้อเรื่อง “แนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่อการพิจารณาคดีอาญาของศาล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.สฤชต์ สิบพงษ์ศิริ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือของงานวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษาผู้วิจัยจะดำเนินการประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรงค์ จิมพาสี)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์

หลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-3424-5333, 08-8878-9864

โทรสาร 0-3424-5300

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสารัตน์ ล้วนดี	
วัน เดือน ปี เกิด	6 กันยายน 2523	
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร	
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547-2560	ปร.ด. (นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร
	พ.ศ. 2552-2554	วท.ม. (นิติวิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศิลปากร
	พ.ศ. 2542-2546	วท.บ. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	44 หมู่ 13 ตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	

